

TIGHT BINDING

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200528

UNIVERSAL
LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. **K 81/M 195** Accession No. **K 1270**

Author **Dr. C. K. Chakravarty** Pt. 1

Title **History of the Indian National Congress**

This book should be returned on or before the date
last marked below.

ಸಾರಿತ್ಯಮೌಮಾಲೆ

ಸಂಪಾದಕ
ಉಗ್ರಾಣ ಮಂಗೇಶರಾವ್

ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟ

ಮದ್ರಾಸ್ ಟೆಕ್ಸ್‌ಬುಕ್ ಕಮಿಟಿಯವರಿಂದ ಕಾಲಾ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ
ಮಂಜೂರಾತಿ ಪಡೆದಿದೆ.

ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್ ಪ್ರೆಸ್ ಎಂಡ್ ಬುಕ್ ಡಿಪೋ, ಮಂಗಳೂರು
ಇವರಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

೧೯೩೦

ಎಲ್ಲ ಹಕ್ಕುಗಳು ಕಾದಿಡಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಕಮಳಕೃಪಾವಗಮಲ್ಪು ಲಕ್ಷ್ಮೀಯವರಾಸ್ತಾಭ್ಯಾಶ್ರಮಂಽಗ್ನಿಃ |
 ವಮರ್ಗಂಗೋತ್ಥತಮಲ್ಪು ಮತ್ತಿವರ ಸಾಕ್ಷ್ಯಯೋಸಾಧಾಶ್ರಮಂ ||
 ಬಿಮರಗರ್ಗತಮಲ್ಪು ಸೌಖ್ಯಮಿವರಿ ಸಂಸೃಷ್ಟಕಾಪ್ಯಂಗಿಳಂ |
 ಸಮಸಂದಾಲಿಸುವರ್ಗಮುಂಟಿಸಿವರೀಗೊಳ್ಳಂ ಕಪ್ಪಂದ್ರೋತ್ತಮರ್ ||

| ಕುಂಞರ—ಅಥಾ ಸೇವಿಪುರಾಣ |

ಮುನ್ನುಡಿ

ಒಂದು ಭಾಷೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಲಿದ್ದಂತೆ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರೇಮಿಗಳ ಸಾಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಕಾವ್ಯಭಾಗಗಳನ್ನು ಸಂಕಲಿಸುವ ಕ್ರಮವು ಪೂರ್ವದಿಂದಲೂ ನಡೆದುಬಂದಿದೆ. ಕನ್ನಡಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ (೧೩ನೆಯ ಶತಮಾನ) ಸೂಕ್ತಿ ಸುಧಾರ್ಣವವೂ ಅಭಿನವನಾದಿವಿದ್ಯಾನಂದನ (೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನ) ಕಾವ್ಯಸಾರವೂ ಪೂರ್ವದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಾವ್ಯಸಂಗ್ರಹಗಳು. ಇವೆರಡೂ ಕಾವ್ಯದ ಅಂಗಗಳಾದ ಅಷ್ಟಾದಶವರ್ಣನೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ವಿವಿಧ ಕವಿಗಳ ಚಾತುರ್ಯವನ್ನೊಳಕೊಂಡರೂ ಒಂದೇ ಕಾವ್ಯದ ಭಾವನೆಯಾಗುವಂತೆ ಅಂದವಾಗಲವಡಿಸಿದ ಸಂಕಲನಗಳು. ಅನಂತರ ಈಚೆಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾವ್ಯಸಂಗ್ರಹಗಳು ಆ ಕ್ರಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಿವಿಧಕಾವ್ಯಗಳ ಅಂದವಾದ ಭಾಗಗಳನ್ನೊಳಕೊಂಡುವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕವಿಗಳ ಕಾಲಕ್ರಮವನ್ನೂ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಬಂಧ (ದ್ವಿಪದಿ, ತ್ರಿಪದಿ, ಚತುಷ್ಟಪದ್ಯಾದಿ) ಕ್ರಮವನ್ನೂ, ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳ ಸರಳಕ್ಲಿಷ್ಟಕ್ರಮವನ್ನೂ ಅನುಸರಿಸಿದುವು. ಕಾವ್ಯಸಂಗ್ರಹಗಳು ಹೃದ್ಯವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ವಿಷಯಗಳು ಒಂದು ವಿಧದ ವಿಷಯಸಂಮೇಳನದಿಂದ ಹೊಂದಿರಬೇಕೆಂದು ಆ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯರು ನಮಗೆ ದಾರಿದೋರಿದರೂ ಕರ್ಣಾಟಕಸಾಹಿತ್ಯದ ನವಚೇತನದ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಹಲವು ಸಂಗ್ರಹಗಳು ಕೇವಲ ಕಾವ್ಯಭಾಗಗಳ ಸಮುದಾಯಗಳಾದುವಲ್ಲದೆ ವಿಷಯಸಮನ್ವಯಲೋಪದಿಂದ ಭಾಷಾಪ್ರೇಮಿಗಳಿಗೆ ಮನೋರಂಜಕಗಳಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಅನೇಕ ಸುಹೃದರು ತೋರಿದ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯಮಣಿವಾಲೆ ಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಮಣಿವಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಮೊದಲು ಯಾವ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲದ ವಿಸಾಲಾಗಿರುವ ಕಾವ್ಯಭಾಗಗಳನ್ನೇ ಕೂಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಯತ್ನವಿರದೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮಕಾವ್ಯಭಾಗಗಳನ್ನು ಶೇಖರಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವಿದ್ದುದರಿಂದ ಸಾಹಿತ್ಯವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ವಪರಿಚಯವಿರುವ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳು ಇದರಲ್ಲಿ ದೊರಕಬಹುದು. ಸಾಹಿತ್ಯರತ್ನಾಕರದೊಳಗಣ ಅಖಿಳರತ್ನಗಳ ಪರೀಕ್ಷೆ ಯಾವನೊಬ್ಬನಿಗೂ ಅಸಾಧ್ಯವು.

ರತ್ನಪರೀಕ್ಷಕನಾಂ ಕೃತಿ |
 ರತ್ನಪರೀಕ್ಷಕನೆಂದು ಫಣಿವತಿಯ ಫಣಾ ||
 ರತ್ನಮುಮಂ ರನ್ನನ ಕೃತಿ |
 ರತ್ನಮುಮಂ ಪೇಳಿ ಪರೀಕ್ಷಿ ಪಂಗೆಂಟರ್ದೆಯೇ ||

ಎಂದು ಕವಿರನ್ನನು ಎಚ್ಚರಿಸಿರುವಾಗ ಅಂತಹ ಯತ್ನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಹಸವು ಬೇಕು ಅಷ್ಟು ಸಾಹಸವೂ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯೂ ಇರದಿದ್ದರೂ ಈ ಸಂಪಾದಕನು ತನ್ನ ಅಲ್ಪಮತಿಗೆ ಗೋಚರ

ವಾದಷ್ಟು ಮಣಿಗಳನ್ನು ಹೆಕ್ಕಿತೆಗೆದು ಮಾಲೆಯಾಗಿ ಪೋಣಿಸಿ ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿರುವನು.

ಈ ಮಣಿಮಾಲೆಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ ಏರ್ಪಟ್ಟರೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಚಕರಿಗೂ ಸ್ವೀಕಾರಾರ್ಹವಾದೀತೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಇದರೊಳಗೆ ಕವಿಚರಿತೆಯೂ ವಿಷಯಪರಿಚಯವೂ ಲಘುಟಪ್ಪಣವೂ ಸೇರಿಸೋಣಾಗಿವೆ.

ಈ ಮಣಿಮಾಲೆಯನ್ನು ರಚಿಸಲು ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಟ್ಟ ಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ಕಾಲೇಜು ಮತ್ತು ಟೈನಿಂಗ್ ಶಾಲೆಯ ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರಾದ ರಾ| ತೊನ್ನೆ ಮಂಗೇಶರಾವ್, ಬಿ. ಎ., ಎಲ್. ಟಿ. ಯವರಿಗೂ, ರಚನಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಕ್ಕ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಮುದ್ರಣ ಪತ್ರಕಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುವಾಗ ಬಹಳ ಸಹಾಯಮಾಡಿದ ರಾ| ರಾವ್‌ಸಾಹೇಬ್ ಮಂಜೇಶ್ವರ ಅನಂತರಾವ್, ಬಿ. ಎ., ಬಿ. ಎಲ್., ರವರಿಗೂ ಕಾವ್ಯಭಾಗಗಳ ಪರಿಶೋಧನಾಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಸಹಾಯಮಾಡಿದ ಪುತ್ತೂರು ಬೋರ್ಡ್ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಪಂಡಿತರಾದ ಕದವದ ಶಂಭುಶಾಸ್ತ್ರಿ ಶಿರೋಮಣಿಯವರಿಗೂ ಮಣಿಮಾಲೆಯ ಸಂಪಾದಕನು ಚಿರಮಣಿಯಾಗಿರುವನು.

ಈ ಮಣಿಮಾಲೆಯೊಳಗೆ ಸೇರಿದ 'ಅಗ್ರಪೂಜೆ', 'ಸೀತಾಸ್ವಯಂವರ'ಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮೈಸೂರು ವಿದ್ಯಾ ಇಲಾಖಾ ಡೈರೆಕ್ಟರ್ ಅವರುಗಳನ್ನೂ, 'ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿಯ' ಬಗ್ಗೆ ಮೈಸೂರು ಸರಕಾರದ ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಲಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನೂ, 'ಭೂನಾಥರ್ಕಳಬಾಳ್ವೆ'ಯ ಬಗ್ಗೆ 'ವಿಶ್ವಬಂಧು'ವಿನ ಸಂಪಾದಕರಾದ, ಮ. ರಾ. ಎ. ಶಾಂತಿರಾಜಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರನ್ನೂ ಮಣಿ ಮಾಲೆಯ ಸಂಪಾದಕನು ವಂದಿಸುವನು. ಮಣಿಮಾಲೆಯೊಳಗೆ ಅಡಕವಾದ 'ವನವಿಹಾರ', 'ಶ್ರೀರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ' 'ಬಾಷ್ಪಾಂಜಲಿ', 'ಉತ್ತಮಧರ್ಮ', 'ಮಾಯದಬಲೆಯರ ಮಾಯದ ಬಲೆ', 'ಹೆಮ್ಮಕ್ಕಳಾರೈಕೆ', 'ಪ್ರಹ್ಲಾದ' ವೆಂಬ ಭಾಗಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಆಯಾ ಗ್ರಂಥಗಳ ಮೂಲಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ದಯವಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟ ಮೈಸೂರು ಮತ್ತು ಮದರಾಸು ಪ್ರಾಚ್ಯಕೋಶಾಲಯಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಸಂಪಾದಕನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸದಿರಲಾರನು.

ಉ. ಮ. ರಾ.

ವಿಷಯ ಸೂಚಿ

ಪಾಠ	ಪುಟ
೧. ಕವಿತೆ	1
೨. ಪುಸ್ತಕಾಂಜಲಿ	5
೩. ಭರತಚಕ್ರೇಶ್ವರನ ಠೀವಿ	9
೪. ಭೂನಾಥರ್ಕಳ ಬಾಳ್ವೆ	13
೫. ಮಾಯದಬಲೆಯರ ಮಾಯದ ಬಲೆ	16
೬. ವನವಿಹಾರ	22
೭. ಸೀತಾಸ್ವಯಂವರ	25
೮. ರಾವಣಗರ್ವಭಂಗ	30
೯. ರಾವಣವಧೆ	37
೧೦. ಶ್ರೀರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ	45
೧೧. ಸೀತಾಪರಿತ್ಯಾಗ	50
೧೨. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಬಲುಹು	57
೧೩. ಅಗ್ರಘಾಟೆ	64
೧೪. ಶಬರಶಂಕರವಿಲಾಸ	69
೧೫. ಧರ್ಮಸಂಕಟ	77
೧೬. ಬಾಷ್ಪಾಂಜಲಿ	84
೧೭. ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ	88
೧೮. ಬಾಲಲೀಲೆ	93
೧೯. ಪ್ರಹ್ಲಾದ	97
೨೦. ಪುತ್ರಶೋಕ	105
೨೧. ಹೆಮ್ಮಕ್ಕಳಾರೈಕೆ	109
೨೨. ದಕ್ಷಯಜ್ಞ	114
೨೩. ವಿರೂಪಾಕ್ಷದರ್ಶನ	122
೨೪. ಉತ್ತಮಧರ್ಮ	128
೨೫. ಸೂಕ್ತಿಮುಕ್ತಾವಳಿ	134

೨. ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿ

[ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಪನು ಅಗ್ರಗಣ್ಯನು. ಈತನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೦ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪುಲಿಗೆರೆಯ ಚಾಳುಕ್ಯವಂಶದ ಅರಿಕೇಸರರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನಪಂಡಿತನಾಗಿದ್ದನು. ಈತನಿಂದ ಮೊದಲು ಅನೇಕ ಕವಿಗಳು ಇದ್ದರೆಂದು ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗವೆಂಬ ಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಬರುವುದಾದರೂ, ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳು ಪ್ರಕೃತ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅದಿಕವಿ ಪಂಪನೆಂದು ಮಧುರನು ಪಟ್ಟ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಪಂಪಪೂನ್ನರನ್ನರು 'ಜನಸಮಯದೀಪಕ'ರೆಂದೂ ರತ್ನತ್ರಯರೆಂದೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವರು. ಈತನ ಕಾವ್ಯಗಳಾದ ಅದಿಪುರಾಣವೂ ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನವಿಜಯ (ಪಂಪಭಾರತ)ವೂ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವುವು. 'ಅದಿಪುರಾಣದೊಳಿರುವುದು ಕಾವ್ಯಧರ್ಮಮುಮಂ ಧರ್ಮಮುಮಂ' ಎಂದು ಕವಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಇದು ಕಾವ್ಯರಚನೆಗೆ ಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಈತನು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಆಗ ಅಚ್ಚಗನ್ನಡವೆಂದು ಪ್ರತೀತಿಯಿದ್ದ 'ರಾಜಸುಧಾನಿಯ ಪುಟವಹ ಪುಲಿಗೆರೆಯ ತಿರುಳ ಕನ್ನಡದೊಳ' ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ ಪಂಪನು ಅನಂತರದ ಕವಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅದರ್ಶಸ್ವರೂಪನಾದನು.

'ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿ'ಯು ಅದಿಪುರಾಣದ ಏಕಾದಶಾಶ್ವಾಸದಿಂದ ಆಯ್ದು ತೆಗೆದುದು. ಅದಿತಿರ್ಥಂಕರರ ಪುತ್ರನೂ ಪ್ರಥಮಚಕ್ರವರ್ತಿಯೂ ಆದ ಭರತೇಶ್ವರನು ದಿಗ್ವಿಜಯಕ್ಕೆ ಹೊರಟಾಗ ತರತ್ಕಾಲದ ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಬಳಲಿದ ಆತನ ರಾಣಿಯರು ಲತಾಗೃಹಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ವಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಆ ವನದಲ್ಲಿ ಅರಳಿದ ಹೂಗಳ ಅಂಧಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ರಾಣಿ ಒಂದೊಂದು ಹೂವನ್ನು ಗುಣವಸ್ತುಪಾತದಿಂದ ಹೊಗಳಿ ಅಡಿದ ನುಡಿಗಳೇ ಇಲ್ಲಿ 'ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿ'ಯಾಗಿ ಕೊಡೋಣಾಗಿವೆ.]

ಮಗಮಗಿಸಲ್ಕೆ ಮಂದಯಿಸಿ ದಿಕ್ಪಟಮಂ ಬಳಸಲ್ಕೆ ಪೀರ್ವ ತುಂ- |
ಬಿಗೆ ತಣಿಪಲ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಜಸಮಂ ಬೆಳಗಲ್ಕಿವೆ ಸಾಲ್ಗುಮೆಂದು ತ- ||
ಕ್ತಗಲ'ದಲಂಪಿನಿಂ ಮಧು ಮನೋಭವರ್ವರುಮಳ್ತವಟ್ಟು ಮ- |
ಲ್ಲಿಗೆಗೆ ಬಸಂತದೊಳು ಬಯಸಿ ಮಾಡಿದರಲ್ಲರೆ ಪಟ್ಟಬಂಧಮಂ || ೧ ||

ರತಿಗೆ ಮುಡಿಯಲ್ಕೆ ಮದನಂ- |

ಗೆ ತುರುಂಬಲ್ಕಿದುರ್ದದೆಂದು ಮಧು ಸುಳಿವ ಮಧು- ||

ವ್ರತಮುಮನಲೆದಪನೆಂಬೀ |

ಪ್ರತೀತಿಗಿರುವಂತಿಯಂತೆ ನೋಂತಲರೊಳವೇ || ೨ ||

ಇದಿರೊಳ್ ನನೆದೋರಿ ವಸಂ- |
 ತದೂತಿಯೆನೆ ನೆಗಳ್ ಮಾಧವೀಲತೆಯೆನೆ ಸಂ- ||
 ದದಿರ್ಮುತ್ತುಯ ಪೂಗೊಂಚಲ |
 ಪುದುವಿನೊಳೆರಗದ ಮದಾಳಿಗಳ್ ಮೆರೆದಪುವೇ || ೩ ||

ಪೊಸತಲರ್ಧ ಪದದೊಳುಣ್ಣುವ |
 ಪೊಸಗಂವಂ ಪಡೆದು ಪೊಕ್ಕರೊಳ್¹ ಜನಮಂ ನೋ- ||
 ಲಿಸುಗುಮನಂಗಾಮೃತ ಸೌ- |
 ಪ್ಯುಸಾರಮಂ ಚಾದಿಯಲ್ಲದೇಂ ಪಡೆದಪುದೇ || ೪ ||

ಫುಲ್ಲ ಶರಂಗಿಸುವೆಡೆಗಿವೆ |
 ನಲ್ಲಂಬುಗಳೆನಿಸಿ ತುರುಗಿ ಮಲರ್ಧಲರ್ಧೆಸೆವೇ ||
 ಮೊಲ್ಲೆಯುಮೊಲಿಸಿದ ನಲ್ಲರ |
 ಲಲ್ಲಿಯುಮಾರಾರ ಮನಮುಮಂ ನೋಲಿಸವೇ || ೫ ||

ಕಂಪುಗೊಳಲ್ ಕುಸಿದುರ್ಸಿರಿನಿ- |
 ಸಂ ಪೊರಮಟ್ಟಿಸಳ ತುದಿಯನೆಯ್ದಲೊಡಂ ಮು- ||
 ನ್ನಂ ವಳೆಯವಪ್ಪ ಪೂಗಳ |
 ಕಂಪಿನೊಳೇಂ ಪೊಗಳ ಪಾಟಳೀಪರಿಮಳಮಂ || ೬ ||

ಎಸಗ್ಗಳನೆಯ್ವ ಕಂಡರಿಸಿ² ಮುತ್ತಿನೊಳಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣಚೂರ್ಣಮಂ |
 ಪಸರಿಸಿ ಕೇಸರಾಕೃತಿಯೊಳಲ್ಲಿಗೆ ಕರ್ಣಿಕೆಯಂದಮಾಗೆ ಕೀ- ||
 ಲಿಸಿ ಪೊಸತಪ್ಪ ಮಾಣಿಕದ ಸುಣ್ಣರಲಂ ಮಧು ಮನ್ಮಥಂಗೆ ಬ- |
 ಣ್ಣಿಸಿ ಸಮೆದಂತೆ ತೋರುವುದು ಪೂಗಳೊಳೇಂ ಸುರಹೊನ್ನೆ ಚೆನ್ನನೋ || ೭ ||

ಪರಿಣಯನೋತ್ಸವಂ ರತಿಗನಂಗನೊಳಾಗಿ ವಸಂತಕಾಂತೆಯರ್ |
 ನೆರೆದು ದಿಗಂಗನಾಸಮಿತಿಗಳ್ಳರಿನೊಳ್ ಕುಡುವಲ್ಲಿ ಕೇಸರಂ ||
 ಬೆರಸಿದ ಪೊನ್ನ ಬಾಯಿನದ ಬಟ್ಟಲಿವೆಂಬಿನಮಾರ್ದ್ರಕೇಸರಂ |
 ಬೆರಸಿದ ಚೆಲ್ವು ತಳ್ತಿಸಳದೇನೆಸೆದಿದುದೊ ಕರ್ಣಿಕಾರದಾ || ೮ ||

ಪಡೆದೊಡೆ ಕಂಪಂ ಬಣ್ಣಂ- |
 ಬಡೆಯವು ಬಣ್ಣಮನೆ ಪಡೆದುವವೊಡೆ ಕಂಪಂ ||
 ಪಡೆಯವುಳಿದಲರ್ಗಳಿರಡುಮ- |
 ನೊಡೆವೆಳೆದೀ ಚಂಪಕಕ್ಕೆ ಪೂಗಳ್ ದೊರೆಯೇ || ೯ ||

ಎಸಳಂ ಮುಟ್ಟಲೊಡಂ ತ- |
 ನ್ನ ಸೌರಭಂಗೆಟ್ಟು ನೆಗಳ್ ಕತ್ತರಿವಣ್ಣಂ ||
 ಮಸಿಗಮೆಣೆಯವು ದೆನೆ ಬ- |
 ಣ್ಣಿಸುವಂ ಕೇದಗೆಯ ಕಂಪನೇವಣ್ಣಿಸುವಂ || ೧೦ ||

ಅಲರ್ಧರೆಗಳಿಗೆಯೆ ಜಾದಿಯ |
 ಮಲೆವುಂ¹ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಪೊಂಕಮುಂ² ಬಳಿಕವನಾರ್ ||
 ತಲೆಯೊಳ್ ತಾಳ್ವವರೆಂದೇ- |
 ನಲೆದುದೊ ಸಿಂದುವರೆ ತವದ ತನಿಗಂಪಿಂದಂ || ೧೧ ||

ಉನ್ನತಮಾಗಿರೆ ಸೊಕ್ಕಿ- |
 ದುಗನ್ನತಕುಚೆಯರ ವಿಲೋಚನಾರುಣರುಚಿಯಂ ||
 ತನ್ನೆಸಗ್ಗಳಿನನುಕರಿಸುವ |
 ಚೆನ್ನೈದಿಲ ಕೆಂಪನ್ನೆದಲಾಪುರ್ವೆ ಪೂಗಳ್ || ೧೨ ||

ಮುಕ್ಕುಳಿಸಿಯುಗುಳ್ಳ ಮಧುವಿಂ |
 ಮಿಕ್ಕಿಸೆವಾವೋದಮಿದರ ತಣ್ಗಂಪಿನೊಳಂ ||
 ಪೊಕ್ಕುಡೆನೆ ಮಧುವ ಕಂಪಂ |
 ಮುಕ್ಕುಳಿಸಿದ ವಕುಳಮಾರುಮಂ ಸೊಕ್ಕಿಸದೇ || ೧೩ ||

ಮಗಮಗಿಸುವ ಕಂಪೆಸಳೊಳೆ |
 ತಗುಳ್ಳುಂ ಮೆಲೈಸೆಯೆ ಮನಮನಳಿಗಳ ಬಳಗಂ ||
 ಜಗದ ಮನದೊಡನೆ ಸೇವಂ- |
 ತಿಗಿಗಂ ಗೊಜ್ಜಿಗೆ³ ಮಲ್ಲದೇನೆರಗುಗುಮೇ || ೧೪ ||

1 ಮಲೆವು=ಉದ್ದ ಟತನ.

2 ಪೊಂಕ=ಅಹಂಕಾರ.

3 ಗೊಜ್ಜಿಗೆ=ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸೇವಂತಿಗೆ

ಉದಿದೊಪ್ಪು ವುದೆಯ್ವೆ ತುರುಂ- |
 ಬಿದೊಡೊಪ್ಪು ವುದೆಸಳ ಮೆಲ್ವಿನಿದೊಪ್ಪು ವುದು- ||
 ಣ್ಣಿದ ತಣ್ಣಂಪಿಂದೊಪ್ಪು- |
 ದದರಿಂದಲರೊಳಗೆ ಗೊಜ್ಜ ಗೊಜ್ಜಗೆಯೆ ವಲಂ || ೧೫ ||

ಪರಿಮಳಿತಸೌಂದರಂ ಬಂ- |
 ಧುರಗಂಧಂ ಮದನರಾಗವರ್ಧನಕರಮಾ ||
 ಮರುವಂ ಕರ್ಬಾಳಮುಮಿರೆ |
 ಮರುಳಲ್ಲವೆ ಕುಸುಮನಿಚಯದೊಳ್ ಪಾಯ್ವಳಿಗಳ್ || ೧೬ ||

ಲಲನಾಮುಖೇಂದುಲಾವ- |
 ಣ್ಣಲಿಲೆಯಂ ಪಡೆವ ಬಣ್ಣದಿಂ ಕಂಪಿಂದೇ- ||
 ನಲೆದುದೊ ಬಯ್ತುಗದಂತಿರೆ |
 ತಲೆಗೇರುವ ಕುಸುಮನಿಚಯಮಂ ಕಾಶ್ಮೀರಂ || ೧೭ ||

೩. ಭರತಚಕ್ರೇಶ್ವರನ ರೀತಿ

[ಈ ವಿಷಯವು ರತ್ನಾಕರಸಿದ್ಧನ ಭರತೇಶವೈಭವದ ಅಸ್ಥಾನಸಂಘೀರ್ಷಣದೊಂದು. ರತ್ನಾಕರನು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಕಳದ ಭೈರಸ ಒಡೆಯರ ಅಸ್ಥಾನಕವಿಯಾಗಿದ್ದನು. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಈತನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆನ್ನಬಹುದು. ಭರತೇಶವೈಭವವು ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆಯುಳ್ಳ ದೊಡ್ಡ ಗ್ರಂಥವಾದರೂ ಈತನು ಆ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ೯ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದನೆಂದರೆ ಈತನ ಕವಿತಾರಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೇರೆ ಹೊಗಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಸಾಂಗತ್ಯಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಈತನೇ ಪ್ರಥಮಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನೆಂದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಈತನು ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರೂ ಈತನ ಕವಿತೆಗೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಬಿಡಗಿದೆ ಯೆಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ 'ಭರತಚಕ್ರೇಶ್ವರನ ರೀತಿ' ಎಂಬುದರಲ್ಲಿಯೂ ಒಡೆದು ಕಾಣುವುದು.

ಈತನು ಈ ಕಾವ್ಯವಲ್ಲದೆ ಶತಕತ್ರಯಿಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವ ರತ್ನಾಕರಶತಕ ಅವ ರಾಜತತಕ ತ್ರಿಲೋಕಶತಕಗಳೆಂಬ ಬೇರೆ ಮೂರು ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವನು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ರತ್ನಾಕರಶತಕದ ಕರ್ತೃವಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕವಿಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ ಫಿನ್ನಾ ಫಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಕವಿಚರಿತೆಯ ತೃತೀಯ ಸಂಪುಟವನ್ನೂ ಶತಕತ್ರಯಿಯ ಪೀಠಿಕೆಯನ್ನೂ ಭರತೇಶವೈಭವದ ಪೀಠಿಕೆಯನ್ನೂ ಓದಿ ನೋಡಿದರೆ ಇದು ಚರ್ಚಾಸ್ಪದವಾದುದೆಂದಾದರೂ ತೋರದಿರದು. 'ಭೂನಾಥಕಳ ಬಾಳ್ವೆ' ರತ್ನಾಕರಶತಕದೊಳಗಣದು.]

ಭರತಭೂತಳಿಕೆ ಸಿಂಗರವಾದಯೋಧ್ಯಾ -

ಪುರದೊಳು ಮೂಲೋಕ ಪೊಗಳೆ ||

ಭರತಚಕ್ರೇಶ್ವರ ಸುಖಬಾಳುತಿರ್ದನಾ |

ಸಿರಿಯನದೇನ ಬಣ್ಣಿ ಪೆನು

|| ೧ ||

ಹೊಲ್ಲದ ನೃಪರಿಗಿಲ್ಲದ ಗುಣಗಳನಿಟ್ಟು |

ಸೊಲ್ಲಿಪ ಕೃತಿಮಾರ್ಗವಲ್ಲ ||

ಉಳ್ಳ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಕಡೆಗಂಡು ಬಣ್ಣಿಸ |

ಬಲ್ಲ ವನಾವನಾ ನೃಪನ

|| ೨ ||

ಕೋಮಲಾಂಗನು ಹೇಮವರ್ಣನು ಜಗವೆಲ್ಲ |

ಕಾಮಿಸತಕ್ಕ ಚೆನ್ನಿಗನು ||

ಅಮೋದವುಕ್ಕುವ ಜವ್ವನಿಗನು ಸರ್ವ |

ಭೂವಿಾಶರೋಡೆಯನಾ ಚಕ್ರಿ

|| ೩ ||

ಆ ವಿಭುವೊಂದಿನದು ದಯಕಾಲದೊಳಿದ್ದು |

ದೇವತಾರ್ಚನೆಯನು ಮಾಡಿ ||

ಚಾವಡಿಗೈದಿ ತಾನೋಲಗವಾದೊಂದು |

ಶ್ರೀವಿಲಾಸವನೇನನೆಂಬೆ

|| ೪ ||

ನವರತ್ನಹೇಮನಿರ್ಮಿತವೆನಿವಾಸ್ಥಾನ |

ಭವನದೊಳಾ ರಾಜರತ್ನ ||

ಭವಿಷ್ಯದೇವದನು ರತ್ನಪುಷ್ಪಕದೊಳು |

ದಿವಿಜೇಂದ್ರನೊಪ್ಪ ವಂದದೊಳು

|| ೫ ||

ಸಿಂಗರಿಸಿದ ಝಲ್ಲಿವಟ್ಟಿ ಪೂಮಾಲೆ ಬೆ- |

ಡಂಗಾದ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ||

ಶೃಂಗಾರವನದೊಳು ಮೆರೆವ ವಸಂತರಾ- |

ಜಂಗೇಣಿಯಾದನಾ ಸೊಬಗಾ

|| ೬ ||

ತನುಕಾಂತಿ ತುಂಬಿದ ಸಭೆಯೆಂಬ ಕೊಳದಲ್ಲಿ |

ಕನಕಸಿಂಹಾಸನವೆಂಬ ||

ಕನಕಾಂಬುಜದ ಮೇಲಾ ರಾಜಹಂಸನಿ- |

ದ್ದನು ರಾಜಹಂಸನೆಂಬಂತೆ

|| ೭ ||

ಉದಯಗಿರಿಯ ಮೇಲೆ ಮೆರೆವ ಭಾನುವಿಗೆ ಮ- |

ತ್ತಿದಿರಾದ ಪ್ರತಿಸೂರ್ಯನಂತೆ ||

ಪದುಳದುತ್ತಂಗ ಸಿಂಹಾಸನವೇರಿ ದೇ- |

ಹದ ಕಾಂತಿ ಮೆರೆಯೆ ಮೆರೆದನು

|| ೮ ||

ಆವ ಬಿಂಕವೊ ಎಡಗಾಲ ಗದ್ದುಗೆಯ ಮೇ- |

ಲೋವಿ ಮಡಿದು ಮತ್ತ ಕೆಳಗೆ ||

ಹಾವುಗೆಯೊಳು ಪೆಂಡೆಯದ¹ ಬಲಗಾಲೂರಿ |

ಠೀವಿಯೊಳಿಸೆದನಾ ರಾಯಾ

|| ೯ ||

ಬಲಗೈಯೊಳಾಂತ ಹೊನ್ನೊರೆಯ ಕಠಾರಿಯು |
ಕೆಲಕೂರಿ ಮತ್ತೆಡಗೈಯ ||
ಮಲಗಿನ¹ ಮೇಲೂರಿ ಜೀರಸಿರಿಯನಾಳ್ |
ಕಲಿಗಳ ದೇವನೊಪ್ಪಿದನು || ೧೦ ||

ಮಿರುವ ಕಿರೀಟವುಂಟದನಂದು ಧರಿಸಿತಿ- |
ಲ್ಲರೆ ಮನದೊಂದು ಲೀಲೆಯೊಳು ||
ತುರುಬ ಚುಂಗಿಸೆಯೆ² ಚಿಮ್ಮುರಿಸುತ್ತಿ³ ಸೊಬಗನೆ |
ಕರೆವುದ್ದನು ನೋಡುವರಿಗೆ || ೧೧ ||

ಉಬ್ಬಿ ಬೆಳೆದು ಬಾಗಿತಿಲ್ಲ ರೇಖೆಗೆ ಬಂದು |
ಹುಬ್ಬಿನಂತೆಸೆವೆಳವಾಸೆ ||
ಹುಬ್ಬುವಾಸೆಯ ನೋಡಿ ನಲಿವ ಬವರಿ⁴ ಕಣ್ಣು |
ಹಬ್ಬವ ಮಾಳ್ವನೆಲ್ಲರಿಗೆ || ೧೨ ||

ಆರು ಬಣ್ಣಿಪರವನಂಗದ ನಿರ್ಮಲಾ- |
ಕಾರವ ಕೊರಳೊಳಿಕ್ಕಿದ್ ||
ತೋರಮುತ್ತುಗಳೆಲ್ಲ ತಿಳಿಗೊಳದೊಳು ತೋರ್ವ |
ತಾರಾಳಿಯಂತೆ ತೋರಿದುವು || ೧೩ ||

ಮಿಗೆ ತೋರ ಮುತ್ತಿನ ತೊಡಿಗೆಯೊಡನೆ ಧಗ- |
ಧಗಿಸುವ ಲಾವಣ್ಯದಿಂದ ||
ಹಗಲು ನಕ್ಷತ್ರವೆರಸಿ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರಮ |
ಸೊಗಸಿದಂತೆಸೆದನು ಚಿತ್ರಾ || ೧೪ ||

ಚಿತ್ರಿಸಬಾರದವನ ರೂಪು ಕರುವಿಟ್ಟು⁵ |
ಸೂತ್ರಿಸಿಯೆರೆಯಲಶಕ್ಯ ||
ನೇತ್ರಕೆ ಮನಕೆ ಗೋಚರವಲ್ಲದದು ವಾಕು |
ಮಾತ್ರಕೆ ಗೋಚರವೈಸೆ || ೧೫ ||

1 ಮಲಗು=ವಿಂಬು.

2 ಚುಂಗು=ಕೊನೆ.

3 ಚಿಮ್ಮುರಿಸುತ್ತ = ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳು.

4 ಬವರಿ=ಗಡ್ಡ.

5 ಕರುವಿಡು=ಎರಕಹೂಯ.

ಹೆಂಗಳ ರೂಪು ಗಂಡರನು ಗಂಡರ ರೂಪು |

ಹೆಂಗಳ ನೋಲಿವುದೆಂಬ ||

ಪಾಂಗಲ್ಲ¹ವವನ ಚೆಲ್ವಿಕೆ ಗಂಡುಪೆಂಗಳ |

ಕಂಗಳ ಸೆರೆವಿಡಿದಿಹುದು

|| ೧೬ ||

ನೋಡುವವರಿಗೆ ಕಣ್ಣಲಸಿಕೆಯಿಲ್ಲ ಕೊಂ- |

ಡಾಡುವವರಿಗಾಸರಿಲ್ಲ ||

ನೋಡಿದನಿತಕೆ ಕೊಂಡಾಡಿದನಿತಕಿಚ್ಚೆ |

ಮಾಡುವ ಸೊಬಗಿನೊಳಿಸೆದ

|| ೧೭ ||

ಈ ರೂಪುರೇಖೆ ಮತ್ತೀ ಗಾಡಿ²ಮೋಡಿಯಿಂ- |

ತೀ ರಾಯಗಲ್ಲದಸ್ಯರಿಗೆ ||

ಬಾರದು ಬಂದರೊಬ್ಬರಿಗೆ ಮೆರೆಯದೆಂದು |

ತೋರುತಿಹರು ತಮತಮಗೆ

|| ೧೮ ||

ತರತರವಿಡಿದು ಧಾಳಿಸುತಿಹ³ ದೀರ್ಘಚಾ- |

ಮರಗಳ ಸಾಲೊಳಿಸೆದನು ||

ಹರಿವ ಬಿಳ್ಳುಗಿಲೊಳು ತೋರಿ ಮರಸುವ ಚಂ- |

ದಿರನೋ ಭಾಸ್ಕರನೋಯೆಂಬಂತೆ

|| ೧೯ ||

ಅಂಬುಜವೆಲ್ಲವು ರವಿಯ ನೋಳ್ವಂತೆ ನೀ- |

ಲಾಂಬುಜ ನೋಳ್ವಂತೆ ಶಶಿಯಾ ||

ತುಂಬಿದ ಸಭೆಯೆಲ್ಲ ನೃಪನ ನೋಡುತ ಮಿಕ್ಕ |

ಹಂಬಲ⁴ ಮರೆದುದಲ್ಲಲ್ಲಿ

|| ೨೦ ||

1 ಪಾಂಗು=ರೀತಿ.

2 ಗಾಡಿ=ಸೊಬಗು.

3 ಧಾಳಿಸು=ಪ್ರಕಾಶಿಸು.

4 ಹಂಬಲ=ಚಿಂತೆ.

೪. ಭೂನಾಥಕರ್ತೃಗಳ ಬಾಳ್ವೆ

ಭೂನಾಥಕರ್ತೃಗಳ ಬಾಳ್ವೆ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಸದಾ ತಳ್ಳಂಕವೆಷ್ಟೆಷ್ಟು ಧಾ- |
 ತ್ರೀನಾರೀಧನಸೇನೆ ಸಾರ್ದೊಡಮದುಂ ಸಾಲ್ದವ್ವವೇ ಮತ್ತೆ ದು- ||
 ದಾರ್ನಾಪೇಕ್ಷೆಯೆ ಪೆರ್ಚುಗುಂ ಬಗೆಯಲಂತಾ ಚಿಂತೆಯೇ ವ್ಯಾಧಿ ಸು- |
 ಜ್ಞಾನೈಶ್ವರ್ಯಕೆ ಸಾಟಿ ಸೌಖ್ಯಮೊಳವೇ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಾ || ೧ ||

ಪಡೆಯೊಳ್ ಬಲ್ಲಿದನಾದೊಡಾ ಪಡೆಯಿನೇಂ ಪಾಪಾರಿಯಂ ಗೆಲ್ವನೇ |
 ಕಡುಪಿಂದಂ ಜವನಂ ತೆರಳ್ಜ್ವನನೆ ಬಲ್ವಿಂ ಮೋಕ್ಷಮಂ ಕೊಳ್ವನೇ ||
 ಕಡೆಗಾ ಭೂಪನ ಶಕ್ತಿ ನಾಲ್ಕಳಿಗೆ ಸಲ್ಲುಂ ಮರ್ತ್ಯಕೀಟಂಗಳೊಳ್ |
 ಬಿಡು ಯೋಗೀಂದ್ರನ ಶಕ್ತಿಗಾವುದು ಸಮಂ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಾ || ೨ ||

ತಮ್ಮಂ ಕೀರ್ತಿಸೆ ನಲೈಯೊಲೈ ಕಡುಚಾಗಂ¹ ಕೂಡೆ ಸಂಭಾಷಣಂ |
 ನಿಮ್ಮಂ ಕೀರ್ತಿಸಲಡ್ಡ ಮೋರೆ ಬಡಚಾಗಂ ಮಾನಮಾ ಭೂಮಿವರಾ ||
 ತಮ್ಮಂ ಕೊಲ್ವ ನರೇಂದ್ರನಂ ಪೊಗಳಲಕ್ಕಿಂ ಮನ್ನಿಸರಾ ನಿಮ್ಮೊಳೇಂ |
 ಹಮ್ಮಂ ತೋರ್ಪರೊ ಕಾವನೊಳ್ ಕಲಹವೇ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಾ || ೩ ||

ಆರಿದಾದುದೊ ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯದು ನಿಮ್ಮಿಂದಾದುದೆಂತೆಂದೊಡಾ- |
 ಚಾರಂ ಮುನ್ನಣುಮಾತ್ರವಿದ್ ಫಲದಿಂದಾ ಜೀವಕೀ ಜನ್ಮದೊಳ್ ||
 ಸೇರಿತ್ತಾಚರಣಕ್ಕೆ ನೀನೆ ಪತಿ ನಿನ್ನಂ ಮಾಣ್ಡವಂ ಕಷ್ಟಸಂ- |
 ಸಾರಾಂಭೋಧಿಯ ದಾಂಟಲೇನರಿವನೇ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಾ || ೪ ||

ಅಣುಮಾತ್ರಂ ವ್ರತಮಲ್ಪಕಾಲಮಿರೆ ಮುನ್ನಂ ತತ್ಪಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಂ |
 ಪ್ರಣತಕ್ಷಾಪ್ರತಿಯಾದೆನ್ನಧಿಕದಿಂ ಸಮ್ಯಗ್ ಪ್ರತಾಚಾರಲ- ||
 ಕ್ಷಣಮಂ ಶಾಶ್ವತವಾಂತು ದೇವಪದಮಂ ಕೈವಲ್ಯಮಂ ಕೊಳ್ವನೇ- |
 ದೇಣಿಸುತ್ತಜ್ಜುಗಿಪಾತನೇ ಸುಖಿಯಲಾ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಾ || ೫ ||

ಪಡೆದತ್ತಿಲ್ಲವೆ ಪೂರ್ವದೊಳ್ ಧನವಘೂರಾಜ್ಯಾದಿ ಸೌಭಾಗ್ಯಮಂ |
 ಪಡೆದಂ ತನ್ನಮಕಾರದಿಂ ಪಡೆದನೀ ಸಂಸಾರಸಂವೃದ್ಧಿಯಂ ||
 ಪಡೆದತ್ತಿಲ್ಲ ನಿಜಾತ್ಮತತ್ತ್ವರುಚಿಯಂ ತದ್ವೇದಧಚಾರಿತ್ರಮಂ |
 ಪಡೆದಂದಾಗಳೆ ಮುಕ್ತಿಯಂ ಪಡೆಯನೇ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಾ || ೬ ||

ಪುಣ್ಯಂಗಿಯ್ಯದೆ ಪೂರ್ವದೊಳ್ ಬರಿದೆ ತಾನೀಗಳ್ ಮನಂ ನೋಡೆ ಲಾ- |
 ವಣ್ಯಕ್ಕಾಭರಣಕ್ಕೆ ಭೋಗಕೆನಸುಂ ರಾಗಕ್ಕೆ ಚಾಗಕ್ಕೆ ಕಾ- ||
 ರುಣ್ಯಕ್ಕಗ್ಗದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗಂ ಬಯಸಿ ಬಾಯಂ ಬಿಟ್ಟು ಕಾಂಕ್ಷಾಮಹಾ- |
 ರಣ್ಯಂಬೊಕ್ಕಕಟೀಕೆ ಚಿಂತಿಸುವುದೋ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಾ || ೭ ||

ಆರಿತ್ತಾರ್ ಕಳೆದರ್ ದರಿದ್ರಮನದಾವಂಗಾವನೇನೊಂದು ಸ- |
 ತ್ಕಾರಂ ಗಿಯ್ಯದೆ ಭಾಗ್ಯಮಂ ಕಿಡಿಸಿದಂ ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತವ್ರಾಪ್ತಿಯಿಂ ||
 ದಾರಿದ್ರ್ಯಂ ಧನಮೆಂಬೆರಳ್ಳಮನಿಕುಂ ಮತ್ತೇಕೆ ಧೀರತ್ವಮಂ |
 ದೂರಂ ಮಾಡಿ ಮನಂ ಸದಾ ಕುದಿವುದೋ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಾ || ೮ ||

ಭೃತ್ಯಂ ತನ್ನನದೆಂತು ಕಾಣ್ವನವನಂತುರ್ವೀಶ್ವರಂ ನಿಮ್ಮ ಕಂ- |
 ಡತ್ಯಾಸಂದದೆ ಕಾಣ್ಕೆ ಕೈಮುಗಿತಮಷ್ಟಾಂಗಾನತಂ ಸಮ್ಮುಖಂ ||
 ಸ್ತಾತ್ಯಂ ಸೇವೆಗಳೆಂಬಿವಂ ನೆಗಳುತ್ತಂ ನಂಬದೊಡಾತಂಗೆ ತ- |
 ತ್ವತ್ಯರ್ಥಿಕ್ಷಿತಿಪಾಲರೇನೆರಗರೇ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಾ || ೯ ||

ಸುರಪಂ ತನ್ನಿಭವಿತ್ತು ಮಾವತಿಗನಪ್ಪಂ ಕಾಂತೆಯಿಂ ಪಾಡಿವಂ |
 ಸುರಸೈನ್ಯಂ ಸಹಮಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಜಳಕ'ಕೊಲ್ಲೊಳಿಗಂ ಮಾಪ್ಪನಾ- ||
 ದರದಿಂ ಭ್ರತಮನೆತ್ತುವಂ ನಡಿಸುವಂ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಂ ತಾಪ್ಪನೀ |
 ನರಕೀಟಾದಿಗಳೇಕೆ ಗರ್ವಿಸುವರೋ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಾ || ೧೦ ||

ದೊರೆಯೇನಂ ಪಿಡಿದಿರ್ವನಂತದನೆ ಲೋಕಂ ಮೆಚ್ಚುಗುಂ ತದ್ಧರಾ- |
 ವರನಾ ದುರ್ಮತದತ್ತ ತಾನೆಳಿಸಿದಂದಾ ಸಾರ್ದರಂ ತನ್ನವಂ ||
 ನರಕಕ್ಕಿಕ್ಕಿದನೊಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ಮತದತ್ತಿಚ್ಛೇಸಿದಂದಾತನು- |
 ಧರಿಸಲ್ ತಾನೆ ಸಮರ್ಥನಾದ ನರಸೈ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಾ || ೧೧ ||

ನರರೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿ ನರೇಂದ್ರನಾದ ದಿನದೊಳ್ ಸದ್ಧರ್ಮಮಂ ಸನ್ಮನೀ- |

ಶ್ವರರಂ ಭವ್ಯರನೊಲ್ಲ ಮನ್ನಿಸಿಯನಾಧರ್ಗಾತ್ರಿತರ್ಗೀಯುತುಂ ||

ಪರಿವಾರಪ್ರಜೆಗಳ್ಗೆ ತಾಯ ತೆರದಿಂದೋವುತ್ತುಮಿರ್ಪಂ ಧರಾ- |

ವರನಿಂದಾ ಬರ್ದಿಲಕ್ಕಿ¹ ನಾಳಿನವನೈ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಾ || ೧೨ ||

ವ್ರತಮಂ ಮಾಣೊಡೆ ಸೇವೆ ಮಾಣ್ಬುದರಿದೇ ಶಿಲೋವವಾಸಕ್ಕೆ ಬಿ- |

ರ್ಚುತಿರಲ್ ವಿಕ್ರಮಲಕ್ಷ್ಮಿ ಜಾರ್ವುದರಿದೇ ಸತ್ಪಾತ್ರದಾನಂ ವಿವ- ||

ರ್ಜಿತಮಾಗಲ್ ಸಿರಿ ಕುಂದಿವರ್ವುದರಿದೇ ನಿಮ್ಮರ್ಚನಾಸಂಭ್ರಮಂ |

ಚ್ಯುತಮಾಗಲ್ ನೃಪವೈಭವಂ ಸಡಿಲದೇ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಾ || ೧೩ ||

ಜೇತೋರಂಗದೊಳಿಟ್ಟು ನಿಮ್ಮಡಿಗಳಂ ಬಂದೋಲಗಂಗೊಟ್ಟೊಡಂ |

ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ ರಾಗದೊಳ್ ಪದದೊಳಂ ಪದ್ಯಂಗಳೊಳ್ ವೀಣೆಯೊಳ್ ||

ಶ್ರೀತೀರ್ಥಂಕರ ನಿಮ್ಮ ಪಾಡಿಸುತೆ ಪಾಡುತ್ತಿತ್ತಿಯಂ ಮಾಡುತಿ- |

ರ್ಪಾತಂ ಭೂಪನೆ ಪಾಪಲೋಪಕನಲೈ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಾ || ೧೪ ||

ರಾಜಶ್ರೀಯೊಳನೇಕಕಾಮಿನಿಯರುಂಟಾಳಾಪನೃತ್ಯಂಗಳುಂ- |

ಟಾ ಬಿಡ್ವಾರುಚಿಯುಂಟು ಕಾಮಿಸಿದುವೆಲ್ಲಾ ವುಂಟು ವುಂಟಾದೊಡಾ ||

ರಾಜೀವಂ ಕೆಸರಳ್ಳಿ²ಯಲ್ಲದವೊಲಿದೂರ್ಧ್ವಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟೊಡಾ |

ರಾಜಂ ರಾಜನೆ ತಾನೆ ರಾಜರುಷಿಯೈ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಾ || ೧೫ ||

ಅಂದೇಂ ತಂದನೆ ಗರ್ಭದಿಂ ಪರರ ದೇಶಂಲಕ್ಷ್ಮಿಸೈನ್ಯಂಗಳಂ |

ಮುಂದೇನೊಯ್ವನೆ ತಕ್ಕ ಪೆಣ್ಣಿಡೆದ ಮಕ್ಕಳಾ ಪೊತ್ತ ದೇಹಂಗಳಂ ||

ಬಂದತ್ತೊಂದು ವಿನೋದಗೋಷ್ಠಿಯದು ಮುನ್ನಂ ನಿಮ್ಮ ಕಂಡಿರ್ಪ ಸೈ- |

ಪಿಂದಂ ಮತ್ತದನೇಕೆ ತಾಂ ಮರೆವನೋ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಾ || ೧೬ ||

ಭಂಡಾರಂ ಬರುವನ್ನಮಿರ್ಪನೆ [ಸುಖಂ ಸಂಸಾರದೊಳ್] ಸಾಕೆನಲ್ |

ಕಂಡೇಂ ಪೋಪನೆಯಳ್ಳರಿಂ ಪಡೆದ ರಾಜ್ಯಶ್ರೀಯನೇನಂತ್ಯದೊಳ್ ||

ಕೊಂಡೊಯ್ದಪ್ಪನೆ ನಾಸ್ತಿ ನಾಸ್ತಿ ಗುರುದೈವಕ್ಕೊಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟಷ್ಟು ತಾ- |

ನುಂಡುಟ್ಟಿಸು ತನತ್ತು³ ಮತ್ತೆ ಬರಿದೈ ರತ್ನಾಕರಾಧೀಶ್ವರಾ || ೧೭ ||

1 ಬರ್ದಿಲ=ಸ್ವರ್ಗ.

2 ಅಳ್ಳು=ಮುಳುಗು.

3 ಸೈಪು=ಪುಣ್ಯ.

4 ತನತ್ತು=ತನ್ನದು.

೫. ಮಾಯದಬಲೆಯರ ಮಾಯದ ಬಲೆ

[ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯವು ಷಟ್ಪದೀಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿಪ್ರಾಚೀನವಾದುದು. ಅದರ ಕವಿ ರಾಘವಾಂಕನು ವೀರಶೈವಕವಿಗಳಿಗೆ ಅತಿ ಗೌರವಾಸ್ಪದರಾದ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು. ಆತನ ಕಾಲವು ೧೩ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗವು. ಆತನಿಂದ ಮೊದಲು ಶರಷಟ್ಪದಿ ಮಾತ್ರವಿದ್ದಿತೆಂದು ನಾಗವರ್ಮನ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಶರಷಟ್ಪದಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕನ್ನಡ ಗಣ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಅನುಮಾನಿಸಬಹುದು. ಅಂತು ವಾರ್ಧಕ ಷಟ್ಪದಿಯನ್ನು ಆತನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನೆಂದು ರಾಘವಾಂಕಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಸಿದ್ಧಿ ನಂಜೀತನು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವನು. ತನ್ನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬೇರೊಬ್ಬ ಕವಿಯಿಂದ ಪುರಾಣರೂಪವಾಗಿ ಬರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಯೋಗ್ಯತೆಯೂ ಪುಣ್ಯವೂ ಈ ಒಬ್ಬ ಕವಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರವಂಚದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದುದು ಆತನ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಕೀರ್ತಿಯೆನ್ನಬಹುದು. ಆತನು ಈ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯವಲ್ಲದೆ ಸೋಮನಾಥಚರಿತೆ, ಸಿದ್ಧರಾಮಪುರಾಣ, ವೀರೇಶ್ವರಚರಿತೆ, ಶರಭಚಾರಿತ್ರ, ಹರಿಹರ ಮಹತ್ವ ಎಂಬ ಬೇರೆ ಐದು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರುವನು. ನರಸ್ಯತಿಯುಳ್ಳ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆದ ತಪ್ಪಿಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಿ ಆತನ ಗುರುವೂ ಸೋದರಮಾವನೂ ಮಹಾಕವಿಯೂ ಆದ ಹರಿಹರದೇವನು ಆ ಐದು ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಆತನಿಂದ ಬರೆಯಿಸಿದನೆಂದು ಪ್ರವಾದವಿದೆ. ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಆಗಿನ ವ್ಯವಹಾರಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಆತನು ರಚಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಅವು ಅತಿ ಸರಳವಾಗಿವೆ.

‘ಮಾಯದಬಲೆಯರ ಮಾಯದ ಬಲೆ’ ಎಂಬ ವಿಷಯವು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯದ ಸಪ್ತಮಸ್ಕಂಧದೊಳಗಿದೆ. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನ ಸತ್ಯಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಕಾಡುಮೃಗಗಳ ಉಪಟಳವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ, ರಾಜನು ಮೃಗಬೇಟೆಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಆತನು ಗಾಯಪಡಿಸಿದ ಹಂದಿಯ ನೆವದಿಂದ ಹೋದಿವೆ ಹೊಂದಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಮಾಯದಬಲೆಯರನ್ನು ತಮ್ಮ ಹಾವಭಾವವಿಲಾಸಗಳಿಂದ ಮಾಯೆಗೊಳಗಾಗಿಸಿ ರಾಜನನ್ನು ಸತ್ಯಭ್ರಷ್ಟನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವಂತೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನಾದರೂ ಮೃಗಬೇಟೆಯ ಆಯಾಸದಿಂದಲೂ, ಗುರು ವಸಿಷ್ಠನ ಅಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮರೆತ ವ್ಯಸನದಿಂದಲೂ, ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ಕಂಡ ದುಃಸ್ವಪ್ನದ ವೃಥೆಯಿಂದಲೂ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರ ನೃತ್ಯದಿಂದ ಹರ್ಷಗೊಳ್ಳುವನು. ಆಗ ಆ ಕನ್ಯೆಯರು ತಮ್ಮ ಮಾಯದ ಬಲೆಯನ್ನು ಬೀಸುವರು.]

ಮಾಯದಬಲೆಯರು ಕಾಣುತ್ತ ಮರು ಭಾವಧಟೆ |

ರಾಯ ಮುರುರೇ ರಾಯರಾಯ ದಳದುಳಕಾರ |

ರಾಯ ಕಂಟಕ ರಾಯರಾಯ ಜಗಜಟ್ಟಿದಲ್ಲಣರಾಯ ಕೋಳಾಹಳ ||

ರಾಯ ಭುಜಬಲಭೀಮ ರಾಯಮರ್ದನ ರಾಯ |

ಜೇಯ ಸ್ಥಿರಂಜೀವಯೆಂದು ಕೀರ್ತಿಸಿ ಗಾಣ- |

ನಾಯಕಿಯರೆತ್ತಿ ಪೊಡಮಟ್ಟು ದಂಡಿಗೆವೆರಸಿ ಪಾಡಲುದೊಡ್ಡಗಿಸಿದರು || ೧ ||

ಎಕ್ಕಲನ ಬಳಿವಿಡಿದು ಸುತ್ತಿದಾಸರನು ಮುನಿ |
 ರಕ್ಕಸನ ಬನಕೆ ಬಂದಂಚಿಕೆಯನೆರಡನೆಯ |
 ಮುಕ್ಕಣ್ಣನೆನಿಸ ಗುರುವಾಚ್ಛಿಗಿಟ್ಟಳಲನಲ್ಲದ ಕನಸ ಕಂಡ ಭಯಮಂ ||
 ಮಿಕ್ಕು ಮರೆವಂತಡಸಿ ಕವಿವ ಗತಿಗಳ ಸೊಗಸ |
 ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಸಮಯೋಚಿತದ ಪಸಾಯಕ್ಕೆ¹ ಮನ- |
 ವುಕ್ಕಿ ಸರ್ವಾಭರಣಮಂ ಗಾಣನಾರಿಯರಿಗಿತ್ತಂ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು || ೨ ||

ಬಡತನದ ಹೊತ್ತಾನೆ ದೊರಕಿ ಫಲವೇನು ನೀ- |
 ರಡಸಿದ ಹೊತ್ತಾಚ್ಛ ದೊರಕಿ ಫಲವೇನು ರುಜೆ- |
 ಯಡಸಿ ಕೆಡೆದಿಹ ಹೊತ್ತು | ಭಕ್ತ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳಿಂದ | ಫಲವೇನು ಸಾವ ಹೊತ್ತು ||
 ವೊಡವಿಯೊಡೆತನ ದೊರಕಿ ಫಲವೇನು ಕಡುವಿಸಿಲು |
 ಹೊಡೆದು ಬಿಂಡಾಗಿ ಬೀಳ್ವಮಗೆ ನೀನೀಗ ಮಣಿ- |
 ದೊಡಿಗೆಗಳನಿತ್ತು ಫಲವೇನು ಭೂಪಾಲ ಹೇಳೆನುತ ಮತ್ತಿಂತೆಂದರು || ೩ ||

ಕಡಲೊಳಾಳ್ವಂಗೆ² ತೆಪ್ಪವನು ದಾರಿದ್ರ್ಯಂಗೆ |
 ಕಡವರವನತಿರೋಗಿಗವೃತಮಂ ಕೊಟ್ಟೊಡವ- |
 ರಡಿಗಡಿದಾವ ಹರುಷವನ್ನೈದುತಿರ್ವರವರಂತಿರ್ವೀ ಹೊತ್ತಿನ ||
 ಸುಡುಸುಡನೆ ಸುಡುವ ಬಿರುವಿಸಿಲ ಬೇಗೆಯ ಸೆಗಳಿ³ |
 ಹೊಡೆಯಲುರಿಯೆತ್ತಿ ಬಾಯ್ ಬತ್ತಿ ಡಗೆ ಸುತ್ತಿ ಸಾ- |
 ವಡಸುತಿದೆ ನಿನ್ನ ಮುತ್ತಿನ ಸತ್ತಿಗೆಯನಿತ್ತು ಸಲಹು ಭೂಭುಜಯೆಂದರು || ೪ ||

ರವಿಕುಲದ ಪೀಳಿಗೆಯೊಳೊಗಿದ ರಾಯರ್ಗಿ ಪ- |
 ಟ್ಟವ ಕಟ್ಟುವಂದಿಲ್ಲದೊಡರಸುತನ ಸಲ್ಲ- |
 ದವನಿಯೊಳು ಯುದ್ಧರಂಗದೊಳಿದಂ ಕಂಡ ಹಗೆಗಳು ನಿಲ್ಲರಿದರ ಕೆಳಗೆ ||
 ಕವಿವ ನೆಳಲೊಳಗಾವನಿರ್ದನಾತಂಗೆ ತಾಂ |
 ತವೆಯೆಡರು ಬಡತನಂ ದುಃಖವಪಕೀರ್ತಿ ಪರಿ- |
 ಭವದಪಜಯಂ ಸಾರವಿದನರಿದು ಬೇಡಿದೊಡೆ ಕುಡಬಹುದೆ ಹೇಳೆಂದನು || ೫ ||

1 ಸಸಾಯ=ಪಾರಿತೋಷಕ.

2 ಅಳ್=ಮುಳುಗು.

3 ಸೆಗಳಿ=ಸೆಕೆ.

ಕುಡಬಾರದೊಡವೆಯಂ ಕುಡುವುದರಿದೈಸೆ ಕುಡು- |
 ವೊಡವೆಗಳನಾರಾದೊಡಂ ಕುಡರೆ ಹೇಳಿನಲು |
 ಬಿಡೆ ಬೇಡುವರ ಬಾಯಿ ಹರಿವುದೇ ಬೇಡಿದುದನೀವ ದೊರೆಯಾವನೆನಲು ||
 ಕುಡರೆ ಮುನ್ನಿನ ಬಲಿದಧೀಚಿಶಿಬಿಗಳು ಬೇಡಿ- |
 ದೊಡವೆಗಳನೆನಲದೇಂ ತ್ಯಾಗವೇ ದಾನ ಗುಣ- |
 ನಿಡಿದೈಸಲೇ ಕೊಟ್ಟರೆನೆ ಹಿಂದುಗಳೆವರೇ ಕುಡಬೇಡುದಿದನೆಂದರು || ೬ ||

ಪಾಡಿ ಮೆಚ್ಚಿಸಿದ ಕತದಿಂ ತ್ಯಾಗವಾಸತ್ತು |
 ಬೇಡಿದುದರಿಂ ದಾನ ಹವಣಿಸ ಪದಸ್ಥಿಕೆಯ |
 ಜೋಡಿಯುಂಟದರೊಳುವಕಾರ ಕೌಶಿಕನ ಹೆಸರಿಂದಿತ್ತೊಡಾರಾಧನೆ ||
 ಗಾಡಿಕಾತಿಯರಾಗಿ ವಿಟಲಕ್ಷಣಂ ಮನದ |
 ಪಾಡರಿಯಲೆಂದೆವದರಿಂ ಸಲುಗೆ ಶಂಕಿಸದೆ |
 ನೀಡಿದೊಡೆ ಕೀರ್ತಿ ಕರುಣಿಸಿ ಕೊಡಲು ಪುಣ್ಯವೀ ಸತ್ತಿಗಿಯೊಳಿಹುದೆಂದರು || ೭ ||

ಅನುನಯದೊಳೆಲ್ಲವಂ ಕುಡಬಹುದು ಬಿಡಬಹುದು |
 ಜನನಿಯಂ ಜನಕನಂ ನಲ್ಲಳಂ ದೈವವಂ |
 ಮನವಾರೆ ನಂಬಿ ನಚ್ಚಿದ ಪರಿವಾರಮಂ ಕುಡುವ ಬಿಡುವತಿಕಲಿಗಳು ||
 ಜನರೊಳಗೆ ಜನಿಸರೆಂದೆನಲು ನೀನೀಗೇಣಿಸಿ- |
 ದನಿಬರಂ ಬೇಡಿದೊಡೆ ಕುಡಬೇಡ ಕೊಡೆಯನೀ- |
 ಯೆನೆ ಲೋಭವೇಕರಸಯೆನಲಿದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಮಾತೆಪಿತರಿಲ್ಲೆಂದನು || ೮ ||

ಲೋಗರಿಗೆ ಕುಡಬಾರದಾಗಿ ಸತಿ ವಂಶಗತ- |
 ವಾಗಿ ಬಂದುದರಿಂದ ತಂದೆ ಪಟ್ಟವ ಕಟ್ಟು- |
 ವಾಗಲರ್ಚಿಸಿಕೊಂಬುದಾಗಿ ದೈವಂ ನೆಳಲ ತಂವನೊಸೆದೀವುದಾಗಿ ||
 ಸಾಗಿಸುವ ತಾಯ್ ಧರದೊಳರಿಗಳಂ ಬಿಡರಿಸುವು- |
 ದಾಗಿ ಚತುರಂಗಬಲವೀ ಸಿತಚ್ಚತ್ತವೆಂ- |
 ಬಾಗಳಿದನರಿದು ಬೇಡುವರತಿ ಮರುಳರೆನ್ನದಿಹುದೆ ಮೂಜಗವೆಂದನು || ೯ ||

ಇಳೆಯೊಳಗೆ ಹೆಸರುಳ್ಳ ದಾನಿಯೆಂಬುದನು ಕೇ- |
 ಳ್ಳೆಳಸಿ ಕಟ್ಟುಸೆವಟ್ಟಿತಂದು ಬೇಡಿ ನಿ- |
 ಸ್ಥಲವಾಗದಂತೆ ನಾವತಿಮರುಗದಂತಳಲದಂತೆ ಬಿಸುಸುಯ್ಯದಂತೆ ||
 ತಿಳಿದ ನೀನೆಮಗೆ ವಲ್ಲಭನಾಗಿ ಚಿತ್ತದು- |
 ಮೃಳಿಕೆಯಂ' ಕಳೆ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಭೂನಾಥಯೆ- |
 ದಳವಳಿದು ಕೈಮುಗಿದು ಬಾಯ್ವಿಟ್ಟು ಸುಡಿದರಳುಪಿಂದನಾಮಿಕಸತಿಯರು
 || ೧೦ ||

ಲಲಿತವಸುಮತಿ ಹುಟ್ಟಿದಂದು ಹುಟ್ಟಿದ ಸೂರ್ಯ- |
 ಕುಲದ ರಾಯರ್ಗೆ ವಂಶದೊಳು ಕೀರ್ತಿಯೊಳು ಭುಜ- |
 ಬಲದೊಳೊರೆದೊರೆಯನಿಸಿ ಕನ್ನಿಕೆಯರಂ ಕುಡುವ ಭೂವರಿಲ್ಲಿ ನ್ನತನಕ ||
 ಹೊಲತಿಯರು ನೀವೆನಗೆ ಸತಿಯರಾಗಿವೈವೆ- |
 ದುಲಿಹ'ವೆಂದೆಂಬುದಿದು ಕಾಲಗುಣವೋ ನಿಂದ |
 ನೆಲದ ಗುಣವೋ ನೋಡು ನೋಡೆಂದು ಕಡುಮುಳಿದು ಕೋಪಿಸಿದನವನೀಶನು
 || ೧೧ ||

ಪಾವನಕ್ಷೀರಮಂ ಕೊಡುವ ಕೆಚ್ಚಲ ಮಾಂಸ- |
 ವಾವ ಲೇಸಿನಿದುಳ್ಳ ಮಧುವನೊಸೆದೀವ ನೊಳ- |
 ವಾವ ಲೇಸಧಿಕಕಸ್ತೂರಿಯಂ ಕುಡುವ ಮೃಗನಾಭಿ ತಾನಾವ ಲೇಸು ||
 ದೇವರಿಗೆ ಸಲ್ಲವೇ ಉತ್ತಮಗುಣಂಗಳಿ- |
 ದಾರ್ವ ಕುಂದಂ ಕಳೆಯಲಾರವವನೀಶ ಕೇಳೆ |
 ಭಾವಿಸುವೊಡೆಮ್ಮ ರೂಪಯೌವನವಿರಲು ಕುಲದ ಮಾತೇಕೆಂದರು || ೧೨ ||

ಅಕ್ಕಕ್ಕು ಬಚ್ಚಲುದಕಂ ತಿಳಿದೊಡಾರ ಮಿ- |
 ಹಕ್ಕು ಯೋಗ್ಯಂ ನಾಯ್ಕ ಹಾಲುಳ್ಳೊಡಾರವೂ- |
 ಟಕ್ಕು ಯೋಗ್ಯಂ ಪ್ರೇತವನದೊಳಗೆ ಬೆಳೆದ ಹೂವಾರ ಮುಡಿಹಕ್ಕು ಯೋಗ್ಯಂ ||
 ಮಿಕ್ಕ ಹೊಲತಿಯರು ನೀವೆನೆ ನಿಮ್ಮ ಜವ್ವನದ |
 ಸೊಕ್ಕು ರೂಪಿನ ಗಾಡಿ ಜಾಣತನದೊಪ್ಪವೇ- |
 ತಕ್ಕು ಯೋಗ್ಯಂ ರಮಿಸಿದವರುಂಟೆ ಶಿವಶಿವಾ ಮಾತು ತಾ ಹೊಲೆಯೆಂದನು
 || ೧೩ ||

ಹಾಡನೊಲಿದಾಲಿಸಿದ ಕಿವಿಗೆ ಹೊಲೆಯಿಲ್ಲ ಮಾ- |
 ತಾಡಿ ನುಡಿಸಿದ ಬಾಯ್ಗೆ ಹೊಲೆಯಿಲ್ಲ ರೂಪ ನೆರೆ |
 ನೋಡಿದ ವಿಲೋಚನಕೆ ಹೊಲೆಯಿಲ್ಲ ಮೆಯ್ಯುಡಿಗಳೆಂ ಸುಳಿವ ತಂಗಾಳಿಯಿಂ ||
 ತೀಡುವ ಸುಗಂಧಮಂ ವಾಸಿಸಿದ ನಾಸಿಕಕೆ |
 ನಾಡೆ ಹೊಲೆಯಿಲ್ಲ ಸೋಂಕಿಗೆ ಹೊಲೆಯಿದ್ರವುದೆ |
 ಕೂಡಿದ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಂಗಳೊಳು ನಾಲ್ಕುಧಿಕವೊಂದಧಮವೇನೆಂದರು || ೧೪ ||

ಕಂಡರಿವುವೈಸಲೇ ನಯನೇಂದ್ರಿಯಂ ಘ್ರಾಣ |
 ಕೊಂಡರಿವುವೈಸಲೇ ವಾಸನೆಗಳಂ ಕರ್ಣ |
 ವುಂಡರಿವುವೈಸಲೇ ಶಬ್ದಮಂ ದೂರದಿಂದಲ್ಲದವು ಮುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ ||
 ಭಂಡತನದೀ ಮಾತದೇಕೆಯುಪಮಾನವೇ |
 ಕೆಂಡವನು ಮುಟ್ಟಿದೊಡೆ ಬೇವಂತೆ ಕೇಳೊಡಂ |
 ಕಂಡು ವಾಸಿಸಿದೊಡಂ ಸುಡುವುದೇ ಕಾಳುಗಡೆಯದೆ ನೀವು ಹೋಗಿಂದನು
 || ೧೫ ||

ಶಾಪದಿಂದೆಮಗಾದ ದುಷ್ಟುಲಂ ಸತ್ಕುಲಜ |
 ಭೂಪ ನಿನ್ನಯ ಸಂಗದಿಂ ಶುದ್ಧವವುದೆಂ- |
 ಬಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂ ಬಂದೆವನಲೊಡನೆ ನಿಮಗೋಸುಗೆನ್ನ ಕುಲಮಂ ಕೆಡಿಪೆನೆ ||
 ಪಾಪಿಗಳ ಪಾಪಮಂ ತೊಳೆವ ಗಂಗೆಗೆ ಪಾಪ- |
 ಲೇಪವುಂಟಾಯಿತೇ ಹೇಳರಸ ಕುಲಧರ್ಮ- |
 ವಾ ಪಂಥವಲ್ಲ ಕೊಡವಾಲ ಕೆಡಿಸುವೊಡಾವ್ರವೆನಿತಾಗಬೇಕೆಂದನು || ೧೬ ||

ಏಗೆಯೊಡಂ ಕುಲಜರಥಮಸತಿಯರ ನೋಡ- |
 ಲಾಗದರಿಯದೆ ಪಾಪದಿಂ ನೋಡಿದೊಡೆ ನುಡಿಸ- |
 ಲಾಗದೆಂತಕ್ಕೆ ನುಡಿಸಿದೊಡೆ ಮನ್ನಿಸಲಾಗದನುಗೆಟ್ಟು ಮನ್ನಿಸಿದೊಡೆ ||
 ಮೇಗೇನುಮಂ ಕರೆದು ಕುಡಲಾಗದಿತ್ತೊಡವ- |
 ರೇಗೈದೊಡೊಪ್ಪದಿಂದೆನಗೆ ನೀವಂಗನೆಯ- |
 ರಾಗಿಪ್ಪೆವೆಂದಿರೈ ಸಲ್ಲದೊಡತಿಯರಪ್ಪೆವೆನಲು ತೀರದೆಯೆಂದನು || ೧೭ ||

ಮಾತಿಗೆ ಮಾತುಗುಡಲರಿದು ನಿನ್ನಯ ನುತ- |
 ಖ್ಯಾತಿಗಧಟಿಂಗಿ' ರೂಪಿಗೆ ಸುರುಚಿರಗುಣ- |
 ವ್ರಾತಕ್ಕೆ ಹರೆಯಕ್ಕೆ ಗರುವಿಕೆಗೆ ಮನಸಂದು ಮತಿಗೆಟ್ಟು ಮರುಳಾದೆವು ||
 ಓತು ಬಂದವರನುಪಚರಿಸದಿವ್ವುದು ನಿನಗೆ |
 ನೀತಿಯೇ ಎಗೆಯೊಡಂ ಗಂಡನಾದಲ್ಲ- |
 ದಾತುರಂ ಪೋಗದಿನ್ನೊಲಿದಂತೆ ಮಾಡು ನಿನ್ನಂ ಬೆನ್ನ ಬಿಡೆವೆಂದರು || ೧೮ ||

ಬಳಿವಿಡಿದು ಬಂದು ಮಾಡುವುದೆನ್ನನೇನು ಬೆಂ- |
 ಬಳಿಯೊಳನಿಬರು ಹೊಲೆಯರಿಲ್ಲೆಂದೊಡಹಗೆ ಬಿಡೆ- |
 ವೆಳಸಿ ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ಮರುಳ್ಮಾಡಿ ಮತ್ತೊಲ್ಲ ನವನಿಪನೆಂದು ಮೊರೆಯಿಡುತ್ತ ||
 ಇಳಿಗೆಯ್ವೆ ಸಾರುತ್ತ ದೂರುತ್ತ ಬಪ್ಪವೆನೆ |
 ಮುಳಿದು ಘುಡುಘುಡಿಸಿ ಕೋಪಾಟೋವದಿಂ ಹಲ್ಲ |
 ಕಳೆ ಬಾಯ ಹರಿ ಬೆಂಗೆ ಹೊಯ್ ಹೊಡೆಯೆನುತ್ತಿದ್ದ ನುರವಣಿಸಿ ಭೂನಾಥನು
 || ೧೯ ||

ತುಡುಕಿ ಚಮ್ಮಟಿಕೆಯಂ ಸೆಳೆದು ಪ್ರಧಾನ ಬಳಿ- |
 ವಿಡಿದೇಳಲೊಬ್ಬ ರೊಬ್ಬರನು ಬೆನ್ನೊಡೆಯೆ ಮುಡಿ |
 ಹುಡಿಯೊಳಗೆ ಹೊರಳೆ ಹಲುಬೀಳೆ ಬಾಯೊಡೆಯೆ ಮೆಯ್ ನೋಯೆ
 ಕೈಯಳುಕೆ ವಿಾರಿ ||

ನಡೆದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಹೊಕ್ಕಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕೊಡನೆ ಬಳಿ- |
 ವಿಡಿದು ಹೇಸದೆ ಹೊಯ್ದು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ತಿರುಗಲ್ಕೆ |
 ಬಿಡಲವರು ಮೊರೆಯಿಡುತ ಗೋಳಿಡುತ ಬೆದರುತ್ತ ಹರಿದರಾ ಮುನಿಪನೆಡೆಗೆ
 || ೨೦ ||

೬. ವನವಿಹಾರ

[ಕನ್ನಡ ಮಹಾಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿಕುಂಜರ, ಚತುರ್ಭಾಷಾಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿ ಎಂಬಿವೇ ಮೊದಲಾದ ಅಮೋಘ ಬಿರುದುಗಳುಳ್ಳ ನೇಮಿಚಂದ್ರನು ಕರ್ಣಾಟಕ ಕೃತಿಗೆ ಇಬ್ಬರೇ ಆದ ಸೀಮಾಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು. ಆತನು ೧೩ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದನು. ಆತನ ಲೀಲಾವತೀ ಗ್ರಂಥವು ಅಸದೃಶವಾದ ಶೃಂಗಾರಕಾವ್ಯವು. ಆತನಿಂದೀಚೆಯ ಕವಿಗಳನ್ನೇಕರು ಆತನ ಸ್ತುತಿ ಮಾಡುವಾಗ 'ಸುಡಿಸಿ ಕಾದಂಬರಿಯನು ಲೀಲಾವತಿಕಿಡಿಸಿ ಕವನು ಕೀರ್ತಿಜಗವ ಎಡೆಗೊಂಡ ನೇಮಿಚಂದ್ರ'ನೆಂದು ಹೇಳುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಶೃಂಗಾರದಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ಮಿಗಿಸಿದ ಕವಿಗಳೇ ಇಲ್ಲವೆನ್ನಬೇಕು. ಆತನ ಇನ್ನೊಂದು ಗ್ರಂಥವು ಅರ್ಧವೇ ದೊರಕುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಅರ್ಧ ನೇಮಿಪುರಾಣವೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕವಿ ಅದನ್ನು ಮುಗಿಸುವುದರೊಳಗಾಗಿಯೇ ಕಾಲವಾದನೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು. ಅದೂ ಒಂದು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಗ್ರಂಥವು.

ಲೀಲಾವತೀ ಗ್ರಂಥದ ಷಷ್ಠಾಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿ 'ವನವಿಹಾರ'ದ ವಿಷಯವು ದೊರೆಯುವುದು. ಕಥಾ ನಾಯಕನಾದ ಕಂದರ್ಪದೇವನು ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಚಿಲುವೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಮೋಹಗೊಂಡು ಆಕೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಗೆಳೆಯ ಮಕರಂದನೊಡನೆ ಹೊರಟು ಅನೇಕ ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ಕಳೆದು ಕುಮುದಾಕ್ಷಿಯೆಂಬ ಕೊಳದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅಲ್ಲಿ ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಒಂದು ಗಂಡು ಗಿಳಿ ತನ್ನ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಕುಸುಮಪುರದ ಲೀಲಾವತಿಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿತು. 'ವನವಿಹಾರ' ದಲ್ಲಿ ಆ ಪುರದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಎಷ್ಟು ಆನಂದವಾಗಿ ಬನದಲ್ಲಿ ಬಿನದಿಸುವರೆಂದು ಗಿಳಿ ವಿವರಿಸುವುದು.]

ಅಲ್ಲಿ ಲತೆವನೆಯಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾವನದಲ್ಲಿ |
ತಳಿರ ಕಾವಣ'ದಲ್ಲಿ ಕುಳಿರ್ವ ತಿಳಿಗೊಳದಲ್ಲಿ |
ಸಂಪಗೆಯ ಜೊಂಪ'ದೊಳ್ ಕಂಪಿಸುವ ಜಂಪದೊಳ್ |
ನನೆಗೊಂಚಲಂ ಮುಡಿದು ವನದಲರ್ಗಳಂ ಪಿಡಿದು |
ಮಧುವಿಂದೆ ಬೊಟ್ಟಿಟ್ಟು ಮಧುರತೆಗೆ ಮುಂಬಿಟ್ಟು |
ತನಿಗಂಪನಣ್ಣಿಕ್ಕಿ³ ವನಜದಲರಂ ಪಿಕ್ಕಿ |
ಕುಸುಮರಜಮಂ ತುಳಿದು ಮುಸುರ್ವ ತುಂಬಿಗೆ ಮುಳಿದು |
ಕೆಂದಳಿಗೆ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ಕರ್ಣಪೂರಮನಿಟ್ಟು |
ಕುಂದಕುಟ್ಟಳಮೌಕ್ತಿ ಕಾಭರಣಮಂ ತೊಟ್ಟು |
ಮಾಮಿಡಿಗಳಂ ತೆಗೆದು ಪಚ್ಚೆ ಸಾರಮನಿಕ್ಕಿ |
ಪೂಮುಡಿಗಳೊಳ್ ತಳಿರಲಂಬಣಮನೆಳಲಿಕ್ಕಿ |
ತೋರಮಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗುಳ ಮೂಕುತಿಯನೊಸೆದಿಕ್ಕಿ |

1 ಕಾವಣ=ತನ್ನ. ಕಾಯಮಾನ; ಚಪ್ಪರ.

2 ಜೊಂಪ = ಗೊಂಚಲು.

3 ಅಣ್ಣಿಕ್ಕಿ=ಪೂಸಿಕೊಳ್ಳು.

ಹಾರಮಂ ಸುರಯಿಯರಲಿಂ ಸಮೆದು ಮುರಿದಿಕ್ಕಿ |
 ಸಿರಿಸದಲರ್ಗೇಸರಮನಲೆವ ಕುರುಳೊಳ್ ಸೂಸಿ |
 ಸುರಿವ ಮಕರಂದಮಂ ಮುದ್ದುಮೊಗದೊಳ್ಪೂಸಿ |
 ಕೇದಗಿಯ ಕರ್ಣಪತ್ರಂ ಪೊಳೆಯೆ ಪಾಳೆಯೊಳ್ |
 ಪಾದರಿಯ ಪಿಂಡುಗಂಕಣಮಮರೆ ಲೀಲೆಯೊಳ್ |
 ಬಗೆಗೊಳಿಸಿ ಸಂಪಗೆಯ ನೂಪುರಂ ಚರಣಮಂ |
 ನಗುವಂತೆ ನನೆದೊಡವು ಮುತ್ತಿನಾಭರಣಮಂ |
 ನಸುಬಿರಿದ ಬಾಯ ಕಂಪಿಂ ಬೆರಸಿದಲರಿದೆ |
 ಪಸದನಂ¹ ಗೊಂಡೆಸೆಯ ಮನಮೆಚ್ಚಿದಲರಿದೆ |
 ಕೈಯ ಕೆಂಪಂ ತಳಿಗೇ ಮೈಯ ವಸುರಂ ಬಿದಿರ್ಗೆ |
 ಲಪನಗಂಧಮನಳಿಗೆ ಚಪಳತೆಯನರಗಿಳಿಗೆ |
 ಸೋಗೆಗಾಟಮನಿತ್ತು ಕೋಗಿಲೆಗೆ ಸರವಿತ್ತು |
 ರತಿಯ ಸೊಬಗಂ ಗೆಲ್ಲು ಲತೆಯನಂದದೆ ಪೋಲ್ಲು |
 ಕಾಣ್ಣ ಜಸಮೆನೆ ಮಿಸುಗೆ ಕಣ್ಣೆಳಗು ದೆಸೆದೆಸೆಗೆ |
 ಪೆರೆನೊಸಲ ನೆರೆವಸಲ ನಸುನಗೆಯ ಪೊಸಬಗೆಯ |
 ಗುರುಕಟಿಯ ಸವಿದುಟಿಯ ಬಿಡುಮುಡಿಯ ಪೊಳೆವಡಿಯ |
 ಸುಳಿಗುರುಳ ನಳಿತೋಳ ಚಳತರವಿಲೋಚನದ |
 ಮೃಗಮದದ ಮಗಮಗಿಪ ಕಳಕಳಿವ ಮೆಲುಮೆಯ್ಯು |
 ಭವಿಮಗುಳ್ಳ ಪದಪು²ಗುಳ್ಳ ನುಣ್ಣೊಗರ³ ಸೆಕ್ಕುಗುರ |
 ಕಳರವದ ಸಲೆ ತವದ ಮುದಮೊಸೆವ ಮದಮೆಸೆವ |
 ನಡುನಳಿವ ನಡೆಸೆಳೆವ ಕುರುನಡೆಯ ಕಣ್ಗಡೆಯ |
 ನಳಿತೋಳ ಕಡುಮೇಳವೌವಳಿಪ⁴ ಸಂಚಳಿವ |

1 ಪಸದನ=ಅಲಂಕಾರ.

2 ಪದಪು=ಸೌರಂಭ.

3 ನುಣ್ಣೊಗರ=ನುಣ್ಣುಗಾದ ಹೊಳಪು.

4 ಅವಳಿಸು=ವ್ಯಾಪಿಸು.

ಪುರವರದ ಕಾಂತೆಯರ್ ತರಳಾಳಕಾಂತೆಯರ್ |
 ಲಲಿತಸುಖಮೂರ್ತಿಯರ್ ಪೊಸದೇಸಿಕಾರ್ತಿಯರ್ |
 ಸೊಬಗಿನಿಂ ಮದನಂಗೆ ಪೂಜೆಯಂ ಮಾಡಿದರ್ |
 ವಿಬುಧವಿದ್ಯಾಧರನ ಗೀತಮಂ ಪಾಡಿದರ್ |

೨. ಸೀತಾಸ್ಥಯಂವರ

[ಕ್ರಿ. ತ. ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ನಾಗಚಂದ್ರನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಕವಿ 'ಆದಿಕವಿ'ಯಾದ ಪಂಪನಷ್ಟೇ-ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ 'ಅಭಿನವಪಂಪ'ನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು. ಅದಿಪಂಪನಂತೆ ಈತನೂ ಎರಡು ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತಪುರಾಣ (ವಂಪರಾಮಾಯಣ)ದಲ್ಲಿ ಲೌಕಿಕ ವನ್ಯೂ ಮಲ್ಲಿನಾಥಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಜನಗಾಮವನ್ಯೂ ಬೆಳಗಿದನು. ಈತನು ದೋರಸಮುದ್ರದ ಬಳ್ಯಲಿ ರಾಯನಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥಾನಕವಿಯಾಗಿದ್ದಂತೆ 'ಕಂಠಿಹಂಪರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು' ಎಂಬುದರಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತಪುರಾಣವು ಜೈನಕಾವ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೂ ಹಿಂದೂ ರಾಮಾಯಣಕ್ಕೂ ಹಲವು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ. ಇದಕ್ಕೊಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತವು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡೋಣಾದ ಪಂಚಮಾತ್ಮಾಸದ "ಸೀತಾಸ್ಥಯಂವರ"ವು. ಇಲ್ಲಿಯ ಕಥಾಕ್ರಮವು ಹೀಗಿದೆ:—

ಸೀತೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಸಹೋದರನಿದ್ದನು. ಅವರು ಅವಳಿ ಮಕ್ಕಳು. ಪೂರ್ವ ವೈರವಿಂದ ಒಬ್ಬ ನಿಶಾಚರನು ಗಂಡುತಿತ್ರವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡುಹೋದನು. ಅದು ಕೊನೆಗೆ ಇಂದುಗತಿಯೆಂಬ ಜೀತರೇಂದ್ರನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾಮಂಡಲನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬಳಿಯಿತು. ಇತ್ತ ಸೀತೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾರದನು ಅಕೆಯನ್ನು ನೋಡುವ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಬಂದಾಗ ಸೀತೆ ದಿಗಿಲುಬಿದ್ದು ಗಲಭೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ನಾರದನು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿದನು. ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ತೀರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಾರದನು ಸೀತೆಯ ಒಂದು ಚಿತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಭಾಮಂಡಲನ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಹಾಕಿ ಅಕೆಯನ್ನು ವರಿಸುವಂತೆ ಅವನನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ರಾಮನು ತನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಜನಕನ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಗೆ ಬಂದುದರಿಂದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಆತನಿಗೆ ಕೊಡುವುದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದುದರಿಂದ ಸ್ಥಯಂವರಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರು ವಜ್ರಾವರ್ತವೆಂಬ ಚಾಪಕ್ಕೆ ಹೆದೆಯನ್ನೇರಿಸುವನೋ ಆತನೇ ಸೀತೆಗೆ ವರನಾಗುವನೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಯಿತು. ರಾಮನೇ ಜಯತಾಲಿಯಾದುದರಿಂದ ಸೀತೆ ಆತನನ್ನೇ ವರಿಸಿದಳು. ಪಂಪರಾಮಾಯಣದ ರಾಮನು ಹಿಂದೂ ರಾಮಾಯಣದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಹಾಗೆ ವರ್ಣಿತನಾಗಿರುವನು.]

ಹರಿವಂಶನಿಯಮದಿಂ ಹಿತ |

ಪುರೋಹಿತಂ ಶುಭಮುಹೂರ್ತದೊಳ್ ಕನ್ಯಕೆಯಂ ||

ತರವೇಳೆ ವೃದ್ಧ ಕಂಚುಕಿ- |

ವೆರಸು ಮನೋರಥಮೆನಿವ್ವ ರಥಮಂ ತಂದರ್ || ೧ ||

ಬಾಲೆಯ ಕಡೆಗಳಣ್ಣೊಲಮೆ |

ಸಾಲದೆ ನನೆಗೆಣೆಗಳೇವುವೆಂದು ಮನೋಜಂ ||

ಶೂಲಿಯ ನೊಸಲುರಿಗಣ್ಣಂ |

ಪೀಲಿಯ¹ ಕಣ್ಣೆಂಬನಾವನೆನಗಿದಿರೆಂಬಂ || ೨ ||

ರಮಣಿಯರೆರಡುಂ ಕೆಲದೊಳ್ |
 ಚಮರರುಹಮನಿಕ್ಕೆ ಬೀರೆ ಬೆಳ್ಳೊಡೆ ಬೀರೊಂ- ||
 ದಮೃತಾಂಶುವನಾ ಕ್ಷಣದೊಳ್ |
 ಹಿವಾಂಶುಮುಖಿ ಮೆರೆದಳೀಕ್ಷಣಾಕರ್ಷಣಮಂ || ೩ ||

ಕನ್ನೆಯರಖಿಲಕಲಾಸಂ- |
 ಪನ್ನೆಯರಯ್ಯೂರ್ವರಲದ್ ತಾವರೆಗಳವೊಲ್ ||
 ತನ್ನೊಡವರೆ ಬಂದಳ್ ಸಿರಿ |
 ಸನ್ನಿದಮಾದಂತೆ ಸೀತೆ ಕನ್ಯಾರತ್ನಂ || ೪ ||

ಕೆಲರಾಗಳ್ ಋಜುವಿಂದಮರ್ಧಋಜುವಿಂದಂ ಸಾಚಿ'ಯಿಂದಂ ಕೆಲರ್ |
 ಪಲವುಂ ಭಂಗಿಯಿನಿದುರ್ ಜಾನಕಿಯ ರೂಪಾಶ್ಚರ್ಯಮಂ ನೋಡಿ ಕ- ||
 ಗ್ಮಲರಂ ಚಿತ್ತಮನಿತ್ತು ಚಿತ್ರಿಸಿದವೊಲ್ ನಿಷ್ಪಂದರಾಗಿರ್ಪುದುಂ |
 ಗಿಲೆವಂದತ್ತು ವಿಚಿತ್ರಚಿತ್ರಸಭೆಯಂ ಭೂಭೃತ್ಸಭಾಮಂಡಲಂ || ೫ ||

ಅನಿತಿಂದ್ರಿಯಮುಂ ವಿಷಯಮ- |
 ನನಾಕುಲಂ ಬಿಟ್ಟು ದರ್ಶನೇಂದ್ರಿಯಮೊಂದ- ||
 ಕರ್ತವ್ಯವಶಮಾದುವೆನಲ್ ಸೃಪ- |
 ತನಯರ್ ಜಾನಕಿಯ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಾಗಿದರ್ || ೬ ||

ಕರಣಂ ನಯನಮೆ ವಿಷಯಂ |
 ತರುಣಿಯೆ ಪೆರತೇನುಮಿಲ್ಲಿನಲ್ ರಾಜತನೂ- ||
 ಜರ ಕಣ್ಣಿಳೆಳಸಿ ಬಳಸಿದು- |
 ವುರವಣಿಸಿದುವಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟಿದುವು ಜಾನಕಿಯಂ || ೭ ||

ಬಿಸರುಹನೇತ್ರೈಗೆ ಜಾನಕಿ- |
 ಗೆ ಸುಟ್ಟಿ' ತೋರುತ್ತುಮರಿಪಿದಳ್ ಪರಿವಿಡಿಯಿಂ ||
 ಪೆಸಗೊಂಡು ವೃದ್ಧಕಂಚುಕೆ |
 ಪೆಸರ ಸೃಪಾತ್ಮಜರ ವಂಶವೀರ್ಯಶ್ರುತಮಂ || ೮ ||

ನನೆಯ ಸರಳಗಳಂತೆ ನೆರೆದಿಂಗಳ ತಣ್ಣದಿರಂತೆ ಕಂತುರಾ- |
ಜನ ಕರವಾಳ ಮೆಯ್ಯೊಳಪಿನಂತೆ ನವೋತ್ಪಲದಾಮದಂತೆ ಪೂ- ||
ಏನ ಮಳೆಯಂತೆ ತುಂಬಿಗಳ ಮಾಲೆ ತೆರಂಬೊಳವಂತೆ ಲೋಲಲೋ- |
ಚನರುಚಿ ಸುತ್ತಿ ಮುತ್ತಿದುದಶೇಷನೃಪಾಲಸಭಾಂತರಾಳಮಂ || ೯ ||

ಎರಗದೆ ಪೂತ ಚಂಪಕವನಕ್ಕೆ ನಮೇರುಮಹೀರುಹಕ್ಕೆ ಬಂ- |
ದೊರಗುವ ಚಂಚರೀಕದವೊಲಾಕೆಯ ಕೇಕರಮನ್ಯರಾಜಕ- ||
ಕ್ಕೊರಗದೆ ರಾಘವಂಗಿರಗೆ ಕಂಚುಕೆ ಕಣ್ಣರಿದಾ ಲತಾಂಗಿಗ- |
ಳ್ಳರೊಳಭಿವರ್ಣಿಸಲ್ ಬಗೆದಳಾ ಧರಣೀಶಗುಣೈಕದೇಶಮಂ || ೧೦ ||

ಕರಿಯಂ ಕಾಮಂ ಬಿಸಪಾಂ- |
ಡುರವರ್ಣಂ ರಾಮನಿದುವೆ ಭೇದಮಭೇದಂ ||
ನಿರತಿಶಯಮಪ್ಪ ರೂಪಿಂ |
ವರನಾಗಲ್ ನಿನಗೆ ತಕ್ಕನೀ ರಘುವೀರಂ || ೧೧ ||

ಈ ವಜ್ರವರ್ತಕೋದಂಡಮನವಯವದಿಂದೇರಿಸಲ್ ಸಾಲ್ವ ದೋರ್ದಂ- |
ಡಾವಷ್ಟಂಭಪ್ರಚಂಡಂ ಜನಕಜೆಗೆ ವರಂ ಬರ್ಪುದೆಂಬೀ ವ್ಯವಸ್ಥಾ ||
ರಾವಂ ಕರ್ಣಾವತಂಸಂ ಪಸರಿಸ ನಿಜಪೀಠಂಗಳಿಂದೆಳ್ಳದಾಗಳ್ |
ತೀವ್ರತ್ತಿರ್ಪನ್ನೆಗಂ ಭೂಷಣರುಚಿ ಕಕುಭಾ'ನೀಕಮಂ ರಾಜಲೋಕಂ || ೧೨ ||

ಮನಸಿಜನುಂ ಚಂದ್ರಮನುಂ |
ದಿನಕರನುಮನೇಕರೇಕೆ ನೆರೆದರೊ ಪೇಳೆಂ- ||
ಬಿನೆಗಂ ನೃಪತನಯರ್ ಬಿ- |
ಲ್ಲನೇರಿಸಲ್ ತಮ್ಮ ಬೆಳಗೆ ಬೆಳಗಿನ ಬಂದರ್ || ೧೩ ||

ಉರಿಯಂ ಕಾರುವ ಕೆಂಡಮಂ ಕರೆವ ಬಿಲ್ಲಂ ಕಂಡೆವಿಲ್ಲಕ್ಕೆವಂ |
ತರುಣೀರತ್ನಮನೀಳ್ಳಕ್ಕೊಳ್ಳ' ಸಮಕಟ್ಟಿಂದಟ್ಟಿದಂ ಪೇಚರಂ ||
ಮರುಳಾದಂ ಜನಕಂ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನೊಡಂಬಟ್ಟಾರೊ ಕಲ್ಯಾಣತ- |
ತ್ಪರರೀ ಮಂಗಲಲಗ್ನದೊಳ್ ಕುಳಿಕದಂಷ್ಟ್ರಾಲಗ್ನಮಂ ಸೈರವರ್ || ೧೪ ||

ಅಹಿದರ್ಶನಮಲ್ಪು ಶುಭಾ- |

ವಹಂ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ವಿಷಮವಿಾ ಮಾರ್ಗಮಹಿ- ||

ಗ್ರಹಣಂ ಮುನ್ನಂ ಪಾಣಿ- |

ಗ್ರಹಣಂ ಬಳಿಯಂ ಗಡಿನ್ನವಘಟಿತಮೊಳವೇ || ೧೫ ||

ಮಧುವರ್ಕಮಲ್ಪು ಮಂಗಳ |

ವಿಧಾನದೊಳಗೊಂದುಮಲ್ಪು ಪಾವಂ ಪಿಡಿವೇ ||

ವಿಧಿ ಕನ್ಯಾವರಿಣಯನ |

ಪ್ರಧಾನಕಾರ್ಯಂ ಗಡಿನ್ನವಘಟಿತಮೊಳವೇ || ೧೬ ||

ಕುಡುವೆಂ ಜಾನಕಿಯಂ ಪಿಡಿ- |

ದೊಡಬಗರ'ಮನೆಂದು ಮುನ್ನವೇಳ್ತೊಡೆಯಾ ಗಾ-||

ರುಡಮಂ ಕಲ್ಪು ವಿವಾಹ- |

ಕೊಡರಿಸುವಂ ಬರಿದೆ ಪಿಡಿವನಾವನೊ ಪಾವಂ || ೧೭ ||

ದೇಶಾಧೀಶತನೂಭವರ್ ಸೆಡೆವುದುಂ ಸಾಕೇತಸಿಂಹಾಸನಾ-|

ಧೀಶಂ ಕಂಡು ದರಸ್ತೃತಂ ದಶರಥಂ ಭ್ರೂವಲ್ಲರೀವಲ್ಲವಾ- ||

ದೇಶಂ ನೋಡೆ ಮುಖಾಬ್ಜಮಂ ಸಭೆಯನೆಳ್ಳಂ ತುಂಗವಂಶಂ ಸುರೇಂ- |

ದ್ರಾಶಾದಂತಿಬಲಂ ಜಿತಾಹಿತಬಲಂ ದುರ್ವಾರಬಾಹಾಬಲಂ || ೧೮ ||

ವದುಳಂ ನಿಂದೆಡಗೈಯೊಳತ್ತಿ ರಘುಜಂ ಕೊಪ್ಪಂ^೧ ಪದಾಂಗುಷ್ಣಮೂ- |

ಲದೊಳಿಟ್ಟೀರಿಸೆ ಕಾಲದಂಡನಿಭಮಂ ಕೋದಂಡಮಂ ಭೂತಳಂ ||

ವದುಳಂ ನಿಂದುದೆ ಶೇಷಕಂಠಕರಿನಾಸ್ಥಿಶ್ರೇಣಿ ನುರ್ಗಾಗದಿ- |

ದುರ್ದೆ ಕೂರ್ಮೋನ್ನತಖರ್ಪರಂ^೨ ನಳಿದು^೩ ಬೆನ್ನಂ ಪತ್ತದೇಂ ಮಾಣ್ಣದೇ || ೧೯ ||

1 ಬಜಗರ=ಹೆದ್ದಾ ವು.

3 ಖರ್ಪರ=ಬೆನ್ನ ಚಪ್ಪು.

2 ಕೊಪ್ಪು =ಬಿಲ್ಲಿನತುದಿ.

4 ನಳಿ=ಬಗು

ಪುಲಕಂ ಜಾನಕಿಗುತ್ಸವಂ ಜನಕರಾಜಂಗುಮ್ಮಳಂ ಖೇಚರಾ- |
ವಲಿಗುದ್ವೇಗಭರಂ ನರೇಂದ್ರಸುತಸಂದೋಹಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮೋಹನಂ ||
ಲಲನಾಶ್ರೇಣಿಗೆ ವಿಸ್ಮಯಂ ಪುರಜನಕ್ಕಾಕರ್ಷಣಂ ಲೋಚನಾ- |
ವಲಿಗಾಯ್ತೇರಿಸಿ ನೀವಿ ಜೀವೋಡೆಯೆ ವಜ್ರಾವರ್ತಮಂ ರಾಘವಂ || ೨೦ ||

ಸಮದಂ ಲೀಲೆಯಿನೆತ್ತೆ ಖೇಚರಬಲಂ ಕಿಳ್ತೆತ್ತಿ ಪಾರಿತ್ತನು- |
ಕ್ರಮದಿಂದಾನತಮಾಗೆ ಕೊಪ್ಪು ಪಿರಿದುಂ ಲಜ್ಜಾನತಂ ರಾಜಲೋ- ||
ಕಮಣಂ ಬಿಕ್ಕಸಮುತ್ತದೇರಿಸುವುದುಂ ಕೋದಂಡಮಂ ರಾಮನ- |
ಶ್ರಮದಿಂ ಮನ್ಮಥನಾಗಳೇರಿಸದೆ ಮಾರೆಚ್ಚಂ ಪುರಸ್ತ್ರೀಯರಂ || ೨೧ ||

ಅವತಂಸಮಾದುವಮರ- |
ಸ್ತವನಂಗಳ್ ಸಕಲಜನದ ಜಯಜಯನಿನದಂ ||
ಕಿವಿಸದ್ದಂ ಕಿಡಿಸಿದುದು- |
ತ್ಸವಪಟಹದ್ವನಿಗಳುಣ್ಣಿ ಪೊಣ್ಣಿದುವಾಗಳ್ || ೨೨ ||

ಎತ್ತಿದುದು ಮಂಗಲದ್ವಜ- |
ಮೆತ್ತಿದುದು ಸಿತಾತಪತ್ರವಾಗಸಮಂ ಪೊ- ||
ತ್ತೆತ್ತಿದುದಾಶೀರ್ವಾದಂ |
ಮುತ್ತಿನ ಸೇಸೆಗಳನಿಕ್ಕಿದರ್ ಮಾನಿನಿಯರ್ || ೨೩ ||

ಅಲರ್ಗಣೆಯನಂಗಜಂಗೀ- |
ಯಲೆಂದು ರತಿ ಬರ್ಪ ಮಾಳ್ಳೆಯಿಂ ಮಾಲೆಯನಾ ||
ಲಲಿತಾಂಗಿ ಪಿಡಿದು ಕಣ್ಣಂ |
ಕೆಲಕ್ಕಮಾ ದಾಶರಥಿಯ ಬಗೆಗಂ ಬಂದಳ್ || ೨೪ ||

ಮಾಲೆಯ ಮೇಲೆ ತುಂಬಿಗಳ ಮಾಲೆ ತೆರಂಭೊಳೆದಾಡೆ'ಬೇರೆ ಪೂ- |
ಮಾಲೆಯ ಲೀಲೆಯಂ ಕೆದರೆ ಕೇಕರಮಾಲೆ ಶಿರೀಷಮಾಲೆಯಂ ||
ಸೋಲಿಸೆ ನೀಳ್ ಬಾಹುಲತೆ ತೋಳ ಮೊದಲ್ ಮದನಾನುರಾಗಮಂ |
ಸಾಲಿಡೆ ಸಾರ್ದು ಸೀತೆ ರಘುವಂಶನಮೇರುಗೆ ಮಾಲೆಸೂಡಿದಳ್ || ೨೫ ||

೮. ರಾವಣಗರ್ವಭಂಗ

['ರಾವಣಗರ್ವಭಂಗ'ವು ನಾರಾಯಣಕವಿಕೃತ ಉತ್ತರರಾಮಾಯಣದೊಳಗಣದು. ಈ ಕಾವ್ಯವು ಒಂದು ಉದ್ಗ್ರಂಥವಾದರೂ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬಾರದೆ ಮೂಲೆಯ ಪಾಲಾಗಿದ್ದಿತು. ಓಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಗ್ರಂಥದ ಪರಿಚಯವನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಸಾಹಿತ್ಯಪರಿಷನ್ನೋತ್ಸವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಮಣಿಮಾಲೆಯ ಸಂಪಾದಕನು ಮಾಡಿದುದಲ್ಲದೆ ಅದರ ಒಂದೆರಡು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಈ ಮೊದಲೇ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರೇಮಿಗಳ ಅವಗಾಹನೆಗೊಪ್ಪಿಸಿರುವನು.

ಈ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ಕೆಲವು ಆಂತರಾಳಿಕ ಆಧಾರಗಳಿಂದ ಒನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿಭಾಗವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಪರಿಷತ್ಪಥಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಆಡಿದ—'ನಾರಾಯಣಕವಿಯ ಶಕ್ತಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸುಗಮವಾದ ಪದಗಳನ್ನಿಡುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ರೂಪಕೋತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾನ್ವಿತ ಲಂಕಾರಪ್ರಯೋಗ ದಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಯೋಚಿತವರ್ಣನೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿವಿಧರಸೋತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಕಾಣುವುದರಿಂದ ಆ ಎರಡು ಕವಿಗಳ (ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳ) ಗುಣಗಳು ಒಂದೇ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿದ್ದು ಕವಿ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಪರಸ್ಪರ ಮಿಗಿಸಿರುವನು' ಎಂಬ ಮಾತು ನಿಜ ವೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ೧೧ನೆಯ ಸಂಧಿಯೊಳಗಣ 'ರಾವಣಗರ್ವಭಂಗ'ದಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.]

ಇದು ವಿಚಿತ್ರದ ವನವಲಾ ನೋ- |

ಡಿದೆನು ಶಿವಶಿವ ಬಹುವನಂಗಳ- |

ನಿದಕೆ ಸರಿಯೇ ಚೈತ್ರರಥವೆಂದೆನುತ ಪುಷ್ಪ ಕವ ||

ಕದನಗಲಿ¹ಯಿಳಿತಂದು ನಿಂದನು !

ಸದಮಲೇಂದುಶಿಲಾಕಲಾಪಾ- |

ಗ್ರದಲಿ ರಂಜಿಪ ಮಾಧವೀಮಂಟಪದ ಸೀಮೆಯಲಿ

|| ೧ ||

ಈ ಮಹಾನರ್ಮದೆಯ ತೀರದ |

ಸೋಮಕಾಂತೋಪಲದ ಪೆಂಪು ಸು- |

ಧಾಮರೀಚಿಯ ಮಂಡಲದ ಸೊಂಪಾಗಿ ತೋರುತಿದೆ ||

ಶ್ರೀಮಹೇಶ್ವರಗಲ್ಲಿ ಲತಿಕಾ- |

ಧಾಮದೊಳು ಮಧ್ಯಾಹ್ನವೂಚೆಯ |

ನೇಮವನು ವಿರಚಿಸುವೆನೆಂದನು ನೋಡಿ ಮಂತ್ರಿಗಳ

|| ೨ ||

ಹೈ ಹಸಾದವೆನುತ್ತ ವಂದಿಸ- |
 ಮೂಹ ಕೈವಾರಿಸಲು' ಲತಿಕಾ- |
 ಗೀಹವನು ಸುರಲೋಕದಲ್ಲಣನಂದು ಹೊರವಂಟು ||
 ವಾಹಿನಿಯೊಳಗೆ ನೇಮದಿಂದವ- |
 ಗಾಹನವ ಮಾಡಿದನು ತೊಲಗಲು |
 ದೇಹದಗ್ಗದ ತಾಪ ತೆಗೆದುಟ್ಟನು ದುಕ್ಕೂಲವನು || ೩ ||

ಚಂದ್ರಕಾಂತೋಪಲದ ಮುಂದೆ ಸು- |
 ರೇಂದ್ರರಿಪು ಮಂಡಿಸಿದನಿರಲಿ |
 ಸಾಂದ್ರಮಣಿಮಯಹೇಮಪೀಠವನಿರಿಸಿ ಪೀಠದೊಳು ||
 ಚಂದ್ರಶೇಖರಲಿಂಗವನು ನಯ- |
 ನೇಂದ್ರಿಯಕೆ ಮುದಮೊದಗುವಂತೆಯ- |
 ತಂದ್ರನಾಗಿರಿಸಿದನು ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿಯನೊಡರಿಸಿದ || ೪ ||

ವಿಮಲಜಲದಿಂದಘೃಪಾದ್ಯಾ- |
 ಚಮನಮಜ್ಜನವನು ಸುಗಂಧೋ- |
 ದ್ಗಮನಪಾವನಧೂಪದೀಪಫಲೋಪಹಾರವನು ||
 ಕ್ರಮವೆನಿಸಿ ವಿವಿಧೋಪಚಾರವ- |
 ನುಮೆಯ ರಮಣಗೆ ಮಾಡಿ ಪಾಡುವ |
 ಸಮಯದಲಿ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡನದೊಂದು ಸೋಜಿಗವಾ || ೫ ||

ಅವನಿಪತಿ ಕೇಳ್ಯೊಲೆ ಪಡುವಲು |
 ಹವಣಿಸಿದ ಹರುಷದಲಿ ಕಾಂತಾ- |
 ನಿವಹದೊಡನರ್ಜುನನು' ಸಲಿಲಕ್ರೀಡೆಯಿಂದಿರುತ ||
 ಜವದೊಳ್ಳಿದುವ ವಾಹಿನಿಯ ಗಮ- |
 ನವನು ನಿಲಿಸುವೆನೆನುತ ಬಾಹಾ- |
 ನಿವಹದಲಿ ಕಟ್ಟಿದನು ವಿಂಧ್ಯಾಚಲಕೆ ಪಡಿಯೆನಿಸಿ || ೬ ||

ಕದಡಿದುವು ಮಡು ಕಮಲದಲಿ ಚೆ- |
 ಲ್ಲಿದುವು ತುಂಬಿಗಳೆಡಬಲದೊಳೋ- |
 ಡಿದುವು ಹಂಸಗಳೊದರಿದುವು ಕಾರಂಡಕೊಂಚೆಗಳು ||
 ಬೆದರಿ ಸುಳಿದುವು ವಿನಾನಸಂತತಿ |
 ಕದಬದಿಸಿ'ದುವು ಚಕ್ರಗಳು ತಿರು- |
 ಗಿದುದು ವಾಹಿನಿ ಸೂಸಿ ಹರಿದುದು ಸುರಪತಿಯ' ದೆಸೆಗೆ || ೭ ||
 ಅರರೆ ಹೇಳುವುದೇನು ದಶಕಂ- |
 ಧರನ ಭುಜದೈತ್ವರ್ಯ ನೀರಲಿ |
 ನೆರೆಯಲಿಕ್ಕಿದು ಕಾರಣವೊ ಪೇಳೆನಿಸಿ ತೀರದಲಿ ||
 ತೆರೆಗಳುರೆ ಕವಿದೆದ್ದು ಪೂಜಾ- |
 ಪರಿಕರಂಗಳು ಸಹಿತ ಗಂಗಾ- |
 ಧರನನೊಯ್ದವು ಕೊಡಹಿ ಬಿಸುಟುವು ದಾನವೇಶ್ವರನ || ೮ ||
 ತರಹರಿಸಿ ಬಳಿಕಲ್ಲಿ ನಿಂದನು |
 ಮುರಿದು ಬಹಳಕ್ರೋಧದಲಿ ಕೆ- |
 ಕ್ಕರಿಸಿ' ನೋಡಿದನುರಿ ಮಸಗೆ ಕಂಗಳಲಿ ಈ ನದಿಯ ||
 ಸುರರು ತಡೆದರೆ ಮೇಲೆ ಮೂಡಣ |
 ಧರಣಿ ತಗ್ಗಿತೊ ತಿಳಿದು ಬಹುದೆನೆ |
 ವರುಣದೆಸೆಗೈದಿದರು ಶುಕಶಾರಣರು ಬೇಗದಲಿ || ೯ ||
 ಘನಪಥದೊಳ್ಳೆತಂದರರೆಯೋ- |
 ಜನವನಾಗಳೆ ಕಂಡರಾ ವಾ- |
 ಹಿನಿಯ ಗಮನವ ತಡೆದು ನಿಂದ ನೃಪಾಲಕುಂಜರನ ||
 ವನಜಮುಖಿಯರ ಕೇಕರಾಲ್ತೋ- |
 ಕನದ ಕಾಂತಿಗಳೊಡನೆ ಸೂಸುವ |
 ಎನುತ ಜಲಯಂತ್ರಾಭಿಸೇಚನದಿಂದ ಮೆರೆವವನ || ೧೦ ||

1 ಕದಬದಿಸು=ನಡುಗು.

2 ಸುರಪತಿಯ ದೆಸೆ=ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕು; ವಶ್ವಿಮುಕ್ತೆ ಹರಿಯುವ ನರ್ವದಿಯು ತಡೆಕಟ್ಟಿದುದು
 ರಿಂದ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹರಿಯತೊಡಗಿತು.

3 ತರಹರಿಸು=ಸಹಿಸು.

4 ಕೆಕ್ಕರಿಸು=ಕೆಂಪಾಗಿಸು.

ತೋಳುಸಾಸಿರದಿಂದ ಮೆರೆದನು |
 ಲೋಲಫಣಗಳ ಶೇಷನಂತೆ ವಿ- |
 ಶಾಲತಾಖಾಳಿಗಳ ಕಲ್ಪಮಹೀಜದಂದದಲಿ ||
 ಶ್ರೀಲಲಿತಭುಜಶಿಖರಿಗಳೆಲೇ- |
 ವೇಳುವೆನು ಶತಶೃಂಗಪರ್ವತ- |
 ದೇಳಿಗೆಗೆ ಮಿಗಿಲಾದನಾತನು ಚರರ ಕಂಗಳಿಗೆ || ೧೧ ||

ಬಂದರಾಳ್ವನ ಕಡೆಗೆ ಕೈಮುಗಿ- |
 ದಿಂದರೆಲೆ ದನುಜೇಶ ನದಿಯನು |
 ಮುಂದೆ ನಿಲಿಸಿದ ಭಟನನೊಬ್ಬನ ಕಂಡೆವಿಡೆ ಹೋಗಿ |
 ಇಂದುಶೇಖರನಮರಗಂಗೆಯ |
 ನಂದು ಜಡೆಯಲಿ ತಡೆದವೊಲಾ ತಾ- |
 ನಿಂದು ನೀರಿದಿರಿಗೆ ತಡೆದನು ತೋಳ ಬಲುಹಿನಲಿ || ೧೨ ||

ಆತನೇ ಹೈಹಯನು ಭುವನ |
 ಖ್ಯಾತಭಟನಹುದೆನ್ನ ಕರಕಂ- |
 ಡೂತಿಯನು ಕಳಚುವೆನು ಬಂದುದು ಸಮಯವಿಂದಿನಲಿ |
 ಭೂತಳೇಶನ ವೀರತನುಸಂ- |
 ಭೂತರಕ್ತರಸಾಯನಗಳಲಿ |
 ಭೂತಜಾತಿಯ ತಣಿಸುವೆನು ಮಾಯೆನುತ ಬೊಬ್ಬರಿದ || ೧೩ ||

ಮೂಲಮಂತ್ರವಿಧಾನಸಮರವಿ- |
 ಶಾಲವಿದ್ಯಾಚತುರಸುಭಟರು |
 ಫೀಳಿಡಲು ದೆಸೆ ಸಿಂಹನಾದಂಗಳನು ಮಾಡಿದರು ||
 ಮೇಲೆ ಮೇಲುಬ್ಬೇಳ್ವ ಘನನಿ- |
 ಸ್ನಾಳ ಕಹಳಾರವದೊಡನೆ ಭೂ- |
 ಪಾಲನಿದ್ದೆಡೆಗಾಗಿ ನಡೆದನು ಪಪ್ತಿಕಂಧರನು || ೧೪ ||

ಗಜಬಜಿಸೆ ರೋಷಾಗ್ನಿ ಮಂತ್ರಿ- |
 ವ್ರಜವ ಕಾಣುತ ನಿಮ್ಮ ಸಾವಿರ |
 ಭುಜದವನ ಬರಹೇಳಿ ಹಳಚುವೆ ಗೆಲುವೆ ಸಮರದಲಿ ||
 ತ್ರಿಜಗದುನ್ನತ ನೃಪರ ಕೀರ್ತಿ- |
 ಧ್ವಜವನೀಡಾಡಿದೆನು ಬಂದೆನು |
 ರಜನಿಚರಪತಿ ತಾನೆ ರಾವಣನೆನುತ ಗರ್ಜಿಸಿದ || ೧೫ ||

ಉಕ್ಕಿ ಸೂಸುವ ರಾದ್ರರಸವನು |
 ಮುಕ್ಕುಳಿಸಿದನು ಕಂಗಳಲಿ ಗಂ- |
 ಟಿಕ್ಕಿದುವು ನಿಡುಹುಬ್ಬುಗಳು ಕಾರ್ಬೋಗಿಯ ಹೊಗರಿನಲಿ ||
 ಜಕ್ಕುಲಿಸಿ¹ ತೆವೆತವಕ ನೆಗಹಿ ನ- |
 ಭಕ್ತೆ ಗದೆಯನು ಜಡಿದು ಬೀಸುತ |
 ರಕ್ಕಸರನರೆಯಟ್ಟಿ² ಕಂಡನು ನೃಪತಿ ಖಳಪತಿಯ || ೧೬ ||

ಬೇಹೆ ಮಂತ್ರಿಗಳೆಲ್ಲ ಹರಣದ |
 ಮೋಹದಲಿ ತೊಲಗಿದುದನಾ ನಿಜ |
 ವಾಹಿನಿಯ ಕಳಕಳವ ಕಾಣುತ ಕನಲಿ ಬೇಗದಲಿ ||
 ಆಹವಕೆ ಕೈನಿಲುಕಿ ವಿಂತತಿ- |
 ಬಾಹು ಬರೆ ಪಡಿತಳಕೆ ದಶಶತ- |
 ಬಾಹು ನಡೆದನು ಕಾಳಕೂಟಕೆ ನಡೆವ ಶಿವನಂತೆ || ೧೭ ||

ಮಿಂಚಿನಂತಿರೆ ಹೊಳೆವ ಗಾಯವ |
 ವಂಚಿಸುವ ಹೊಯ್ದಣೆವ³ ಬೀಸುವ |
 ಹೊಂಚಿ ಮರ್ಮಸ್ಥಾನದಲಿ ಮೊನೆದೋರಿ ಬಗೆಯರಿವ ||
 ಸಂಚದಲಿ ಮೋಹರಿಪ್⁴ ಗೆಲವಿಗೆ |
 ಮುಂಚಿ ಹೊಗಲನುಗೈವ ಸಮರಸ |
 ಮಂಚಿತವ್ರಾಧಿಗಳ⁵ ಮೊರೆದರು ಗದೆಯ ಕದನದಲಿ || ೧೮ ||

1 ಜಕ್ಕುಲಿಸು=ವ್ಯಾಪಿಸು.

2 ಬೇಹ=ಬೇಕಾದ.

3 ಮೋಹರಿಸು=ಬಡ್ಡು.

4 ಅರೆಯಟ್ಟು=ಬಡಿಸು.

5 ಅಣೆ=ಹೊಡೆ.

ಸುದತಿಯರ ಮೇಳದಲಿ ಸರಿಗಮ |
 ವದನಿಗಳ ಮೃದುಗಾನಸಂಧೆಯನು |
 ಮುದದಿ ಸವಿವಂತಲ್ಲ ನರನಾಯಕ ನಿರ್ದಾಸಿಸಲು ||
 ಇದು ಮಹಾರಣಭೂಮಿ ಬೀಸುವ |
 ಗದೆಯ ಬಿರುಹೊಯ್ಲುಗಳು ಸವಿನೋ- |
 ಡಿದಕೆ ನೀವಂಗೈಸಿದರೆ ಲೇಸೆಂದನಮರಾರಿ || ೧೯ ||

ಕೆಟ್ಟು ನುಡಿದರೆ ಮೂರ್ಖರನು ಸರಿ |
 ಗಟ್ಟಿಕೊಂಬರೆ ಗುರುವರೆಲವೋ |
 ದಿಟ್ಟನಹೆ ಶೃಂಗಾರರಸವತಿಯೆನಿಸಿ ಮಾಧವನು |
 ಮೆಟ್ಟಿ ಎರಾವೇಶದಲಿ ತರಿ- |
 ದೊಟ್ಟುವನು ದಾನವರನಂತರೆ- |
 ಯಟ್ಟಿ ಸದೆಯದೆ ಬಿಡೆನು ನೋಡೆನುತೆರಗಿದನು ಖಳನ || ೨೦ ||

ತರಹರಿಸಿ ಗಾಯವನು ಧೈರ್ಯದ |
 ಹುರಿಯೊಡನೆ ವಾಸಿಯನು ಬಲಿದು- |
 ಪ್ಪರಿಸಿ ಗದೆಯನು ಜಡಿದು ನುಡಿದನು ತೋಳುಸಾಸಿರದ ||
 ಧರಣಿಪತಿ ನೀನೆಂಬ ಗರ್ವದ |
 ಗಿರಿಗೆ ತಾನಿದು ವಜ್ರದಂಡದ |
 ಪರಿ ಕಣಾ ನೋಡೆನುತಲಪ್ಪಳಿಸಿದನು ಕೈಯೊಡನೆ || ೨೧ ||

ಸದೆದನಾತನ ಹೊಯ್ಲು ಗದೆಯಿಂ- |
 ದಧಟರಿಬ್ಬರು ಮತ್ತೆ ಸಮಸ- |
 ತ್ವದಲಿ ದೆಕ್ಕಾದೆಕ್ಕಿಯಲಿ ಹೋರಿದರು ಸೆಲ ಬಿರಿಯ ||
 ಉದಧಿಗಳು ತುಳುಕಾಡೆ ಗಿರಿಗಳು |
 ಕದಬದಿಸೆ ರಣಭೂತಸಂತತಿ |
 ಕೆದರೆ ವೃತ್ಯಂಜಯ ಮಹಾದೇವನೆ ಸುರಸ್ತ್ರೋಮ || ೨೨ ||

1 ವಾಸಿ=ವಂತ.

2 ಕೈಯೊಡನೆ=ಕೂಡಲೆ.

3 ದೆಕ್ಕಾದೆಕ್ಕಿ=ಸ್ಪರ್ಧೆ.
 3*

ಗಿರಿಗೆ ಗಿರಿ ವನಕರಿಗೆ ಕರಿ ಸಾ- |
 ಗರಕೆ ಸಾಗರ ಕೇಸರಿಗೆ ಕೇ- |
 ಸರಿ ಮಸಗಿದಂದವನು ತೋರಿದರುಭಯಬಲ ಬೆದರೆ ||
 ಅರಸ ಮುಳಿದಾ ಸಮಯದಲಿ ಮದ |
 ಮುರಿಯದಿಹ ದಶಕಂಧರನ ಹೇ- |
 ರುರವನಿಟ್ಟಲೆ ಮೂಢ ಕೆಡೆ ಕೆಡೆಯನುತ ಬೊಬ್ಬರಿದ || ೨೫ ||

ನಟ್ಟುದಾ ಗದೆ ನಡುನಡುಗಿ ಹಿ- |
 ಮೈಟ್ಟಿ ಬಿಲ್ಲಂತರಕೆ ದಿವಿಜಘ- |
 ರಟ್ಟ ಬಿದ್ದನು ಚಂಡಮಾರುತಹತಿಯ ಕುಜದಂತೆ |
 ಕೆಟ್ಟುದರಿವಿನ ಮಾರ್ಗ ಬಂದೆಡೆ- |
 ಗೆಟ್ಟುಕೊಂಡುದು ಮೂರ್ಛ ಹರಣದ |
 ಕಟ್ಟು ಸಡಲಿತು ನಿಟ್ಟುಸುರು ಹಳುವಾಯ್ತು ಮೂಗಿನಲೆ || ೨೬ ||

ರಾಜಕುಲನೀರೇಜವನದಿನ |
 ರಾಜನೊಯ್ಯನೆ ಸಾರಿ ಮೂರ್ಖರ |
 ರಾಜನನು ಹೆಡಗೈಯ ಬಿಗಿದನು ಘೋರಪಾಶದಲಿ ||
 ಆ ಜಯವನೊಲೆದೀಕ್ಷಿಸುತ ಸುರ- |
 ಭೂಜದರಲನು ಸುರಿದು ಸುರರು ||
 ರಾಜಿಸಿದರಾ ಸಮಯದಲಿ ಭೇರಿಗಳು ಮೊಳಗಿದುವು || ೨೭ ||

೧. ರಾವಣವಧೆ

| ತೊರವೆಯ ರಾಮಾಯಣವು ಛಾಂಸುನೀಪಟ್ಟದಿಯ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವು. ಇದನ್ನು ಬರೆದ ನರಹರಿಕವಿಯು ೧೫ನೆಯ ಶತಮಾನದವನು. ಬಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿಯೆ ತೊರವೆ ಗ್ರಾಮವು ಆತನ ವಾಸ್ತವ್ಯವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಆತನು ಬರೆದ ರಾಮಾಯಣಕ್ಕೆ ತೊರವೆಯ ರಾಮಾಯಣ ನೆಂಬ ಹೆಸರಾಯಿತು. 'ಮೃದುಮಧುರವಾದ ಪದಗಳೂ ತಡೆಯಿಲ್ಲದ ವಾಕ್ಯವಾಹವೂ ಈ ಕಾವ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಂದು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ 'ರಾವಣವಧೆ'ಯಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಅದು ಈ ಕಾವ್ಯದ ಯುದ್ಧಕಾಂಡದ ಐವತ್ತೊಂದನೆಯ ಸಂಧಿಯೊಳಗಿದೆ.

ರಾಮ ಕೇಳಿನ್ನೇಕೆ ಸೀತೆಯ |

ಕಾಮಿತವು ಕಡು ಮರುಳಲಾ ಸು- |

ತ್ರಾಮ ಕಳುಹಿದ ತೇರ ಬಲುಹುಂಟೆಂದು ಬೆರತೆಯಲಾ ||

ವೈದ್ಯಮಕೇಶವಿರಿಂಚೆಮುಖ್ಯಮ- |

ಹಾಮಹಿಮಸುರಕೋಟಿಗಳು ಸಂ- |

ಗ್ರಾಮಕಛಿಮುಖವಾದೊಡಣುವಿಗೆ ಬಗೆವನಲ್ಲೆಂದ

|| ೧ ||

ಲಲವೊ ರಾವಣ ಕೇಳು ಶಂಕರ- |

ಜಲರುಹೋದ್ಭವಮುಖ್ಯದಿವಿಜರ |

ಬಲಿದ ಭಟನೇ ತಾನದಾರೆಂದರಿದುದಿಲ್ಲವಲಾ |

ಹಲವು ತಲೆಗಳ ಹೊತ್ತ ಕೊರಳಿನ- |

ಲಲಗು ಚಾಚಿದು ನಾಸಿಕಂಗಳ- |

ನಿಳುಹಿ ಸೀತೆಯ ತೆಗೆವ ಪರಿಯನು ನೋಡು ನೀನೆಂದ

|| ೨ ||

ಬಲ್ಲೆನೊವ್ವಚಿ ಕೇಳಿ ಹೆಂಗುಸಿ- |

ನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಬಲುಹ ಹಳೆಹುಲು |

ಬಿಲ್ಲ ಮುರಿದುದನಟ್ಟಿ ಬಡಹಾರುವನ ಬಟ್ಟಿಯಲಿ ||

ಬಿಲ್ಲ ಸೆಳೆದುದನನುಜ ನೂಕಲು |

ಮಿಲ್ಲ ರೊಳಗಾಡಿದುದ ಕಾಗೆಯ |

ಹುಲ್ಲ ಲಿಟ್ಟಂಜಿಸಿದ ಬಿರುದಿನ ಬಲುಹ ತಾನೆಂದ

|| ೩ ||

ಆರು ನಿನ್ನವೊಲೆಳೆಯ ಹರಿಣನ |
 ನಾರಚದಲೆಚ್ಚ ವರು ನಚ್ಚಿನ |
 ನಾರಿಯನು ನೀಗಾಡಿ ಹಕ್ಕಿಯ' ನುಡಿಗೆ ನಡೆದವರ ||
 ಸೇರಿ ಬಡಕೋಡಗನ' ಕೊಂದೀ |
 ವೀರತನವಾಗುಂಟು ನಗರದ |
 ಖಾರಿಗೆಯ ಬಂಧಿಸಿದ ಬಲುಮೆಯದಾರಿಗುಂಟೆಂದ || ೪ ||

ಅಳುಕಿದನಲಾ' ಕಾರ್ತವೀರ್ಯನು |
 ಕಲಹದಲಿ ನಿನಗಂಜಿ ಬಾಲವ |
 ಬೆಳಸಲಮ್ಮದೆ ವಾಲಿ ಬದುಕಿದನಮಮ ಪುರಹರನ ||
 ಉಳುಹಿದೆಯಲಾ ರಜತಶೈಲವ |
 ತಲೆಕೆಳಗಮಾಡದೆ ವಿದೇಹನ |
 ಕುಲವ ಸಲಹಿದೆ ಜಿಲ್ಲದೆಗೆಯದತಿಷ್ಠುಭಟನಹುದೆಂದ || ೫ ||

ಆದೊಡೆಯು ತೊಡಗುವುದು ತೋಟ'ಯ- |
 ನೈದೆ ನಗೆಗೆಡೆ ನಮಗೆ ನಿಮ್ಮೋ- |
 ಪಾದಿಯವರಾವಲ್ಲವಾಗಿ ದಶಾಸ್ಥ್ಯ ಕೇಳಿಲವೊ ||
 ಆದಿಯಲಿ ನೀ ನಮ್ಮ ರಘುವಂ- |
 ಶೋದಯದ ಪಾರ್ಥಿವಕುಲೇಂದ್ರನ |
 ಕಾದಿ ಕೊಂದುದರಿಂದ ಕೆಣಕಿದೆವೈಸೆ ನಾವೆಂದ || ೬ ||

ಅದರಿನೀಗಿನಗುರುವಿರೋಧಾ- |
 ಸ್ವದನು ನಾವಾ ಬಳಿಯ ಬವರದ- |
 ಲೊದಗಿದೆವು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಸಮರೋದ್ಯೋಗಕೇಳಿಯಲಿ ||
 ಇದನು ನೀ ಕೈಕೊಂಬುದೆಂದ- |
 ಗ್ಗದ ಮಹಾಮೋಘಾಸ್ತ್ರದಲಿ ತಲೆ- |
 ಯುದಿರಲೆಚ್ಚನು ಬೊಬ್ಬಿರಿದು ರಘುಪತಿ ದಶಾನನನ || ೭ ||

1 ಹಕ್ಕಿ=ಜಟಾಯು.

2 ಬಡಕೋಡಗ=ವಾಲಿ.

3 ರಾವಣನು ಇವರುಗಳೊಡನೆ ಸೋತರೂ ಗೆದ್ದನೆಂಬುದು ಕಟಕಿಯ ಮಾತು.

4 ತೋಟ=ಯುದ.

ದಿವಿಜರಾಯೆಂದುಬ್ಬಿದರು ರಾ- |
 ಘವನ ಮಹಿಮೆಗೆ ಕಮಲಭವಭವ- |
 ರವಿರಳಾನಂದೈಕಸುಖಮಯರಾದರಭ್ರದಲಿ ||
 ಅವತರಿಸಿದುವು ಮತ್ತೆ ತಲೆಗಳು |
 ಕವಕವಿಸುತಟ್ಟಿ'ಯಲಿ ಕಲಿರಾ- |
 ಘವಮಹೀಪತಿ ಕಂಡು ಕೈಗಲ್ಲದಲಿ ಬೆರಗಾದ || ೮ ||

ಮುರಿದು ನೋಡಿದನಿದ್ರಸಾರಥಿ |
 ಸರಳಗಮನವ ಕಾಣದೆಲೆ ರಘು- |
 ವರನೆ ಚಿತ್ತೈಸಹಿತವಧೆಗೇಕಕಟ ಕೃಪೆ ನಿನಗೆ ||
 ಉರವಣಿಸುತವೆ ತೇಜಿಗಳು ಮುಂ- |
 ಬರಿದು ಬರುತ್ತಿದೆ ಬಾಣತತಿ ಕೊ- |
 ಕ್ಕರಿಸುವವನಲ್ಲವನು ಕೊಲೆಗೆಲೆ ದೇವ ಕೇಳೆಂದ || ೯ ||

ಸಾಕು ಮಾತಳಿ ಸಮರ ನಾವು ಸ- |
 ವಾಕಬಾಹಿರರಂಶಿರಂಗಳ |
 ನೂಕಿ ಬೇಸತ್ತೆವು ಶರಂಗಳ ಸೋಲವೆಮಗಾಯ್ತು ||
 ಓಕರಿಸಿದಳು ಮೃತ್ಯುವೀ ಲೋ- |
 ಕೈಕವೀರನ ನಮಗೆ ತಾನಿ- |
 ನ್ನೇಕೆ ಜಯದಭಿಲಾಷೆ ತಿರುಗಿಸು ತೇರ ಕೆಲಕೆಂದ || ೧೦ ||

ತೆರಳು ನೀನಿನ್ನೇನ ಮಾಡುವೆ |
 ಹಿರಿದು ಬಳಲಿದೆ ಸಾರಥಿತ್ವದ |
 ಹರಹಿನಲಿ ರಿಪುವಿಜಯವಿಶ್ರುತಿಗಾವಭಾಗ್ಯರಲೆ ||
 ವರವಿಭೀಷಣದೇವ ಬಾ ನಮ- |
 ಗೆರಡುನಾಲಗೆಯಾದುದೆಮ್ಮನು |
 ಶರಣುಹೊಕ್ಕರಿಗಾದುದಪಯಶವೆಂದನಾ ರಾಮಾ || ೧೧ ||

ಶರಣುಹೊಗು ನಿಮ್ಮಣ್ಣದೇವನ |
 ಮರಳಿ ನಮ್ಮೊಡನಾಡಿ ಕೆಡಬೇ- |
 ಸೆರಡುಕಡೆಯಲಿ ಕಷ್ಟತರವೆಮಗಾಯ್ತು ಲೋಕದಲಿ ||
 ಹಿರಿದು ಬಳಲಿದೆ ಹೋಗಿತ್ತು ನಿಜ |
 ಕರವ ಮುಗಿದು ದಿನೇಂದ್ರತನುಜನ |
 ಕರೆದು ನುಡಿದನು ಮನದ ದುಗುಡದ ಮಧುರವಚನದಲಿ || ೧೨ ||

ಬನದೊಳಾಡಿದ ಭಾಷೆ ನಮಗಿಂ- |
 ದಿನಲಿ ಹುಲುಕಸವಾಯ್ತು ಕೊಲಿಸಿದೆ- |
 ನನುವರದೊಳಳಿಯಾಸೆಯಲಿ ನನ್ನಯ ಪರಿಗ್ರಹದ ||
 ಮನದೊಳೆಮ್ಮನು ಬೈಯದಗ್ರಜ |
 ತನುಜಸಹಿತ ಸಮಸ್ತಕಪಿವಾ- |
 ಹಿನಿಸಹಿತ ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಗಭಿಮುಖನಾಗು ಹೋಗಿಂದ || ೧೩ ||

ಸೇವೆಯಲಿ ನಿನ್ನಿಂದ ಬಿಟ್ಟಿ- |
 ನ್ನಾವನ್ನೈ ಹನುಮಂತ ಮಂತ್ರಕ- |
 ಲಾವಿಶೇಷಜ್ಞರಲಿ ಜಗದೊಳಗಾರು ಸರಿ ನಿನಗೆ ||
 ಭಾವಿಸಿದಿರೇ ಜಾಂಬವರೆ ಸ- |
 ದೃಷ್ಟವದಲಿ ನೀವುತ್ತಮರಲಾ |
 ನಾವು ದೈವವಿಹೀನರಾದೆವು ತೆರಳಿ ನೀವೆಂದ || ೧೪ ||

ತಮ್ಮ ಬಾ ಜಗವರಿಯಲೂಣೆಯ |
 ನೆಮ್ಮಿತ್ತೆಮ್ಮನದಾವ ಮೋರೆಯ- |
 ಲೆಮ್ಮ ಮಾತೃತ್ರಯದ ಮುಸುಡನು ಗುರುಗಳಾನನವ ||
 ತಮ್ಮದಿರ ವದನವನು ಕಾಂಬೆವು |
 ತಮ್ಮ ಕೇಳೈ ತೆರಳು ನೀನಿ- |
 ನ್ನೊಮ್ಮೊಡನೆ ಬಳಲಿಕೆಯ ಬಳಸದೆ ಪುರಕೆ ಮುರಳಿಂದ || ೧೫ ||

ಸೀತೆಯನು ಹೋಗಾಡಿ ಸೃಪನ- |
 ಜ್ಞಾತನಾದನು ಕಾಣೆನೆಂಬೀ |
 ಮಾತ ಹೇಳಿದು ಕೂಡಿಕೊಂಡಿಹುದಗ್ರಜಾನುಜರ ||
 ತಾತ ಹೋಗಿನ್ನಯ್ಯ ತನ್ನೊಳು |
 ಮಾತನಾಡದೆ ತೆರಳೆನಲು ಸುರ |
 ಸೂತ ನಗುತಂತೆಂದನಸುರಾರಾತಿಗುಚಿತದಲಿ || ೧೬ ||

ದೇವ ನೀನೀತಗಳೊಡನೆ ಮಾ- |
 ಯಾವಿಲಾಸೋಕ್ತಿಗಳ ನುಡಿವೀ- |
 ಭಾವಕವು ತನ್ನೊಡನೆ ಕೊಳ್ಳದು ಕಪಟವೇಕಿನಿತು ||
 ಆ ವಿರಿಂಚಿಪ್ರಮುಖಸಕಲಸು- |
 ರಾವಳಿಗಳೊಡಗೂಡಿ ಪಾಲೋ- |
 ವೀವರನು ಬಿನ್ನೈಸಿದುದನಾನರಿಯೆನೇಯೆಂದ || ೧೭ ||

ಹೊಸಬ ನೀನಿವರ್ಗಗಳಿಗೆ ದಿಟ ನೀ |
 ಹೊಸಬನೇ ತನಗೀ ತನಕಮಾ- |
 ನುಷಚರಿತ್ರ ವಿಧಾತ್ರಪಿತನೆಂದರಿಯೆನೇ ತಾನು ||
 ಬಿಸುಟ ಚಾಪವ ತೆಗೆದುಕೋ ಸಂ- |
 ಧಿಸು ಶರಾಳಿಯನನಿತರೊಳಗೀ |
 ಯಸುರನುಳಿದರೆ ಪೊಗುವೆನ್ನಯನೆಂದು ಗರ್ಜಿಸಿದಾ || ೧೮ ||

ಮರುಳಲಾ ಸುರಸೂತ ವಾಣೀ- |
 ಶ್ವರಪಿತನು ನಾನಾದೊಡವನೀ |
 ಪರಿಯೆ ಜೀವಿಸುವನೆ ವಿವೇಕವಿಚಾರವನಿತಿಲ್ಲ ||
 ನರರು ನಾವ್ನಾಕೆನ್ನು ತನ್ನನು |
 ಹಿರಿದು ಹೊಗಳಲಿಬೇಡವೆನ್ನುತು- |
 ವರ್ಗಿಗೆ ದುಷ್ಟಾಕ್ತಿದನು ದುಗುಡವ ಹಿಡಿಯಲವ ಬಳಿಕ || ೧೯ ||

ಮನದೊಳಂಜದಿರೆಲೆ ರಘುಕ್ಷಿತಿ- |
 ಜನವ ತೊಡೆನಪ್ಪವನು ಬಾಣಾ- |
 ಸನ ಮಹಾಸ್ತ್ರವಿಮುಕ್ತಹಸ್ತರ ಕೂಡೆ ನಿನ್ನವರ ||
 ಅನುವರವನನುಸರಿಸು ಬಳಿಕೆ- |
 ಮ್ಮನುವರಕೆ ಕಲಿಯಾಗ ನಿಲು ನಿಲು- |
 ವೆನು ಸುರಾವಳಿ ಮೊಟ್ಟೆ ನಿನ್ನೊಡನೆಂದನಸುರೇಂದ್ರ || ೨೦ ||

ಇಳಿಗೆ ರಥದಿಂದಿಳಿದ ರಘುಕುಲ- |
 ತಿಲಕನನು ಕಾಣುತ್ತ ದಿವದಿಂ- |
 ದಿಳಿದನಾ ಸಮಯದಲಿ ಸರಸಿಜಭವನನುಜ್ಞೆಯಲಿ ||
 ಕಲಶಭವನಾ ಮನುಕುಲೇಂದ್ರನ |
 ಬಳಿಗೆ ನರನಾಟಕದ ನಟನೆಯ |
 ಕೆಲಸ ಕರ ಲೇಸಾಯಿತೆಂದನು ಮಂದಹಾಸದಲಿ || ೨೧ ||

ಲವನೆ ಕೇಳೈ ಬಲದ ಭುಜದಲಿ |
 ಭವನು ವಾಮದ ಕರದಲಂಬುಜ |
 ಭವನು ಮುಖದಲಿ ತಿಖಿ ಕೃತಾಂತನು ಕೋಪದುರುಬೆಯಲಿ ||
 ವವನನುಶ್ವಾಸದಲಿ ಶಾರ್ಙ್ಗೋ- |
 ತ್ಸವದಲಾದ್ಯಾಶಕ್ತಿ ಮಿಕ್ಕಿನ |
 ದಿವಿಜರಂಗೋಪಾಂಗದಲಿ ನೆಲಸಿದರು ರಾಘವನ || ೨೨ ||

ಬಳಿಕ ಶಾರ್ಙ್ಗಮಹಾಧನುವನು- |
 ಜ್ವಲಿತ ಮೌರ್ವಿಯ ನೀವಿ ಬೆರಳಲಿ |
 ಲುಳಿವಡೆದು ಬರಸೆಳೆದು ಹೂಡಿದನಾ ಮಹಾಶರವ ||
 ಅಲಗಿನಲಿ ಲಯರುದ್ರನಂಬಿನ |
 ವಳಯದಲಿ ಪರಮೇಶ್ವಿ ಬಾಣದ |
 ಹಿಳುಕಿನಲಿ ಹರಿ ಗರಿಯೊಳಿಸಿದರು ಯಮಸಮಾರಣರು || ೨೩ ||

ಈತನಿಗಲೆ ಜನನಮರಣಾ- |
 ತೀತ ಮಾಯಾಮಹಿಮ ಸಗುಣ ಸ- |
 ನಾತನನು ಸಂದೇಹ ತಾನಿನ್ನೇಕೆ ಪೂರ್ವದಲಿ ||
 ಈತನೊಡನೆ ವಿರೋಧವೆಮಗಭಿ- |
 ಜಾತವಾದುದು ಜನ್ಮಮೂರರೊ- |
 ಳೇತಕಂಜಿಕೆ ನಮಗೆ ಮುಕ್ತಿಯ ಸೂರೆ ತನಗೆಂದ || ೨೪ ||

ತಾನದೆತ್ತಲು ಜನಕತನುಜಾ- |
 ಮಾನಿನಿಯದೆತ್ತಲು ಚತುರ್ಮುಖ- |
 ಸೂನುಸನಕಾದಿಗಳನುಜ್ಞೆಯ ಫಲವದೀಗ ಕಣಾ ||
 ಶ್ರೀನೃಸಿಂಹ ನೃಸಿಂಹಮಾಯಾ- |
 ಮಾನುಷವ್ಯಾಪಾರ ಸಾರಕ್ಕ- |
 ಪಾನಿಧಿಯೆ ಶರಣೆನುತ ಬಿಲುದನಿದೋರಿ ಬೊಬ್ಬರಿದ

ನೋಡಿದನು ರಾವಣನನುಚಿತವ |
 ಕೂಡಿಕೊಂಡ ನಯೋಕ್ತಿಯಲಿ ಮಾ- |
 ತಾಡಿದನು ಕೇಳೈ ದಶಾನನ ಮೂರುಲೋಕದಲಿ ||
 ರೂಢಿಸಿದ ಭಟ ನೀನು ಕಾಮುಕ- |
 ರಾಡಿಕೆಯ ಬಿಡು ಕರೆಮ ತಮ್ಮನ |
 ಕೂಡಿ ಬದುಕಭಯಪ್ರದಾನವದೀಗ ನಿನಗೆಂದ || ೨೫ ||

ಶರಣು ಹೊಗುವವನಲ್ಲ ಮುಂದಣ |
 ಸಿರಿಯ ಬಯಸುವನಲ್ಲ ಸೀತೆಯ |
 ತಿರುಗಿ ಬಿಡುವವನಲ್ಲ ಮತಿ ಬೇರೆನ್ನ ಮಾನಸದ ||
 ಕರುಣ ನಿನಗಿನ್ನೇಕೆ ನಿನ್ನಯ |
 ಪರಿಯ ಬಲ್ಲೆನು ಬಿಡು ಮಹಾಸ್ತ್ರವ |
 ಮರಣಕೊರಲಿದೆ ನಾದೊಡೀಶ್ವರಭಜಕನಲ್ಲೆಂದ || ೨೬ ||

ತಪ್ಪದೆಸೆ ಮಾತೇಕೆ ನಿನಗಿ- |
 ನೊಪ್ಪಿಸಿದೆ ಛಲವದವ ನೀ ದಿಟ |
 ತಪ್ಪವಾತನೆ ಕಳುಹು ನಮ್ಮಡೆಗಮ್ಮವಡೆ ಶರವ ||
 ಒಪ್ಪವನು ಬಳಿಕಿಟ್ಟುಕೋಯೆನೆ |
 ನಿವ್ವಸರದಲಿ ಬೊಬ್ಬರದು ನಿ-|
 ಮೃಪ್ಪನೆಚ್ಚನು ವೀರಧೀರೋದಾತ್ತದಶಮುಖನ || ೨೮ ||

ಉರವಣಿಸುವ ಮಹಾಸ್ತ್ರಕಂಬನ |
 ಸರಿಯ ಸುರಿದನು ಮುಟ್ಟುವಿಸಿ ಬರೆ |
 ಬೆರಸಿ ಹೊಯ್ದನು ಖಡುಗಖರ್ವಣಪರಶುಪರಿಘದಲಿ ||
 ಉರಕೆ ಮೋಹಲು¹ ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ-|
 ಜ್ವರಿಸಿ ತಿವಿದನು ಸುರನರೋರಗ |
 ಸರಣಿಯಲಿ ದಶಶಿರನವೊಲು ರಣಧೀರನಾಡೆಂದ || ೨೯ ||

ತಡೆವುವೇ ತಾರೆಗಳು ತರಣಿಯ |
 ನಡಿಸಿ ನುಂಗುವ ರಾಹುವನು ಕಡಿ-|
 ದುಡಿದುಹಾಯ್ಕತ್ತು ಸರಳುರಸ್ಥಳವನು ದಶಾನನನ ||
 ಹೊಡೆದುವಮರರ ಭೇರಿ ರಾಮನ |
 ಬುಡಿಯೊಳೊಕ್ಕುವು ಕುಸುಮವಮರಠ |
 ಮಡದಿಯರು ಸುಳಿದೆತ್ತಿದರು ಜಯಮಂಗಳಾರತಿಯ || ೩೦ ||

೧೦. ಶ್ರೀರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ

[ಅಧುನಿಕನಾದರೂ ಪಾಂಡೀನರ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ವಡೆದು ಕರ್ಣಾಟಕಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಣ್ಯನೆನ್ನಿಸಿ ಕೊಂಡ ನಂದಳಿಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನು ೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅತ್ಯುಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಈತನು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು. ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಮಾಡಿದರೆ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ದಾರವೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಿ ಈತನು ಅವನ್ನು ಮೈಸೂರಿನ 'ಕಾವ್ಯಕಲಾನಿಧಿ'ಯಲ್ಲಿ ಇತರ ನಾಮಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಿದನು. ಅದುದರಿಂದ ಈತನ ಕಾವ್ಯಗಳಾದ ಶ್ರೀರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ ಶ್ರೀ ರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಅದ್ಭುತರಾಮಾಯಣಗಳನ್ನು ಈತನು ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಮುದ್ರಣ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮುಂತಾ ದವರೇ ಬರೆದರೆಂಬ ಘ್ರಾಂತಿ ಕೆಲಗಾಲವಿದ್ದಿತು. ಈಚೆಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘವು ಈತನ ಜೀವನಚರಿತೆಯನ್ನೂ ಕಾವ್ಯಪ್ರಕಾಶನೆಯನ್ನೂ ಒಳಕೊಂಡ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದುದರಿಂದ ಆ ಕಾವ್ಯಗಳ ಕರ್ತೃವು ಈತನೆಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

'ಶ್ರೀರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ'ವು ಶ್ರೀರಾಮಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ *ನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಶೇಷನು ವಾತ್ಸ್ಯಾಯನನಿಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕವಿ ರಚಿಸಿರುವನು.]

ಮುನಿವ ಕೇಳ ಬಳಿಕ ವೈಶಾಖಗಿತಸಪ್ತಮಿಯ |
 ದಿನದುದಯಕಾ ಪುರದೊಳೆತ್ತಲುಂ ಬದ್ದಣದ¹ |
 ದನಿ ತಡೆಯದೈತರ್ಪುದೆಂದು ದಿಕ್ಪಾಲರಂ ಕರೆವಂತೆ ಪುದಿದುದೊಡನೆ ||
 ಅನಿತರೊಳ ಬಳಿವಿಡಿದು ನಡೆತರ್ವ ನಾಲ್ದಿಸೆಯ |
 ಜನಪಾಲಕರ ವಿಭವಕೆಂಬುದೇನೆನೆಕೆಗೊಳ- |
 ಗೆನಿಸದಂದಣತುರಗಕರಿಥೋಷ್ಠಂಗಳೆ ಬೀದಿಗಳ ಕಿರಿದಾದುವು || ೧ ||

ಬಂದ ರಾಯರನುಚಿತವಚನದಿಂ ನುಡಿಸಿ ಕರೆ- |
 ತಂದು ಬೀಡಾರಮಂ ತೋರ್ದು ಪಡಿಯಿತ್ತು ನಲ- |
 ಎಂದೆ ಮನ್ನಿಸುತಿರ್ದರಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗುರುವಸಿಷ್ಠನ ನೇಮದಿಂ ಸಚಿವರು ||
 ಮುಂದೆ ಸುಮುಹೂರ್ತಮಂ ಕಾಯುತಿರ್ದರ್ ಶುಕ್ರ- |
 ಮಂದಗುರುಗಳ ಕಮಲಜನ ನೇಮದಿಂ ಸಭಾ- |
 ಮಂದಿರವನಮರವರ್ಧಕಿಗಳಿಂದ್ರನ ನೇಮದಿಂದ ಪವಣಿಸುತಿರ್ದರು || ೨ ||

ಬಾಡಬರ'ಗಡಣಂ ಪ್ರವಾಸಿಕರ ಕೂಟಮಾ |
 ನಾಡಿಗರ ಗೊಂದಣಂ ಜೋಸಿಯರ ನೆರವಿ ಮೇಣ್ |
 ಕೋಡಗರ ಬಳಗಮಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದುವೀ ಮಹೋತ್ಸವನಿರದೆ ||
 ನೋಡಿ ಪಾವನರಪ್ಪವೆನುತೆ ಮೂಲೋಕದಿಂ |
 ನಾಡೆ ಸುರನರನಾಗದನುಜಗಂಧರ್ವಾದ್ಯ - |
 ರಾಡಲೇಂ ಸಕಲರೈತಂದು ನೆರೆದಿರೆ ಕಣ್ಗೆ ಸೊಗಸಾದುದಾ ಶಾಲೆಯು || ೩ ||

ತುಂಬಿಹುದು ಚಾವಡಿಯೊಳಖಿಲಜನಜಾಲಮಿ- |
 ನ್ನಿಂಬಿಲ್ಲ ಕೇರಿಯೊಳ್ ನಡೆತರ್ಪ ಪಯಣಿಗ- |
 ಗೆಂಬ ಬಗೆಯಿಂ ಪೊರಡಲನುಮಾನಮಾಗೆ ತಾಮೆಲ್ಲರೊಡಗೂಡಿ ಬಳಿಕ ||
 ಅಂಬರದೊಳೊಂದೆಡೆಯೊಳೊಗ್ಗಿ ನೋಡುವರೆನ- |
 ಲ್ಲೊಂಭತ್ತರೆಣಿಕೆಯಿಂ ಗ್ರಹರೇಕರಾಶಿಯೊಳ- |
 ಗಂಬುಜಾಸನನ ಕಟ್ಟಳೆಯೊಳಿಸೆದರ್ ಶುಭೋದಯರಾಗಿ ಶುಭಕಾರ್ಯಕೆ || ೪ ||

ಆ ಸಮಯದೊಳ್ ಸಕಲಮುನಿಗಳಭಿಮತದಿಂದಿ- |
 ದೇ ಸುಲಗ್ನಂ ಮಹೋತ್ಸವಕೆಂದು ಪೇಳೆ ಕಮ- |
 ಲಾಸನಂ ವರಪುರೋಹಿತನಾಜ್ಞೆಯಿಂ ಪೊರಟು ಸಾವಂತರಾಯರೈಲ್ಲ ||
 ಸೌಸವದ ಪನಿನೀರ ಜಳಕಮಂ ಗೆಯ್ಸಿ ಪೊಸ |
 ದೇಸಿಯಿಂ ಪಟ್ಟಡೆಯನುಡಿಸಿ ಭಂಡಾರದಿಂ |
 ಮೊಸಲೊಂದದ್ ರನ್ನದಾರಮಂ ತುಡಿಸಿ ರಘುರಾಮನಂ ಕರೆತಂದರು || ೫ ||

ವಸುಧೆಯಂ ಪೊರೆದು ದುಷ್ಟರನಿಕ್ಕಿ ಪೊತ್ತ ಬಿ- |
 ಳ್ವಸದಸಕಮಲ್ಲದೆ ಕಿರೀಟದೀಧಿತಿಯಲ್ಲ- |
 ಮೊಸೆದ ಜಯರಮೆಯ ಮೇಖಲೆಯ ಪೊಳೆಪಲ್ಲದಿದು ಕೇಯೂರಕಾಂತಿಯಲ್ಲ ||
 ನಿಸದಂ ಪ್ರತಾಪದತಿಶಯಮಲ್ಲದಿದು ಮೇಲೆ |
 ಮಿಸುವ ಮಾಣಿಕದ ಪದಕದ ಶೋಭೆಯಲ್ಲಮೆನೆ |
 ಪಸದನಂ ಪೊಸತೊಂದು ಮಾಳ್ಕೆಯಿಂದೆಸೆಯೆ ಪಟ್ಟಾಭಿರಾಮಂ ಬಂದನು || ೬ ||

1 ಬಾಡಬ=ಬ್ರಾಹ್ಮಣ.

2 ಮೊಸಲೊಂದದ=ಆ ಮೊಡಲು ಉಪಯೋಗವಾಗದೆ, ಹೊಸ.

ಆಲಿಸೆಲೆ ಮುನಿವ ಮನ್ನಣೆಯ ಸಾವಂತರೊಡ- |
 ನೋಲಗಕೆ ನಡೆತರ್ಪ ರಾಮನಂ ಕಂಡು ದಿ- |
 ಕ್ವಾಲಕರ್ ಮಣಿಯೆ ಮುನಿಗಳ್ ಪರಸೆ ಕೈಗಟ್ಟಿ ನಿಲೆ ಮಿಕ್ಕ ಸರ್ವಜನರು ||
 ಮೂಲದರಸುಗಳ ಪರಿವಿಡಿಯೊಳೊಪ್ಪಿದ ಕಿರಣ- |
 ಮಾಲಿಯನ್ನಯದ ಸಿಂಹಾಸನದಿ ಸಕಲಸುರ- |
 ಜಾಲದನುಮತಿಯಿಂದೆ ಕೈವಿಡಿದು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದಂ ಸುಮಂತ್ರಂ ಸಭೆಯೊಳು || ೭ ||

ಮಣಿದು ಗುರುವದಕೆ ಪಿರಿಯರ್ಗಿರಗಿ ಮನದಿ ದಿನ- |
 ಮಣಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು ಸಭೆಗಿಂಬಾಗಿ ಬಾಗಿ ಬೆಲೆ- |
 ಮಣಿಯ ಗದ್ದುಗೆಯನೆಲ್ಲರ್ ಪೊಗಳೆ ಗುರುವಾಜ್ಞೆಯಿಂದೇರೆ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥನು ||
 ರಣದ ಮೈಸಿರಿಯೆನಿವ ಕೈದುವಂ ಭಾಸ್ಕರಕಿ- |
 ರಣದ ಪಡಿಯೆನೆ ಪೊಳೆವ ಮಗುಟಮಂ ಕುಲದನುಸ- |
 ರಣದ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ರಾಜಮುದ್ರೆಯನೊಪ್ಪಿಸಿದರಾಗ ಮಂತ್ರಿವರರು || ೮ ||

ಪೊಂಗಳಸದೊಳ್ ತುಂಬಿ ಬಳಿಕ ವೇದೋಕ್ತದಿಂ |
 ಗಂಗೆಯಂ ಗಂಧಕುಸುಮಾಕ್ಷತೆಗಳಿಂದೆ ಮುನಿ- |
 ಪುಂಗವವಸಿಷ್ಠನರ್ಚಿಸಿ ಸಕಲರಭಿಮತದೊಳಾ ಕ್ಷಣಂ ಶ್ರೀರಾಮಗೆ ||
 ಮಂಗಲಾನಕದ ರವದೊಡನೆ ಸುರಗಾಯಕರ |
 ಸಂಗೀತಮಧುರಸ್ವರಂ ಬೆರೆಯೆ ಸಾಮಗಾ- |
 ನಂಗಳೊಡನಾತಿಷದ ನಿರ್ಘೋಷಮೆಸೆಯೆ ತಾನಭಿಷೇಕಮಂ ಗೈದನು || ೯ ||

ನೂತನಾಲಂಕಾರದಿಂದೆಸೆಯೆ ಮತ್ತೆ ರಘು- |
 ಜಾತನಾ ಗದ್ದುಗೆಯೊಳಿತ್ತಲಬ್ಜಾಕ್ಷಿಯರ್ |
 ಸೀತೆಯಂ ಕಮ್ಮಣ್ಣಿಯಂ ಪೂಸಿ ಮಿಸಿಸಿ ತುರುಬಿಕ್ಕಿ ಕುಸುಮಗಳ ಮುಡಿಸಿ ||
 ಪೀತಾಂಬರವನುಡಿಸಿ ಮಣಿವಜ್ಜಮಂ ತುಡಿಸಿ |
 ತೀತಾಂಶುಮಂಡಲಕೆ ಕರೆಯೆನಲ್ ಕತ್ತರಿಯ- |
 ನೋತು ಪಣಿಯೊಳ್ ತಿಲಕವಿಟ್ಟು ಕೈಗೊಟ್ಟು ಕರೆತಂದರೋಲಗದ ಸಭೆಗೆ || ೧೦ ||

ಕುಂತಲಭ್ರಮರಮಡಿದಾವರೆಯ ಮಧುವಂ ನಿ- |
 ತಾಂತಮಸಿದುಂಬುದೆನೆ ಭೂಜಾತೆ ಬಂದು ನಿಜ |
 ಕಾಂತನಡಿಗಿರಗಿ ಪಿಡಿದೆತ್ತಿ ವಾಮಾಂಕದೊಳ್ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದಂ ರಾಮನು ||
 ಸಂತಸದ ಸುಗ್ಗಿಗೆ ಕುಕಿಲ್ವ ಕೋಗಿಲೆಯಂತೆ |
 ದಂತಿಗಮನೆಯರೊಲ್ಲ ಪಾಡಿ ಪೊಂದಟ್ಟಿಯೊಳ್ |
 ಕಾಂತರತ್ನಪ್ರದೀಪಂ ಬೆಳಗೆ ಬೆಳಗಿದರ್ ಮಂಗಳಾರತಿಯನಾಗ || ೧೧ ||

ನಾರದಂ ಪಾಡುತಿರೆ ತುಂಬುರಂ ಕಲಮಂದ್ರ- |
 ತಾರವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂ ವೀಣೆಯಂ ನುಡಿಸುತಿರೆ |
 ವಾರಿಜೋದ್ಭವನಲ್ಲಿ ಸೂಳ'ರಿತು ಪೊಗಳುತಿರೆ ವೇದಸೂಕ್ತಂಗಳಿಂದ ||
 ವಾರನಾರಿಯರೆಲ್ಲ ನೃತ್ಯವಾಡುತಿರೆ ಗಂ- |
 ಭೀರ ಭೀರೀರವಂ ಪೊಣ್ಣುತಿರೆ ದೇವಮಂ- |
 ದಾರವುಷ್ಟ್ರಪ್ರಜದ ತೋರಮಳೆಗರೆದುದೋಲಗದಿ ರಾಮನ ತಿರದೊಳು || ೧೨ ||

ಆದಮೆ'ಡಬಲಮಿದುರ್ ಚಮರೀರುಹಂಗಳಂ |
 ಸೋದರರ್ ಬೀಸೆ ಸರಿಲೆಕ್ಕಮಂ ಕರಣೀಕ- |
 ರೋದೆ ಜಸದೊಸಗೆಯಂ ವಂದಿಗಳ್ ಕೊಂಡಾಡೆ ಕುಲದೇಳೈಯಂ ಮಗಧರು ||
 ಸಾದರಮವಾತ್ಯರ್ ನಿಯುಕ್ತವಾರ್ತೆಗಳಂ ನಿ- |
 ವೇದಿಸೆ ಸಮಸ್ತಸಾಮಂತರೊಲೈಸೆ ಸಂ- |
 ಮೋದದಿಂ ಪಟ್ಟಾಭಿರಾಮನೊಡ್ಡೊಲಗಂಗೊಟ್ಟಿದನಾ ಸಭೆಯೊಳು || ೧೩ ||

ಭೂರಿದಕ್ಷಿಣೆಯನವನೀಸುರಗೀವಂ ಕು- |
 ಬೀರನಬ್ಜೋದ್ಭವಂ ಮುನಿಗಳ್ಗೆ ತಾನೆ ಸ- |
 ತ್ಕಾರಮಂ ಮಾಪ್ಪನಮರೇಂದ್ರನಭ್ಯಾಗತರ್ಗೆಡೆಗೆಯ್ದನೋಲಗದೊಳು ||
 ಮಾರುತಂ ಬೀಸುವಂ ಧರ್ಮರಾಜಂ ಕುಸುಮ |
 ಹಾರಾನುಲೇಪನಂಗಳಿಸುಚರ್ಪಿಸುವನೀಶ- |
 ನಾರೈವನಗ್ನಿ ವೀಳ್ಯವವಿಡುವನಘ್ಯಪಾಡ್ಯವನೀವನಾ ವರುಣನು || ೧೪ ||

ಯವನ ಕುಳ್ಳಿರಾ ಚೈದ್ಯ ಬಂದೆರಗು ಮುಂದೆ ಸೈಂ- |
 ಧವ ಸುರ್ಗದಿರಾ ಪೊರಡು ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ ಕಾಣಿಕೆಯ- |
 ನವನೀಶಗಿಡು ನಿಷಧ ಹೂಣನಾರಾ ಸೌವೀರನೆಲ್ಲಿ ಕರೆ ಹೈಹಯನನು ||
 ಪವಣರಿತು ನಡೆ ಲಾಳ ಕೈಗಟ್ಟು ಚೋಳ ಸಿಂ- |
 ತವನೊಡನೆ ಪೋಗು ಕರ್ಣಾಟ ನೀನೆಂದಲ್ಲಿ |
 ಪವನಜಂ ಮುಂತಪ್ಪ ಮರ್ಕಟಪ್ರವರರೋಲೈಸುತಿದರ್ ಸಭೆಯೊಳು || ೧೫ ||

ಇದು ಸುರಪನಿತ್ತ ಪೊಸಬಾಸಿಗಂ ಕೈಕೊಳ್ಳು- |
 ದಿದು ಶೇಷನಿತ್ತ ವಾಣಿಕದ ಕುಂಡಲಮಿತ್ತ- |
 ಲಿದು ವರುಣನಿತ್ತ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರಮಿದು ಹುತಾಶನನಿತ್ತ ರತ್ನಗಳು ||
 ಇದು ಕುಬೇರಂ ತಂದ ಪೊನ್ನಭಂಡಾರಮಿಂ- |
 ತಿದು ಸಮೀರಂ ತಂದ ಕತ್ತುರಿಯ ಭಾರಮಿ- |
 ನ್ನಿದು ಗಿರೀಶಂ ತಂದ ದಿವ್ಯಗೈರಿಕ'ಮೆಂದು ಕಾಣಿಕೆಯನೊಪ್ಪಿಸಿದರು || ೧೬ ||

ಭೂರಮೆ ಭುಜಾಗ್ರದೊಳ್ ಭುಜಮಧ್ಯದೊಳ್ ಬಯ |
 ಶ್ರೀರಮೆ ನಿಜಾಂಕಬಂಧುರಪೀಠತಟದೊಳ್ ಮ- |
 ನೋರಮೆ ವಿಲಾಸದಿಂ ಮರೆದಿರಲಾ ದಿಕ್ಕಾಂತೆಯರ್ಗೆ ದಿಗ್ಗಜನಿಕರಕೆ ||
 ಸಾರಘನಸಾರದಣ್ಣಂ ಕೀರ್ತಿಮುಖಮಂ ಯ- |
 ಶೋರಶ್ರಿಯಿಂ ಪುದುಂಗೊಳಿಸಿ ಮರೆವೊಕ್ಕ ಸುರ- |
 ವಾರಮಂ ಕಾಯ್ದೊಂದು ತೇಜದಿಂ ರಾಘವಂ ಸಿಂಹಾಸನದೊಳಿಸೆದನು || ೧೭ ||

ಪಾಡಿದರಾ ಕಿನ್ನರರಾ ನಲಿದರಾ ಭವಾದಿಗಳಾ |
 ನೋಡಿದರಾ ಕಣ್ಣಳ ಮಲಂ ಮಾಂಜಲೊಡನೆ ಕೊಂ- |
 ಡಾಡಿದರಾ ದ್ವಿಜವರರಾ ದಿಗಧಿವರಾ ದನುಜರಾ ನಿಜಾಂಗಮಂ ದಂಡದಂತೆ ||
 ನೀಡಿದರಾ ಕಾಣೈಯಂ ನಮಿಸಿ ಸಂತಸದೊಳ್ಳು- |
 ಕಾರ್ಡಿದರಾ ನೆರೆವೊರೆಯ ಜನಪದದ ಮನ್ನೆಯರ್ |
 ಕೂಡೆ ಕುಣಿಕುಣಿದು ದಣಿದಣಿದು ಮಣಿಮಣಿದು ತಣಿತಣಿದರಾ ಸಮಸ್ತ
 ಜನರು || ೧೮ ||

1 ಗೈರಿಕ=ಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಒಂದು ಧಾತು.

೧೧. ಸೀತಾಪರಿತ್ಯಾಗ

['ಸೀತಾಪರಿತ್ಯಾಗವು' ಸುವ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಜೈಮಿನಿಭಾರತದ ೧೮ನೆಯ ಸಂಧಿಯೊಳಗಣದು. ಜೈಮಿನಿಭಾರತದ ಕವಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀರನ ದೇಶ, ಕಾಲ, ಮತಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಗಳು ವಿದ್ವಜ್ಞನರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಆಗುತ್ತಲಿವೆ. ಈತನು ಕಡೂರು ತಾಲೂಕಿನ ದೇವನೂರು ಗ್ರಾಮದವನೆಂಬ ಮತವು ಪ್ರಬಲವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈತನ ಕಾಲವು ೧೭ನೆಯ ಶತಮಾನವೆಂದು ಕವಿಚರಿತೆ ತಿಳಿಸುವುದು. ಆದರೆ ಕೆಲವು ವಿಧ್ವಾಂಸರು ಈತನು ಅದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೋ ಮೊದಲಿದ್ದನೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವರು. ಈ ಕಾವ್ಯವು ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರಗಳಿಗೂ ಭಾವಗಾಂಭೀರ್ಯಕ್ಕೂ ವ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ವಿದ್ವಜ್ಞನರಿಗೆ ಅತಿ ಪ್ರೇಮಾಸ್ಪದವಾಗಿದೆ.]

ಉತ್ಸವಕೆ' ಬಂದನಿಬರೆಲ್ಲರಂ ಶರಣಜನ- |

ವತ್ಸಲಂ ಸತ್ಕರಿಸಿ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು ರಾಜಸಂ- |

ಪತ್ಸುಖದೊಳಿರ್ಪನಿತರೊಳ್ ಬಳಿಕ ಸೀತೆ ನಿಜಕಾಂತನೇಕಾಂತಕ್ಕೈದಿ ||

ಕುತ್ತಿತಂ ಪೊರ್ದದಾಶ್ರಮದ ಋಷಿವತ್ಸಿಯರ |

ಸತ್ಸಂಗದೊಳ್ ತನ್ನ ಬೇಸರಂ ತವಿಸುವೆನಿ-^೨ |

ದುತ್ಸವಂ ತನಗದರಿನಿನ್ನೊಮ್ಮೆ ಬನಕೆ ತನ್ನಂ ಕಳುಹಬೇಕೆಂದಳು || ೧ ||

ಆ ಕ್ಷಿತಿಜೆ ಬಯಕೆಯಂ ಜನ್ಮಿಸೆ ಕೇಳ್ವ ನಗು- |

ತಾಕ್ಷೇಪದಿಂದೆ ಕಳುಹುವನಾಗಿ ಸಂತೈಸಿ |

ರಾಕ್ಷಸಾಂತಕನಿರಲೊಂದಿರುಳ್ ಕನಸುಗಂಡೇಳುತೆ ವಸಿಷ್ಠನೊಡನೆ ||

ಆ ಕ್ಷೋಣಿಸುತೆ ಗಂಗೆಯಂ ಕಳೆದು ಕಾಡೊಳ್ ಮ- |

ಹಾಕ್ಷೀಣಿಯಾಗಿ ದೇಸಿಗರಂತೆ' ದೆಸೆದೆಸೆಯ- |

ನೀಕ್ಷಿಸುತೆ ಮರುಗುತಳುತಿರ್ಪದಂ ಕಂಡೆನಿಡು ಲೇಸಹುದೆ ಪೇಳೆಂದನು || ೨ ||

ಎನೆ ಕನಸಿದೊಳ್ಳಿತಲ್ಲೆಂದದಕೆ ಶಾಂತಿಯಂ |

ಮುನಿವರವಸಿಷ್ಠಂ ನೆಗಳ್ವಿದಂ ಬಳಿಕ ಮನ- |

ದನುತಾಪದಿಂ ಪ್ರಜೆಯನಾರೈವುದಂ ಮರೆದೆರಡು ಮೂರು ದಿವಸಮಿರ್ದು ||

ಜನಮಲಸಿದವುದೆಂದು ರಾತ್ರಿಯೊಳ್ ಪೊರಮಟ್ಟು |

ದಿನವಕುಲತಿಲಕನೇಕಾಂತದೊಳ್ ನಗರಶೋ- |

ಧನೆಯ ಚಾರರೊಳೊರ್ಪನಂ ಕರೆಸಿ ಕೇಳ್ವನಿಂತೆಂದು ಎನಯೋಕ್ತಿಯಿಂದೆ || ೩ ||

ನಿಂದಿಸರಲೇ ಪ್ರಜೆಗಳಿನ್ನೆಗಂ ತನ್ನ ಗುಣ- |
 ಕೊಂದಿಸರಲೇ ಪಳಿವನಮಲತರಕೀರ್ತಿಯಂ |
 ಕಂದಿಸರಲೇ ದೂಸರಿಂದೆ¹ ಭುಜವಿಜಯಪ್ರತಾಪತೇಜವನಿಳೆಯೊಳು ||
 ನಂದಿಸರಲೇ ಜರೆದು ನಿಜವಂಶದೇಳೆಯಂ |
 ಕುಂದಿಸರಲೇ ಪೋಡಿಗಳೆದು ಬಹ ಮಾನದೊಳ್ |
 ಸಂಧಿಸರಲೇ ಕೊಂಕುಕೊರತೆಗಳನೆಂದವನನಸುರಾರಿ ಬೆಸಗೊಂಡನು || ೪ ||
 ದೇವ ನಿನ್ನಂ ಪೆಸರಿಸಿದನೀಶನಾದವಂ |
 ಸೇವಿಸಿದವಂ ಚತುರ್ಮುಖನಾಗಲುಳ್ಳವಂ² |
 ಕಾವುದೆಂದೈದೆ ಮರೆವೊಕ್ಕವಂ ಜಗದೊಳಾಚಂದ್ರಾರ್ಕಮಾಗಿ ಬಾಳ್ವ³ ||
 ಶ್ರೀವಿಭವದಿಂ ಶಕ್ರಪದವಿಯಂ ಬರೆದಪಂ |
 ಭೂವಲಯದೊಳ್ ನಿಂದಿಸುವರುಂಟ ತರಣಿಯಂ |
 ಕಾವಳಂ⁴ ಮುಸುಕಿದೊಡೇನವ್ವುದೆಂದವಂ ಬಿನ್ನೈಸಿ ಕೈಮುಗಿದನು || ೫ ||
 ಎನಾದೊಡಂ ಕಟಕಿಯಾಗಿವುಡೀ ಮಾತು |
 ಭಾನುವಂ ಕಾವಳಂ ಮುಸುಕಲೇನೆನಲೆನ್ನ- |
 ಧೀನವಾದರಸುತನಕಾವುದೂಣೆಯಮೆಂಬರೆಂದು ರಘುವತಿ ಕೇಳಲು ||
 ನೀನೆ ಪಾವನರೂಪನೆಂಬುದಂ ಮುನಿಯ ವಧು |
 ತಾನೆ ತೋರಿಸಳೆ ಲೋಕದ ಜನಕೆ ಜಗದೊಳ- |
 ಚ್ಚಾನಿಗಳ್ ನುಡಿದ ಸಿಂದೆಯನುಸಿರಲಮ್ಮೊನೆಂದವನೆರಗಿದಂ ಪದದೊಳು || ೬ ||
 ಎಳಂಜಬೇಡಿನ್ನು ಮಾಜದಿರಾ ತನ್ನಾಣೆ |
 ಹೇಳೆಂದು ರಘುಕುಲಲಲಾಮನೊತ್ತಾಯದಿಂ |
 ಕೇಳಲವನೆಂದನವಧರಿಸೊರ್ಪ ರಜಕಂ ಮಲೀನಮಂ ತೊಳೆವನಾಗಿ ||
 ಕಾಳುಗಡೆದಂ ಜೀಯ ಸದ್ಗುಣಚರಿತ್ರನಾ- |
 ಮಾಳಿಯಂ ಜಗಮಂ ಪುನೀತಮಂ ಮಾಳ್ವ ನಿ- |
 ನ್ನೀಳಿಗೆಯನವನೆತ್ತ ಬಲ್ಲನೆನಲೇನೆಂದನೆನಲಾತನಂತೆಂದನು || ೭ ||

1 ದೂಸರು=ನಿಂದೆ.

2 ಚತುರ್ಮುಖನಾಗಲುಳ್ಳವಂ— ಹನುಮಂತನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಪಟ್ಟ ದೊರೆಯಿತು.

3 ಆಚಂದ್ರಾರ್ಕಮಾಗಿ ಬಾಳ್ವ— ತರಣಾಗತನಾದ ವಿಭೀಷಣನು ಚರಂಜೀವಿಯಾದನು.

4 ಕಾವಳಂ=ಕತ್ತಲೆ.

ಪೆಂಡತಿ ತವರ್ಮನೆಗೆ ಮುಳಿದು ಪೇಳದೆ ಪೋದ |
 ಚಂಡಿತನಕವಳ ತಾಯ್ತಂದೆಗಳ್ ಕಳುಹ ಬಂ- |
 ದಂಡಲೆದೊಡಿಸ್ಸೊಲ್ಲಿನಗಲಿದ್ ಮಡದಿಯಂ ಮತ್ತೆ ರಘುನಾಥನಂತೆ ||
 ಕೊಂಡಾಳುವವನಲ್ಲ ತಾನೆಂದು ರಜಕನು- |
 ದ್ವಂಡದೊಳ್ ನುಡಿಯೆ ಕಿವಿಮುಚ್ಚಿ ಕೊಳುತೆಯ್ದಿದನ- |
 ಖಂಡಿತದ ಮಂತ್ರಪೂತದ ಹವಿಯನರಿದಂಜಲಿವುದೆ ವಾಯಸಮೆಂದನು || ೮ ||

ಎಂದು ಬಿನ್ನೈಸೆ ಕೇಳ್ದಾತನಂ ಕಳುಹಿ ರಘು- |
 ನಂದನಂ ಬಂಧನಕ್ಕೊಳಗಾದ ಮತ್ತಗಜ- |
 ದಂದದಿಂ ನಿಜಶಿರವನ್ನೊಲೆದು ಮೂಗಿನ ಮೇಲೆ ಬೆರಳಿಟ್ಟು ವೌನದಿದೆ ||
 ನಿಂದು ಸೈವೆರಗಾಗಿ ನೆನೆನೆನೆದು ಚಿತ್ತದೊಳ್ |
 ನೊಂದು ಬಿಸುಸುಯ್ದು ಕಡುವಳಿದು ಕಾತರಿಸಿ ಕಳೆ- |
 ಗುಂದಿ ದುಮ್ಮಾನದಿಂ ಪೊಕ್ಕನಂತಃಪುರಕೆ ಪುತ್ತವುಗುವಹಿವನಂತೆ || ೯ ||

ಓಲಗಂಗುಡದೆ ಬಾಗಿಲೈ ಬಂದಖಳಭೂ- |
 ಪಾಲರಂ ಕರೆಸಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದೊಳಗೆ ಚಿಂ- |
 ತಾಲತಾಂಗಿಯ ಕೇಳಿಗೆಡೆಗೊಟ್ಟು ರಾಜೇಂದ್ರನಿರೆ ಕೇಳ್ವ ಭೀತಿಯಿಂದೆ ||
 ಆ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾದಿಗಳ್ ಪೊಕ್ಕರಂತಃಪುರವ- |
 ನಾಲಿಂಗಿಸಿದ ಜಾಡ್ಯದಿಂದೆ ಜಡಿವವಯವದ |
 ನೀಲಾಂಗನಂ ಕಂಡು ಕಾಲ್ಗಿರಗಿ ನುಡಿಸಲಮ್ಮದೆ ಸುಮ್ಮನಿರುತಿರ್ದರು || ೧೦ ||

ಎದ್ದು ಕುಳ್ಳಿರ್ದು ಕರುಣಾಳುಗಳ ಬಲ್ಲಹಂ |
 ಮುದ್ದುಗೈದನುಜನಂ ಕರೆದಿಳಿಯೊಳಿಂದೆನಗೆ |
 ಪೊದ್ದಿದಪವಾದಮಂ ನೀವರಿದುದಿಲ್ಲಕಟ ಸಾಕಿನ್ನು ನೆರವಿಗಳೊಳು ||
 ಕದ್ದ ಕಳ್ಳನವೊಲಾಡಿಸಿಕೊಳಲ್ಕಾರೆನೊಡ- |
 ಲಿದ್ದಲ್ಲಿ ನಿಂದೆಗೊಳಗಾಗಿ ಬದುಕುವನಲ್ಲ |
 ತಿದ್ದಿ ತೀರದ ಎಲಗ'ಕಂಜುವೆಂ ಸೀತೆಯಂ ಬಿಟ್ಟಲ್ಲದರೆನೆಂದನು || ೧೧ ||

ಇವಳಯೋನಿಜೆ ರೂಪಗುಣಶೀಲಸಂಪನ್ನೆ |
 ಭುವನಪಾವನೆ ಪುಣ್ಯಚರಿತೆ ಮಂಗಳಮಹೋ- |
 ತ್ಸವೆ ಪತಿವ್ರತೆಯೆಂಬುದಂ ಬಲ್ಲೆನಾದೊಡಂ ನಿಂದೆಗೊಳಗಾದ ಬಳಿಕ ||
 ಅವನಿಸುತೆಯಂ ತನಗೆ ಬಿಡುವುದೇ ನಿಶ್ಚಯಂ |
 ರವಿಕುಲದ ರಾಯರವಕೀರ್ತಿಯಂ ತಾಳ್ದಪರೆ |
 ಕುವರನಾಗಿದ್ದ ತನ್ನಂ ತಾತನುಳಿದುದಿಲ್ಲವೆ ಸತ್ಯಭಾಷೆಗಾಗಿ || ೧೨ ||

ಕಲಿಯುಗದ ವಿಪ್ರಶಾಚಾರಮಂ ಬಿಡುವಂತೆ |
 ಪಲವು ಮಾತೇನಿನ್ನು ಸೀತೆಯಂ ಬಿಟ್ಟಿನೆನೆ |
 ಬಲುಗರ'ಮಿದೆತ್ತೊಡೊ ಕಾರುಣ್ಯನಿಧಿಗೆನುತೆ ನಡುನಡುಗಿ ಭೀತಿಯಿಂದೆ ||
 ನೆಲೆಗೊಂಡ ವೇದಮಂ ಧರೆಯ ಪಾಷಂಡಿಗಳಾ |
 ಸಲೆ ನಿಂದಿಸಿದೊಡದಂ ಮಾಣ್ವರೇ ದ್ವಿಜರಕಟ |
 ಕುಲವರ್ಧನಿಯನೆಂತು ಬಿಡುವೆ ನೀಂ ಪೇಳೆಂದರನುಜಾತರಗ್ರಜಂಗೆ || ೧೩ ||

ಭಯಶೋಕದಿಂದೆ ಗದ್ಗದಿಸೆ ಕಂಠಮುದತ್ತು |
 ನಯನದೊಳ್ ತುಳುಕೆ ಭರತಂ ಕರೆವ ಕಪಿಲೆಯಂ |
 ನಯವಿದರ್ ಪೊಡೆದಡವಿಗಟ್ಟುವರೆ ಪಾವಕನೊಳರಸಿಯಂ ಪುಗಿಸಿದಂದು ||
 ಪ್ರಿಯೆ ನಿನಗೆ ಪರಿಶುದ್ಧ ಕುಲಕೆ ಮಂಗಳೆ ಸುತೋ- |
 ದಯಕೆ ನಿರ್ಮಲೆ ತನಗೆ ಗತಿಗುಡುವ ಸೊಸೆಯೆಂದು |
 ಬಯಸಿದೊಡೆ ಬಂದಯ್ಯನಾಡನೆ ಸುರಾಸುರರ ಮುಂದೆ ಕಪಿಕಟಕಮರಿಯೆ
 || ೧೪ ||

ಅದನೆಲ್ಲ ಮಂ ಮರೆದು ಹುಲುಮನುಜ ರಜಕನಾ- |
 ಡಿದ ದೂಸರಂ ನೆನೆದು ಕುಲಪತ್ನಿಯಂ ಬಿಡುವ |
 ಹದನಾವುದಕಟ ಗುರುಲಘುವಿನಂತರವನೆಣಿಸದೆ ಬರಿದೆ ಮೂಢರಂತೆ ||
 ಎದೆಗೆಟ್ಟು ದೇವಿಯಂ ದೋಷಿಯೆಂಬರೆ ಜೇಯ |
 ಪದುಳವಿಹುದೆಂದು ವಿನಯದೊಳಗ್ರಜಾತನಂ |
 ಕದುವಿ ನುಡಿದಂ ಭರತನಾತನಂ ನೋಡುತ್ತೊಯ್ಯನೆ ಭೂಪನಂತೆಂದನು || ೧೫ ||

ತಮ್ಮನೀನಾಡಿದಂತವನಿಸುತೆ ವಿರಜೆಯಹು- |
 ದುಮ್ಮಳಿಸಬೇಡ ಸೈರಿಸಲಾರೆನೀ ದೂಸ- |
 ರಂ ಮಹಿಯೊಳುಳಿದರೇ ವೃಥುವುರೂರವಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಾದಿನರಪತಿಗಳು ||
 ಸುಮ್ಮನಪಕೀರ್ತಿಗೊಳಗಾಗಲೇತಕೆ ಮಮತೆ- |
 ಯಂ ಮಹಾಯೋಗಿ ಬಿಡುವಂತಿವಳನುಳಿವೆನೆನೆ |
 ಹಮ್ಮಿಸಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಕಂಪಿಸುತೆ ಕಿವಿ ಮುಚ್ಚುತ್ತಗ್ರಜಂಗಿಂತೆಂದನು || ೧೬ ||

ಕಾಯಸುಖಕೋಸುಗಂ ಧರ್ಮಕೃತಮಂ ಬಿಡುವೊ- |
 ಲಾಯತಾಕ್ಷಿಯ ಭಾವಶುದ್ಧಿಯಂ ತಿಳಿದಿದುರ್ಮ |
 ನಾಯದ'ಪವಾದಕಿಂತರಸಿಯಂ ತೊರೆಯಬೇಕೆಂಬರೇ ನಿಷ್ಕರುಣದೆ ||
 ಜೀಯ ತುಂಬಿದ ಬಸಿಬೆಸಿಲಾದ ದೇವಿಯಂ |
 ಪ್ರಿಯದಿಂದಾರೈದು ಸಲಹಬೇಕೆಂದು ರಘು- |
 ರಾಯಂಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಬಿನ್ನೈಸೆ ಮೇಲವ್ವಯ್ದು ಶತ್ರುಘ್ನನಿಂತೆಂದನು || ೧೭ ||

ಬಿಡುವರೆಂತಿಕ್ಕವ್ವಕುವಂಶದವರರಸಿಯಂ |
 ನುಡಿವರೆಂತಿಳೆಯೊಳಾರಾದೊಡಂ ದೂಸರಂ |
 ಪಡೆವರೆಂತಮಲಸತ್ಕೀರ್ತಿಯಂ ಬುದ್ಧಿವೇಳ್ವದಕೊಡೆಯರಿಲ್ಲವಾಗಿ ||
 ಕಡಿವರೆಂತೇಳ್ಗೆಯಂ ಪೆಣ್ಣಳಲೈಂಕಿಯಿಂ |
 ಸುಡುವರೆಂತಸ್ವಯದ ಬಾಳ್ಕೆಯನಿದಕ್ಕೆ ಕಿವಿ- |
 ಗುಡುವರೆಂತೀಗಳೆನ್ನೊಡಹುಟ್ಟಿದವರೆನುತೆ ಶತ್ರುಘ್ನನುರಿದೆದ್ದನು || ೧೮ ||

ಅರಸ ಕೇಳನುಜರಾಡಿದ ನುಡಿಗಿ ತಲೆವಾಗಿ |
 ತರಣಿಕುಲತಿಲಕನೊಯ್ಯನೆ ದೈನ್ಯಭಾವದಿಂ |
 ತರಹರಿಸಬಾರದವವಾದಹೃಚ್ಛೂಲಮಂ ತನಗೆ ಜಾನಕಿಯನುಳಿದು ||
 ಪಿರೆಯುರ್ಚಿದುರಗನಂರ್ತಿದಪೆಂ ಸಾಕು ನಿಮ- |
 ಗೊರೆದೊಡೇನಹುದೆಂದು ಬೇಸರೊಳ್ ಮನೆಗೆಳ್ಗೆ |
 ಭರತಶತ್ರುಘ್ನರಂ ಕಳುಹುತೇಕಾಂತದೊಳ್ ಸೌಮಿತ್ರಗಿಂತೆಂದನು || ೧೯ ||

ತಮ್ಮ ಬಾ ನೀನಿಂದುವರೆಗೆ ತಾನೆಂದ ಮಾ- |
 ತಂ ವಿಾರಿದವನಲ್ಲ ಕೆಲಬಲವನಾರೈಯು- |
 ತಂ ಮರುಗದಿರು ತನ್ನ ಕೊರಳಿಗಿದೆ ಖಡ್ಗಮಲ್ಲದೊಡೀಗ ಜಾನಕಿಯನು ||
 ಉಮ್ಮಳಿಸದೊಯ್ದು ಗಂಗೆಯ ತಡಿಯರಣ್ಯದೊಳ್ |
 ಸುವ್ಮನೆ ಕಳುಹಿ ಬರ್ಪುದವಳೆನ್ನೊಳಾಡಿರ್ಪ- |
 ಕೊಮ್ಮೆ ಕಾನನಕ್ಕೈದಬೇಕೆಂದು ಬಯಕೆಯಿಂದದನೆವಂ ನಿನಗೆಂದನು || ೨೦ ||

ಎನೆ ರಾಘವೇಂದ್ರ ನಿನ್ನಾಜ್ಞೆಯಂ ವಿಾರಲ್ಕೆ |
 ತನಗೆ ರಾರವಮಪ್ಪದೆಂದುದಂ ಮಾಡಲ್ಕೆ |
 ಜನನಿಯಂ ಕೊಂದುಗ್ರಗತಿಯಪ್ಪು ದೇಗೈವೆನೆಂದು ಕಡುತೋಕದಿದೆ ||
 ತನು ಝಂಪಿಸಲ್ಕೆ'ಸೆರೆಬಿಗಿದು ಕಂಬನಿಯಿದೆ |
 ನನೆದಳಲ್ಲೊರೆಯೊಳಾಳ್ ಸುಜನಂ ಘೂರ್ಮಿಸುತೆ |
 ನಿನಗೆ ದೋಷಮೆ ತಾನಿರಲ್ಕೆ ನಡೆ ಕಳುಹೆಂದನರಸನೇಂ ದಯೆದೊರೆದನೊ
 || ೨೧ ||

ಅಣ್ಣದೇವನೊಳಿಡಿದ ವಾತ್ಸಲ್ಯಮೆಂಬ ಬ- |
 ಲಗ್ನಣ್ಣಿಯೊಳ್ಕಟ್ಟುವಡೆದಲ್ಲೆನಲರಿಯದೆ ನಿ- |
 ಏರ್ಣಾಭಾವದೊಳೆಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ತುರಗಸಾರಥಿಕೇತನಂಗಳಿದೆ ||
 ಹಣ್ಣಿದ' ವರೂಢಮಂ ತರಿಸಿ ಪೊರಗಿರಿಸಿ ನೆಲ- |
 ವೆಣ್ಣಮಗಳಿರುತಿರ್ದ ರಾಜಮಂದಿರಕ್ಕೆದಿ |
 ಕಣ್ಣೊಳೀಕ್ಷಿಸದೆ ತಲೆವಾಗಿ ದೂರದೊಳೆ ನಿಂದಾ ಸೀತೆಗಿಂತೆಂದನು || ೨೨ ||

ತಾಯೆ ನೀನೇತಕೆಳಸಿದೆ ನಿನ್ನನೀಗ ರಘು- |
 ರಾಯಂ ತವೋವನಕೆ ಕಳುಹಿ ಬರಹೇಳಿದಂ |
 ಪ್ರೀಯಮುಳ್ಳೊಡೆ ರಥಂ ಪಣ್ಣಿ ಬಂದುದಕೊ ಬಿಜಯಂಗೈವುದೆಂದು ಮರುಗಿ ||
 ಛಾಯೆಗಾಣಿಸಿ' ಸುಮಿತ್ರಾತ್ಮಜಂ ನುಡಿದಭೆ- |
 ಪ್ರಾಯಮಂ ತಿಳಿಯದತಿಸಂಭ್ರಮಾನ್ವಿತೆಯಾದ- |
 ಕಾಯತಾಂಬಕಿ ತನ್ನಭೀಷ್ಟಮಂ ಸಲಿಸುವಂ ಕಾಂತನೆಂಬುತ್ತವದೊಳು || ೨೩ ||

1 ಝಂಪಿಸು=ಜುಮ್ಮನ್ನು.

3 ಹಣ್ಣು=ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸು.

೨ ಬಲಗಣ್ಣು=ಗಟ್ಟಿಯಾದಹಗ.

4 ಛಾಯೆಗಾಣಿಸಿ=ಮನೋಗತವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ.

ಅಂಬುಜಾಸನೇ ಬಳಿಕ ಪಯಣಮಂ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ |
 ನಂಬಿದರಭೀಷ್ಟಮಂ ಸಲಿಸುವ ಕೃಪಾಳು ತಾ- |
 ನೆಂಬುದಂ ಕಾಣಿಸಿದನಿಂದೆನ್ನ ಕಾಂತನೆನಗೆಂದು ಕೌಸಲಿಗೆ ಪೇಳ್ವು ||
 ಮುಂಬರಿದೊಡಂಬಡಿಸೆ ಬಲವಂದು¹ಕಾಲ್ಗಿರಗಿ |
 ತುಂಬಿದ ಪರಕೆವೆತ್ತು ಕೈಕಯಾದೇವಿಗೆ ಶಿ- |
 ರಂಬಾಗಿ ವರಸುಮಿತ್ತೆಗೆ ನಮಿಸಿ ಸಖಿಯರಂ ಸಂತೈಸಿ ಬೀಳ್ಕೊಂಡಳು || ೨೪ ||

ಅಗ್ರಜಂ ತರಿಸಂದು² ತನ್ನೊಳಾಡಿದ ಕಜ್ಜ- |
 ದುಗ್ರಮಂ ಬನಕೆ ಪೋದಪೆನೆಂಬ ದೇವಿಯ ಸ- |
 ಮಗ್ರಸಂತೋಷಮಂ ಕಂಡು ಸೌಮಿತ್ರಿ ಮನದೊಳ್ ಮರುಗಿ ಕಂಬನಿಯನು ||
 ನಿಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾರಥಿಗೆ ಸೂಚನೆಗೈದು |
 ವ್ಯಗ್ರದಿಂದೈದಿಸಿದನಾ ರಥವನಾಗ ದೇ- |
 ವಗ್ರಾಮನಿಲಯಲಕ್ಷ್ಮೀಶನುಂಗುಟದೊಳೊಗೆದಮಲಜಾಹ್ನವಿಯ ತಡಿಗೆ
 || ೨೫ ||

1 ಬಲವಂದು=ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಮಾಡಿ.

2 ತರಿಸಂದು=ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ದೃಢವಾಗಿ.

೧೨. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಬಲುಹು

[ಕನ್ನಡ ಭಾಮಿನೀಶಬ್ತದೀಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನವು ಸರ್ವಮತದಿಂದ ದತ್ತಸರ್ವಭಾರತಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುವುದು. ಅದರ ಕವಿಯಾದ ನಾರಣಪ್ಪನು ಗದುಗಿನ ವೀರನಾರಾಯಣಾಂಕಿತದಿಂದ ಅದನ್ನು ರಚಿಸಿ 'ಸುಧಾಮಧುರ ಕರ್ಣಾಟಭಾಷಾಭಾಮಿನೀಪತಿ' ಎಂದು ಕವಿಗಳಿಂದ ಕೊಂಡಾಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು. ಈ ಕವಿಯ ಕಾಲವು ೧೫ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿಭಾಗವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ಹಲಗೆ ಬಳಹವ ಪಿಡಿಯದೊಂದಗ್ಗ ಳಿಕೆ, ಪದವಿಟ್ಟಳವದೊಂದಗ್ಗ ಳಿಕೆ ಪರರೊಡ್ಡವದ ರೀತಿಯ ಕೊಳ್ಳದಗ್ಗ ಳಿಕೆ ಬಳಸಿ ಬರೆಯಲು ಕಂಠಪತ್ರದ ಉಲುಹು ಕೆಡದಗ್ಗ ಳಿಕೆ' ಈತನಿಗಿರುವುದರಿಂದ ವರ್ಣಕ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಈತನ ಕವಿತಾತ್ಮಕ ಅಸದೃಶವೆನ್ನಬಹುದು. ಜೈಮೀನೀಭಾರತದಂತೆ ಇದೂ ಸರ್ವಾದರಣೀಯವಾಗಿದೆ. 'ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಬಲುಹು' ಎಂಬ ಈ ಕಥಾಭಾಗವೂ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಧರ್ಮಸಂಕಟವೆಂಬ ಕಥಾಭಾಗವೂ ಅದಿವರ್ವದ ಮೂವತ್ತೊಂದನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಉದ್ಯೋಗಪರ್ವದ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕ್ರಮವಾಗಿವೆ.]

ಕೇಳು ಜನಮೇಜಯಧರಿತ್ರಿ- |

ಸಾಲ ಪಾಂಚಾಲಿಯ ಮನೋರಥ- |

ಶಾಲೆಯಲಿ ಸಾರಿದರಲೈ ಸಭೆಯಲಿ ಮಹೀಸುರರು ||

ಏಳಿ ಭುಜಬಲವುಳ್ಳವರು ಎ-|

ಪ್ರಾಳಿಯಲಿ ಬಿಲುಬಿಡಿದು ಯಂತ್ರದ |

ಕೋಲುಗಳ ಕೇವಣಿವು'ದೆಂದರು ಹೊಯ್ದು ಡಂಗುರವ || ೧ ||

ಎಂದು ಸಾರಿದ ನುಡಿಯನಾ ದ್ವಿಜ- |

ವೃಂದವಾಲಿಸಿ ನಮಗಿದೇಕರ- |

ವಿಂದನಯನೆಯ ತೊಡಕು ತೆಗೆ ನಾವಾರು ಧನುವಾರು ||

ಬಂದ ದಕ್ಷಿಣೆ ಮೃಷ್ಟಭೋಜನ-|

ದಿಂದ ತೃಪ್ತರು ನಾವು ನಮಗಿದ- |

ರಿಂದ ಬಹುದಪಕೀರ್ತಿ ಕರವೆಂದುದು ಬುಧಸ್ತೋಮ || ೨ ||

ವಚನಶೂರರು ನಾವು ಪಾರ್ಥಿವ- |
 ನಿಜಯವೇ ಭುಜಶೂರರನಿಬರ- |
 ನಜಲಧನು ಭಂಗಿಸಿತು ನಮಗೀ ವಿದ್ಯೆ ವೈದಿಕವೆ ||
 ಉಚಿತವಲ್ಲಿದು ನಮ್ಮ ಸಾಹಸ- |
 ರಚನೆಯನು ನೋಡುವೊಡೆ ವಂಡಿತ- |
 ನಿಜಯವಿದಿರಲಿ ನಿಲಲಿ ಮಾಡುವೆವಲ್ಲಿ ವಿಸ್ಮಯವ || ೩ ||

ಸಾಂಗವೇದಪದಕ್ರಮದಿ ಸ- |
 ವಾಂಗನಿಜಯದಿ ನಿಖಿಳಪಾರಾ- |
 ಣಂಗಳಲಿ ವೀಮಾಂಸೆಯಲಿ ಸ್ಮೃತಿ ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರದಲಿ ||
 ಭಂಗಿಸುವ ವಿಜಯಿಸುವ ಬಹುವಾ- |
 ದಂಗಳಲಿ ವಾತ್ಸರ್ಯನಾದಿಯು- |
 ಪಾಂಗವಿದ್ಯೆಯಲೆಮ್ಮ ನೋಡೆಂದುದು ಬುಧಸ್ತೋಮ || ೪ ||

ಭರತದಲಿ ವೈದ್ಯದಲಿ ಕಾವ್ಯಸು- |
 ವಿರಚಿತಾಲಂಕಾರದಲಿ ಕರಿ- |
 ತುರಗ ಲಕ್ಷಣದಲಿ ಸಮಾಹಿತಮಂತ್ರಶಾಸ್ತ್ರದಲಿ ||
 ಸರಸಕವಿತಾರಚನೆಯಲಿ ವಿ- |
 ಸ್ತರದುಪನ್ಯಾಸದಲಿ ಭೂವತಿ |
 ಕರೆಸಿ ನೋಡಲಿ ನಮ್ಮನೆಂದುದು ಭೂಸುರವ್ರಾತ || ೫ ||

ಅಲ್ಲದಿದೊಡೆ ಶೋಧಿಸಿದ ತನಿ |
 ಬೆಲ್ಲವಿಕ್ಕಿದ ಹೂರಿಗೆಯ ಬೆದೆ- |
 ಯಲ್ಲಿ ಪರಡಿಯ ಸೇವಿಗೆಯ ಪರಪರಿಯ ಪಾಯಸದ ||
 ಪುಲ್ಲಿಗೆಯ ತತ್ಸರಿಯ ಮಂಡಿಗೆ- |
 ಯಲ್ಲಿ ನವಘೃತಸೂಪದಂಶಕ'- |
 ದಲ್ಲಿ ನೋಡಲಿ ನಮ್ಮನೆಂದುದು ಭೂಸುರವ್ರಾತ || ೬ ||

ಹೂರಿಗೆಯ ಗಾರಿಗೆಯಲಾಯೆ- |
 ಣ್ಣೂರಿಗೆಯ ಲಡ್ಡುಗೆಯ ತುಪ್ಪದ |
 ತೋರಹಾಲುಂಡೆಗಳ ಯೆಳ್ಳುಂಡಿಗೆಯ ಕೆನೆಮೊಸರ ||
 ಚಾರುಶಾಕಾವಳಿಯಲಾ ಎ- |
 ಸ್ತಾರ ಭಕ್ಷ್ಯವಳಿಯ ಪಾಕದೊ- |
 ಳೋರೆ ಹುಸಿಯುಂಟೆಂಬ ಯಂತ್ರವ ಕಳಚಬಲುಹುಂಟು || ೭ ||

ರಸದ ಹೊರಲೇಪದಲಿ ಹುದುಗಿದ |
 ಮಿಸುನಿಯಂತಿರೆ ಚೇವಭಾವ- |
 ಪ್ರಸರದೊಳಗವಲಂಬಿಸಿದ ಪರಮಾತ್ಮನಂದದಲಿ ||
 ಎಸೆವ ವಿಪ್ರಾಕಾರದಲಿ ರಂ- |
 ಚಿಸುವ ಭೂವತಿ ತತ್ಸಭಾಸದ- |
 ವಿಸರಮಧ್ಯದಲಿದ್ದು ಕೇಳಿದನೀ ಮಹಾಧ್ವನಿಯ || ೮ ||

ನೋಡಿದನು ತಮ್ಮನನು ಸನ್ನೆಯ |
 ಮಾಡಿದೊಡೆ ಕೈಕೊಂಡನವನಿಪ- |
 ಗೂಡಿ ಕುಂತಿಗೆ ಭೀಮಸೇನಂಗೆರಗಿ ವಿನಯದಲಿ ||
 ಕೂಡೆ ಕುಳ್ಳಿದ್ಬಿಳಿವಿಪ್ರರ |
 ನೋಡಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಧೋತ್ರದರ್ಭೆಯ |
 ಗೂಡ ಸಂವರಿಸುತ್ತ¹ ಸಭೆಯಲಿ ನಿಂದನಾ ಪಾರ್ಥ || ೯ ||

ಎನು ಸುದ್ದಿಯುಪಾಧ್ಯರೆದ್ದಿರಿ- |
 ದೇನು ಧನುವಿಂಗಲ್ಲಲೇ ತಾ- |
 ನೇನು ಮನದಂಘವಣಿ² ಬಯಸಿದಿರೇ ನಿತಂಬಿನಿಯ ||
 ವೈನತೇಯನು ವಗಡಿಸಿದ ವಿಷ- |
 ವೇನು ಸದರವೊ ಹಾವಡಿಗರಗಿ- |
 ದೇನು ನಿಮ್ಮುತ್ತಾಹವೆಂದುದು ವಿಪ್ರಜನ ನಗುತ || ೧೦ ||

1 ಸಂವರಿಸು= ಸಿಧ್ಧವಾಗು.

2 ಅಂಘವಣಿ=ಉಂಗಿತ; ಮನಸ್ಸಿನ ಅಪೇಕ್ಷೆ.

ಮದುವೆ ಬೇಕೇ ಶ್ರೋತ್ರಿಯನ್ನೋ- |
 ಮದಲಿ ಕನ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನಾವೆಂ- |
 ಬುದು ನಿಜಾಸ್ವಯವಿಧ್ಯೆಯಲಿ ಕೊಡುವುದು ಪರೀಕ್ಷೆಗಳ ||
 ಮದುವೆಯಹುದಿದು ಸೌಖ್ಯವುಣ್ಯ- |
 ಪ್ರದವು ಭೂದೇವರಿಗೆ ನೀವ್ ನೆನೆ- |
 ದುದು ಭಗೀರಥಯತ್ನವೆಂದುದು ವಿಪ್ರಜನ ನಗುತ || ೧೦ ||

ನೀವು ಸೈರಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಕಾರು- |
 ಣ್ಯಾವಲೋಕನವುಂಟಲೇ ಸ- |
 ದ್ಭಾವದಲಿ ನೀವ್ ರಚಿಸಿದಾಶೀರ್ವಾದಶಕ್ತಿಯಲಿ ||
 ನಾವು ವಿಜಯರು ಚಾವಯಂತ್ರವಿ- |
 ದಾವ ಘನವೆಂಬರ್ಜುನನ ಸಂ- |
 ಭಾವನೋಕ್ತಿಗೆ ನಿಲ್ಲದವರೊದರಿದರು ತಮತಮಗೆ || ೧೧ ||

ಕ್ರಮಿತರವಧರಿಸಿದರೆ ಶುದ್ಧ- |
 ಭ್ರಮಿತಮೂಲನ ಹಿರಿಯವಿಷ್ಟು- |
 ಕ್ರಮಿತರೇ ದೀಕ್ಷಿತರೆ ಧನುವಿಗೆ ಯತ್ನಮಾಡಿದರೆ ||
 ಕ್ರಮವೆ ತಾನೀ ಕ್ಷತ್ರಿಯರನಾ- |
 ಕ್ರಮಿಸುವುದು ಸದ್ಧರ್ಮವೇ ಸು- |
 ಭ್ರಮಿಯವನು ನೆರೆ ಹಳಿವ ತಹನೀ ಶ್ರೋತ್ರಿಯರ ಕುಲಕೆ || ೧೨ ||

ಕೆಲರು ಹೋಗದಿರೆಂದು ಜರೆದರು |
 ಕೆಲರು ತಾನೇ ಬಲ್ಲನೆಂದರು |
 ಕೆಲರು ನುಡಿದರು ವಿಪ್ರಸಭೆಗವಹಾಸ್ಯವಾಯ್ತೆನುತ ||
 ಕೆಲರು ತಪ್ಪೇನೆಂದು ಕಳೆದರು |
 ಕೆಲರು ಭದ್ರಾಕಾರಗೀತಂ- |
 ಗಳುಕುವುದು ಧನು ಭಾಗ್ಯಮುಖಗಿಂದುದು ಬುಧಸ್ತೋಮ || ೧೩ ||

ತೊಟ್ಟ ಹೊಸವುವೀತ ಧಟ್ಟಿಯ |
 ಮಟ್ಟಿ ನೊಸಲಲಿ ಕುಶೆಯ ಕರಡಿಗೆ |
 ಕಟ್ಟಿಯಿರುಕಿದ ಕಕ್ಷ ಬೆರಳಲಿ ಮುರಿದ ದರ್ಭೆಗಳ ||
 ಉಟ್ಟ ಭಾಸುರ ಬಳಲಗಜ್ಜೆಯ- |
 ಲಟ್ಟಹಾಸದ ಜನರ ನಗೆಗಳ |
 ನಟ್ಟವಿಗ'ನೋಸರಿಸಿ ಸಭೆಯಲಿ ಮೆಲ್ಲನೈತಂದ || ೧೫ ||

ತಿರುಗಿ ಕಂಡರು ಸಕಲ ಭೂಮಿ- |
 ಶ್ವರರು ಗಹಗಹಿಸಿದರಿದೇನರೆ- |
 ಮರುಳೊ ಜಡನೋ ವಿಪ್ರವೇಷಜ್ಞನ್ನ ಸುರಪತಿಯೊ ||
 ಮರುಳುಗಳು ತಾವಕಟ ಮದನನ |
 ಸರಳ ಮರುಮೊನೆಗಾವನಂತಃ- |
 ಕರಣ ನೆರೆ ಕಳವಳಿಸದೆಂದರು ನೃಪರು ತಮತಮಗೆ || ೧೬ ||

ಧನು ತನಗೆ ನೆಗಹಲೈ ಕೃಷ್ಣಾ- |
 ಜಿನವೊ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮದೇವರೊ |
 ವಿನುತ ತುಲಸಿಯೊ ಕುಶೆಯೊ ದರ್ಭೆಯೊ ಸಮಿಧಗಳ ಹೊರೆಯೊ ||
 ನನೆದ ತಿಲವೋ ಮೇಣಿದಾಪಾ- |
 ಸನದ ಕೊಳವಿಯೊ ಬಣಗುವಿಪ್ರನ |
 ನೆನಹ ನೋಡಿರೆ ಘನವಲಾ ದ್ರೌಪದಿಯ ಸೌಭಾಗ್ಯ || ೧೭ ||

ಅಂಗವಿದು ಗಜತುರಗಶಸ್ತ್ರಾ- |
 ಸ್ತ್ರಂಗಳರಿತವು ನಮಗೆ ವಿಪ್ರರಿ- |
 ಗಂಗವೇದಪುರಾಣತರ್ಕಸ್ಮೃತಿಸುವದ್ಯೆಗಳು ||
 ಅಂಗವಂಗಿಗಸಾಧ್ಯವಾದುದ- |
 ಸಂಗಿಗೊಡಬಡುವುದೆ ದ್ವಿಜಾತರು |
 ಸಂಗತಾನುಷ್ಠಾನವರರೆಂದುದು ನೃಪವ್ರಾತ || ೧೮ ||

ಇತ್ತ ನೋಡೌ ತಾಯೆ ಹಾರುವ- |
 ರತ್ತ ಗಡ್ಡದುಪಾಧ್ಯರನು ತಾ- |
 ವೆತ್ತುವರು ಗಡ ಧನುವನೆಸುವರು ಗಡ ತಿಮಿಂಗಿಳನ ||
 ಹೊತ್ತುಗಳೆವರೆ ಲೇಸು ಬಳಿಕಿ- |
 ನ್ನುತ್ತಮವಲಾ ವಿಪ್ರರೆನೆ ತಲೆ- |
 ಗುತ್ತಿ ನಾಚಿದಳುಂಗುಟದಲಾಂಕುತ ಮಹೀತಳವ || ೧೯ ||

ಎಲವೊ ಮುಟ್ಟಿಯ ಮದನ ದರ್ಭೆಯ |
 ತಿಲದ ಮನ್ಮಥ ವಿಮಳಧೋತ್ರದ |
 ತಳಿರುಗಾಸೆಯ ಕಾಮ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನದ ಕಂದರ್ಪ ||
 ನಳಿನಮುಖಿಯನು ವರಿಸು ಬಾ ನಿನ- |
 ಗಳವಡುವಳೆಯಕ್ಕ ಮರಳಿಯೆ |
 ತಲೆವಿಡುವೆವಾವ್ ನೋಡಿಯೆಂದರು ನಗುತ ಚಪಲೆಯರು || ೨೦ ||

ಅವನಿಪತಿ ಕೇಳಿತ್ತಲೇ ಪಾ- |
 ಧಿವರ ಪರಿಹಾಸವನು ಕಾಂತಾ |
 ನಿವಹದಲಿ ನಿಬ್ಬರದ ನುಡಿಗಳನಾ ಮಹೀಸುರರ ||
 ವಿವಿಧ ಕಟುವಧುರೋಕ್ತಿವಿನ್ಯಾ- |
 ಸವನು ಕೇಳುತ ಮುಗುಳುನಗೆಯಲಿ |
 ನವಮದದ್ವಿಪದಂತೆ ಗರುವಾಯಿಯಲಿ ನಡೆತಂದ || ೨೧ ||

ಬಾಗಿ ನೋಡಿದ ತೈಲಕುಂಭವ- |
 ನಾಗ ಹೊಳೆದುದು ಮತ್ಸ್ಯಲೋಚನ |
 ಲಾಗಿನನುವನು ಕಂಡು ಹರುಷಿಸಿ ತಿರುವ ತೊಡರಿಸಿದ ||
 ತೂಗಿ ಕಿವಿವರೆಗೊಯ್ದು ಯಂತ್ರವ |
 ತಾಗಿಸಿದನಂಬಿನಲಿ ಪಾರ್ಥನ |
 ಲಾಗುವೇಗವನಾರು ಬಲ್ಲರು ಚಾಪತಂತ್ರದಲಿ || ೨೨ ||

ಹಾಯೆನುತ ಬೊಬ್ಬಿರಿದು ವಿವ್ರನಿ- |
 ಕಾಯ ಕುಣಿದುದು ಕಮಲಮುಖಿ ನಿ- |
 ದರ್ಶನದಲಿ ಸೇರಿದಳು ಹಾರುವಗಿನುತ ಹರುಷದಲಿ ||
 ಆ ಯುವತಿಜನಜಲಧಿ ಮಸಗಿತು |
 ಬಾಯ ವಸನದ ಬೆರಳ ಮೂಗಿನ |
 ರಾಯರಿದರು ಹೊತ್ತ ದುಗುಡದ ಭಂಗಜಲಧಿಯಲಿ || ೨೩ ||

ಮೊಳಗಿದುವು ನಿಸ್ಸಗಳತತಿ ಹೆ- |
 ಕೃಷದ' ಹೆಚ್ಚಿ ಗೆಯಲ್ಲಿ ದಿವಿಬಾ- |
 ವಳಿಯ ದುಂದುಭಿ ರವದಲುಬ್ಬಿದ ಸಾಧುವಾದಗಳ ||
 ಕಳಕಳದ ಕೊಲ್ಲಣಿಗೆಗಳ ಹೂ |
 ಮಳೆಯ ಪೂರದ ಹೊನಲಿನಲಿ ಜನ |
 ಮುಳುಗಿತದ್ಭುತರಸದಲಿಳಿದುದು' ಜಗತ್ತಯನ || ೨೪ ||

ಧರಣಿವತಿ ಕೇಳಾ ಬಹಳಲಜ್ಜಾ- |
 ಭರದ ಭಯದಲಿ ಬೆಮರಿಡುತ ಕುಚ- |
 ಭರದಿ ಮೇಲುದ ಜಾರೆ ಜೋಡಿಸಿ ನಿಮಿದು ನಡುನಡುಗಿ ||
 ತರುಣಿ ನಿಜತನುಪರಿಮಳದಿ ಮಿಗೆ |
 ಹೊರದ ಹೂವಿನ ದಂಡೆಯನು ನೃಪ- |
 ವರನ ಕೊರಳಲಿ ಹಾಯ್ತಿದಳು ಜಯಯೆನೆ ಸುರಸ್ತೋಮ || ೨೫ ||

೧೩. ಅಗ್ರಪೂಜೆ

['ಅಗ್ರಪೂಜೆ'ಯು ಪಂಪಭಾರತವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಆದಿವಂಶನ ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯದ ಷಷ್ಠಾಶ್ವಾಸದಿಂದ ಉದ್ಭವವಾಗಿದೆ. ಈ ಮಹಾ ಕವಿಯನ್ನು ಕುರಿತು 'ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿ'ಯ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾವಿಸಿದೆ. ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಕಥಾನಾಯಕನನ್ನಾಗಿಮಾಡಿ ತನ್ನ ಪೋಷಕನಾದ ಅರಿಕೇಸರಿಯ ಸಾಹಸ ವರ್ಣಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವಿಟ್ಟುಕೊಂಡುದರಿಂದ ಕವಿ ಭಾರತದ ಕಥೆಯು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ವಬ್ಬಭಿಷೇಕವಾದಂತೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಜೈನಕಾವ್ಯವಾದರೂ ಈ ಭಾರತಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ಭಾರತಕ್ಕೂ ವಿಶೇಷ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿಲ್ಲ.

*ಈ ಗ್ರಂಥದ ಬಂಧವು ಆದಿಪುರಾಣದ ಬಂಧದಷ್ಟು ಲಲಿತವಾಗಿಲ್ಲ. ಪ್ರೌಢವಾಗಿಯೂ ಭಾವ ಗರ್ಭಿತವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಪದಗಳು ಹೆಚ್ಚು; ಇದರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಪದಗಳು ಹೆಚ್ಚು." ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು 'ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿ'ಯಿಂದಲೂ 'ಅಗ್ರಪೂಜೆ'ಯಿಂದಲೂ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.]

*ಕವಿಚರಿತೆ ಪ್ರಥಮಸಂಪುಟ ಸಿದ್ಧಿವ ಮುದ್ರಣ ಪುಟ 316.

ಬಲಿಯುಂ ಕಟ್ಟಿದನಾವನೀ ಧರಣಿಯುಂ ವಿಕ್ರಾಂತದಿಂದಂ ರಸಾ- |

ತಲದಿಂದೆತ್ತಿದನಾವನಂದು ನರಸಿಂಹಾಕಾರದಿಂ ದೈತ್ಯನಂ ||

ಚಲದಿಂ ಸೀಳ್ದವನಾವನಬ್ಬ ಮಥನಪ್ರಾರಂಭದೊಳ್ ಮಂದರಾ- |

ಚಲಮುಂ ತಂದವನಾವನಾತನೆ ವಲಂ ತಕ್ಕುಂ ಪೆರರಾ ತಕ್ಕರೇ || ೧ ||

ಮುಳಿದು ಶಿಶುಪಾಲನಾ ಸಭೆ- |

ಯೊಳಗೆ ಮಹಾಪ್ರಳಯಜಳಧಿನಾದದಿಸಿರದು- ||

ಜ್ವಳಿಸಿ ನುಡಿದಂತೆ ಕಳೆ ಕಳೆ |

ಹರಿಗೆತ್ತಿದನರ್ಘ್ಯದರ್ಘ್ಯಮಂ ಧರ್ಮಸುತಾ || ೨ ||

ತೀವಿದ ನರೆಯುಂ ಡೊಳ್ಳುಂ |

ದೇವವ್ರತನೆಸಿಸಿ ನೆಗಟ್ಟ ಯಶಮುಂ ಬೆರಸಿ- ||

ಸ್ನೇವುದು ಹರಿಗರ್ಘ್ಯಮನೆಂ- |

ದಾವನುವಾ ಭೀಷ್ಮರಂತು ನುಡಿದರುಮೊಳರೇ || ೩ ||

ಕುರುವೃದ್ಧಂ ಕುಲವೃದ್ಧಂ |

ಸರಿತ್ಸುತಂ ತಕ್ಕನೆಂದು ನಂಬಿದ ಸಭೆಯೊಳ್ ||

ದೊರೆಗೆಟಿಸಿ ನುಡಿದೊಡೇನೊಲ- |

ವರಮೆನ್ನದೆ ನೀನುಮದನೆ ಕೊಂಡೆಸಗುವದೇ || ೪ ||

ಮನದೊಲವರಮುಳ್ಳೊಡೆ ಕುಡು |
ಮನೆಯೊಳ್ ಹರಿಗ್ರಪೂಜೆಯಂ ಯಜ್ಞದೊಳೇ ||
ಮನುಜಾಧೀಶ್ವರಸಭೆಯೊಳ್ |
ನೆನೆಯಲುಮಾಗದು ದುರಾತ್ಮನಂ ಬೆಸಗೊಳ್ತಾ || ೫ ||

ಅಳವರಿಯದೆಗ್ಗು¹ ಬಳವಳ |
ಬಳಿವಿನೆಗಂ ಪಚ್ಚಪಸಿಯ ತುರುಕಾರಂಗ- ||
ಗ್ಗಳಿಕೆಯನೆ ಮಾಡಿ ನೀನುಂ |
ಪಳಿಯಂ ಕಟ್ಟಿದೆಯ ಭೂಪರಿಬರ ಕೊರಲೊಳ್ || ೬ ||

ದೇವರನಡಿಗಿರಗಿಸಿ ಸಕ- |
ಲಾವನಿತಳದದಟರು ಪಡಲ್ಪಡಿಸಿದ² ಶಾ- ||
ರ್ಯಾವಷ್ಟಂಭದೊಳಾನಿರೆ |
ಗೋವಳಿಗಂಗ್ರಪೂಜೆಯಂ ನೀಂ ಕುಡುವಾ || ೭ ||

ಸಮಕಟ್ಟರಿಯದೆ ಹರಿಗ- |
ಘ್ಯಮೆತ್ತಿ ನಿಂದಿದ ಯಜ್ಞಮದು ಮೊದಲೊಳ್ ತಾ- ||
ನಮದುರಮನುರಿದದೆ ತಣಿಯುಂ- |
ಡಮದಂ ಗೋಮೂತ್ರದಿಂದೆ ಬಾಯ್ತೊಸಿದಮೊಲಾ || ೮ ||

ಕುಡವೇಳ್ವನ ಕುಡುವನ ಕುಡೆ |
ಪಡೆವನ ಪೆಂಪೇಂ ನೆಗಕ್ಕೆವಡೆಗುವೊ ಪೇಳ್ವಂ ||
ಕುಡವೇಳ್ಗೆಮ ಕುಡುವಣ್ಣಂ |
ಕುಡುಗೆಮ ಕುಡೆ ಕೊಳ್ಳ ಕಲಿಯನರಿಯಲ್ಕಕ್ಕುಂ || ೯ ||

ದೊರೆಯಕ್ಕುವೆ ನಿನಗೆ ಯುಧಿ- |
ಸ್ಥಿರನರ್ಘ್ಯಮನೆತ್ತಿ ಶಂಖದೊಳ್ ಪಾಲೆರೆದಂ- ||
ತಿರೆ ಮಲಿನಮಿಲ್ಲದೊಳ್ಗುಲ- |
ದರಸುಗಳಿರೆ ನೀನುಮಗ್ರಪೂಜೆಯನಾಂವಾ || ೧೦ ||

1 ಎಗ್ಗು = ಅಪಮಾನ.

2 ಪಡಲ್ಪಡಿಸು = ಕೊಡಹು.

ಮನದೊಲವರದಿಂದೀ ಯಮ- |
 ತನಯನ ಕುಡುವಗ್ರಪೂಜೆ ಮತ್ಸನ್ನಿಧಿಯೊಳ್ ||
 ನಿನಗಶನಿಯ ಮಿಳ್ತುವ ನಂ- |
 ಜಿನ ದೊರೆಯೆಂದೊಣರ ನಂದಗೋಪಾಲಸುತಾ || ೧೧ ||

ಮನೆ ನಿನಗೆ ನಂದಗೋಪಾ- |
 ಲನ ಮನೆ ತುರುಗಾರ್ತಿ ನಿನಗೆ ಮನೆವೆಂಡಿತಿ ಪ- ||
 ಚ್ಚನೆ ಪಸಿಯ ಗೋವನೈ ಕರ- |
 ಮನಯದೆ ನಿನ್ನಳವಿಗಳವನರಿಯದೆ ನೆಗಟ್ಟು || ೧೨ ||

ಮುರನಡಸಿ ಪಿಡಿದು ಕಟ್ಟಿದ |
 ಪರಿಭವಮಂ ಮರೆದೆ ನಿನ್ನ ಪೆಡಗೆಯ್ಗಟ್ಟಂ ||
 ಶರದಿಂ ಬಿಡಿಸಿದನಲ್ಲನೆ |
 ಸರಿತ್ಸುತಂ ಬನ್ನವಿನ್ನವೆಂಬವುಮೊಳವೇ || ೧೩ ||

ದನುಜಾಂತಕನೆಂಬೀ ನಿ- |
 ನ್ನ ನಚ್ಚುವೋದಂಕಮೆಲವೊ ಮುನ್ನೆನ್ನನ್ನಂ ||
 ದನುಜಂ ಪುಟ್ಟದೆ ಸಂದುದು |
 ನಿನಗೀ ಪೆಸರೆನ್ನ ಮುಂದೆಯುಂ ಸಂದಪುದೇ || ೧೪ ||

ಆನಿದ ಸಭೆಯೊಳರ್ಘ್ಯಮ- |
 ನಾನಲ್ಪಾಟಿಸಿದ ನಿನ್ನ ಬಿಸುನೆತ್ತರನಿಂ- |
 ತೀ ನೆರವಿ ನೋಡೆ ಕುಡಿಯದೊ- |
 ಡೇನೋ ಶಿಶುಪಾಲನೆಂಬ ಪೆಸರೆಸೆದಪುದೇ || ೧೫ ||

ಮರೆದೆ ಮುಚುಕುಂದನೆಂಬನ |
 ಮರೆವೊಕ್ಕುದನಂದು ನೀಂ ಜರಾಸಂಧಂಗಂ ||
 ಬಿರುತೋಡಿದುದಂ ಭೂತಳ- |
 ಮರಿಯದೆ ನೆನೆಯೆಲವೊ ಗೋವುಗಾದುದು ಪುಸಿಯೇ || ೧೬ ||

ಮಾಢಾವೆ ಪಂದಿಯೆಂದಿನಿ- |
ತಾಢುಂ ತೆರಢಾಗಿ ಡೊಂಬಬಿಜ್ಜೆಯಢಾಡಲಾ ||
ನೀಢರಿವೆಯುರದಿದಿರ್ಚಿಡೊ- |
ಡಾಢರಿವೆಂ ನಿನ್ನನಿಲ್ಲಿ ದೆಸೆವಲಿಗೈಯಲ್ || ೧೭ ||

ಅರಿಯದಿದಂ ಮಾಡಿದೆನೆ- |
'ನ್ನರಿಯಮಿಕೆಗೆ ಪೈರಿಸೆಂದು ನೀಂ ಸಭೆಯೊಳ್ಳಾ- ||
ಲೈರಗೆರಗು ಕೊಲ್ಲಿನೆಂದೆರ್ಡೆ |
ತೆರಿವೆನೆಗಂ ಹರಿಯ ನೆರನನಸುರಂ ನುಡಿದಂ || ೧೮ ||

ಪೊಳೆದುಳ್ಳುವ ಕುಡುದಾಡೆಯ |
ಪೊಳಪು ನೊಸಲ್ಲಡರ್ದು ಪೊಡರ್ವ ಪುರ್ವೆವಿನಮ- ||
ವ್ವಳಿಸುವ ಮುಳಿಸಿನ ದಳ್ಳುರಿ- |
ಗಳನುಗುಳ್ವಪೊಳುಗುಳ್ವನಸುರನುರಿವ ಪಳಿಗಳಂ || ೧೯ ||

ನಿನ್ನಯ ತಾಯ್ ಸಾತ್ವತಿಯುಂ |
ನಿನ್ನಂ ತಂದೆನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿಳಿಪುವುದುಂ ||
ನಿನ್ನ ಲಲಾಟದ ಕಣ್ಣಿದು |
ಮುನ್ನಮೆ ಕಿಡೆ ನಿನ್ನ ಮೃತ್ಯುವೆನ್ನಯ ಕೈಯೊಳ್ || ೨೦ ||

ನೆರೆದುದನರಿದೀ ಕಿರಿಯವ- |
ನರಿಯದೆ ಕೆಡೆನುಡಿದನಪ್ಪೊಡಂ ನೂರುವರಂ ||
ನೆರೆ ಸಲಿಸುವುದೆಂದುದನಾಂ |
ಮರೆವನೆ ಬಯ್ ಬಯ್ಯೆ ಸಹಿಸುವೆಂ ನೂರುವರಂ || ೨೧ ||

ಮುನಿಯಲೆನಗಾಗ ಗಾಂಗೇ- |
ಯನಿರ್ದನಿರ್ದಂ ಘಟೋದ್ಭವಂ ನೆಗಲ್ದ ಪೃಥಾ- ||
ತನಯರುಮಿರ್ದರ್ ದುರ್ಯೋ- |
ಧನನಿರ್ದಂ ಕೇಳೆ ಪೇಳ್ವರಾ ಬಲ್ಲವರುಂ || ೨೨ ||

ಎನೆಯೆನೆ ಬಾಯ್ಕಂ ಬಂದನಿ- |
 ತನಿತುಮನಮರಾರಿ ಬಯ್ಯೆ ಸೈರಿಸಿ ನೂರೆಂ- ||
 ಬನಿತುವರಂ ಮನ್ನಿಸಿ ನನು |
 ಕಿನಿಸದೆ¹ ಮಿಗೆ ಕಿನಿಸಿ ದಿತಿಜಕುಳದವದಹನಂ || ೨೩ ||

ಮುಳಿದು ತನಗರ್ಘ್ಯಮೆತ್ತಿದ |
 ತಳಿಗೆಯೊಳಿಡೆ ತಿರಿದ ತೆರದೆ ತಲೆವರಿದಾಗಳಾ ||
 ಕಳಕಳಿಸಿ ನಗುತಮಿದುರ್ದು |
 ತಳಿಗೆಯ ಮೇಲಸುರನದಟಿದೇನಚ್ಚರಿಯೋ || ೨೪ ||

ತಿರಿಪಿ ಕರಚಕ್ರಮಂ ದನು- |
 ಜರ ತಲೆಗಳನಸುರವೈರಿ ಮುಳಿದಿಡೆ ಪರಿದಂ- ||
 ಬರತಳಮನೆಯ್ವಿ ಮೇಘದ |
 ವೈರೆವೈರೆಯೊಳಾ ತೊಡದುರ್ದು ನೆಲಕೆ ಬೀಳವೆ ತಲೆಗಳಾ || ೨೫ ||

೧೪. ಶಬರಶಂಕರವಿಲಾಸ

[ಪಡಕ್ಕರದೇವನು ಕನ್ನಡ ಮಹಾಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಕೆಲವು ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು. ಈತನು ಎರತ್ತೈವನಾದುದರಿಂದ ಆ ಮತದ ಆತನ ಅನಂತರದ ಕವಿಗಳು ಆತನನ್ನು ಬಹಳ ಗೌರವ ದಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು. ಹನ್ನೊಂದು ವರ್ಷ ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿ ಉಂಟಾಗಿ ಆತನು ಬಲು ಬೇಗನೆ ಉಭಯಕವಿತಾವಿರಾರದನೆಂದು ಕೀರ್ತಿಗೊಂಡನು. ಆತನು ಯಳಂದೂರ ಮರದ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದರೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ರತ್ನ ಪ್ರಾಯವಾದ ಮೂರು ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಆತನ ಕಾವ್ಯಗಳಾದ ರಾಜಶೇಖರವಿಲಾಸ, ವೃಷ ಭೇಂದ್ರವಿಜಯ, ಶಬರಶಂಕರವಿಲಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಕಾವ್ಯವೇ ಅತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು. ಆತ ನು ೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದವನಾದರೂ ಪೂರ್ವಕವಿಗಳ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ರಚನಾಕೌಶಲ್ಯವನ್ನೂ ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರ ಶೌಢಿಮೆಯನ್ನು ತೋರಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೌರವ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದನು. ಇಲ್ಲಿರುವ ಶಬರಶಂಕರವಿಲಾಸವು ಶಬರಶಂಕರವಿಲಾಸದ ಚತುರ್ಥಪಂಚ ಮೊತ್ತಾಸಗಳಿಂದ ಆಯ್ದು ತೆಗೆದುಡಾಗಿದೆ. ಇದರ ಹಲವು ಪದಗಳೂ ದಶವರ್ವಭಾರತದ ಪಾಠಪ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಕಥಾಭಾಗದ ಪದಗಳೂ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಲುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿದೆ.]

ಎಲೆ ಶಬರ ಕಾಡ ಬಡನರಿ- |

ಮೊಲವುಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸಾಹಸಮುಂ ದೋ- ||

ಬಲಮುಂ ಮೆರೆಗುಮದಲ್ಲದೆ |

ಚಲದಂಕನೊಳೆನ್ನೊಳೆಂತುಮೇಂ ಮೆರೆದವುದೇ || ೧ ||

ಬೇಡ ನಿನಗೇಕೆ ಸಾಹಸ- |

ದಾಡಂಬರಮೆನ್ನೊಳಾಹವಕ್ಕನುಗುಣನಂ ||

ಜೋಡಿಸು ನಿನಗುಳ್ಳೊಡೆಯನ- |

ನಾಡಲದೇಂ ತೋರ್ಪೆನೆನ್ನ ಸಾಹಸದಿರವಂ | ೨ ||

ಎನೆ ನಸುನಕ್ಕು ಮಾರರಿಪುವಾತನ ಧೈರ್ಯಮನಾತನೇಳ್ಗೆವೆ- |

ತ್ತನುಗತಶೌರ್ಯಮಂ ಬಳಿಯೊಳಿರ್ಪಗಜಾತೆಗೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತೆ ಪು- ||

ಬಿ೯ನ ಕೊನೆಸನ್ನೆಯಿಂ ಗೊರವ ನಿನ್ನಯ ಶೌರ್ಯಮದಿರ್ಕಿ ಖಡ್ಗಮಾ |

ಧನು ಶರಮೆತ್ತ ನಿನ್ನ ತವಮೆತ್ತ ವಿಚಿತ್ರಮಿದಲ್ತೆ ಧಾತ್ರಿಯೊಳ್ || ೩ ||

ವಿಪಿನಚರ ನಿನಗೆ ತಕ್ಕುದು |

ಚಪಲಮೃಗವ್ರಜದ ಬೇಂಟೆಯುಜ್ಜುಗಮೆಮ್ಮಾ ||

ತಪದ ವಿಚಾರಂ ತಕ್ಕುದೆ |

ವಿಪರೀತಂ ನಿನ್ನ ನುಡಿಯನೊಲ್ಲರೆ ಬಲ್ಲರಾ || ೪ ||

ಎಂದವನುಕ್ತಿಯಂ ಗಿರಿಶನಾಲಿಸಿ ತಾಪಸ ಲೇಸನಾಡಿದೈ |

ಕುಂದದೆ ಬೇಂಟೆಯುಜ್ಜುಗಮಿದೆಮ್ಮಯ ಕಜ್ಜಮಿದವು ದವ್ವದಾ- ||

ವಂದದಿನಿಂತು ನಿನ್ನವೊಲದಾವನೊ ಶಾಂತಿಸಮಗ್ರಶೌರ್ಯಧು- |

ರ್ಯಂ ದಿಟವಸ್ತ್ರಶಸ್ತ್ರಧರನಾದ ತಪಸ್ವಿ ಧರಾತಲಾಗ್ರದೊಳಾ || ೫ ||

ಕಟಕಿ'ಯಿದೇಂ ಪುಳಿಂದ ಬಿಡು ನಿನ್ನ ದುರುಕ್ತಿಯನೆಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಯಂ |

ಪಟುತರಮಾಂತ ತಾಪಸರೆ ಬಲ್ಲರುದಾರಜಟಾಮೃಗಾಜಿನ ||

ಸ್ಫುಟಭಸಿತಂಗಳಂ ಶರಶರಾಸನಖಡ್ಗಮನಾಂತು ತಾಪಸೋ- |

ತ್ಕಟಮೃಡನಿರ್ವನಾ ಮೃಡನ ಶಿಷ್ಯತೆಯಾಂತೆನಗೇನಿದೊಪ್ಪದೇ || ೬ ||

ನೀನೆನ್ನೊಳಾಹವಕ್ಕೆ ಸ- |

ಮಾನನೆ ತೊಲಗಾಂಪ ಧೀರನಂ ಬರಿಸೀಗಳಾ ||

ಕಾನನಚರ ಸಮರದೊಳಭಿ- |

ಮಾನವನುಳಿಯೆನೆ ಮಹೇಶ್ವರಂ ಮಗುಳೆಂದಂ || ೭ ||

ಎನಾದೊಡೇನೊ ನಿನ್ನ ತ- |

ಪೋನಿಯತಿಯದಂತಿರಿಕೆ ನಿನ್ನ ಧನುರ್ವಿ- ||

ದ್ಯಾನಿಪುಣತೆಯೆಂತೆಂತನು- |

ಮಾನಮದೇಂ ತೋರ್ಪುದೆನ್ನೊಳದನಿಸಿಸರಿವೆಂ || ೮ ||

ಬರಿದೇಕೆ ಗಳಪಿದಪೆ ನೀಂ |

ಪೊರಮಡು ಸಮರಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಭುಜಬಲದಿರವಂ ||

ನೆರೆ ಕಾಣ್ಣೆನೆನ್ನ ವಾಸಿಯ |

ತೆರನಂ ಕಡೆಗಣ್ಣಿ ಪಿಂಗಿ ಪೆರಸಾರ್ಥಪೆನೇ || ೯ ||

ಒಳನೋರ್ದುದು ಶಾಂತಿರಸಂ |
 ಮೊಳಿತುದು ಕೋವಾಗ್ನಿ ಮೊಗೆದುದುಸಿರೊಳ್ ನಿಡುಗ- ||
 ಣ್ಣಳ ಕಡೆಯೊಳ್ಳಿಡಿದರ್ದುದು |
 ಬಳಿಕಲರ್ದುದು ಮೊಗದೊಳಚಲಿವುನಂದನನಾ || ೧೦ ||

ಗಿರಿಯಗ್ರದೊಳುರೆ ಕರೆವಂ |
 ಶರವೃಷ್ಟಿಯನಾತ್ಮಜನಕನಿಂದ್ರನೆನುತ್ತಂ ||
 ಪುರುಡಿಸಿ¹ ಶರವೃಷ್ಟಿಯನಾ |
 ಗಿರಶಾಗ್ರದೊಳೆಯ್ದೆ ಕರೆದನರ್ಜುನನದಟಿಂ || ೧೧ ||

ಮಂಜಿನ ಪುಂಜಮೊತ್ತರಿಸಿ ಮುತ್ತಿ ಮುಸುಂಕೆ ಭಯಾರ್ತಿಗೊಪ್ಪನೆ |
 ಕಂಜಸಖಂ ಪತಂಗತತಿ ಪಾಯ್ದೊಡೆ ಬಿರ್ಚುಗುಮೇ ದವಾಗ್ನಿ ವಾ- ||
 ತಂ ಜವದಿಂ ಪಳಂಚೆ ಗಿರಿ ಕಂಪನವಾಂಪುದೆ ಪಾರ್ಥ ಪತ್ರಜಾ- |
 ತಂ ಒಡಿದೊತ್ತೆ ಪಾರಿ ಪೆರಸಾರ್ವನೆ ಧೀರಧನಂಜಯಾಂಬಕಂ || ೧೨ ||

ಶರವೃಂದಂ ಮಾಣದೆಲ್ಲಂ ಕಡಿವಡೆದಿಳಿಯೊಳ್ಳೀಳೆ ಕರ್ಣಾರಿ ಕೋವಾ- |
 ತುರಚಿತ್ತಂ ಮತ್ತಮೆಚ್ಚಂ ಕಿವಿವರೆಗುದುದ್ದಂಡಕಾಂಡಂಗಳಂ ಶಂ- ||
 ಕರನಾ ಬಾಣಂಗಳಂ ಖಂಡಿಸಿ ಮಗುಳ್ಳು ನಿಜಾಸ್ತ್ರಂಗಳಿಂದೆಚ್ಚನಾಗಳ್ |
 ಬೆರಲೆತ್ತುತ್ತೆಯ್ದೆ ಕೊಂಡಾಡಿದನವನ ಮಹಾಶಾರ್ಯಮಂ ಪಾಂಡುಪುತ್ರಂ || ೧೩ ||

ಎಲೆ ಶಬರ ನಿನ್ನ ಪೃಥುಭುಜ |
 ಬಲಮೊಳ್ಳಿತ್ತೆಸುಗೆ ಮೊಸತು ಬಿಲ್ಲಾಳ್ತನದೊಳ್ ||
 ಕಲಿ ನೀನಲ್ಲದೆ ಪೆರರಾರಾ |
 ಭಲದಿಂ ಸಮನೆನಿಸಿ ಕಾದಿದೈ ಬಿಡದೆನ್ನೊಳ್ || ೧೪ ||

ಶಿವನಿಂ ದಿವ್ಯತರಾಸ್ತ್ರಮಂ ಪಡೆಯಲೆಂದೇಳ್ತಂದು ಪಾರ್ಥಂ ಮಹೋ- |
 ತ್ಸವದಿಂದಂ ತನಗುಳ್ಳ ಸರ್ವಶರಮಂ ದೇವೇಶ ನೋಡೆಂದು ತೋ- ||
 ಪ್ಪಮೊಲೆಚ್ಚಂ ಕಡಿದಾ ಕಳಂಬ²ಮನಿತಂ ನಿನ್ನಿಷ್ಟಮಾದಸ್ತ್ರಮಂ |
 ತವೆ ನೋಡೆಂದವನಲ್ಲಿ ತೋರುವಮೊಲಾತಂಗೆಚ್ಚ ನುಗ್ರಾಂಬಕಂ || ೧೫ ||

ಖಾಂಡವದಹನದೊಳಂದಾ |

ಪಾಂಡವನಂ ಪೊರ್ದಿದಕ್ಕಯಾಸ್ತ್ರಾಂಬುಧಿಯಂ ||

ಖಂಡವರಶುಪ್ರತಾಪಾ- |

ಖಂಡಿತಬಡಬಾಗ್ನಿ ಪೀರ್ದುದಿನಿಸುಳಿಯದವೊಲ್ || ೧೬ ||

ಸವೆದುದು ನಿಷಂಗ'ಶರತತಿ |

ಸವೆಯದು ಕೋಪಾಗ್ನಿ ತಿಳಿವು ಮಸುಳ್ಳುದು ಸಮರೋ- ||

ತ್ಸವಮತಿ ಕಳೆಯೇರಿದುದಂ- |

ದವಂಗಿ ಪಶುಪತಿಯ ಮಾಯೆಯಂ ಮಾರುವರಾರಾ || ೧೭ ||

ಶರತತಿಯೆಲ್ಲಂ ಬರಿದಾ- |

ಯ್ತುರು ಧನುವುಂ ಪೋಯ್ತಡಾಯುಧಂ' ಜಗುಳ್ಳುದು ಕೋ- ||

ಡಿರದುಡಿಧದವೊಲಿದಂ |

ನರನೀಶ್ವರನೊಡನೆ ಸದರಮಪ್ಪದೆ ಸಮರಂ || ೧೮ ||

ಎಲೆ ಗೊರವ ಚಾಪಬಾಣಾ- |

ವಳಿಯುಂ ಖಡ್ಗಮುಮನಕಟ ನೀಗಿದೆ ನಿನ್ನೀ ||

ಜಲಮಂ ಬಲಮುಮನಿನ್ನೊಂ- |

ದಲಗುಳ್ಳೊಡೆ ತಂದು ತಾಳ್ಪ ಮೆರೆ ಬಳಿಕೆನ್ನೊಳ್ || ೧೯ ||

ಇಲ್ಲದೊಡಿಲ್ಲಿ ನಿತ್ತಪೆ- |

ನಿಲ್ಲಿಯೆ ನಿನಾಯುಧಂಗಳಂ ಪಿಡಿ ರಣದೊಳ್ ||

ಗೆಲ್ಲಲೈ ಸಾರ್ಧ ಕಲಿ ನೀ- |

ನೆಲ್ಲಂದದಿನೆನ್ನೊಳಾಂತು ಗೆಲ್ಪುದೆ ಕಜ್ಜಂ || ೨೦ ||

ಇನಿತೊಂದುರ್ಬಟಿಯೇಂ ಪುಳಿಂದ ಬಿಡು ನಿನ್ನೀ ಬಿಂಕಮಂ ಮಾಣ್ಗೆ ಶ- |

ಸ್ತ್ರನಿಶಾತಾಸ್ತ್ರನಿಕಾಯದಿಂ ನೆಗಳ್ಳ ಯುಧಂ ಮುಷ್ಟಿಯುಧಕ್ಕೆ ನೀ- ||

ನನುವಾಗೀಗಳೆ ತೋರ್ಪೆನೆನ್ನ ಬಲವದೊಡ್ಡಾಂಡಶೌರ್ಯಪ್ರವ- |

ರ್ತನಮಂ ನೋಡುಗೆ ನಿನ್ನ ನಜ್ಜಿನ ಕಿರಾತವ್ರಾತಮೆನ್ನಂದಮಂ || ೨೧ ||

ಮುರಿವ ಮುರಿದೊತ್ತುವಾದು- |

ಪರಿಸುವ ಬೀಳ್ವೇಳ್ವ ಸುಳಿವ ಸುತ್ತುವ ಡಗೆಯಂ ||

ತರಹರಿವ ಸಾರ್ವ ಪಾರ್ವ- |

ಬ್ಬರಿಪೆಸಕಂ ಮೀರೆ ಕಾದಿದರ್ ಕಡುಗಲಿಗಳ್ || ೨೨ ||

ಸೋಲಿಸೆ ಜವಮದು ಜವಮಂ |

ಸೋಲಿಸೆ ಲುಳಿ¹ ಲುಳಿಯ ಬಿನ್ನಣಂ ಬಿನ್ನಣಮಂ ||

ಸೋಲಿಸೆ ಪೊಯ್ಗಳ್ ಪೊಯ್ಗಳ್ |

ಸೋಲಿಸೆಯುಂ ಸೋಲಲಾರ್ತರಲ್ತಾ ಕಲಿಗಳ್ || ೨೩ ||

ಕ್ಷತರೇಖೆ ತಟ್ಟಲೀಯದೆ |

ಮತಿ ಮಿಗೆ ಸಮದಂಡಿಗೈದನಿವನೆಂದು ಸಮು- ||

ಸ್ನತರೋಷದಿಂದೆ ತಿವಿದಂ |

ಶತಮಖಸುತನತನುಹರನ ವಕ್ಷಸ್ಥಿ²ಳಮಂ || ೨೪ ||

ಆ ಕೈ ಮುಂಚದ ಮುನ್ನಂ |

ಲೋಕೈಕಾಧೀಶನೆತ್ತಿ ದೃಢಮುಷ್ಟಿಯನಾ ||

ಸಾಕರಿಪುತನಯನಂಗಮ- |

ನಾ ಕಪಟಕಿರಾತನೋವಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ತಿವಿದಂ || ೨೫ ||

ಬರೆತುದು ಧೈರ್ಯವಾರ್ಧಿ ಬರನಾದುದು ಪೆರ್ಚಿನ ಶಕ್ತಿ ಬಿಂಕಮಂ |

ತೊರೆದುದು ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿ ನೆರೆ ನೆರ್ಗಿದುದಿಂದ್ರಿಯರಾಜಿ ಬೀತುದೆ- ||

ಳ್ಳರುಮೊಳಸೋರ್ಪುದುತ್ಸವಮಡಂಗಿದುದುನ್ನತಿ ಕುಂದನಾಳ್ವಿನೆ- |

ಬೆರಕದ ಹೇವಮಾವರಿಸೆ ನೊಂದು ವಲಂಬಿದನಾ ಧನಂಜಯಂ || ೨೬ ||

ಎಲ್ಲಂದದಿನಾಹವದೊಳ್ |

ಗೆಲ್ಲಂ ಶಬರಂಗೆ ಸೋಲಮೆನಗಾಯ್ತುಕಟಿ- ||

ನ್ನೆಲ್ಲಿಯದು ವಿಜಯನಾಮಸ- |

ಮುಲ್ಲ ಸಿತಖ್ಯಾತಿಯೆಂದು ಬಿಸುಸುಯ್ಯುತ್ತಂ || ೨೭ ||

ಜಗದೇಕವೀರಶಬ್ದಂ |
 ನಗೆಗೆಡೆಯಾಯ್ತೆನಗೆ ಪರ್ಬದತ್ತೆಣ್ಣೆಸೆಯೊಳ್ ||
 ನೆಗಳ್ ಪಯಶಮಿಾ ಶಬರನಿ- |
 ನೊಗೆದ ಪರಾಭೂತಿವೆತ್ತ ಕಾರಣದಿಂದಂ || ೨೮ ||

ಎತ್ತಣ ಬನವೆತ್ತಣ ಕಿಟಿ- |
 ಯೆತ್ತಣ ಕಾಳ್ಳಿಯದನಾಗಮಂ ಶಿವ ಶಿವ ಮೇ- ||
 ಣೆತ್ತಣ ಕಾಳೆಗದುಜ್ಜುಗ- |
 ಮೆತ್ತಣ ಪರಿಭವಮಿದನಗೆ ಸಾರ್ದುದು ಚಿತ್ರಂ || ೨೯ ||

ಈತಂ ನರನಕ್ಕುಮೊ ಪಡಿ |
 ಮಾತೇಂ ಮಗುಳ್ಳಾನೆ ಶಬರನಪ್ಪನೊ ರಣಸಂ- ||
 ಜಾತಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯಗ್ಗದ |
 ಬೂತಾಟಮೊ ತಿಳಿಯನೆಂದವಂ ಚಿಂತಿಸಿದಂ || ೩೦ ||

ತಪಮೊಳಸೋರ್ದುದು ಮಂತ್ರದ |
 ಜಪಮುಳಿದುದು ತೊಲಗಿದುದು ಮಹೇಶಧ್ಯಾನಂ ||
 ಕುಪಿತಂಗೆನಗಂತದರಿಂ- |
 ದಪಜಯಮಿದು ನೆಗಳ್ಳದಲ್ಲದೊಡೆ ಸಮನಿವೃದೇ || ೩೧ ||

ಪರಮಶಿವಾಗಮೋಕ್ತವಿಧಿಯಿಂ ಮಣಲಿಂ ನೆಗಳೊಂದು ಲಿಂಗಮಂ |
 ನಿರುಪಮಭಕ್ತಿಯಿಂ ತಿರಿದು ಪಡ್ಡಳಿ ಬಂದುಗೆ ಕಕ್ಕೆ ಮುತ್ತ ಪಾ- ||
 ದರಿಗಳ ಪೂಗಳಂ ಮೃದುಳ ಬಿಲ್ವದಳಂಗಳನಲ್ಲಿ ತಂದು ಶಂ- |
 ಕರನನೊರಲ್ಪು' ಪೂಜಿಸಿದನರ್ಥಿತವೈರಿಜಯಂ ಧನಂಜಯಂ || ೩೨ ||

ಮಣಲ ಲಿಂಗದ ಮಸ್ತಕಾಗ್ರದ ಪುಷ್ಪಮಂಜರಿ ಮಾಣದಾ |
 ಕ್ಷಣಮೆ ತಳ್ತಡರ್ದಾ ಕಿರಾತನ ಮಂಡೆಯಲ್ಲಿರೆ ಕಂಡು ಕಾ- ||
 ರಣಮಿದೇಂ ಪೊಸತೆಂದು ಸಾಧ್ವತಮಾನಸಂ ಮಗುಳ್ಳೀಕ್ಷಿಸು- |
 ತ್ತಣಿಯರಂ ಬಿಡದಿತ್ತ ಲಿಂಗದ ಶೂನ್ಯಶೀರ್ಷಮನರ್ಬುನಂ || ೩೩ ||

ಹರ ಹರ ದೇವ ದೇವನಿವನಲೈ ಶಿವಂ ಭುವನೈಕವಲ್ಲಭಂ |
 ಗುರು ಸಕಲಾಮರಗ್ಗ ಶಬರಾಕೃತಿಯಿಂ ಮದನುಗ್ರಹಾರ್ಥಮ್ ||
 ಪರಿ ನಡೆತಂದನಲೈ ತಪದುಬೈಗದುಧ್ಭುಮೆ ನೆತ್ತಿ ಪತ್ತೆ ಸೈ- |
 ತಿರದೆ ಮರುತ್ತನಂದಳೆದಿಡಿರ್ಚಿದನೆನ್ನವೊಲಜ್ಞನಾವನೋ || ೩೪ ||

ತಿಳಿದೆನೆ ಶಂಭುವೆಂದು ಬಹುಬಾಣದಿನೆಚ್ಚೊಡೆ ತಾಗದಂದದೇಂ |
 ತಿಳಿದೆನೆ ದಿವ್ಯಮಾರ್ಗಣದಿ ನಾನಿಸೆ ತಳ್ಳದೆ ನುಂಗಿದಂದದೇಂ ||
 ತಿಳಿದೆನೆ ಕೈಯ ಚಾಪಮನಡಾಯುಧಮಂ ಸೆಳೆದೀಳ್ಳಕ್ಕೊಂಡೊಡಂ |
 ತಿಳಿಪೊಳಸೋದುದಕ್ಕಟ ಪುರಾಕೃತಕರ್ಮದ ಪರ್ಮೆಯಂತುಟೋ || ೩೫ ||

ಎಂದಿಂತು ಚಿಂತಿಸುತೆ ಪಲ- |
 ವಂದದ ಬಗೆನೊಂದು ಹಮ್ಮದಂಬೋಗಿರೆ ಪಾ- ||
 ಥಂ ದಯೆಯಿಂದವನಿರ್ದೆಡೆ- |
 ಗಿಂದುಧರಂ ತಳರ್ದು ತಂಪುವೀರಿದನಾಗ್ || ೩೬ ||

ಪೊಗೆಯಳಿದಗ್ನಿಯಂತೆ ಮುಗಿಲೋಡಿದ ಭಾಸ್ಕರನಂತೆ ಮಾಯೆ ಮೈ- |
 ದೆಗೆದ ನಿಜಾತ್ಮನಂತಿರೊರೆಯುರ್ಚಿದ ಕೂರಸಿಯಂತೆ ಕಾಂತಿ ಕೈ- ||
 ಮಿಗೆ ಶಬರಾಂಗಮಂ ತೊರೆದು ಪೂರ್ವನಿಜಾಕೃತಿವೆತ್ತಲಂಪಿನಿಂ |
 ಸೊಗಯಿಸುತಿದನಾಗಮಶಿರಂ ಪೊಗಳುತ್ತಿರೆ ಚಂದ್ರಶೇಖರಂ || ೩೭ ||

ಬೆಮರ್ವ ಕಳೇವರಂ ಸುರಿವ ಸಂತಸಗಂಬನಿ ತಳ್ತ ಕಂಪನಂ |
 ನಿಮಿರ್ದೆಸೆವಂಗರೋಮತತಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರೆ ತಳ್ವದೇಳ್ವ ಸಂ- ||
 ಭ್ರಮದ ಪೊದಳೆಯಿಂ ಮುದದ ಪೆರ್ಚುಗೆ ಸಂದಣಿಗೊಳ್ಳಿನಂ ಪದಾ- |
 ಬ್ಬಮನಮದೊಪ್ಪೆ ಮೌಳಿ ಮಣಿದಂ ಮಹಿಯಂ ತನು ಸೋಂಕೆ ಪಾಂಡವಂ || ೩೮ ||

ಕರುಣಿಪುದೆನಗೆಲೆ ಕರುಣಾ- |
 ಕರ ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರಮಂ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಶಿರ- ||
 ಶೃರಮಂ ಸಮಸ್ತರಿಪುಸಂ- |
 ಹರಮಂ ದಯೆಯಿಂದೆನುತ್ತೆ ಬೇಡುತ್ತಾಗ್ || ೩೯ ||

ಸರದೊಳ್ ಮಿಂದೆಸಗುತ್ತಮಾಚಮನಮಂ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯಿಂ ಪಾದಪಂ- |
 ಕರುಹಕ್ಕೊಲೈರಗಿದರ್ ಗಾಂಡಿವಿಗೆ ತತ್ತನ್ನಂತ್ರವೂರ್ವಂ ಕೃಪಾ- ||
 ಭರಿತಂ ಬ್ರಹ್ಮಶಿರೋಸ್ತ್ರಮಂ ಕರುಣಿಸುತ್ತಂ ಮತ್ತಮಿತ್ತಂ ಗುಣಾ- |
 ಭರಣಂ ಪಾಶುಪತಾಸ್ತ್ರಮಂ ಪದಪಿನಿಂ ಕೊಂಡಾಡೆ ದೇವವ್ರಜಂ || ೪೦ ||

೧೫. ಧರ್ಮಸಂಕಟ

ಇನತನೂಜನ ಕೂಡೆ ಮೈದುನ- |
ತನದ ಸರಸವನೆಸಗಿ ರಥದೊಳು |
ದನುಜರಿವು ಬರಸೆಳೆದು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದನು ಪೀಠದೊಳು ||
ಎನಗೆ ನಿಮ್ಮಡಿಗಳೊಳು ಸರಿಸೇ- |
ವನೆಯೆ ದೇವ ಮುರಾರಿಯಂಜುವೆ- |
ನೆನಲು ತೊಡೆಸೋಂಕಿನೊಳು ಸಾರಿದು ಶೌರಿಯಿಂತೆಂದ || ೧ ||

ಭೇದವಿಲ್ಲೆಲೆ ಕರ್ಣ ನಿಮ್ಮೊಳು |
ಯಾದವರು ಕೌರವರೊಳಗೆ ಸಂ- |
ವಾದಿಸುವೊಡನ್ನಯಕೆ ಮೊದಲೆರಡಿಲ್ಲ ನಿನ್ನಾಣೆ ||
ಮೇದಿನೀವತಿ ನೀನು ಚಿತ್ತದೊ- |
ಳಾದುದಿಲ್ಲರಿವೆನುತೆ ದಾನವ- |
ಸೂದನನು ರವಿಸುತನ ಕಿವಿಯೊಳು ಬಿತ್ತಿದನು ಭವವ || ೨ ||

ದಾನವಾಂತಕ ಬೆಸಸು ವಂಶವಿ- |
ಹೀನನನು ನಿಮ್ಮಡಿಗಳೊಡನೆ ಸ- |
ಮಾನಿಸುವರೇ ಸಾಕೆನುತ ತಲೆವಾಗಿ ಕೈಮುಗಿಯೆ ||
ಮಾನನಿಧಿ ಎನ್ನಾಣೆ ಬಾರೈ |
ನೀನು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಹವಣೆ ವರ |
ಭಾನುವಂತಲಲಾಮ ನೀಂ ರಾಮಂಗೆ ಸರಿಯೆಂದ || ೩ ||

ಕಳೆದುಕೊಂಡನು ವೀಳೆಯವನಂ- |
ಜುಳಿಯೊಳಾತಂಗಿತ್ತು ಕರ್ಣನ |
ಕೆಲಕೆ ಬರಸೆಳೆದವನ ಕರದೊಳು ಕರತಳವನಿಕ್ಕಿ ||
ಎಲೆ ದಿವಾಕರತನಯ ನಿನ್ನಯ |
ಕುಲವನರಿಯೆಯಲಾ ಸುಯೋಧನ- |
ನೊಳು ವೃಥಾ ಸೇವಕತನದೊಳಿಹುದುಚಿತವಲ್ಲೆಂದ || ೪ ||

ಲಲನೆ ತಾಂ ಪಡೆದೈದುಮಂತ್ರಂ- |
 ಗಳಲಿ ಮೊದಲಿಗ ನೀನು ನಿನ್ನಯ |
 ಬಳಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರದೇವ ಮೂರನೆಯಾತ ಕಲಿಭೀಮ ||
 ಫಲುಗುಣನು ನಾಲ್ಕನೆಯೊಳ್ಳಿದನೆ- |
 ಯೊಳು ನಕುಲಸಹದೇವರಾದರು |
 ಬಳಿಕ ಮಾದ್ರೀದೇವಿಯಲ್ಲಿಯದೊಂದು ಮಂತ್ರದೊಳು || ೫ ||

ಅದರಿನೀ ಪಾಂಡವರೊಳ್ಳೆವರ |
 ಮೊದಲಿಗನು ನೀನಿರಲು ಧರಣಿಯ |
 ಕದನವಿತ್ತಂಡಕ್ಕೆ ಕಾಮಿತವಲ್ಲ ಭಾವಿಸಲು ||
 ಇದು ನಿದಾನವು¹ ಕರ್ಣ ನಿನ್ನ- |
 ಭೃದಯವನೆ ಬಯಸುವೆನು ನಿನ್ನಯ |
 ಪದಕೆ ಕೆಡಹುವೆನ್ನೆವರನು ಬಹುದೆನ್ನ ಸಂಗಾತ || ೬ ||

ನಿನಗೆ ಹಸ್ತಿನಪುರದ ರಾಜ್ಯದ |
 ಘನತೆಯನು ಮಾಡುವೆನು ಕೌರವ |
 ಜನಪ ಪಾಂಡವಜನಪರೋಲೈಸುವರು ಗದ್ದುಗೆಯ ||
 ನಿನಗೆ ಕಿಂಕರರೆರಡು ಸಂತತಿ- |
 ಯೆನಿಸಲೊಲ್ಲದೆ ನೀನು ದುರ್ಯೋ- |
 ಧನನ ಬಾಯ್ಬಿಂಬುಲಕೆ ಕೈಯಾನುವುದೆ ಹೇಳಿಂದ || ೭ ||

ಎಡದ ಮೈಯೊಳು ಕೌರವೇಂದ್ರನ |
 ಗಡಣ ಬಲದೊಳು ಪಾಂಡುಪುತ್ರರ |
 ಗಡಣವಿದಿರೊಳು ಮಾದ್ರಮಾಗಧಯಾದವಾದಿಗಳು ||
 ನಡುವೆ ನೀನೋಲಗದೊಳೊಪ್ಪುವ |
 ಕಡುವಿಲಾಸವ ಬಿಸುಟು ಕುರುಪತಿ |
 ನುಡಿಯೆ ಜೀಯ ಹಸಾದವೆಂಬುದು ಕಷ್ಟ ನಿನಗಿಂದ || ೮ ||

ಶೌರಿಯದೊಳಿವಿರಿಲ್ಲ ಕುಲದೊಳು |
 ಸೂರಿಯನ ಸುತನೊಡನೆ ಹುಟ್ಟಿದ |
 ವೀರರಗ್ಗದ ಪಾಂಡುತನಯರು ನಿನ್ನ ವೈಭವಕೆ ||
 ಆರು ಸರಿಯೈ ಕರ್ಣ ನಡೆನಡೆ |
 ಧಾರಿಣೀಪತಿಯಾಗಿ ನೀನಿರೆ |
 ವೈರವಿತ್ತಂಡಕ್ಕೆ ಬಳಿಕಿಲ್ಲೆಂದನಸುರಾರಿ

|| ೯ ||

ಕೊರಳ ಸೆರೆ ಹಿಗ್ಗಿದುವು ದೃಗುಜಲ- |
 ವುರವಣಿಸೆ ಕಡುನೊಂದನಕಟಾ |
 ಕುರುಪತಿಗೆ ಕೇಡಾದುದೆಂದನು ತನ್ನ ಮನದೊಳಗೆ ||
 ಹರಿಯ ಹಗೆ ಹೊಗಿದೋರದುರುಹದೆ |
 ಬರಿದೆ ಹೋಹುದೆ ತನ್ನ ಜನನವ |
 ನರುಹಿ ಕೊಂದನು ಹಲವು ಮಾತೇನೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿದ

|| ೧೦ ||

ಕಾದಿ ಕೊಲುವೊಡೆ ಪಾಂಡುಸುತರು ಸ- |
 ಹೋದರರು ಕೊಲಲಿಲ್ಲ ಕೊಲ್ಲದೆ |
 ಕಾದೆನಾದೊಡೆ ಕೌರವಂಗವನಿಯಲಿ ಹೊಗಲಿಲ್ಲ ||
 ಭೇದದೊಳು ಹೊಕ್ಕಿರಿದನೋ ಮಧು- |
 ಸೂದನನು ತಾನಕಟಿನುತೆ ಚಿಂ- |
 ತೋದಧಿಯೊಳದ್ದಂತೆ ಮೌನದೊಳಿದನಾ ಕರ್ಣ

|| ೧೧ ||

ಎನು ಹೇಳೈ ಕರ್ಣ ಚಿತ್ತ |
 ಗ್ಲಾನಿಯಾವುದು ನಿನಗೆ ಕುಂತೀ |
 ಸೂನುಗಳ ಬೆಸಗೈಸಿಕೊಳ್ಳುದು ಸೇರದೇ ಮನಕೆ ||
 ಪಾನಿಯಿಲ್ಲೆನ್ನಾಣೆ ನುಡಿ ದು- |
 ಮ್ಮಾನವೇತಕೆ ಮರುಳುತನ ಬೇ- |
 ಡಾನು ನಿನ್ನವದೆಸೆಯ ಬಯಸುವನಲ್ಲ ಕೇಳೆಂದ

|| ೧೨ ||

ಮರುಳು ಮಾಧವ ಸಕಲ ರಾಜ್ಯದ |
 ಸಿರಿಗೆ ಸೋಲುವನಲ್ಲ ಕಾಂತೇ- |
 ಯರು ಸುಯೋಧನರೆನಗೆ ಬೆಸಗೈವಲ್ಲಿ ಮನವಿಲ್ಲ ||
 ಹೊರೆದ ದಾತಾರಂಗಿ ರಿಪುಗಳ |
 ಸಿರವನರಿದೊಪ್ಪಿಸುವೆನೆಂಬೀ |
 ಭರದೊಳಿದೆನು ಕೌರವೇಂದ್ರನ ಕೊಂದೆ ನೀನೆಂದ || ೧೩ ||

ಒಡನೆ ಹುಟ್ಟಿದರೆಂಬ ಕಥನವ- |
 ನೆಡೆಗುಡದೆ ಬಣ್ಣಿಸಿದೆ ಪಾಂಡವ- |
 ರಡಗು ಬಾಣಕೆ ಬಲಿಯೆನಿಪ್ಪೀ ಛಲವ ಮಾಡಿಸಿದೆ ||
 ನುಡಿದು ಫಲವೇನಿನ್ನು ಕೌರವ- |
 ರೊಡೆಯನಾದಂತಹೆನು ಬಾರೆನು |
 ಪೊಡವಿಯೊಳು ನೀಂ ಹರಹಿಕೊಳು ನಿನ್ನವರ ಸಿಲಿಸೆಂದ || ೧೪ ||

ಹಲವು ಮಾತೇನಖಿಳಜನಕಿ- |
 ನ್ನುಳಿವ ಸೊಗಸದು ಕೌರವೇಶ್ವರ |
 ನೊಲವು ತಪ್ಪಿದ ಬಳಿಕ ಜಗದೊಳಗಾಪ್ತ ಜನವಿಲ್ಲ ||
 ಸಲಹಿದನು ಮನ್ನಣೆಯೊಳಿನಗ- |
 ಗ್ಗಳಿಕೆಯಲ್ಲದೆ ಹೀನವೃತ್ತಿಯ |
 ಬಳಸಿ ನಡಿಸನು ಕೌರವೇಂದ್ರನನೆಂತು ಮರೆದಿಹೆನು || ೧೫ ||

ನೋಡಿ ದಣಿಯನು ನಿಜ್ಜಲುಚಿತವ |
 ಮಾಡಿ ದಣಿಯನು ಬಿರುದ ಹೊಗಳಿಸಿ |
 ಹಾಡಿ ದಣಿಯನು ಮಾನನಿಧಿಯನದೆಂತು ಮರೆದವೆನು ||
 ಕಾಡಲಾಗದು ಕೃಷ್ಣ ಖಾತಿಯ |
 ಮಾಡಲಾಗದು ಬಂದಿನಾದೊಡೆ |
 ರೂಢಿ¹ ಮೆಚ್ಚಿದು ಕೌರವನ ಹಗೆ ಹರಿಬವೆನಗೆಂದ || ೧೬ ||

ವೀರಕೌರವರಾಯನೇ ದಾ- |
 ತಾರನಾತನ ಹಗೆಯೆ ಹಗೆ ಕೈ- |
 ವಾರವೇ ಕೈವಾರವಾದಂತಹೆನು ಕುರುನೃಪತಿ ||
 ಶೌರಿ ಕೇಳೈ ನಾಳೆ ಸಮರದ |
 ಭಾರದೊಳು ತೋರುವೆನು ಸಿಜಭುಜ |
 ಶೌರಿಯದ ಸಂಪನ್ನತೆಯನಾ ಪಾಂಡುತನಯರೊಳು || ೧೭ ||

ಮಾರಿಗೌತಣವಾಯ್ತು ನಾಳಿನ |
 ಭಾರತವು ಬಹುಜೀವಹರವೀ |
 ಕೌರವನ ಋಣ ಹಿಂಗೆ ರಣದೊಳು ಸುಭಟಕೋಟಿಯನು ||
 ತೀರಿಸಿಯೆ ಪತಿಯವಸರಕ್ಕೆ ಶ- |
 ರೀರವನು ನೂಕುವೆನು ನಿನ್ನಯ |
 ಧೀರರೈವರ ನೋಯಿಸನು ರಾಜೀವಸಖನಾಣಿ || ೧೮ ||

ಎನಲು ಕರ್ಣನ ದೃಢವ ಕಂಡನು |
 ಮನದೊಳುತ್ಸಾಹಿಸಿದನಾದೊಡೆ- |
 ಯನುಜರೈವರ ಹದನು ನಿನ್ನದು ಬಲುಹ ಮಾಡಿದೊಡೆ ||
 ಮನಕೆ ಖತಿಯಹುದರುಹದಿದೊಡೆ- |
 ಯನಗೆ ಗುಣವಿಲ್ಲೆಂಬ ಕಾರಣ- |
 ವಿನಿತನಾನರುಹಿದೆನು ನೀಂ ಸುಖಿಯಾಗು ಹೋಗಿಂದ || ೧೯ ||

ಬೀಳುಕೊಂಡನು ಮನೆಗೆ ಬಂದು ವಿ- |
 ಶಾಲಮತಿ ಚಿಂತಿಸಿದನಾ ಸಿರಿ- |
 ಲೋಲ ಮಾಡಿದ ಮಂತ್ರ ಮನದೊಳು ನಟ್ಟು ಬೇರ್ವರಿಯೆ ||
 ಕಾಳು ಮಾಡಿದನಕಟ ಕುರುಪತಿ |
 ಬಾಳಲರಿಯದೆ ಕೆಟ್ಟನೀ ಗೋ- |
 ಪಾಲ ಬರಿದೇ ಬಿಡನು ಜೀವವ ಕೊಳ್ಳದಿರನೆಂದ || ೨೦ ||

ವೀರರವಿಸುತನೊಂದುದಿನ ರವಿ- |
 ವಾರದೊಳು ಪರಿತೋಷ ಮಿಗೆ ಭಾ- |
 ಗೀರಥೀತೀರದೊಳು ತಾತಂಗಘ್ಯವನು ಕೊಟ್ಟು ||
 ಸೌರಮಂತ್ರವ ಜಪಿಸುತಿರಲಾ- |
 ದಾರಿಯದ ಸುರತರುವ ಕುಂತೀ- |
 ನಾರಿ ಕಾಣಲು ಬಂದಳಾತ್ಮಜನಿದ್ದ ನದಿಗಾಗಿ || ೨೧ ||

ಮಗನೆ ತಮ್ಮಂದಿರನು ಪಾಲಿಸು |
 ವಿಗಡತನವನು ಮಾಣು ಪರಶೋ- |
 ಲಗವ ನೀಂ ಮಾಡುವುದೆ ನಿನಗಿತ್ತಂಡವನುಜರಲೇ ||
 ಸೊಗಸು ನಾನೆಂದುದನು ಪಿಸುಣರ |
 ಹಗೆನುಡಿಯ ಕೇಳದಿರು ಪಟ್ಟವ |
 ಜಿಗಿಸಿಕೊಳು ಸಲಿಸೆನ್ನ ವಚನವನೆಂದಳಾ ಕುಂತಿ || ೨೨ ||

ತಾಯಹುದು ನಾಂ ಬಲ್ಲಿನಿದನಾ |
 ಕಾಯಜನ ಪಿತನರುಹೆ ತಿಳಿದೆನು |
 ರಾಯರಿತ್ತಂಡಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟದ ಹಿರಿಯ ತಾನಹುದು ||
 ರಾಯನೆನ್ನನು ನಚ್ಚಿ ಹೊರಿದನು |
 ಸಾಯಲಳುಕುವೆನೇ ಸುಡೇತರ- |
 ದೀಯವನಿಬಾಳಿಕೆ ಕೃತಘ್ನರಿಗಿಲ್ಲ ಗತಿಯೆಂದ || ೨೩ ||

ಇಂದು ನೀವರುಹಿದ ಬಳಿಕ ರವಿ- |
 ನಂದನನೆ ಎಂದರಿದೆನಲ್ಲದೆ |
 ಹಿಂದೆ ದುರ್ಯೋಧನನದಾವುದ ನೋಡಿ ಸಲಹಿದನು |
 ಬಂದು ಪಾಂಡವರೊಡನೆ ಕೂಡಿದ್ದೊ- |
 ಡಿಂದು ಬಹುದಪಕೀರ್ತಿ ನಿಮ್ಮಡಿ |
 ಬಂದ ಕಾರ್ಯವ ಬೆಸಸಿ ಬೇಗದೊಳೆಂದನಾ ಕರ್ಣ || ೨೪ ||

ಆದೊಡ್ಡವರು ಮಕ್ಕಳನು ತಲೆ- |
 ಗಾಡು ತೋರೈ ಕಂದ ನಿನಗೇ- |
 ನೀ ದುರಾಗ್ರಹವೊಪ್ಪುವದೆ ಕಾರವನ ಸೇವೆಯೊಳು ||
 ಹೋದ ಬಾಣವ ಮರಳಿ ತೊಡದಿರು |
 ಮಾದು ಕಳೆ ವೈರವನೆನಲೈ ಹ- |
 ಸಾದವೆಂದನು ಬೀಳುಕೊಂಡನು ಬಂದನರಮನೆಗೆ

|| ೨೫ ||

೧೬. ಬಾಪ್ಪಾಂಜಲಿ

[ರನ್ನನು ಕವಿರತ್ನತ್ರಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು. 'ಪೊನ್ನಂ ರನ್ನಂ ಕೂಡಿದೊಡಿಸ್ಸೀ ವಾಗ್ಗುಧುಗೆ ಭೂಷಣಂ ವೆರತುಂಬೀ' ಎಂದು ಮಧುರನು ಮನವಾರೆ ಆತನನ್ನು ಹೊಗಳಿರುವನು. ಜೈನಕವಿಗಳಿಗೆ ಅತಿಗೌರವಾಸ್ವದರಾದ ಮಹಾಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಆತನೊಬ್ಬನಾದುದರಿಂದ ಆತನ ಅನಂತರದ ಕವಿಗಳು ಆತನ ಆಸದೃಶವಾದ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿರುವರು. ಪರತುರಾಮಚರಿತ ಚಕ್ರೇಶ್ವರಚರಿತ ಅಜಿತತೀರ್ಥೇಶ್ವರ ಚರಿತ ಆತನ ಗ್ರಂಥ ರತ್ನತ್ರಯವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಚಕ್ರೇಶ್ವರಚರಿತೆಯೇ ಗದಾಯುದ್ಧವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಸಾಹಸಭೀಮವಿಜಯವೆಂದು ಕೆಲವರು ಊಹಿಸುವರು. ಅಜಿತ ತೀರ್ಥೇಶ್ವರಪುರಾಣವು ಎರಡನೆಯ ತೀರ್ಥಂಕರರಾದ ಅಜಿನಾಥರ ಚರಿತೆ. ಇದು ಪುರಾಣತೀಲಕವೆಂದು ನುತನಾಗಿದೆ. ಕವಿಗೆ ತೈಲಪಚಕ್ರವರ್ತಿ ಕವಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನಿತ್ತು ಆತನನ್ನು ಕೀರ್ತಿಗೆ ತಂದನು. ಆತನ ಕಾಲವು ೧೦ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯಭಾಗವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ.

ಗದಾಯುದ್ಧವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವಗ್ರಂಥವು. ಎರರರಸದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಮಿಗಿಸುವ, ಇಲ್ಲವೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಕಾವ್ಯವು ಬೇರೆ ಇಲ್ಲ. ಆತನ 'ಪದಸಾಮಗ್ರಿಯೂ ರಚನಾ ತಕ್ತಿಯೂ ಬಂಧಗೌರವವೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿವೆ. ಪದ್ಯವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವತಡೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಪ್ರವಾಹರೂಪವಾಗಿಯೂ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿಯೂ ಪದಗಳು ಹೊರಡುತ್ತವೆ.'

ಸಾಹಸಭೀಮವಿಜಯವನ್ನು ತನ್ನ ಪೂರ್ವಕನಾದ ತೈಲಪಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಪುತ್ರನೂ ಯುವರಾಜನೂ ಆದ 'ಸತ್ಯಾತ್ರಯ ಇರಿವ ಬೆಡಂಗ'ನ ಸಾಹಸ ವರ್ಣನೆಗಾಗಿ ರಚಿಸಿದನು. ವಂಶನ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಗ್ರಂಥಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಭೀಮನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾದಂತೆ ಕವಿಯು ವರ್ಣಿಸಿರುವನು. ಗದಾಯುದ್ಧದ ಕಥೆಯು ವಂಶಭಾರತದ ಆ ಭಾಗದ ಕಥಾಕ್ರಮವನ್ನೂ ರಚನಾಕ್ರಮವನ್ನೂ ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಇವೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ದುರ್ಯೋಧನನು ಸಾಹಸಧನನಾಗಿಯೂ ಉದಾತ್ತಗುಣದವನಾಗಿಯೂ ವರ್ಣಿತನಾಗಿರುವನು. 'ಬಾಪ್ಪಾಂಜಲಿ' ಗದಾಯುದ್ಧದ ಪಂಚಮಾಶ್ವಾಸದೊಳಗಿದೆ. ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣನ ಕಳೆಬರವನ್ನು ಕಂಡ ದುರ್ಯೋಧನನು ತನ್ನ ಬಳವದ ಗೆಳೆಯನಾದ ಕರ್ಣನಿಗಿತ್ತ ಬಾಪ್ಪಾಂಜಲಿ ಅದು.]

ಆನುಂ ದುಶ್ಯಾಸನನುಂ |

ನೀನುಂ ಮೂವರೆ ದಲಾತನುಂ ಕಳಿದ ಬಳಿ- ||

ಕೃಾಣುಂ ನೀನೆ ದಲೀಗಳ್ |

ನೀನುಂ ಮಗುಳ್ಳೆತ್ತವೋದೆಯಂಗಾಧಿಪತೀ

|| ೧ ||

ನಿನ್ನ ಮಗಂ ವೃಷಸೇನಂ |

ತನ್ನ ಮಗಂ ಸತ್ತನಣ್ಣೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನುಂ ನೀ- ||

ನೆನ್ನಂ ಸಂತೈಸುವುದಾಂ |

ನಿನ್ನಂ ಸಂತೈಸೆ ಬಂದೆನಂಗಾಧಿಪತೀ

|| ೨ ||

ವಳಿಯಂ ಕೇಳಿದೆನೊ ಮುಣ್ಣಡೆ- |

ವಳಿಯಂ ತಪ್ಪಿದೆನೊ ಕಾಣೆ ಕಣ್ಣಿಂದಂ ಕೂ- ||

ರ್ತಳಲ್ದಿವರಂ ಬಗೆದೆನೊ ಪ- |

ಚ್ಚಳಿದೆನೊ ಪೇಳ್ಯೂಡಿ ನಿನ್ನೊಳಂಗಾಧಿಪತೀ || ೩ ||

ಅರಿಯೆನಿದಂ ನಿನ್ನಿಂದಿನ |

ತೆರನಂ ನೀನೆನಗೆಯೇಕೆ ಮುಳಿದಿರ್ಪೆಯೊ ಮೇಣ್ ||

ಮರುವಾತುಗುಡದೆ ರವಿಸುತ |

ಮರಹಿಂದಿದರ್ಪೆಯೊ ಮೇಣ್ಬಳಲ್ದಿದರ್ಪೆಯೋ || ೪ ||

ನಿನ್ನ ಕೆಳೆಯಂ ಸುಯೋಧನ- |

ನಂ ನೋಡದೆ ನುಡಿಯದವ್ವಿಕೊಳ್ಳದೆ ಬೆಸನೇ- ||

ನೆನ್ನದೆ ಜೀಯೆನ್ನದೆ ದೇ- |

ವೆನ್ನದೆಯೇಕುಸಿರದಿರ್ಪೆಯಂಗಾಧಿಪತೀ || ೫ ||

ಅನ್ಯತಂ ಲೋಭಂ ಭಯಮೆಂ- |

ಬಿನಿತುಂ ನೀನಿದರ್ ನಾಡೊಳಿರ್ಕುಮೆ ರವಿನಂ- ||

ದನ ನನ್ನ ಚಾಗಮಣ್ಣಿಂ-¹ |

ಬಿನಿತಕ್ಕಂ ನೀನೆ ಮೊತ್ತಮೊದಲಿಗನಾದೈ || ೬ ||

ಅನರಿವೆಂ ಪೃಥೆಯರಿವಳ್ |

ದಾಸವರಿವುಪರಿವನರ್ಕನರಿವಂ ದಿವ್ಯ- ||

ಜ್ಞಾನಿ ಸಹದೇವನರಿವಂ |

ನೀನಾರ್ಗಂದಾರುಮರಿಯರಂಗಾಧಿಪತೀ || ೭ ||

ಒಡವುಟ್ಟಿದನೆಂದರಿದೊಡೆ |

ಕುಡುಗುಂ ರಾಜ್ಯಮನೆ ಧರ್ಮತನಯಂ ನಿನಗಾಂ ||

ಕುಡಲಾರ್ತೆನಿಲ್ಲ ರಾಜ್ಯ- |

ಕೊಡೆಯನನರಿವುತ್ತುಮಿದ್ವೆನಂಗಾಧಿಪತೀ || ೮ ||

ನೀನುಳ್ಳೊಡುಂಟು ರಾಚ್ಯಂ |
 ನೀನುಳ್ಳೊಡೆ ಪಟ್ಟಮುಂಟು ಬೆಳ್ಳೊಡೆಯುಂಟೈ ||
 ನೀನುಳ್ಳೊಡುಂಟು ಪೀಳಿಗೆ |
 ನೀನಿಲ್ಲದಿವೆಲ್ಲಮೊಳವೆ ಅಂಗಾಧಿಪತೀ || ೯ ||

ಇನಸುತ ಗಾಂಡಿವಿ ಸಂಮೋ- |
 ಹನಾಸ್ತದಿಂದೆಚ್ಚು ಸಿದ್ರೆಯಂ ಮಾಡಿದನಂ- ||
 ದಿನ ಗೋಗ್ರಹಣದೊಳಿಗಳಾ |
 ಸಿನಗಿಂತೀ ದೀರ್ಘನಿದ್ರೆಯಂ ಮಾಡಿದನೇ || ೧೦ ||

ಹರಿ ಬೇಡೆ ಕವಚಮಂ ನೀ- |
 ನಿರದಿತ್ತೈ ಕುಂತಿ ಬೇಡೆ ಬೆಗಡದೆ¹ ಕೊಟ್ಟೈ ||
 ಹುರಿಗಣೆಯಂ² ನಿನಗೆಣೆ ಕಸ- |
 ವರಗಲಿ³ ಮೈಗಲಿಯುವಾವನಂಗಾಧಿಪತೀ || ೧೧ ||

ನಯನದೊಳಮೆರ್ದೆಯೊಳಂ ನಿ- |
 ನ್ನಯ ರೂಪಿದವುಡು ನಿನ್ನ ಮಾತಿರ್ದವುದೆ- ||
 ನ್ನಯ ಕಿವಿಯೊಳಗಿನನಂದನ |
 ವಿಯೋಗಮೆಂತಾದುದರಿಯನಂಗಾಧಿಪತೀ || ೧೨ ||

ನಿನ್ನಂ ಕೊಂದ ಕಿರೀಟಿಯು- |
 ಮೆನ್ನನುಜನಸಿಕ್ಕಿ ಕೊಂದ ಭೀಮನುಮೊಳನಾ- ||
 ನಿನ್ನಮೊಳೆಂ ಗಡ ಸಾಲದೆ |
 ನಿನ್ನಯ ಕೂರ್ಮ⁴ಗಮದೆನ್ನ ಸೌಧರ್ಮಕೆಗಂ || ೧೩ ||

ಪರಶುಧರಂ ಚಕ್ರಧರಂ |
 ಸುರಪತಿ ಭೂಕಾಂತೆ ಕೊಂತಿಯೆಂದೀ ಪೇಳ್ವ - ||
 ಯ್ವರೆ ಕೂಡಿ ನಿನ್ನ ಕೊಂದರ⁵ |
 ನರನೊರ್ವನೆ ಕೊಂದನಲ್ಲನಂಗಾಧಿಪತೀ || ೧೪ ||

1 ಬೆಗಡು = ಹೆದರು.

2 ಹುರಿಗಣೆ = ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರ.

3 ಕಸವರಗಲಿ = ದಾನತೂರ.

4 ಕೂರ್ಮ = ಪ್ರೀತಿ.

ಇಂದಾನಾದೆಂ ಮೇಣಿನ |

ನಂದನ ಕೇಳ್ ಪಾಂಡುತನಯರಾದರ್ ನಿನ್ನಂ ||

ಕೊಂದುಂ ದುಶ್ಯಾಸನನಂ |

ಕೊಂದುಂ ಬರ್ದುಕುವನದಾವನಂ ಗಾಧಿಪತೀ

|| ೧೫ ||

ಇನಸುತನಿರವಂ ದುಶ್ಯಾ- |

ಸಸನಿರವಂ ಕಂಡುಮಿನ್ನುಮೆನ್ನಸುವಿದು ನೆ- ||

ಟ್ಟನೆ ಪೋದುದಿಲ್ಲ ಕಲ್ಲಿದೆ- |

ತನದಿಂದೆನ್ನಂತು ಒರ್ದನಾ'ವನುಮೊಳನೇ

|| ೧೬ ||

ಸೂನುಗಳಳಿವಂ ಪ್ರಿಯಮಿ- |

ತ್ರಾನುಜರಳಿವಂ ವಿಧಾತ್ರ ನೀಂ ಕಾಣಿಸಿಯಿ- |

ನ್ನೇನಂ ಕಾಣಿಸಲಿದರ್ಪೆ |

ನೀನೆನ್ನಂ ಪಾಪಕರ್ಮನಂ ನಿರ್ಗುಣನಂ

|| ೧೭ ||

ಕಳೆಯಂಗಾಯ್ತು ಸುಮೋಕ್ಷಮಾಗದೆನಗಂ ಜಾಷ್ವಾಂಬುಮೋಕ್ಷಂ ಧರಾ- |

ತಳಮಂ ಕೊಟ್ಟನಿವಂ ಜಳಾಂಜಳಿಯುಮಂ ನಾಂ ಕೊಟ್ಟನಿಲ್ಲ ನ್ಯಮಂ- ||

ಡಳಮಂ ಸುಟ್ಟನಿವಂ ಪ್ರತಾಪಶಿಖಿಯಿಂದಾನೀತನಂ ಸತ್ಪ್ರಿಯಾ- |

ನಳನಿಂ ಸುಟ್ಟನುಮಿಲ್ಲ ಮತ್ಪ್ರಿಯತಮಂ ಕರ್ಣಂಗಿದೇಂ ಕೂರ್ತೆನೋ || ೧೮ ||

ದರಹಸಿತವದನ ಸುರಕುಂ- |

ಜರಗಮನನ ಕನಕಪರ್ವತಪ್ರತಿಮದಿನೇ- ||

ಶ್ವರಸುತನ ರೂಪು ಚಿತ್ರಂ |

ಬರೆದಂತಿದರ್ಪುದು ಚಿತ್ತಭಿತ್ತಿಯೊಳಿನ್ನಾ

|| ೧೯ ||

ಗುರು ದೀಕ್ಷಾವಿಧಿಗಳ್ಗೆ ಮಂತ್ರಿ ಹಿತಕಾರ್ಯಾಳೋಚನಕ್ಕಾಳ್ವನು- |

ವರೆಯಂ ಕಾವ ಗುಣಕ್ಕೆ ನರ್ಮಸಚಿವಂ ಕ್ರೀಡಾರಸಕ್ಕಾನೆಯಾಳ್ ||

ಗುರುಭಾರಕ್ಕಿರವಾಳ್ ರಣಕ್ಕೆ ತುಳಿಲಾಳ್ಕಟ್ಟಪ್ಪಾಯದೋಳ್ ಮೇಳದಾಳ್ |

ಪರಿಹಾಸಕ್ಕೆನಿಸಿದನೆಂತು ಮರೆವಂ ದುರ್ಯೋಧನಂ ಕರ್ಣನಂ || ೨೦ ||

೧೭. ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ

[ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾರತವು ಪ್ರಥಮದ ಹತ್ತು ಪರ್ವಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಒಳಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ದಶಪರ್ವಭಾರತವೆಂಬ ಹೆಸರು ರೂಢವಾಯಿತು. ವಿಜಯನಗರದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣರಾಯನ ಆಜ್ಞೆಯ ಮೇರೆಗೆ ತಿಮ್ಮಣ್ಣನೆಂಬ ಕವಿ ಉಳಿದ ಕಥಾಭಾಗವನ್ನು ಶಾಂತಿಪರ್ವವೊಂದಲ್ಲೊಂದು ಬರೆದನು. ಈ ಕವಿ ೧೭ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದನು. 'ಸುರನದಿಯು ಯಮುನಾತರಂಗಣಿ ಬೆರಸಿ ಹರಿವಂದದಲಿ ಕವಿಕುಂಜರಕುಮಾರವ್ಯಾಸನುರುವಾಗ್ಗಾಹರಿಯೊಡನೆ ಸರಿಯೆಸಿಸಿ' ಈ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು ಈ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಕೃಷ್ಣರಾಯಭಾರತವೆಂಬ ನಾಮಾಂಕಿತವಿದೆ. 'ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವು' ಶಾಂತಿಪರ್ವದ ಎರಡನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ದೊರಕುವುದು.]

ಆದಡಾಲಿಸು ಸೃವತಿ ಕೌರವ- |

ರಾದಿಯಾದರಿಭೂಪರನು ಕುರು- |

ಮೇದಿನೀಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ತಾ ಹದಿನೆಂಟು ದಿನದೊಳಗೆ ||

ಕಾದಿ ಕೊಂದಿಭವುರಿಯ ಪಟ್ಟದೊ- |

ಳಾ ದಯಾನಿಧಿ ಧರ್ಮವುತ್ರನು |

ಸೋದರರು ಸಹಿತರುತ ನೆನೆದನು ಸಕಲಬಂಧುಗಳ || ೧ ||

ವುರುಷ ಕಾಣದ ಸತಿಯ ಚೆಲುವಿಕೆ |

ಅರಿಮಹೀಶ್ವರರರಿಯದವನೀ- |

ಶ್ವರನ ವಿಕ್ರಮ ಬಂಧುಸಂತತಿ ಬಂದು ಕಂಡೊಡನೆ ||

ಹಿರಿದು ಸಂತೋಷಿಸದ ಸಂಪದ |

ಗುರುಹಿರಿಯರಹುದೆನ್ನದವನಾ- |

ಚರಣೆ ನಿಷ್ಫಲವೆಂದು ಧರ್ಮಜ ನೆನೆದು ದುಃಖಿಸಿದಾ || ೨ ||

ಕಳೆದ ಕೈದುಗಳೊರೆಗಳೋ ಪರಿ- |

ಮಳಗಳಿಲ್ಲದ ಪೂಗಳೋ ಗತ- |

ಜಲತಟಾಕಾಬ್ಬಗಳೊ ಮೌಕ್ತಿಕರಹಿತಶುಕ್ತಿಗಳೋ ||

ವಿಲಸದರ್ಥವಿಹೀನಶಬ್ದಂ- |

ಗಳೊ ಸುಯೋಧನಕರ್ಣಮುಖ್ಯರ |

ನಿಳಯಗಳೊಯೆನುತರಸ ಸುಯಿದನು ಬಂಧುಗಳ ನೆನೆದು || ೩ ||

ಕೊಡುವ ದಾನಿಯ ಕೊಂದು ಮೂರ್ಖನ- |
 ನಡನೆ¹ ಬೇಡುವರುಂಟಿ ಲೋಕವ |
 ಬಿಡದೆ ಸಲಹುವ ನೃಪನನಿರಿದನ ಸೇವಿಸಿದರುಂಟಿ ||
 ಕಡುಮುಳಿದು ಬಾಂಧವರನೆಲ್ಲರ |
 ಕೆಡಹಿದಾತನ ಕೂಡೆ ಸಲೆ ಕೊಳು- |
 ಕೊಡೆಯ ಬಯಸುವರುಂಟಿಯೆನುತವನೀಶ ಚಿಂತಿಸಿದಾ || ೪ ||

ಹಿರಿಯ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಮಹೀತಳ- |
 ದರಸುತನವನು ಮಾಡೆ ಸೇವಾ- |
 ನಿರತನಾದನು ನಮಗೆ ಪಿತನಹ ಪಾಂಡುಭೂವರನು ||
 ದುರುಳರಾವಾ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿರುತಿರೆ |
 ಧರೆಯ ಭಾಗಕೆ ಕಾಡಿ ತತ್ತನು- |
 ಜರನು ಕೊಲುವುದಿದಾವ ಧರ್ಮವೆನುತ್ತ ಚಿಂತಿಸಿದಾ || ೫ ||

ಶಿವಶಿವಾ ದತ್ತಾವಹಾರದ |
 ತವಕದಲಿ ನಿಜ ಬಂಧುವರ್ಗವ |
 ಸವರಿ ಸೆಳೆದೆವು ಹುಟ್ಟುಕುರುಡನ ಕೈಯ ಕೋಲುಗಳ ||
 ಅವನಿಯೊಳಗೆನ್ನವೊಲು ಕಡುಪಾ- |
 ವವನು ಮಾಡಿದರುಂಟಿ ಶಶಿಕುಲ- |
 ದವರೊಳಗೆ ಮುನ್ನೆನುತ ಮರುಗಿದನಂದು ಯಮಸೂನು || ೬ ||

ಸಾಯಬಾರದ ತರದಲಾ ಗಾಂ- |
 ಗೇಯಗಿತ್ತನು ವರವ ಶಂತನು |
 ಸಾಯಲಿತ್ತನು ವರವನಾತಗೆ ಪಿತೃವರವ ಮುರಿದು ||
 ರಾಯತನ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಗಿರಲ- |
 ನ್ಯಾಯದಲಿ ವರ್ತಿಸಿದನಕಟಕ- |
 ಟೀಯವಸ್ಥೆಯ ಮಾಡಿ ಕೆಡಿಸಿದನಮಲಶಶಿಕುಲವ || ೭ ||

ಗುರುವರನ ಕಲಶಜನ ಕೊಂದೆವು |
 ಗುರುಹನನ ಸದ್ಭಕ್ತವಧೆಯೆಂ- |
 ಬೆರಡು ಸಿದ್ಧಿಸಿತೆಮಗೆ ಮೂಜಗವರಿಯಲಿನ್ನೇನು ||
 ಹಿರಿಯ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂಗೆ ಸತಿ ಮಹಿ- |
 ಗುರವಣಿಸಿ ಗುರುದಾರಗಮನವ |
 ವಿರಚಿಸಿದೆವಂಜದೆ ಮಹಾವಾತಕಿಗಳಾವೆಂದಾ || ೮ ||

ಹಡೆದ ತಾಯ್ ಹಿರಿಯಯ್ಯನುದರದೊ- |
 ಳಡಸಿದೆಮ್ಮ ಪ್ರತಾಪವಹ್ನಿಯ |
 ಕಡುಹ ತೋರಿದೆವಖಿಲಬಂಧುನೃಪಾಂಗನೆಯರಿದ ||
 ಬಿಡದಕೀರ್ತಿಯ ಪಾಟಿಸಿದೆವೆಂ- |
 ದಡಿಗಡಿಗೆ ಯಮಸೂನು ಶೋಕದ |
 ಕಡಲೊಳಾಳುತ್ತೇಳುತ್ತಿದನು ನೃಪತಿ ಕೇಳೆಂದಾ || ೯ ||

ಆತನನುತಾಪವನು ವಿಚ್ಛಾ- |
 ನಾತಿಶಯದಿಂದರಿತು ಮುನಿಸಂ- |
 ಘಾತ ಗಜನಗರಕ್ಕೆ ನಡೆತರಲೆದ್ದನಿರಾಗಿ ||
 ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಭಿವಂದಿಸಿದನುರು |
 ಶಾತಕುಂಭಾ'ಸನದೊಳಿರಿಸಿ ಮ- |
 ಹಾತಪಸ್ವಿಗಳೆಲ್ಲರನು ಯಮಸೂನುವರ್ಚಿಸಿದಾ || ೧೦ ||

ಛೇದಿಸಿದೆವಣ್ಣನ ಶಿರವ ದಾ- |
 ಯಾದರನು ಸಂಹರಿಸಿ ಗುರುಗಳ |
 ಭೇದದಿಂದಿರಿದಾ ಪಿತಾಮಹಗಳಿವ ಮಾಡಿದೆವು ||
 ಈ ದುರಾಗ್ರಹಚಿತ್ತನಿಗೆ ಪಾ- |
 ಪೋದಯಗಳೇನರಿದೆ ದೋಷ- |
 ಜ್ಞೇದಕರವಹ ತಪವ ಮಾಡುವುದೆನ್ನ ಮತವೆಂದಾ || ೧೧ ||

ಹಾ ನುಡಿಯದಿರು ಧರ್ಮನಂದನ |
 ಪಾನಿಯೇನಿದಕೀಗ ಕೃಷ್ಣನು |
 ತಾನೆ ನಿನಗೊಲಿದಿತ್ತ ರಾಜ್ಯವನೊಲ್ಲೆನೆನಬಹುದೇ ||
 ಮೌನದಲಿ ತಪಗಳಲಿ ಯೋಗ- |
 ಧ್ಯಾನದಲಿ ಸಂಯಮಿಗಳರಸುವ- |
 ಹೀನತ್ವನಿ' ನಿನಗೆಯೊಲಿದಿರೆ ತಪಗಳಿನ್ನೇಕೆ || ೧೨ ||

ಕೇಳು ಧರ್ಮಜ ಕೃಷ್ಣರಾಯನು |
 ಹೇಳಿ ಮಾಡಿಸುವೊಡೆಯ ನೀನವ- |
 ನೂಳಿಗದಲಿ ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರ ನೀನಲ್ಲ ||
 ಕಾಳಗದೊಳಿ ಚ್ಚಾತಿಬಂಧುಜ- |
 ನಾಳಿಯನು ಗುರುಕರ್ಣಮುಖ್ಯರ |
 ಸೀಳಿಸಿದನಾ ಕೃಷ್ಣನೆಂದರು ಸಕಲಮುನಿವರರು || ೧೩ ||

ಬಂದನಾ ಸಮಯದಲಿ ದೇವಮು- |
 ಕುಂದನಾ ಗಜಪುರಿಗೆ ಧರ್ಮಜ- |
 ನಂದು ಮುನಿಗಳು ಸಹಿತ ಕೃಷ್ಣಗೆ ನಮಿಸೆ ಭಕ್ತಿಯಲಿ ||
 ತಂದ ಮಧುವರ್ಕಾದಿಗಳನರ- |
 ವಿಂದನಾಭನು ಕೈಕೊಳುತ ಯಮ- |
 ನಂದನನ ಮಾನಸದ ಖೇದವ ಬಿಡಿಸಿ ತಿಳುಹಿದನು || ೧೪ ||

ಎಲೆ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಹೋಗು ಭೀಷ್ಮನ |
 ಬಳಿಗೆ ಧರ್ಮರಹಸ್ಯವೆಲ್ಲವ |
 ತಿಳುಹುವನು ನಿನಗೆಂದು ಕೃಷ್ಣನು ಸಕಲಮುನಿವರರು ||
 ಒಲಿದು ಯಮನಂದನಗೆ ಪೇಳಲು |
 ಸಳಿನನಾಭಗೆ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ನೃಪ- |
 ಕುಲಲಲಾಮನು ನಮಿಸಿ ಬಿನ್ನೈಸಿದನು ಖೇದದಲಿ || ೧೫ ||

ಚಾಣತನದಲಿ ಸಾಯಬೇಕೆಂ- |
 ದಾಣೆಯಿಟ್ಟುಡಬಡಿಸಿ ಸಮರ- |
 ಕ್ಷೋಣಿಯಲಿ ಶರತ್ಪದಲಿ ಕೆಡಹಿದೆವು ಭೀಷ್ಮನನು |
 ಊಣೆಯವ ನಾ ಹೊತ್ತಿನರ್ಥ- |
 ಪ್ರಾಣದಲಿ ನೆರೆ ನೋವ ಭೀಷ್ಮನ |
 ಕಾಣಹೋಹೆನದೆಂತೆನುತ ಮರುಗಿದನು ಯಮಸೂನು || ೧೬ ||

ಎನಲು ಹರಿಯಂತೆಂದನಾ ಭೀ- |
 ಷ್ಮನಿಗೆ ನೋವಿಲ್ಲರಸ ಕೇಳಾ- |
 ತನು ವಸುಗಳೊಳಗೊಬ್ಬನವತರಿಸಿದನು ಧಾತ್ರಿಯಲಿ ||
 ಮನುಜಮಾತ್ರನೆ ಪರಮವೈಷ್ಣವ |
 ಮುನಿಸು ಹುಟ್ಟದು ನಿನ್ನ ಮೇಲಾ- |
 ತನಿಗೆ ಹೋಗುವವೇಳೆನುತ ಕಳುಹಿದನು ಮುನಿವರರ || ೧೭ ||

೧೮. ಬಾಲಲೀಲೆ

[ಜಗನ್ನಾಥವಿಜಯವು ಕರ್ಣಾಟಕಸಾಹಿತ್ಯದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಅದನ್ನು ರುದ್ರಭಟ್ಟನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕವಿ ಹೊಯ್ಸಳ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದನು. ಆತನ ಕಾಲವು ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯಭಾಗವು. ಈತನು ಜಗನ್ನಾಥವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಜೈನ ಕಾವ್ಯಸರಣಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಜೈನ ಕವಿಗಳಷ್ಟೇ ಗೌರವವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದನು. ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವ ಕಾವ್ಯಸಾರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಹಲವು ಪದ್ಯಗಳು ಉದ್ಧೃತವಾಗಿವೆ. 'ಬಾಲಲೀಲೆ' ಆ ಕಾವ್ಯದ ತೃತೀಯಾಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿದೆ.]

ಉದರಮೆ ತೊಟ್ಟಿಲಾಗಿ ಭುವನತ್ರಯಮಂ ನೆರೆ ತಾಳ್ದ ದೇಹನ- |
ಗ್ಗದ ಕೃತಪುಣ್ಯಸಾಪಫಲಮಂ ಸಲೆ ತೂಗುವ ಕರ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯಂ ||
ಪದುಳದೆ ತೊಟ್ಟಿಲೊಳ್ ಪಡಿಸಿ' ತೂಗಿದರಚ್ಯುತ ಜೋ ಮಹಾತ್ಮ ಜೋ |
ಸದಮಲಬೋಧ ಜೋ ಪರಮ ಜೋ ಹರಿ ಜೋಯೆನುತುಂ ಲತಾಂಗಿಯರ್ || ೧ ||

ತನ್ನಥಟಿಂದೆ ಮಾಣದೆ ಗೃಹಾಂಗಣಮಂ ಪೊರಮಟ್ಟು ಪೋವನಂ |
ಜಿನ್ನನೆ ಪೋಗಿಪೋಗಿ ಪಿಡಿತಂದೆನಸುಂ ಜಡಿದೊಮ್ಮೆಗೋಡಿ ದಾ- ||
ಎಂ ನಡುವಂ ತೊಡರ್ಚಿ ದೃಢವಾಗಲುಲೂಖಲಿ'ದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಪೋ- |
ಗಿನ್ನೆಲೆ ಪೋಗಲಾರ್ಪೊಡೆಲೆ ಚಂಚಲಚೇಷ್ಟಿತ ನೋಳ್ವೆನೆಂಬುದುಂ || ೨ ||

ಪಸಿಮಿರುಗಲಾ ಮುಗುಳ್ಳಗೆನಗುತ್ತೊರಲಂ ತೆಗೆವುತ್ತಲೊಯ್ಯನೊ- |
ಯ್ಯನೆ ಮುಳಿದಂಬಿಕಾಮುಖಮನೀಕ್ಷಿಸುತುಂ ನಡೆಗೊಂಡಿರಲ್ ಮಹಾ- ||
ಜುನಕುಜದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದೊರಲಂ ತೆಗೆಯಲ್ಕನುಗೈದೊಡಾ ಯಮಾ- |
ಜುನೊತರು ಕಿಳ್ತು ಬೇರ್ಬೆರಸುಬಿದ್ದರೆ ಮಧ್ಯದೊಳಿದನಚ್ಯುತಂ || ೩ ||

ವಿಯದಾಶಾವಧಿಯಾಗಿ ಪರ್ಚಿ ಬೆಳೆದಿದರ್ಥ ಮತ್ತಿಯಂ ಕೃಷ್ಣನ- |
ಳ್ಳಿಯ ಕೂನಾಟದೆ ಕಿಳ್ತಮಾನುಷಚರಿತ್ರಂನೋಳ್ವ ಗೋಪಾಲರೊಳ್ ||
ಭಯಮಂ ಮಾಡದೆ ಮುದ್ದಿನಾಟದಧಟೆಂಬಂತಾಯ್ತು ಯುಕ್ತಂ ಜಗ- |
ತ್ತಯರಕ್ಕಾಪ್ರಿಯನವ್ವ ಕೃಷ್ಣನ ಚರಿತ್ರಂ ಭೀತಿಯಂ ಮಾಳ್ಕುಮೇ || ೪ ||

1 ಪಡಿಸು=ಮಲಗಿಸು.

2 ಉಲೂಖಲ=ಒರಲು.

3 ಯಮಾಜುನ=ಜೋಡುಮತ್ತಿಮರ.

ಪರಮಸುಖಾರ್ಥಲೋಚನದಿನೀಕ್ಷಿಸಿ ನಂದನನಂ ಸರೋರುಹೋ- |
 ದರನನಿದಾರ ಮಾಣಿಕವಿದಾರ ನಿಧಾನವಿದಾರ ಮುದ್ದಿದಾ- ||
 ರರಸನಿದಾರ ಬಲ್ಲಹನಿದಾರ ಕವೀಂದ್ರನಿದಾರ ಸಿಂಹಮೆಂ- |
 ದಿರದಮರ್ದಪ್ಪಿದಳಾ ಪದಪಿನಿ ಮೊಲೆವಾಲ್ತೊರೆದೆಚ್ಚು ಪಾಯ್ಪಿನಂ || ೫ ||

ಎನಿತೊಂದು ಪದವು ಮೋಹಂ |
 ವನಜಾಕ್ಷನೊಳನಿತು ಪದವು ಮೋಹಂ ಬಳನೊಳಾ ||
 ತನಗಾಗೆ ನಂದವಧು ತ- |
 ತ್ತನಯದ್ವಯಕೇಳಿಯಿಂದೆ ಸುಖಮಂ ಪಡೆದಳಾ || ೬ ||

ಬಡನೊಡನಾಡಿಗಳ್ ಗಡಣದಿಂ ಬರೆ ಗೆಜ್ಜೆಯ ನುಣ್ಣರಂ ಪೊದ- |
 ಳ್ಳುಡಿವಣಿಯಿಂಚರಂ ನೆಗಳೆ ಕಣ್ಣುಲರ್ಗಳ್ ಪೊಳೆದಾಡೆ ಧೂಳಿ ಮೆ- ||
 ಯ್ಗಡರ್ದರೆ ಮುಗ್ಧಜಲ್ಪನಮೊಡಂಬಡೆ ರಂಜಿಸಿ ತಾಯ ದಿಟ್ಟಿ ತ- |
 ಮೊಡನೊಡನೆತ್ತಲುಂ ಪರಿವಿನಂ ಪರಿದಾಡಿದರಾ ಬಳಾಚ್ಚುತರಾ || ೭ ||

[ನೆನೆಯದೆ] ಗೋಪಿ ಪಾಲ್ಗಡೆವುತುಂ ಮನೆವಾರ್ತೆಗೆ ಪೋಗೆ ಗೆಜ್ಜೆಯಿಂ |
 ದನಿ ನಸು ಪೊಣ್ಣುದಂತು ಪರಿತಂದೆಡಗೈಯೊಳೆ ತೋಡಿ ಬೆಣ್ಣೆಯಂ ||
 ತಿನುತಿರೆ ಗೋಪಿ ಕಂಡೆಲೆಲೆ ಕಳ್ಳತನಂಗಳನಣ್ಣ ಕಂಡೆವಾ- |
 ವೆನೆ ಕಡೆವಾಯ ಬೆಣ್ಣೆವೆರಸೊಯ್ಯನೆ ಪಿಂಗುವ ಕೃಷ್ಣನೊಪ್ಪಿದಂ || ೮ ||

ಶಕಟವಿಮರ್ದಿ ನೀಂ ಮುಸಲಿ¹ ಬಾರದ ಮುನ್ನಮೆ ನಮ್ಮ ಹೇಮಫಂ- |
 ಟಿಕೆ ಘಣಿಲೆಂಬ ನಂದಿನಿಯ ಪಾಲಿದೆ ನೀಂ ಕುಡಿಯಲ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಚೆಂ- ||
 ಡಿಕೆ ಬಳೆದವ್ವುದೆಂಬಲೆ ನಂಬಿಸೆ ಪಾಲ್ಗುಡಿದೀಗಳಂಬ ಚೆಂ- |
 ಡಿಕೆಯೆನಿತುದ್ದಮಾದುದೆನುತುಂ ಬೆಸಗೊಳ್ಳ ಮುಕುಂದನೊಪ್ಪಿದಂ || ೯ ||

ಚಾರಿಮೆಟ್ಟುವ ಭಂಗಿ ದೋರ್ವಲನಂ ಮನಂಗೊಳೆ ಮಂಜುಮಂ- |
 ಬೀರಕಂಕಣಕಿಂಕಿಣೀರುಚಿ ಪೊಣ್ಣೆ ವಕ್ರತಕಂಧರಂ ||
 ಸ್ತೋರವಕ್ರಸರೋಜನುಂ ಲಲಿತಾಯತೇಕ್ಷಣನಾಗಿ ಸಂ- |
 ಸಾರನಾಟಕಸೂತ್ರಧಾರಿ ಮುರಾರಿ ಕೈಪರೆಗಾಡಿದಂ || ೧೦ ||

ನೀರಜೋತ್ಪಲವರ್ಣನಾಡಿದನಾಡಿದಂ ಕಮಲೇಕ್ಷಣಂ |
ಚಾರುಹಾಸವಿಲಾಸನಾಡಿದನಾಡಿದಂ ಸುಭಗಂ ಶುಭಾ- |
ಕಾರನಾಡಿದನೆಂದು ಗೋಪಿಯರಾಡಿಸುತ್ತಮಿರಲ್ಕೆ ಸಂ- |
ಸಾರನಾಟಕಸೂತ್ರಧಾರಿ ಮುರಾರಿ ಕೈಪರೆಗಾಡಿದಂ

|| ೧೦ ||

ಕ್ಷೀರಲಂಪಟನಾಡಿದಂ ನವನೀತಜೋರಕನಾಡಿದಂ |
ದಾರಕ¹ವ್ರಜಮಲ್ಲನಾಡಿದನಾಡಿದಂ ಹರಿ ಗೋಕುಲಾ- ||
ಧಾರನಾಡಿದನೆಂದು ಗೋಪಿಯರಾಡಿಸುತ್ತಮಿರಲ್ಕೆ ಸಂ- |
ಸಾರನಾಟಕಸೂತ್ರಧಾರಿ ಮುರಾರಿ ಕೈಪರೆಗಾಡಿದಂ

|| ೧೧ ||

ದಾರುಣಾಕೃತಿಪೂತನಾಂತಕನಾಡಿದಂ ಶಕಟಾದಿಸಂ- |
ಹಾರನಾಡಿದನಾಡಿದಂ ಯಮಳಾರ್ಜುನದ್ರುಮಘಾತಿಯಂ- ||
ಬೀ ರವಂ ನೆಗಳಲ್ಕೆ ಗೋಪಿಯರಾಡಿಸುತ್ತಮಿರಲ್ಕೆ ಸಂ- |
ಸಾರನಾಟಕಸೂತ್ರಧಾರಿ ಮುರಾರಿ ಕೈಪರೆಗಾಡಿದಂ

|| ೧೨ ||

ವೀರದೈತ್ಯರನಿಕ್ಕಲಾಗಿಯೆ ಪುಟ್ಟಿದಂ ಹರಿಯೆಂದು ಕೈ- |
ವಾರದಿಂದವೆ ಮಾತನಾಡೆ ವಿರೋಧಿಗಳ್ ಯಮಲೋಕಮಂ ||
ಸಾರಲಾಡೆ ಯಶೋದೆ ರಾಗರಸಾಬ್ಧಿಯೊಳ್ ತುಳುಕಾಡೆ ಸಂ- |
ಸಾರನಾಟಕಸೂತ್ರಧಾರಿ ಮುರಾರಿ ಕೈಪರೆಗಾಡಿದಂ

|| ೧೩ ||

ಆನಂದಮಾಗಿ ಸುಖಲ- |

ಕ್ಷೀನಿಲಯಂ ಸಕಲಸಾರಸರ್ವಸ್ವಮೆಸಿ- |

ಪ್ಪಾ ನೀರಜನೇತ್ರನ ಲೀ- |

ಲಾನುಷ್ಠಿತಬಾಲಕೇಳಿ ಬಣ್ಣಿಪರಳವೇ

|| ೧೪ ||

ವನಜಜ ಬನ್ನಿಮಿತ್ತಮಿರಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಮುನ್ನತ ಪೀಠದೊಳ್ ಪದಾ- |
ವನತಿಯೆನೇಳ್ ಮಹೇಂದ್ರ ದಿವಿಜರ್ ಪುಗೆ ಬಾರಿಸೆವೇಡೆನುತ್ತ ಮು- ||
ನ್ನಿನ ನಿಜಲೀಲೆಯೋಲಗದ ಪರ್ಮೆಯ ಮಾತನದೊರ್ಮೆ ಸುಪ್ತಿಯೊಳ್ |
ಕನವರಿಸುತ್ತಮಿರ್ಪ ಹರಿ ಗೋಪಿಗೆ ವಿಸ್ಮಯಮಂ ನೆಗಳ್ವಿದಂ || ೧೫ ||

ಒಂದಲ್ಲದೊಂದನೆನುತುಮ- |

ದೊಂದುದಿನಂ ಕೃಷ್ಣನಾಳಿಗುಟ್ಟಿ'ದೊಡದನೇ- ||

ನೆಂದು ಮಾಣಿಸಲರಿಯದ- |

ದೊಂದು ಕಥಾಂತರದೆ ಗೋಪಿ ಮಾಣಿಪ ಬಗೆಯಿಂ || ೧೭ ||

ಕಥೆಯಂ ಕೇಳಿಲೆ ಕಂದ ಹುಂ ರಘುಜನೆಂಬಂ ಹುಂ ಸಕಾಂತಂ ವನ- |

ಸ್ಥಿತನಾದಂ ಗುರು ವೇಳೆ ಹುಂ ದಶಶಿರಂ ಕೊಂಡೊಯ್ದನಾ ರಾಮನಾ ||

ಸತಿಯಂ ತಾನೆನೆ ಪೂರ್ವಮಂ ನೆನೆದು ಹುಂ ಹುಂ ಕೊಳ್ಳದುತ್ತೋಪಹೂಂ- |

ಕೃತಿಯಂ ಮಾಡುತುಮಾಂಡುಗಚ್ಚಿ ಕಿಸುಗಣ್ಣಿಟ್ಟಚ್ಚುತಂ ರಂಜಿಕುಂ || ೧೮ ||

ಅಡುತ್ತಂ ಸಹವಾಂಸು |

ಕ್ರೀಡಿತರೊಳ್ ಕೃಷ್ಣನಂಬ ಮಣ್ಣಂ ತಿಂದಂ ||

ನೋಡೆಂದು ಹಳಧರಂ ಪಿಸು- |

ಣಾಡಲ್ ಕೇಳೊಮ್ಮೆ ಗೋಪಿ ಸೆಳೆವಿಡಿದೊಲವಿಂ || ೧೯ ||

ಹರಿನೀಂ ಮಣ್ಣಿಂದೆ ತಿನ್ನೆಂ ಜನನಿ ಹುಸಿದನೆಮ್ಮಗ್ರಜಂ ತೋರುವಕ್ತ್ರಾಂ- |

ತರಮಂ ನೋಡೆಂದು ಬಾಯಂ ತೆರೆವುದುಮದರೊಳ್ ವಾರ್ಧಿಯೇಳುಂ-

ಕುಳೋರ್ವೀ- ||

ಧರವೇಳುಂ ದ್ವೀಪವೇಳುಂ ಬೆರಸು ಜಗಮನೀರೇಳುಮಂ ಕೂಡೆ ಕಂಡ- |

ಜ್ವರಿವಟ್ಟಿಂ ಮುಚ್ಚು ಮುಚ್ಚಾನನಮನೆತುಮಾ ಕಾಂತೆ ವಿಭ್ರಾಂತೆಯಾದಳ್

|| ೨೦ ||

೧೧. ಪ್ರಹ್ಲಾದ

[ಈ ವಿಷಯವು ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಚರಿತ್ರೆಯೆಂಬ ಕಾವ್ಯದ ೭ನೆಯ ಸಂಧಿಯಿಂದ ಉದ್ಭವಿತವಾಗಿದೆ. ಅದರ ಕವಿಯಾದ ನರಹರಿಯು ಕಾವೇರೀತೀರದ ಬಳ್ಳಳ್ಳಪುರದ ಪ್ರಭುವೆಂದು ಆ ಕಾವ್ಯದಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಆತನ ಕಾಲವು ೧೭ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗವೆಂದು ಕವಿಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ ಊಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ತನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ ಗರುಡಗಿರಿವಾಸನು ನುಡಿಸಿದಂತೆ ಬರೆಯುವನೆಂದೂ ಆತನು ವಿನಯದಿಂದ ಅಡಿದರೂ ಇಲ್ಲಿರುವ 'ಪ್ರಹ್ಲಾದ'ದಲ್ಲಿ ಆತನ ವಾಕ್ಸೌಂದರ್ಯವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು.]

ಕಂದ ಬಾ ಎನ್ನಾನೆ ನಿರ್ಜರ- |

ವೃಂದಮಸ್ತಕಶೂಲ ಬಾ ಸುರ- |

ಸಿಂಧುಪಿತೃ'ಗಜಕೇಸರಿಯೆ ಬಾ ದನುಜಕುಲಕುಮುದ ||

ಚಂದ್ರಮನೆ ಬಾ ವೈರಿತಮದಿವ- |

ಸೇಂದ್ರ ಬಾ ಎಂದಮರರಿಪು ನಲ- |

ಎಂದ ತೆಗೆದವ್ವಿದನು ಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಸುಮಾನದಲಿ

|| ೧ ||

ಎನ ಹೇಳಿದರೇನ ಕಲಿಸಿದ- |

ರೇನನರುಹಿದರೇನ ತಿಳುಪಿದ- |

ರೇನು ವಿದ್ಯೆಯ ತುಂಬಿದರು ನೀನೇನ ಪಟಿಯಿಸಿದ್ದೆ ||

ಎನು ಬಂದುದು ಹೇಳು ಹೇಳಿ- |

ನನ್ನನೆಯೆಂದಮರಾರಿ ಬಲುಸು- |

ಮೌನದಲಿ ಬಿಗಿಯಪ್ಪಿ ಮುಂಡಾಡಿದನು ನಂದನನ

|| ೨ ||

ತೋರು ತೋರೆನಗೊಮ್ಮೆ ಗುರುಗಳು |

ತೋರಿದಕ್ಷರವಂದಿಗಂದಿಗೆ |

ನೀರಿದುವೊ ಮೇಣಿಲ್ಲವೋ ಬರೆ ಕಾಂಬೆನಾಂ ನಿನಗೆ ||

ತೋರಮುತ್ತಿನ ಮಕರಕುಂಡಲ- |

ಹಾರಪದಕವನೀವೆನೆಲೆ ಸುಕು- |

ಮಾರ ಬಂದೋದನಿತ ಬರೆ ಬರೆ ತೋರು ತೋರೆಂದ

|| ೩ ||

ಗುರು ಕಲಿಸಿದಕ್ಷರದೊಳಿರಡ- |
 ಕ್ಷರವನಾಂ ಸಾಧಿಸಿದೆ ನೋಡಿದೊ |
 ಬರೆದು ತೋರುವೆನೆನುತಲಮರದ್ವಂಸಿಯಿದಿನಲಿ ||
 ಹರುಷ ಮಿಗೆ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಹರಿ ಹರಿ |
 ಶರಣು ಎಂಬಕ್ಷರವ ಬರೆಯುತ- |
 ಲೊರೆಯುತ್ತಿರಲಂದಾ ಹಿರಣ್ಯಕ ಕೇಳಿ ಬೆರಗಾದ || ೪ ||

ಬೆದರಿದನು ಭಯಹೊಯ್ದು ಮಗನಾ- |
 ಡಿದ ನುಡಿಯ ಕೇಳುತ್ತಲಿವಗೀ |
 ಪದುಮನಾಭನ ತಳ್ಳಿಯೆಲ್ಲಿಂದೆಲ್ಲಿ ಬಂತೆನುತ ||
 ತ್ರಿದಶರಿವು ಬೆರಗಾಗಿ ಶಿಶುವರಿ- |
 ಯದೆ ನುಡಿದನದಕೇನು ಬುದ್ಧಿಯ- |
 ಲಿದ ಬಿಡಿಸಬೇಕೆನುತಲಾ ಪ್ರಹ್ಲಾದಗಿಂತೆಂದ || ೫ ||

ಮಗನೆ ನೀನಾರೆಲ್ಲಿಯವ ಹರಿ |
 ಹಗೆನಮಗೆ ನೀನರಿಯ ನಿರ್ಜರ- |
 ರುಗಳ ಮಾತನು ಕೇಳ್ವ ನಿನ್ನಯ ಕಿರಿಯ ತಂದೆಯನು ||
 ಜಗವರಿಯೆ ವಾರಾಹರೂಪಿಂ- |
 ದೊಗೆದು ಕೊಂದ ದುರಾತ್ಮನವನನು |
 ಪೊಗಳುವರೆ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಬೇಡೆನ್ನಾಣೆ ಬೇಡೆಂದ || ೬ ||

ತಂದೆ ಕೇಳೈ ಹರಿಗೆ ಹಗೆಕೆಳೆ |
 ಬಂಧುಬಳಗಗಳೆಂಬ ಭೇದಗ- |
 ಳೊಂದುಮಿಲ್ಲ ಕಣಾ ದಯಾಂಬುಧಿಯಾತ ನಿನ್ನವನ ||
 ಕೊಂದನೆಂದೆನಬೇಡ ಪೂರ್ವದ- |
 ಲಂದು ಮಾಡಿದ ದುಷ್ಕೃತದ ಫಲ- |
 ದಿಂದಳಿದ ನಿನ್ನನುಜನದ ನೀ ತಿಳಿದುಕೋಯೆಂದ || ೭ ||

ಅರಿಯೆ ಸಣ್ಣವ ನೀನು ಹರಿ ನಮ- |
 ಗುರುವ ಹಗೆ ಕೇಳಿನ್ನ ಮಾತನು |
 ಪಿರಿದು ಮೂಜಗದೊಳಗೆ ವೇದವ್ರಾತವನವರತ ||
 ಒರಲುತಿದೆ ಹರಿ ದೈತ್ಯರಿವುವೆ- |
 ದಿರದೆ ಸಂತತ ಮಗನೆ ನೀನರಿ- |
 ದರಿದು ಹೊಗಳ್ವರೆ ಹಗೆಯ ಬಿಡುಬೇಡಲವೊ ಛಲವೆಂದ || ೮ ||

ಆತನನು ಬಿಡಹೇಳುವರೆ ಸುರ- |
 ನಾಥಗಳವಡದಖಿಳವೇದ- |
 ವ್ರಾತಗಳು ಕಾಣದ ಮುನೀಂದ್ರರ ಮತಿಗೆ ಮೈಗುಡದ ||
 ಶ್ರೀತರುಣಿವಲ್ಲಭನು ಕರುಣದ- |
 ಲೋತು ಬಂದನು ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯದಿ |
 ತಾತ ನೀ ಬಿಡಹೇಳಿದರೆ ನಾನೆಂತು ಬಿಡಲೆಂದ || ೯ ||

ಆದೊಡೆಲೆ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಕೇಳೈ |
 ಬೂದಿಮುಚ್ಚಿದ ಕೆಂಡವಾ ಮಧು- |
 ಸೂದನನ ನಂಬದಿರು ತಿಮಿರದ ರವಿಯ ಸಖತನದ ||
 ಗಾದೆಯಂತಹುದಂತ್ಯದಲಿ ನೀ |
 ವಾದಿಸದೆ ಬಿಡು ಬೇಗದಲಿ ಲ- |
 ಕ್ಷಿಪ್ರಧವನನೆಂದಸುರ ಬೋಧಿಸಿದನು ಕುಮಾರಂಗೆ || ೧೦ ||

ಅರಸುತಿಹ ಲತೆ ಕಾಲ ತೊಡಕಲು |
 ಹರಿದು ಬಿಸುಡುವರುಂಟೆ ಸಿರಿ ಬರ- |
 ಲರಿದರಿದು ಪದದಿಂದಲೊಡೆದವರುಂಟೆ ಹಸಿದಿರಲು ||
 ಕರೆದು ಮೃಷ್ಟಾನ್ನವನು ಬಡಿಸಲು |
 ಹೊರಗೆ ಸೂಸುವರುಂಟೆ ವಿಷ್ಣು- |
 ಸ್ಮರಣೆ ಬಾಯಿಗೆ ಬರಲು ನಾನದನೆಂತು ಬಿಡಲೆಂದ || ೧೧ ||

ಆವ ಹಿರಿಯನದಾವ ಗುರುವವ- |
 ನಾವ ಬಂಧುಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವ- |
 ನಾವ ಗುಣಸಂಪನ್ನನೆಂದನವರತವೆನ್ನೊಡನೆ ||
 ಶ್ರೀವರನ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿಹೆ ಮನ- |
 ಗಾವಲಿಯು ಕನ್ನಡಿಗಿ ಸಮವನ- |
 ಲೀ ವಸುಧೆ ಮೆಚ್ಚುವುದೆ ಮರುಳೇ ಮಗನೆ ನಿನಗಿಂದ || ೧೨ ||

ಚೆಲುವನೆಂಬಿನೆ ಕಾದಕೊಳ್ಳಿಯ |
 ತೊಳೆದ ಕೆಂಡದ ಪರಿಯ ದೇಹದ |
 ಬೆಳಗು ಗುಣವುಂಟೆಂಬಿನೇ ಮರೆವೊಕ್ಕನಾ ನಿನ್ನ ||
 ಸಲಹಬೇಕೆಂಬವರ ಹುಟ್ಟಿನ |
 ಮೊಳಿಗೆ ಬಿಸಿನೀರೆರೆವನವನೊಳು |
 ಗೆಳೆತನವ ಮಾಡುವರೆ ಬೇಡಲೆ ಮಗನೆ ನಿನಗಿಂದ || ೧೩ ||

ತಾತ ಕೇಳಂಧಕನು ಜರೆದೊಡೆ |
 ಖ್ಯಾತಿಗೆಡುವುದೆ ಮುಕುರಸಂತತಿ |
 ಜಾತಿಮರ್ಕಟ ವಳಿದೊಡೇನಿಳಿ'ವುದೆ ನಿಶಾವತಿಯ ||
 ಮೂತಿಯೊಳಗಣ ಚೆಲುವು ನೀನೀ |
 ಮಾತಿನಲಿ ಹಳಿದರೆ ಹರಿಯ ಎ- |
 ಖ್ಯಾತಿ ಜಗದೊಳು ಹಿಂಗಿತೇ ಹೇಳೆಂದನಾ ಬಕುತ || ೧೪ ||

ಹಿಂದೆ ಹರಿಯನು ನೆನೆಯಲೊಲ್ಲದೆ |
 ಬೆಂದು ಸೀಕರಿಯಾಗಿ' ಭವದಲಿ |
 ಬಂದು ಬಂದತಿ ಬಳಲಿದೆನು ನಾನಿಂದು ಸಿರಿದರನ ||
 ಕುಂದದಂಭ್ರಿಯ ನೆನೆದು ಭವಗಳ |
 ಕೊಂದು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೆದಬೇಕಿ- |
 ನೊಂದು ಕ್ಷಣವೆನ್ನೊಡೆಯ ನಾರಾಯಣನ ಬಿಡೆನೆಂದ || ೧೫ ||

ಎನಲು ಚಿಂತಿಸಿ ಸುಯ್ದ ದಾನವ |
 ಮನದೊಳಾಲೋಚಿಸಿದನಿವನೀ |
 ವನಜನಾಭನನೇನ ಹೊಗಳಲು ಬಲ್ಲ ಗುರುವೈನೆ ||
 ಅನವರತ ಕಲಿಸಿದವ ಘಡ ಎಂ- |
 ದೆನುತ ಮಿಸೆಯ ತಿರುಹಿ ಕಂಗನೆ |
 ಕನಲಿ ಕಿಡಿಗಳ ಸೂಸಲಾಕ್ಷಣ ಕರೆಸಿದನು ಗುರುವ || ೧೬ ||

ಎಲವೊ ತನಯನನೋದಿಸೆಂದೊಡೆ |
 ಜಲಜನಾಭನ ಹೊಗಳುವುದ ನೀ |
 ಕಲಿಸಿದೆಯಲಾ ಸ್ವಾಮಿದ್ರೋಹಿಯ ನಿನ್ನ ನಂಬುವರೇ ||
 ಹಲವು ಮಾತೇನಿನ್ನು ಕಂಗಳ |
 ಕಳೆ ದುರಾತ್ಮನ ಮೆಟ್ಟಿ ನೀಳಿಂ- |
 ದುಲಿಯುತಿರೆ ಪ್ರಹ್ಲಾದನಂತೆಂದನು ಹಿರಣ್ಯಕಗಿ || ೧೭ ||

ಅಕಟ ಗುರುಗಳ ಕೊಲಿಸದಿರು ಪಾ- |
 ತಕ ಕಣಾ ನೀನರಿಯ ಹಿಂದಣ |
 ಸುಕೃತಫಲದಿಂದೆನಗೆ ತಾನೇ ಬಂದುದೀ ಹರಿಯಾ ||
 ಬಕುತಿ ಕಲಿಸಲು ಬಪ್ಪದೇ ಚೆಲು- |
 ಏಕೆಯ ಕೊಂಡುದಿಸದೆ ನಿಧಾನಿಸಿ |
 ಮುಕುರವನು ನೋಡಿದೊಡೆ ರೂಪೇಂ ಬಹುದೆ ಹೇಳೆಂದ || ೧೮ ||

ಮುನ್ನ ಮಾಡಿದ ಸುಕೃತಫಲದಿಂ- |
 ದುನ್ನತದ ಹರಿಭಕ್ತಿ ಸೇರಿತು |
 ಬನ್ನಬಡಿಸದೆ ಕಳುಹು ಗುರುಗಳನೆನಲು ಸುರವೈರಿ ||
 ತನ್ನ ತಾ ಬೆರಗಾಗಿ ಹರಿಯೆಂ- |
 ದೆನ್ನೆನೆಂದರೆ ಮತ್ತೆ ಬಂದಿದು |
 ಬೆನ್ನ ಕಟ್ಟಿತೆ ಸುತನ ದೆಸೆಯಿಂದಕಟಕಟಯೆಂದ || ೧೯ ||

ಎಲವೊ ತನ್ನಯ ಮಾತ ಕೇಳದೆ |
 ಜಲಜಗರ್ಭನ ತಂದೆಯನು ವೆ- |
 ಗ್ಗಳಿಸಿ ನೆರೆ ಕೊಂಡಾಡಲದರಂದೇನು ಫಲ ನಿನಗೆ ||
 ಇಳೆಯನೀವನೊ ನಿನಗೆ ಚಾತು- |
 ಬಲವ ಕೊಡುವನೊ ಬಯಸಿದುತ್ತಮ |
 ಲಲನೆಯರ ಕರುಣಿಸನೊ ತನ್ನಂತೆಂದನಾ ದೈತ್ಯ || ೨೦ ||

ಸಕಲಭವಗಳನೊದೆದು ಘನಪಾ- |
 ತಕವ ಮುರಿದೀಡಾಡಿ ದುರಿತ- |
 ಪ್ರಕರಗಳಕೆಡೆ ತುಳಿದು ಸಂಸಾರಾಬ್ಧಿಯಿಂದೆತ್ತಿ ||
 ಏಕಳಬುದ್ಧಿಯ ಬಿಡಿಸಿ ಕಮಲಾಂ- |
 ಬಕನೆ ಗತಿಯೆಂದಿದರ್ವರಗೆ |
 ಮುಕುತಿನಿತೆಯನೀವನೆಲೆ ಖಳರಾಯ ಕೇಳೆಂದ || ೨೧ ||

ಹಂದಿಗಣ್ಣೆಯ ವೂಸಿ ನೀರನು |
 ತಂದೆರೆಯಲದು ಬಿಡುವುದೇ ತಾ- |
 ನಂದಿನೊಲು ಮಲದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಾಡದೆ ಮಹೀತಲವ ||
 ಮುಂದೆ ಸಿಂಹಾಸನದಿ ಕುಳಿತಾ- |
 ಳೆಂದೊಡೊಲ್ಲದೆ ವೈರಿಯೆಂಬಲ |
 ತಿಂದು ಬದುಕುವುದೇನು ಪ್ರಿಯವೋ ಖೂಳ ನಿನಗೆಂದ || ೨೨ ||

ಕೇಳೆಲವೊ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಧರಣಿಯ |
 ಮೇಲೆ ಜೀವದೊಳಿಹನು ಹರಿಯೆಂ- |
 ದಾಳಿಗೊಂಡಿಟ್ಟಾಡಬೇಡೆಮ್ಮೊಡನೆ ನೀನಿನ್ನು ||
 ಬಾಳು ಬಯಲಾಗಳಿದ ನಿನ್ನವ- |
 ನಾಳುತನವಿನ್ನಿಲ್ಲ ಹಿತವರ |
 ಕೇಳಿ ಬಾ ಹೋಗಿನ್ನು ಬಿಡುವೆನು ಎಂದನಾ ದೈತ್ಯ || ೨೩ ||

ಏನನಾಡಿದೆ ತಂದೆ ನೀನ- |
 ಜ್ಞಾನಿಯೇ ಮುನ್ನಿನ ವಿರೋಧದ |
 ಬೇನೆ ತಲೆಯನು ಹಿಡಿದು ವಿಕಳಿಸುವಂದದಿಂ ಹರಿಯ ||
 ಯೋನಿಜರವೊಳ್ ಮಡಿದನೆಂದನು- |
 ಮಾನಿಸದೆ ಮಾತಾಡುವರೆ ಸಾ- |
 ಮಾನ್ಯನೇ ಹರಿ ನಿನ್ನ ಮಾತನು ಕೇಳ್ವನಲ್ಲೆಂದ || ೨೪ ||

ನುಡಿ ಹುಸಿಯೆ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಕೇಳ್ ನಿ- |
 ಸ್ನೋಡೆಯನಳಿದುಸೊಬ್ಬ ಹೆಂಡತಿ |
 ನಡೆದಳರಿಯರಮನೆಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬಳನು ಭಕ್ತಜನ ||
 ಬಿಡದೆ ಮುರಿತಂದುದು ಕುಮಾರನ |
 ಕೆಡಿಸಿದನು ಮೃಡನೆಂಬ ಚಿಂತೆಯ- |
 ಲೊಡಲುದು ತಾ ಬಿದ್ದನೈ ವರದುಗ್ಧ ಸಾಗರದಿ || ೨೫ ||

ಇಂತಳಿದ ಸಿನ್ನೋಡೆಯನೆನೆ ಶ್ರೀ- |
 ಕಾಂತೆಯರಸನ ಭಕ್ತ ನುಡಿದನು |
 ಭ್ರಾಂತಿ ನಿನಗಿನ್ನೆಂಬುದರಿಯಲು ಬಂದುದೀಗೆನೆಗೆ ||
 ಸಂತತಾಮೃತಪಾನಿ ಜಗದಾ- |
 ದ್ಯಂತ ಕಾಲದೊಳುಳಿವ ನಿಜ ನಿ- |
 ಶ್ಚಿಂತ ಸಿರ್ಮಲ ನಿತ್ಯಗುಂಟೇ ಮರಣ ಹೇಳೆಂದ || ೨೬ ||

ಸಂಬವನೇನೇನ ಬುದ್ಧಿಯ |
 ತುಂಬಿದರು ಶಿವಶಿವ ಮಹಾದೇ- |
 ನೆಂಬ ಬಾಯಲಿ ಹಾಯ್ಕೊಂಡನು ಹುಡಿಯನಿನ್ನೆನುತ ||
 ಹಂಬಲಿಸಿ ಸುರವೈರಿ ಕಂಬನಿ- |
 ದುಂಬಿ ಬಿಸುಸುಯ್ದ ಕಟ ಮಗನೆಂ- |
 ದೆಂಬ ಭ್ರಾಂತಿನ್ನೇಕೆ ತನಗೆಂದೆನುತಲುದೆದ್ದ || ೨೭ ||

ಏನ ಹೇಳಿದೊಡುವನು ಬಿಡ ಚತು- |
 ರಾನನಯ್ಯನ ಸೆನಹನೀ ಮತಿ- |
 ಹೀನಸುತನಿದ್ದೇನು ಫಲ ಕೊರಳರಿವೆನೆಂದೆನುತ ||
 ಭಾನುಮಂಡಲ ನಡುಗೆ ಖಡುಗವ |
 ದಾನವನು ಸೆಳೆದವ್ವಳಿಸೆ ಗುರು |
 ತಾನೆ ಬಂದಡಹಾಯ್ದು ಹಿಡಿದನು ಕರದ ಖಂಡೆಯವ || ೨೮ ||

ಬೇಡ ಬೇಡಮರಾರಿ ಬಡಿದೊಡ |
 ಕೋಡಗನಲೇನುಂಟು ಮಗುವಿನ |
 ಕೂಡೆ ಸಿನ್ನಯ ಕೋಪವೇ ಬಿಡು ಮುದ್ದಿಸಿನ್ನವನ ||
 ರೂಢಿ ಮೆಚ್ಚಲು ವಿದ್ಯೆಬುದ್ಧಿಯ- |
 ನಾಡಿಸದೆ ಕಲಿಸುವೆನು ಕಡೆಯಲಿ |
 ಸೋಡಿ ನೀ ಪರಿಣಾಮಿಸಲುಬೇಕೆಂದನಾಚಾರ್ಯ || ೨೯ ||

ಅರಸ ಕೇಳಮರಾರಿ ಕೋಪವ |
 ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಗುರುಗಳ |
 ಕರೆದು ಪ್ರಹಲ್ಲಾದನನು ಕೈಯಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಹರಿಯೆಂಬ ||
 ದುರುಳನುಡಿಗಳ ಬಿಡಿಸಿ ತನಯನ |
 ಬರೆಸಿ ವಿದ್ಯೆಯ ಕಲಿಸಿ ಹೋಗಿಂ- |
 ದಿರದೆ ನೇಮವನಿತ್ತು ಕಳುಹಿದನವರ ನಿಜಗೃಹಕ || ೩೦ ||

೨೦. ಪುತ್ರ ಶೋಕ

[ಈ ಎಷಯವು ರಾಜಶೇಖರವಿಲಾಸದ ತ್ರಯೋದಶಾಶ್ವಾಸದೊಳಗಿದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯವನ್ನೂ ಅದನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಕವಿಯನ್ನೂ ಕುರಿತು ಶಬರಶಂಕರವಿಲಾಸದ ಅದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದೆ.

ಯುವರಾಜನೂ ಮಂತ್ರಿಕುಮಾರನೂ ತಮ್ಮ ಕುದುರೆಗಳನ್ನೇರಿ ವೈಹಾಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಜನಸಂದಣಿ ನೆರೆದು ಅವರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ತಿರುಕೊಳವಿನಾಚೆಯೆಂಬ ಒಬ್ಬ ತಿವಭಕ್ತಿಯ ಐದು ವರ್ಷದ ಶಂಕರನೆಂಬ ಬಾಲಕನು ತಾಯಿ ನೀರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಬೀವಿಯ ಕಳ ಕಳವೇನೆಂದು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂದಾಗ ಆಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಮಂತ್ರಿಕುಮಾರನ ಕುದುರೆಯ ಕಾಲಡಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಮೃತಹೊಂದಿದನು. ಅವನ ತಾಯಿ ಪುತ್ರನನ್ನು ಕಾಣದೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಿಬಂದು ಅವನಿಗಾಗಿ ಶೋಕಿಸುವಳು.]

ಎಲೆ ಸುಕುಮಾರ ಶಂಕರಕುಮಾರಕ ಬಾರ ಮದೀಯಲೋಚನೋ- |

ತ್ವಲರಜನೀಶ ನಿನ್ನ ಮೊಗದಾವರೆಯಂ ಮಿಗೆ ತೋರದೆತ್ತ ಪೋ- ||

ದೆ ಲಲಿತಮಂದಹಾಸ ಲಲಿತಸ್ಪಲದಕ್ಷರವಾಣಿ ಗಿಜ್ಜೆ ಮೆ- |

ಲ್ಲಲಿಗುಡೆ ಬಂದು ಬಲ್ಲಿರಿಯನವ್ದೆ ತಳ್ಳಿದೆಯೈ ತನೂಭವಾ || ೧ ||

ಕರಿಗಳ ಕಾಲೊಳಗಾದನೊ |

ವರೂಥಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಸಿಲ್ಕಿದನೊ ಹಯಚಂಚ- ||

ತ್ಪುರಹತಿಯಿಂದಳಿದನೊ ಶಂ- |

ಕರನಕಟಕಟೆಂದು ಬಗೆದು ಬಾಯ್ವಿಡುತಿದಳ್ || ೨ ||

ಎಳಗಿಳಿಯಂ ಕೊರಲ್ಪುರಿದು ಮೋದಿದ'ರಾರ್ ಮರಿಯಂಚೆಯಂ ಭಯಂ- |

ಗೊಳಿಸುತೆರಂಕೆಯಂ ಪರಿದು ಪೊಯ್ದ ವರಾರ್ ಮೃಗಶಾಬಮಂ' ಕರಂ ||

ಮುಳಿದು ಶಿರೋಧಿಯಂ' ಕೆಡೆಯಲೆಚ್ಚ ವರಾರ್ ಬಿಸನಾಳಕಾಂಡಕೋ- |

ಮಳತರಕಂಠಮಂ ಕಡಿದುರುಳ್ಳಿದರಾರ್ ಸುಕುಮಾರಶೇಖರಾ || ೩ ||

ಹಾ ಮಗನೆ ಹಾ ಮನೋಜ್ಞನೆ |

ಹಾ ಮುದ್ದುಗ ಹಾ ಮದೇಭಗತಿ ಮಂಜುಳ ಹಾ ||

ಹಾ ಮಧುರವಾಣಿ ಹಾ ಮ- |

ತ್ರೇಮಾಸ್ಪದ ಹಾ ಮದೀಯವಂಶಲಲಾಮಾ || ೪ ||

ಎಲ್ಲಿಯ ಹಯಮೆಲ್ಲಿಯ ನೃಪ- |

ನೆಲ್ಲಿಯ ವೈಹಾಳಿ¹ಯೆಲ್ಲಿಯತಿಕಳಕಳಮಿಂ- ||

ತೆಲ್ಲಿಯ ದರ್ಶನಗಮನಮಿ- |

ದೆಲ್ಲಿಯ ಮೃತಿ ನಿನಗೆ ಬಂದುದೆಲೆ ಸುಕುಮಾರಾ || ೫ ||

ಮುನ್ನರುವರಳಿ²ದಳಲನೆಲೆ |

ನಿನ್ನಂ ನೆರೆನೋಡಿ ಮಗನೆ ಮರೆದಿದೆಂ ಪೇ- ||

ಳಿನ್ನಾರಿಂದಂ ಮರೆದಪೆ- |

ನೆನ್ನೊಳುಸಿರ್ ಸುಮ್ಮನಿರದಿರೆಲೆ ತನುಜಾತಾ || ೬ ||

ಗಗಳಗನೆ ಬಳೆದು ಧನಮಂ |

ಗಳಿಸಿ ಚರಾರ್ಚನೆಯನೆಸಗಿ ಹರಕೃಪೆವಡೆದು- ||

ಜ್ವಳಿಸುಖಮಸೀವನೆಂದಿರೆ |

ತಿಳಿವಿಲ್ಲದೆ ಮಗನೆ ತುರಗಹತಿಯಿಂ ಮಡಿದೈ || ೭ ||

ಕೊರಲಂ ಮೆಟ್ಟುವ ಪದದೊಳ್ |

ತುರಗಂ ಕಂಗೆಟ್ಟು ಜನನಿಯೆಂದೆನ್ನಂ ನೀಂ ||

ಕರೆದೆಯೊ ಮರೆದೆಯೊ ದೋಷಾ- |

ಕರೆಯೆಂದೇಂ ತೊರೆದೆಯೋ ತನೂಜನೆ ಪೇಳೈ || ೮ ||

ಕಡವರಮಡಂಗಿತೇ ವೋಸ |

ಕಡಾರಮಿಂದಕಟೆ ಮಾಯಮಾದುದೆ ಮೆರೆವಿಂ- ||

ಗಡಲಿಂಗಿಪೋದುದೇ ಕಡಿ- |

ವಡೆದುದೆ ಕಲ್ಪಾವನೀಜಮಿದು ವಿಧಿವಶದಿಂ || ೯ ||

ಪಸಿದೆಯೆಲೆ ಕಂದ ಬತ್ತಿತು |

ಬಸಿರಿದು ಕಳೆಗುಂದಿತಾನನಂ ಕಣ್ಣೊಣರ್ಗ³ಳ್ ||

ಮಸುಳ್ಳವುಣ್ಣಡಿಯದೆ ಮಿಗೆ |

ಬಸವಳಿದಿಂತಿರ್ಪುದುಚಿತವೇ ಸುಕುಮಾರಾ || ೧೦ ||

1 ವೈಹಾಳಿ=ಕುದುರೆ ಸವಾರ.

2 ಅರುವರು=ಅರು ಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳು.

3 ಕಣ್ಣೊಣರ್ಗ=ಕಣ್ಣುಗಳೆರಡು.

ಸರಿವರೆಯದ ಮಕ್ಕಳ್ ಶಂ- |
 ಕರನೆಲ್ಲಿದನಾಡಲೆಂದು ಬೆಸಗೊಳಲೇನೆ- ||
 ದಿರದೆ ಮರುಮಾತುಗೊಟ್ಟಪೆ- |
 ನರಸನ ಹಯದಿಂದೆ ಮಡಿದನೆಂಬೆನೆ ಮಗನೇ || ೧೦ ||

ನೀನಾಡಿದೆಡೆಗಳಂ ಸುತ |
 ನೀನೊರಗಿದ ಪಾಸುವಂ ತನೂಭವ ಪದಸಿಂ ||
 ನೀನುಂಡ ತಾಣಮುಮನಿ- |
 ನ್ನಾನೆಂತೀಕ್ಷಿಸುವೆನೆಂತು ಸೈರಿಪಿನಕಟಾ || ೧೧ ||

ಗಾಡಿಯೊಳಾಡಿ ಮಕ್ಕಳೊಡನಂಗಣಕ್ಕೈದಿರೆ ತಕ್ಕ ಧೂಳಿಯಂ |
 ನಾಡೆ ಸೆರಂಗಿನಿಂದೊರಸಿ ಮೈದೊಳೆದೊಳ್ಳುಣಿಸಿಕ್ಕಿ ಮುದ್ದುಗೈ- ||
 ದೂಡಿ ವಿಳಾಸಮಂ ಮೆರೆದು ಸಿಂಗರಿಸುತ್ತಮದೃಷ್ಟಿ ಬೇಡಿತಂ |
 ನೀಡಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸೆನ್ನನುಳಿದೊರ್ವನೆ ಪೋಪುದೆ ನೀಂ ತನೂಭವಾ || ೧೨ ||

ಅಳಲದಿರು ತಾಯೆ ದುಃಖಂ- |
 ಗೊಳದಿರ್ ನೀನೆಂದು ನೋಡಿ ಸಂತೈಸದೆ ಕ- ||
 ಣ್ಣಳ ಜಳಮಂ ತೊಡೆಯದೆ ಕಡು |
 ಮುಳಿದರವೊಲ್ ಸುಮ್ಮನಿರ್ಪುದೇ ಸುಕುಮಾರಾ || ೧೩ ||

ನೋಡುವ ಕಣ್ಣೊಡೆದುದು ಮಾ- |
 ತಾಡಿಸ ನಾಲಗೆ ಮುರುಂಟಿದುದು ನಿನ್ನಂ ಮುಂ- ||
 ಡಾಡುವ ಕೈಯುಡಿದುದು ಸಲೆ |
 ಪಾಡುವ ಬಾಯ್ಬೆಂದುದಣುಗ ನೀಂ ಮೃಡಿಯಲೊಡಂ || ೧೪ ||

ಆರೊಡನುಸಿರ್ವೆಂ ದುಃಖಮ- |
 ನಾರುಂಟಿನಗಕಟ ಮಗನೆ ಮಗನೆ ಮನೋಜಾ- ||
 ತಾರಿಯ ಕೈಪೆ ತಪ್ಪಿದ ಬಳಿ- |
 ಕಾರಾದೊಡಮೇನೊ ನಿನ್ನನೇಂ ಕಾಣಿಸರೇ || ೧೫ ||

ಮಗನೆ ನೀನಿಂತಳಿಯೆ ಸೈರಿಪೆನೆಂತೊ ಪೇಳ್ತೆ ಶಂಕರಾ |
 ಸುಗುಣನಿಧಿ ನೀನೆನ್ನ ಮೊರೆಗಳನೊರ್ಮೆ ಕೇಳ್ತೆ ಶಂಕರಾ || ೧೭ ||

ಪರಸಿ ಪಾಡಿ ಮಹೇಶನಿಂದವೆ ಬೇಡಿ ಮುನ್ನಂ ಶಂಕರಾ |
 ತುರಗಖುರಕೆಂದಕಟ ಪೆತ್ತಿನೆ ಕುವರ ನಿನ್ನಂ ಶಂಕರಾ || ೧೮ ||

ಎಂತು ಮರೆವೆನೊ ಸವಿಯಸಾಲಿಡುವಮದ್ದುರ್ವಗೆಯಂ ಶಂಕರಾ |
 ಕಾಂತಿ ಶೋಭಿಸೆ ಮುದ್ದುವೀರುವ ಮೊಗದ ಬಗೆಯಂ ಶಂಕರಾ || ೧೯ ||

ಝಣಝಣಿಸೆ ಕಿರುಗೆಜ್ಜೆ ಕರತಳತಾಳರವಕೆಲೆ ಶಂಕರಾ |
 ಕುಣಿವ ನಿನ್ನಯ ಬಿನದಮೊಪ್ಪು ಗುಮೆನ್ನ ಮನಕೆಲೆ ಶಂಕರಾ || ೨೦ ||

ಶರಣಪದವಂಕಜರಜಂಗಳೊಳಾಳದೆಂತೆಲೆ ಶಂಕರಾ |
 ತುರಗಖುರಹತಿಜನಿತಧೂಳಿಯೊಳಳಿದೆಯಂತೆಲೆ ಶಂಕರಾ || ೨೧ ||

ಎನ್ನನೋವುವನೆಂದು ನಂಬಿರಲಿಂತು ಮಡಿದೈ ಶಂಕರಾ |
 ಮುನ್ನಮೆನ್ನಯ ಹರ್ಷವಲ್ಲಿಯ ಕುಡಿಯನುಡಿದೈ ಶಂಕರಾ || ೨೨ ||

ನಿನ್ನಳಿವನೀಕ್ಷಿಸಿಯುಮೆನ್ನಸು ಪೋಗದಂದೆಲೆ ಶಂಕರಾ |
 ನಿನ್ನೊಳೆನ್ನಯ ಕೂರ್ಮ ನಿಜಮೆಂತೆನಿವುದಿಂದೆಲೆ ಶಂಕರಾ || ೨೩ ||

ಹರಣದಳಿವಿಂಗಂಬುವೆನೆ ನಿನ್ನಾಣೆ ಮಗನೇ ಶಂಕರಾ |
 ಶಿರವರಿದು ನಿನ್ನಂದವಾಗದೆ ಪಿಂಗಿದಪೆನೇ ಶಂಕರಾ || ೨೪ ||

ಪರಮಕೃಪಾಕರನೆಂಬೀ |

ಬಿರುದಂ ಬಿಸುಟಕಟ ಶಂಕರಾ ಶಂಕರನಂ ||

ಹರಿಸಿ ನಡುಗಾಡೊಳಂಧೆಯ |

ಕರದಂಡಮನೆಳೆದುಕೊಂಡವೊಲ್ಪಾಡಿದೆಯೈ || ೨೫ ||

ನೊಂದು ಪಲಂಬಿ ಪಂಬಲಿಸಿ ಮೇಣ್ ಪಲವಾಡಿ ಬಳಲ್ಪ ಬಾಡಿ ಕ- |

ಣ್ಣಿಂದಿಳಿವತ್ತು ಕಾಳ್ಪರಮದಾಗಿರೆ'ಬಾಯ್ದರೆ ಬತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಶೋ- ||

ಕಂ ದಳವೇರೆ ಪಾರರಳಲುತ್ತಿರೆ ತಾನಳುತಲ್ಲಿ ತಾಳ್ಪ ತ- |

ನ್ನಂದನನಂಗಮಂ ಮೊರೆಯಿಡಲ್ ನಡೆಗೊಂಡಳಿಳಾಧಿನಾಥನೊಳ್ || ೨೬ ||

೨೧. ಹೆಮ್ಮಕ್ಕಳಾರೈಕೆ

[ಹೊನ್ನಮ್ಮನು ಮೈಸೂರಿನ ಶ್ರೀ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜನ ಸಂಚಿಯ ಊಳಿಗದವಳು. ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿತಾ ತಕ್ತಿಯಿದೆ ಎಂದು ರಾಜನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಆಕೆಯಿಂದ ಒಂದು ಸರಸವಾದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯಿಸೆಂದು ತನ್ನ ರಾಣಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ರಾಣಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆ ಹೊನ್ನಮ್ಮನು 'ಹದಿಬದೆಯಧರ್ಮ' ವೆಂಬ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸುಬೋಧವಾದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದಳು. ಆಕೆ ೧೭ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದಳು. 'ಹೆಮ್ಮಕ್ಕಳಾರೈಕೆ' ಆ ಕಾವ್ಯದ ಪಂಚಮಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುದು.]

ಪೆಣ್ಣ ಪೆತ್ತವರ ಬಳಗ ಬಳೆವುದು ಬೇಗ |

ಪೆಣ್ಣ ಪೆತ್ತವರು ಪೆರ್ಚುವರು ||

ಪೆಣ್ಣ ಪೆತ್ತುದರಿಂದ ಪೆಸರೆನಿಸಿತು ಮಿಗೆ |

ಬಣ್ಣ ವೇರಿತು ಪಾಲ್ಲಡಲು

|| ೧ ||

ಪೆಣ್ಣಿಂದೆ ಪೆರ್ಮೆಗೊಂಡನು ಹಿಮವಂತನು |

ಪೆಣ್ಣಿಂದೆ ಭೃಗು ಪೆರ್ಚಿದನು ||

ಪೆಣ್ಣಿಂದೆ ಜನಕರಾಜನು ಜಸವಡೆದನು |

ಪೆಣ್ಣ ನಿಂದಿಸಲೇಕೆ ಪೆರರು

|| ೨ ||

ಸಿರಿರಾಣಿಯನು ಸೀತೆಯನು ರುಕ್ಮಿಣಿಯನು ಶ್ರೀ- |

ಹರಿಯೊಡನೊಂದೆ ಹಂತಿಯೊಳು ||

ಇರಿಸಿ ಪೂಜೆಯನೊಡರಿಸುವರು ಪಿರಿಯರು |

ಪರಿಕೆವೊಡಿವರು ಪೆಣ್ಣೊನೆ

|| ೩ ||

ಪೆಣ್ಣಲ್ಲವೇ ತಮ್ಮನೆಲ್ಲ ಪಡೆದ ತಾಯಿ |

ಪೆಣ್ಣಲ್ಲವೇ ಪೊರೆದವಳು ||

ಪೆಣ್ಣು ಪೆಣ್ಣೆಂದೇತಕೆ ಬೀಳುಗಳೆವರು |

ಕಣ್ಣು ಕಾಣದ ಗಾವಿಲರು

|| ೪ ||

ಕುವರನಾದೊಡೆ ಬಂದ ಗುಣವೇನದರಿಂದ |

ಕುವರಿಯಾದೊಡೆ ಕುಂದೇನು ||

ಇವರಿವರೊಳಗೇಳೆ ವಡೆದವರಿಂದ |

ಸವನಿವುದಿ'ಹಪರಸೌಖ್ಯ

|| ೫ ||

ಕುಲವುತ್ರನೋದಿ ತಿಳಿದು ನಡೆದಲ್ಲದೆ |

ಕುಲವನುದ್ಧರಿಸಲರಿಯನು ||

ಕುಲವುತ್ರಿಯೊಳುಗುವರನಿಗಿತ್ತ ಮಾತ್ರಕೆ |

ಕುಲಕೋಟಿಯನುದ್ಧರಿಸಲು

|| ೬ ||

ಬಸಿರೊಳೊಗೆದು ಬಳಿದೇಕರೀತಿಯೊಳೆಲ್ಲ |

ಸಿಸುಗಳಿದೊಡಮೇನು ಬಳಿಕ ||

ಒಸೆದಿತ್ತುದನೊಡಬಡುವಳು ಪೆಣ್ ಗಂಡು |

ಪಸುಗೆ'ಗೊಂಬನು ಬಲೆಯೊಳು

|| ೭ ||

ವುಟ್ಟಿದ ಮನೆಯೊಳು ಪೋರಿ ಪುರುಳುಗೊಂಬ |

ದಿಟ್ಟುಗಂಡುಗಳಂತಿರಲಿ ||

ಕೊಟ್ಟುದರಿಂದೆ ತಣೆವ ಕುವರಿಗೆ ಮನ |

ಮುಟ್ಟಿ ಕೊಡುವುದು ಕೋವಿದರು

|| ೮ ||

ಎನ್ನ ಪೆತ್ತವರಿವರೀ ಮನೆಯೊಡವೆಗ- |

ಳೆನ್ನವೆಂದೆರವಿಲ್ಲದಿರ್ಪ ||

ಕನ್ನೆಯನಸ್ಯರಿಗೀವನ್ನೆವರಮುರೆ |

ಮನ್ನಿಸೀವುದು ಮಮತೆಯೊಳು

|| ೯ ||

ಅರಿತು ನಿಟ್ಟಿಸೆ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಿಂದತಿಶಯ- |

ದಿರಕದೊಳೆಸೆವ ಪೆಣ್ಗಳನು ||

ಪೊರನೊಟದಿಂದೆ ನೋಡದೆ ಪೋಲಿಸಿಸದೆ |

ಮರುಕವೆರಸಿ ಮನ್ನಿವುದು

|| ೧೦ ||

ಪದುಳಗೊಳಿಸಿ ಪಲವಗೆಪಸದನಗಳ |
 ಪುದುಗಿಸಿ ಪೊಂದೊಡಿಗೆಗಳ ||
 ಮದುವೆಗೆ ನೆರೆದ ಪೆಣ್ಣುಕ್ಕಳ ನಿಟ್ಟಿಪ- |
 ರೆದೆಗೊಳಿಪಂತೆಸಗುವುದು

|| ೧೧ ||

ಸುಗುಣನಾವನು ಸುಚರಿತ್ರನಾವನು ಕಣ್ಗೆ |
 ಸೊಗಸುವ ಸೊಬಗನಾರೆಂದು ||
 ಬಗೆದು ಭಾವಿಸಿ ಪೆಣ್ಣು ನೀವುದು ವಂಶದೊ- |
 ಳೊಗೆದೊಳುಗುವರನಿಗೊಲಿದು

|| ೧೨ ||

ಬಾಳಿಬದುಕಿ ತಣಿವಿಲ್ಲದ ತಮ್ಮಂತೆ |
 ಬಾಳಲೆಳಸುವ ಬಾಲಕಿಯ ||
 ಜೀಳುಗುವರನಿಗೆ ಬೆಲೆಗೈದರೆಂಬುದ |
 ಕೇಳಿ ಕಿವಿಯ ಮುಚ್ಚುವುದು

|| ೧೩ ||

ಆದರಿಂದೆ ಪೆಣ್ಣುಕ್ಕಳನಾದರಿವುದು |
 ಮುದವೇರಿವುದು ಮುದ್ದಿವುದು ||
 ಮದುವೆಮಂಗಲದೊಳು ಮನವೊಲಿದವರಿಗೆಂ- |
 ದೊದವಿವುದುಚಿತವಸ್ತುವನು

|| ೧೪ ||

ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರನಿಬರೊಡವುಟ್ಟಿದ |
 ಪೆಣ್ಣನು ಪೇರುಮೆಗೊಳಿಸಿ ||
 ಬಣ್ಣ ಬಂಗಾರವ ಬಗೆಬಗೆಯಿಂದಿತ್ತು |
 ತಣ್ಣನೆ ತಣಿಸಿ ಬಾಳುವುದು

|| ೧೫ ||

ಸತಿವತಿಯರ ಸೌಹೃದದಿಂದೆ ಸಂಸಾರ- |
 ವತಿಶಯವಡೆದು ತೋರುವುದು ||
 ಇತರೇತರವೈರದಿಂದಿವರಿಗೆ ದು- |
 ಗ೯ತಿಯಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುವುದು

|| ೧೬ ||

ನಸುನಾಣ್ಣು ವೆಳವೆಂಡಿರ ನಲವೇರಿಸಿ |
 ಬಸಗೈಯದೆ ಬಲೈದೋರೆ ||
 ಪೊಸಪೂವ ಸರಗೈದು ಮುಡಿಯದೆ ನಲಗಿಸಿ¹ |
 ರಸದೆಗೆವೆಸಕವೆನಿವುದು || ೧೭ ||

ಬೆದರುವ ಮುದ್ದುವೆಣ್ಣಿಗೆ ಭೀತಿಗಳೆವಂತೆ |
 ಪದುಳಗೈಯದೆ ಬಲೈದೋರೆ ||
 ಸೊದೆಯುಂಡು ಸೊರ್ಕುವ ಚೊನ್ನವಕ್ಕಿಗೆ ಬಿಸು- |
 ಗದಿರನೂಡುವ ಗೈಮೆಯಂತೆ || ೧೮ ||

ಅರಿಯದ ಪೆಣ್ಣು ನಾದರಿಸಿಯಂಜಿಕೆಗಳ |
 ಪರಿವುಗೈಯದೆ ಬಲೈದೋರೆ ||
 ತರಿಸಂದು ಮಳೆಗೆ ಬಾಯ್ಬರೆವ ಚಾದಗೆಯೊಳು |
 ಬರಸಿಡಿಲೆರಗಿತೆಂಬಂತೆ || ೧೯ ||

ಮುಗುದೆ ನಾಚಿಕೆಗೊಳೆ ಮುದ್ದಿಸಿ ತಿಳುವದೆ |
 ಪಗೆಸಾಧಿಸಿ ಬಲೈದೋರೆ ||
 ಉಗುರೊಳು ಬಾಜಿಪ ಬೀಣೆಗೊನಕೆಗೊಂಬ |
 ಬಗೆಯೆನಿವುದು ಭಾವಪೊಡೆ || ೨೦ ||

ಎರಗಿಯೆರಗದೆಳವೆಣ್ಣು ನೆರಗಿಸದೆ |
 ಬರಿದೆ ಮುನಿದು ಬಲೈದೋರೆ ||
 ಎರೆವ ತಣ್ಣೀರನೆಳಸುವೆಳವಳ್ಳಿಗೆ |
 ತರಿಗೆಂಡವ ತಳಿವಂತೆ || ೨೧ ||

ಎನ್ನವಳೆಂದೆರಕದೊಳೀವುದು ಪೊನ್ನ |
 ರನ್ನವ ಪೊಸದುಗುಲಗಳ ||
 ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯ ವಂಚಿಸದೆ ಮನದನ್ನಳ- |
 ನುನ್ನತಿವಡಿಸುವುದೊಲಿದು || ೨೨ ||

ತನ್ನ ಪೆರ್ಚುಗೆಯೊಳು ಪೆರ್ಚುಗೆಗೊಂಡುರೆ |
ತನ್ನ ಕುಂದಿನೊಳು ಕುಂದುವಳ ||
ತನ್ನ ಮೈಯೊಳಗರೆಮೈಯೆನಿಸುವ ಮನ- |
ದನ್ನಳ ಮನ್ನಿವುದೊಲಿದು

|| ೭೪ ||

ಎಳಚೌವನವೊದಲಿಂದುವರೆಗಮೆನ್ನ |
ಬಳಿಸಂದು ಬಾಳಿದಳೆಂದು ||
ಇಳಿಚೌವನದೊಳಗೆರವ್ವ¹ದೋರಡೆಯೆಂದಿ- |
ನೊಳು ನೇಹವನೊಡರಿವುದು

|| ೭೫ ||

ಎರವೆಳ್ಳನಿತ್ತಿಲ್ಲದೊರ್ವರೊರ್ವರೊಳೊಡ- |
ವೆರದಿರ್ವ ಸತಿವತಿಗಳಿಗೆ ||
ದೊರಕೊಂಬುದು ಸಂಸಾರಸುಖದ ಸುಗ್ಗಿ |
ಪರದೊಳಾನಂದ ಪರ್ಬುವುದು

|| ೭೫ ||

೨೨. ದಕ್ಷಯಜ್ಞ

[ಕನ್ನಡ ಭಾಗವತವು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಭಾವಿನೀ ಪಟ್ಟದಿಯ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಇದು ಚಾಟುವಿಠಲ ನಾಥನೆಂಬವನಿಂದ ರಚಿತವಾಯಿತೆಂದು ಪ್ರತೀತಿಯಿದ್ದರೂ ಕೆಲವು ಸ್ತಂಭಗಳ ಮುದ್ರಿಕೆಯ ಪದಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೆ ಹಲವರು ಕೂಡಿ ಇದನ್ನು ರಚಿಸಿದಂತೆ ಅನುಮಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾವ್ಯವು ೧೩ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿತು. ಇದು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಕುಮಾರವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳ ಭಾರತರಾಮಾಯಣಗಳಷ್ಟು ಕವಿತಾದೃಷ್ಟಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲವಾದರೂ ಅವುಗಳಷ್ಟೇ ಕನ್ನಡಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ದಕ್ಷಯಜ್ಞದ ಕಥೆ ಭಾಗವತದ ಚತುರ್ಥಸ್ತಂಭದ ಮೊದಲನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿದೆ.]

ವಿದುರ ಕೇಳಾಶ್ಚರ್ಯಕಥನವ |

ಮದಮುಖರಿಗೊಂದುದಿನ ವರಸ- |

ತ್ರದಲಿ ಸೆರೆದುದು ಸಕಲವಿಬುಧಮುನೀಂದ್ರಸಂದೋಹ ||

ಪದುಮಭವಭವಮುಖ್ಯರಾಸ್ಥಾ - |

ನದಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಲಲ್ಲಿ ಗವಿಳಾಂ- |

ಗದಲಿ ಬಂದನು ದಕ್ಷನೆದ್ದು ಸಕಲಮುನಿಸಿವಹ || ೧ ||

ಕಾಲಿಗೇರಗಿದರವಿಳಸುರಮುನಿ- |

ಮೌಳಿಗಳು ತನತನಗೆ ಕಾಣುತ |

ಯೇಳದೇರಗದೆ ಭದ್ರಪೀಠಾರೂಢನಾಗಿರಲು ||

ನೀಲಲೋಹಿತ¹ನಿರವನೀಕ್ಷಿಸಿ |

ಕೋಲುಗೊಂಡಂದದಲಿ ರೋಷಕ²- |

ರಾಳಲೋಚನನಭಿಭವಿಸಿ ನುಡಿದನು ಮಹೇಶ್ವರನ || ೨ ||

ಕಂಡಿರೈ ಸುರವರರು ಋಷಿಗಳು |

ಕಂಡಿರೈ ಸದ್ಧರ್ಮನಿಷ್ಠರು |

ಕಂಡಿರೈ ಕಾಳಾಯ್ತಲಾ ಕಟಕಟ ಕುಲಾಚಾರ ||

ಒಂಡಪರಶುವಿನವನಯವ ನೆರೆ |

ಕಂಡಿರೈ ನೀವೆಲ್ಲವರು ಕೈ- |

ಕೊಂಡು ಬೆರೆ³ತಿಹಬಹುದೆ ಪರರ ಸಮೃದ್ಧಿತನಕೆಂದ || ೩ ||

1 ನೀಲಲೋಹಿತ=ಈಶ್ವರ.

2 ಕೋಲುಗೊಂಡಂದದಲಿ=ಬಾಣತಾಗಿದ ಹಾಗೆ,

3 ಬೆರೆ=ಗರ್ವಪಡು.

ಸರಸಿಜಾಸನನೆಂದ ಮಾತಿನ |
 ಗುರುತನಕೆ ಮರುಳಾಗಿ ಲೋಕೇ- |
 ಶ್ವರನು ಗುರುಲಘುತನವ ಬಲ್ಲ ವನೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ||
 ಮರುಳುಗೊರವಗೆ ಮಗಳನಿತ್ತಾ- |
 ದರಿಸಿದೆನು ಮರ್ಕಟನ ಕೈಯಲಿ |
 ಕರೆದು ಹೂವಾಲೆಯನು ಕೊಟ್ಟಂತಾಯ್ತು ಕೇಳೆಂದ || ೪ ||

ಇದಿರುಗೊಂಡರ್ಚಿಸುವ ಮನವಿ- |
 ಲ್ಲದಡೆ ಮಾತಿನಲುಚಿತವನು ಮಾ- |
 ಡಿದರೆ ಮಾನ್ಯವೆ ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಗೆ ಸಾಕದಂತಿರಲಿ ||
 ವದುಮವನದಲಿ ಕಪ್ಪೆ ಗುಣವರಿ- |
 ಯದಡೆ ಹಾನಿಯೆ ಪರಿಮಳಕೆ ಕೆಡಿ- |
 ಸಿದೆನು ಮಗಳನು ದುರ್ವಿನೀತಂಗಿತ್ತು ತಾನೆಂದ || ೫ ||

ಸ್ನಾನ ಮೊದಲಲಿ ವರ್ಜ್ಯ ಸದನು- |
 ಸ್ನಾನವಲ್ಲಿಂದತ್ತ ಮಸಣ |
 ಸ್ಥಾನ ಮನೆ ಭಸ್ಮಾಂಗರಾಗ ಪಿಶಾಚ ಪರಿವಾರ ||
 ತಾನರಿವನೆಂತಾತ್ಮಜನಬಹು- |
 ಮಾನದಿರವನು ಕುರುಬರರಿಯದ- |
 ಡೇನು ಮಾಣಿಕ ಮಾನ್ಯವಲ್ಲಾ ಜಾಣಸಭೆಯೊಳಗೆ || ೬ ||

ಅಸಿವ'ನೀ ಶಿವನೆಂದು ಬರಿದೇ |
 ಹೆಸರ ಹೊತ್ತನಧರ್ಮಚಾರಿಯ- |
 ನೊಸೆದು ಭಜಿಸುವರಿವನನೀಶ್ವರನೆಂದು ಪಾಪಿಗಳು ||
 ವಸುಧೆಯಲಿ ಘನಮಾಂಸಪಾನ- |
 ವ್ಯಸನಿಗಳು ಪಾಷಂಡಮತದಲಿ |
 ವಸರದಲಿ ತದ್ವೃತಿಗಳೆನುತವೆ ದಕ್ಷ ಹೊರವಂಟ || ೭ ||

ಸುಮ್ಮನಲ್ಲಿಂದುಸುರದೆದ್ದು ಚ- |
 ತುರ್ಮುಖನು ನೋಡುತ್ತಿರಲು ಪರ- |
 ಬೊಮ್ಮನೂರುತಿ ತಿರುಗಿದನು ಕೈಲಾಸಪರ್ವತಕೆ ||
 ದೌರ್ಮನಸ್ಯದಲಿಂತು ಕಳೆದುದು |
 ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಹಲಕಾಲ ದಕ್ಷವಿ- |
 ಕರ್ಮಫಲಪರಿಪಾಕವಡದಂದದಲಿ ಕೇಳೆಂದ || ೮ ||

ಸರಸಿಬಾಸನನಾ ಪ್ರಚಾಧೀ- |
 ಶ್ವರಗೀಶ್ವರನೆಂದು ದಕ್ಷನ |
 ಕರೆದು ಪಟ್ಟವ ಕಟ್ಟಿ ಪತಿಕರಿಸಿದನು ಕಾಲದಲಿ ||
 ಭರಿತವಾದುದು ಮತ್ತೆ ಮದನಂ- |
 ಕುರಿಸಿ ಪಲ್ಲವಿಸಿತ್ತು ದಕ್ಷಂ- |
 ಗರಸುತನದ ಪದಸ್ಥಿಕೆಯ ಪರುಷವದ¹ ಸಿದ್ಧಿಯಲಿ || ೯ ||

ಒಂದುದಿನ ಖೇಚರರು ನಿಜಪಿತೃ- |
 ಮಂದಿರದ ಯಜ್ಞೋತ್ಸವದ ಸಾ- |
 ನಂದದಲಿ ಪಾಡುತ್ತ ದಿವ್ಯವಿಮಾನಶತದೊಳಗೆ ||
 ಸಂದಣಿಯೊಳ್ಳೈತಹುದನೀಕ್ಷಿಸು- |
 ತಿಂದುಮುಖ ಕೈಲಾಸಶಿಖರದ- |
 ಲಂದು ಬಿನ್ನಹಮಾಡಿದಳು ಪತಿಯಂಘ್ರಿಗಭಿನಮಿಸಿ || ೧೦ ||

ದೇವ ನೋಡಂಬರತಲದಲುವ- |
 ದೇವಗಣದುತ್ಸವನ ನಿನ್ನಯ |
 ಮಾವ ದಕ್ಷನ ಮನೆಯ ಯಜ್ಞಾರಂಭಸಂಭ್ರಮದ ||
 ಈ ವಿಬುಧನಾರಿಯರು ಪಾಡು- |
 ತ್ತೀ ಎಲಾಸದಲೈದುತಿರೆ ನಿಗ- |
 ಮಾವಭಾವಿತ ನೋಡಲಾಗದೆ ತನ್ಮಹೋತ್ಸವ || ೧೧ ||

ವಿಹಿತವಲ್ಲಾ ದೇವ ನಿಜಪಿತೃ- |
 ಗೃಹಮಹೋತ್ಸವವಾರ್ತೆಯನು ಕೇ- |
 ಳಿಹುದೆ ಮನೆ ಮನೆವಾರ್ತೆಯಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಚಪಲವಲ ||
 ಬಹಳವಹ ಯಜ್ಞೋತ್ಸವಕೆ ತಾ |
 ಸಹಿತ ದೇವರ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಗೆ |
 ಬಹಡೆ ಬಿಜಯಂಗೈಯಬೇಕೆಂದಳು ಸರೋಜಮುಖಿ || ೧೨ ||

ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಹೋಹುದನುಚಿತ- |
 ವರಸಿ ಮರುಳೆಂದೆನ್ನದಿರು ದಿಟ |
 ಕರಿಸಿಕೊಳಬೇಕೆಂಬುದಿಲ್ಲ ನಿಜಾನುರಾಗದಲಿ ||
 ಗುರುಗೃಹಕೆ ಪಿತೃಗೃಹಕೆ ಪತಿಮಂ- |
 ದಿರಕೆ ದೇವರಿಗಿನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸ- |
 ಲರಿಯೆನ್ನೆನ್ನತಿಯನು ಸಲಿಸುವುದೆಂದಳೆಂದುಮುಖಿ || ೧೩ ||

ಅಲ್ಲಿಗೆನ್ನಯ ತಂಗಿಯರು ನಿಜ |
 ವಲ್ಲಭರು ಸಹಿತೈದುವರು ಹುಸಿ- |
 ಯಲ್ಲ ನಾವಿರಲೇಕೆ ಮನೆಯಲಿ ಕೆಡುವುದೇನಿಂದು ||
 ಸಲ್ಲದೆನೆ ಬಹುಕಾಲ ಕಾಣದೆ |
 ನಿಲ್ಲದೆನ್ನಯ ಚಿತ್ತ ನೀನೇ |
 ಒಲ್ಲೆ ಬಿನ್ನಹಮಾಡಲಂಜುವೆನೆಂದಳಬುಜಾಕ್ಷಿ || ೧೪ ||

ನಿಳು ಸಾಕೇಳೆಲ್ಲವನು ತಾ |
 ಕೇಳಿದೆನು ತಪ್ಪೇನು ನಿನ್ನಯ |
 ಹೇಳಿಕೆಗೆ ಹೊರೆಯಿಲ್ಲ ಹೋಗಲುಬಹುದೆ ಬಾಂಧವರ ||
 ಅಲಯಕೆ ಮದಮುಖರು ರೋಷಕ- |
 ರಾಳದೃಷ್ಟಿಯಲೀಕ್ಷಿಸದೆ ಬರ- |
 ಹೇಳಿ ದಿಟವನು ಮಾಡದಿದೊಡೆ ವನಿತೆ ಕೇಳೆಂದ || ೧೫ ||

ನೆನೆದೆ ನಾನಿದನೀಗಳೇ ಮಾ- |
 ತಿನಲಿ ಮರೆದಿದುರ್ದನು ನಿನ್ನಯ |
 ಜನಕನೆನ್ನನು ವಿಶ್ವಸೃಗ್ಯಜ್ಞೋತ್ಸವದ ನಡುವೆ ||
 ವನಿತೆ ತಾ ಬರಲೇಳದಭಿವಾ- |
 ದನವ ಮಾಡದೆ ಕುಳ್ಳಿರಲು ಕಡು |
 ಮುನಿದು ಮಾತಿನ ಮೊನೆಯ ಗಾಯದಿ ನೋಯಿಸಿದನೆನ್ನ || ೧೬ ||

ಅಂಬಿನಲಿ ಮೇಣಿರಿದಡಾ ವ್ರಣ |
 ತುಂಬಲಾ ವ್ಯಥೆ ತೆರಳುವುದು ದುರು- |
 ದುಂಬಿದುರ್ಜನರೆಂದ ಮಾತಿನ ಬಾಣ ತಾಗಿದರೆ ||
 ಅಂಬುಜಾನನೆ ತೆರಳದಾ ವ್ಯಥೆ |
 ಯಿಂಬುಗೊಂಡೊಡಲೊಳಗೆ ಮನವನು |
 ಚುಂಬಿಸುವುದು ತೆರಳುವನ್ನೆಗ ಮರೆಯಲರಿದೆಂದ || ೧೭ ||

ಮರೆವೆನೆಂದೆನು ನಿಂದಿಸಿದಡದ- |
 ನರಿಯದಚ್ಛಾನಿಗಳ ಕೃತವನು |
 ಮರೆವೆನಾನೆಂತೆನ್ನ ಭಕ್ತರ ನಿಂದೆಯನು ಮಾಡೆ ||
 ಸೆರೆ ಮಹಾರೌರವದಲವರನು |
 ಮುರಿದು ನೂಕದೆ ಕಲ್ಪಶತದಲಿ |
 ಮರುಗಿಸದೆ ಮನದಳಲು ಹಿಂಗದು ಮಹಿಳೆ ಕೇಳಿಂದ || ೧೮ ||

ಆಗದೆನಗೆಲೆ ಸತಿ ಗಮನ ನೀ |
 ಹೋಗದಿರು ನಿಜಬಂಧುಜನದನು- |
 ರಾಗ ಮುನ್ನಿನ ಪರಿಯಲಿರದಸೃಷ್ಟಿರೋಧದಲಿ ||
 ತಾಗಿ ಬಾಗಲದೇಕೆ ದೇಹ- |
 ತ್ಯಾಗಪರಿಯಂತಹುದವಜ್ಞತೆ |
 ಮೇಗರೆಯ¹ ಮಾತಲ್ಲವೆಲೆ ನಳಿನಾಕ್ಷಿ ಕೇಳಿಂದ || ೧೯ ||

1 ಚುಂಬಿಸು=ನಾಟು.

2 ಮೇಗರೆಯ=ತೇಲಿಸಿ ಅಡಿದ.

ನೋಡಲಾಗದೆ ಬಂಧುವರ್ಗದ |
 ಮಾಡುವುಪಚಾರವನು ನಿಮ್ಮಡಿ |
 ಗೂಡಿ ಗಮನವನರ್ತಿಸುತ್ತಿದೆ ನನ್ನ ಮನವಿರದೆ ||
 ಬೇಡ ಹೋಗದಿರೆಂಬ ವಚನವ- |
 ನಾಡಿ ಕೆಡಿಸದಿರೆಂದು ಪತಿಯನು |
 ಕಾಡಿದಳು ಕಾಲ್ಪಡಿದು ಕಂಬನಿದುಂಬ ಕಮಲಾಕ್ಷಿ || ೨೦ ||

ಹಲವು ಪರಿಯಲಿ ಕಾಂತೆ ನಿಜಕಾ- |
 ದಲಗೆ¹ ಕರುಣೆಯ ತೋರಿ ಚಿತ್ತವ- |
 ನೊಲಿಸಲಾರದೆ ಬಂದು ದರುಶನಪಾರವಶ್ಯದಲಿ ||
 ನಿಲಯವನು ಹೊರವಂಟಳಂಗನೆ |
 ಬಳಲಿ ಬಿಸುಸುಯ್ಯುತ್ತ ಹೋಗಲು |
 ಬಳಿಯಲೈದಿದುದೀಶ್ವರಾಜ್ಞಿಯ ಮೇಲೆ ಪರಿವಾರ || ೨೧ ||

ಆ ಮಹಾಧ್ವರದಡೆಗೆ ಭುವನ |
 ಸ್ತೋಮವಂದಿತೆ ಬರಲು ಬಹಳ |
 ಪ್ರೇಮದಲಿ ಕಾಣುತ್ತ ತಾಯ್ತಂಗಿಯರು ತಮತಮಗೆ ||
 ರೋಮಹರುಷದಲಪ್ಪಿದರು ಸು- |
 ಕ್ಲೇಮವಾರ್ತೆಗಳೆಸೆಯಲುಳಿದಂ- |
 ತಾ ಮಹಾನೆರವಿಯಲಿ ಮೌನದಲಿರ್ದು ದಖಳಜನ || ೨೨ ||

ಎಡೆಗಲಿಸಿ ನಿಜರುದ್ರಭಾಗವ |
 ಕೊಡದೆ ಮಾಡುವ ಮಖವನೀಕ್ಷಿಸಿ |
 ಸುಡುವವೇಲು ನೋಡಿದಳು ಸುರರನು ಸಕಲಖುತ್ವಿಜರ ||
 ಮೃಡನನುಳಿದುಂಬವರಿಗಾಹುತಿ- |
 ಗೊಡುವರಿಗೆ ತತ್ಪಲವನಿದೊ ಕೈ- |
 ಯೊಡನೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಡುವೆನೆನುತುದೆದ್ದಳಬುಜಾಕ್ಷಿ || ೨೩ ||

ಸಾಕು ನಿಮ್ಮಪಚಾರವೆನುತವೆ |
 ನೂಕಿದಳು ಪೀಠವನು ತಾನಿರ- |
 ದೋಕರಿಸಿದಳು ಕಂಗಳಲಿ ಕೆಂಗಿಡಿಯನಡಿಗಡಿಗೆ ||
 ಲೋಕನಿಕರವನಿರದೆ ಸುಡುವ ಪಿ- |
 ನಾಕಿಯರ್ಥಶರೀರ ತಾನೆಂ- |
 ಬಾಕೃತಿಯ ತೋರಿದಳು ತಳೆದಳು ರಾಧ್ರಮಯರಸವ || ೨೪ ||

ವಿಕಳಮತಿ ಕೇಳಲವೊ ವಿಶ್ವಾ- |
 ತ್ಮಕನಲಾಯ್ತೆ ವಿಭೇದ ವಿಶ್ವ- |
 ಪ್ರಕರಬಾಂಧವನೊಳಗೆ ಬಲಿದುದೆ ಬಹಳವಿದ್ವೇಷ ||
 ಸಕಲಲೋಕಾಧೀಶ್ವರೇಶ್ವರ |
 ನಿಕರಸೇವಿತವಾದಪೀಠನೊ- |
 ಕಕಟ ನೀನೆಲಿ ಬಣಗೆ ಬೆತೆಯಲಾ ಗುರುತ್ವದಲಿ || ೨೫ ||

ಮಂದಮತಿಗಳು ಜರೆದು ಹಿರಿಯರ |
 ನಿಂದಿಸುತ್ತಿರೆ ಹೊರವಡುವುದ- |
 ಲ್ಲಿಂದ ಕಿವಿಗಳ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಲ್ಲ ದಡೆ ನೀಳುವುದು ||
 ನಿಂದಿಸುವ ನಾಲಗೆಯನೆರಡರೊ- |
 ಳೊಂದು ನೆರೆ ಕೈಗೂಡದಿದರ್ಥೆ |
 ಹೊಂದುವುದು¹ ಸದ್ಧರ್ಮವಲ್ಲಿಯೆಯೆಂದಳಬುಜಾಕ್ಷಿ || ೨೬ ||

ಸಾಕು ನಿನ್ನಿಂದಾದ ದೇಹವಿ- |
 ದೇಕೆ ಸುಡು ಸುಡು ಮುನಿದ ಹೊತ್ತು ಪಿ- |
 ನಾಕಿ ದಕ್ಷನ ಮಗಳಲಾ ನೀನೆಂಬನೆನ್ನೊಡನೆ ||
 ಲೋಕದಲಿ ನಿಂದ್ಯಾಶನವನವಿ- |
 ವೇಕದಲಿ ಮರೆದುಂಡರದ ಮಗು- |
 ಲೋಕರಿಸಿದಡೆ ಶುದ್ಧಿಯೆಂದಳು ಕಮಲದಳನಯನೆ || ೨೭ ||

1 ಓಕರಿಸು=ಕಾರು.

2 ಬಣಗು=ನೀಡ.

3 ಹೊಂದುವುದು=ಸಾಯುವುದು.

ಎಂದು ಸತಿ ಸಕ್ರೋಧಲೋಚನೆ |
 ತಂದೆಯೊಡನೆ ಮಹಾಧ್ವರದ ಜನ- |
 ವೃಂದವೀಕ್ಷಿಸಲೆದ್ದು ಬಡಗಣ ದೆಸೆಯ ಭೂಮಿಯಲಿ ||
 ಇಂದುಮೌಳಿಯ ಪದಸರೋಜ |
 ದ್ವಂದ್ವವನು ಹೃದಯದಲಿ ಹಿಡಿದರ- |
 ವಿಂದಮುಖ ಕುಳ್ಳಿದೃಢನುಪಮಯೋಗನಿಷ್ಠೆಯಲಿ || ೨೮ ||

ಧರಿಸಿದಳು ದೇಹದಲಿ ಸತಿ ದು- |
 ಧರಮರುತ್ಪಾವಕನನಂಗೀ- |
 ಕರಿಸಿದಳು ಮನದೊಳಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿ ಶಿವಪದವ ||
 ಇರಲಿರಲು ಯೋಗಾಗ್ನಿಯಲಿ ತನು- |
 ವುರಿದುದಾ ಕ್ಷಣಕದನು ಕಂಡಾ |
 ನೆರವಿ ಬೈದುದು ದಕ್ಷನನು ಹಾಯೆನುತೆ ಮಿಗೆ ಮರುಗಿ || ೨೯ ||

ಗಗನದಲಿ ಭೂಮಿಯಲಿ ದಶದಿ- |
 ಕ್ಕುಗಳೊಳಗೆ ಹಾಹಾಮಹಾರವ |
 ಬಿಗಿದುದೋರಂತೊದರಿದರು ಸುರನರಮುನೀಶ್ವರರು ||
 ಮಗಳ ಮರಣವನೀಕ್ಷಿಸುತ ಮೈ- |
 ದೆಗೆಯನೀ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯೆನುತಾ |
 ಜಗದ ಮಾತೆಯ ಕೇಡಿನಲಿ ಮರುಗಿದುದು ಮೂಲೋಕ || ೩೦ ||

೨೩. ವಿರೂಪಾಕ್ಷದರ್ಶನ

[ವೀರಶೈವಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಪೆಯ ಹರಿಸರದೇವನು ಜೈನಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದಿವಂಶನಷ್ಟೇ ಗೌರವಾಸ್ಪದನು. ಆತನು ೧೨ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಹಾಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು. ಆತನು ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ, ಪಂಪಾತತಕ, ಶಿವಗಣದ ರಗಳೆಗಳು, ಮುಡಿಗೆಯ ಅಷ್ಟಕ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವನು. ಆತನು ಬರೆದ ಪ್ರಾರಂಭದ ರಗಳಿಕಾವ್ಯಗಳಿಂದ ಜನರು ಆತನನ್ನು ರಗಳೆಯ ಕವಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣವೆಂಬ ವಸ್ತುಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಯಶೋವಂತನಾದನು. ಪದ್ಯಕುಳ್ಯಗಳ ನಿಬಂಧನೆಯನ್ನು ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಹೊಸ ಕ್ರಮವನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದವನು ಆತನು. ಆತನ ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣವು ಸರಸವಾಗಿಯೂ ಸರಳವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಅದು ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರೇಮಿಗಳ ವಿಶೇಷಾದರಣೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿರುವ 'ವಿರೂಪಾಕ್ಷದರ್ಶನ'ವು ಆ ಕಾವ್ಯದ ನವಮಾತ್ಮ್ಯದಲ್ಲಿದೆ.]

ಗಿರಿಸುತೆಯಂ ಕಾಣ್ಬಿನ್ನಂ |

ವರವರಮುಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದಂ ತಾನಿ- ||

ದ್ವಿರವಂ ತೋರುವ ತೆರದಿಂ |

ಗಿರಿಶಂ ವಟುವೇಷಮಂ ವಿರಾಜಿಸೆ ತಳೆದಂ

|| ೧ ||

ಮಿಗೆ ಶೀತಾಂಶು ಚಕೋರಿಯಲ್ಲಿಗೆ ವಸಂತಂ ರಾಜಿವುದ್ಯಾನದ- |

ಲ್ಲಿಗೆ ಸೂರ್ಯಂ ಸರಸೀಜದಲ್ಲಿಗೆ ವರಪ್ರಾಣಾನಿಲಂ ದೇಹದ- ||

ಲ್ಲಿಗೆ ಮೇಘಂ ಶಿಖಿ'ಯಲ್ಲಿಗೊಪ್ಪುವ ಮರಾಳಂ ಪೂರ್ಣಕಾಸಾರದ- |

ಲ್ಲಿಗೆ ಬರ್ಪಂತೆ ಭವಾನಿಯಲ್ಲಿಗೆಭವಂ ಬಂದಂ ಜಗದ್ವಲ್ಲಭಂ

|| ೨ ||

ಬರೆ ಗಿರಿಶಂ ವಸಂತಮತುವಲ್ಲದೊಡಂ ಮುದದಿಂದೆ ಭೋಂಕನಂ- |

ಕುರಿಸಿತು ಮಾವು ವಲ್ಲವಿಸಿತಲ್ಲಿಯಶೋಕೆ ವಸಂತದೂತಿಯೊ- ||

ಪ್ಪಿರೆ ನೆರೆ ಪೂತುದನ್ಯಭೃತ'ನುನ್ನತಿಯಿಂ ಕರೆದತ್ತು ಮಲ್ಲಿಕಾ |

ಸರಿಮಳಭಾರದಿಂ ಕುಸಿದು ಮೆಲ್ಲನೆ ತೀಡಿತು ದಕ್ಷಿಣಾನಿಲಂ

|| ೩ ||

ಜಯವಿಜಯೆ¹ಗಳಿದು ಪೊಸತತಿ- |

ಶಯವೀ ಶಿಶಿರದೊಳದೇಂ ಭವಾನಿ ವಸಂತೋ- ||

ದಯಸೂಚನೆಯಾದುದು ನಿ- |

ಮೃಯ ಪುಣ್ಯತಪೋಪ್ರಭಾವಕಾರಣಮಲ್ಲೇ || ೪ ||

ಎನುತಿರೆ ಬಂದು ಭಾವಿಸಿ ತಪೋವನಮಂ ಶಶಿಮೌಳಿ ಪೊಕ್ಕು ಮೆ- |

ಲ್ಲನೆ ಬರುತುಂ ಪಥಶ್ರಮಮನಾಂತು ಬಳಲ್ದವೊಲಾಗಿ ತೇಂಕುತುಂ ||

ಮನದೊಳನೂನಸಂಪದಮನೆಯ್ದುತುಮಿಾಕ್ಕೆ ಸುತಿರ್ಕೆಲಂಗಳಂ |

ಘನಮಹಿಮಂ ಸ್ವತಂತ್ರವಿಭು ಪೊದಿದನೊಂದು ವಿನೂತ್ನ ಚೂತಮಂ || ೫ ||

ತರಳನವೂರ್ವಿಗನತಿಥಿ |

ಸ್ವರೂಪನೀಷದ್ವಿಭೂತಿಸಿತಲಲಾಟಂ ||

ವರವಿಪ್ರನೆನುತೆ ಬಂದಾ- |

ದರಿಸಿದರೊಲವಿದೆ ಚರಣತಳಮಂ ತೊಳೆದರಾ || ೬ ||

ಎಳವಾಳೆಯ ಸುಳಿಯಲೆಯೊಳ್ |

ನಳನಳಿಸುವ ಕಂದಮೂಲಮಂ ನವಜಂಬೂ- |

ಫಳಮಾಮ್ರಫಳಂ ಕದಳೀ |

ಫಳಂಗಳಂ ತೀವಿ ತಂದು ಮುಂದಿಳಿವುತ್ತುಂ || ೭ ||

ಎಲೆಯತಿಥಿ ಬಳಲ್ದಿರೆಮ್ಮಾ |

ಫಲದಿಂದಂ ನಿಮ್ಮ ಪಸಿವನುಡುಗಿಸಿಯನೆ ಹೈ ||

ಫಲಮಂ ಕೈಕೊಂಡಪೀವೀ |

ಲಲನೆಯದಾರಾ ತಪವಗಣ್ಯಮಾವನ ಪುಣ್ಯಂ || ೮ ||

ಇವರಿರವನ ಚಿಂತಾರತಿ |

ನಿವಗೇಕೀ ಕ್ಷುಧೆಯನೀ ಪಥಶ್ರಮಮಂ ತೀ- ||

ರ್ಚುವ ಬಗೆಯಂ ಬೇಗಂ ಮಾ- |

ಡುವುದೆನೆ ನಸುನಗುತೆ ವಿಪ್ರನಂದಿಂತೆಂದಂ || ೯ ||

ಬೆಸಗೊಂಡೊಡೆ ದೋಷಮೆಯೊ |
 ಪೊಸಕನ್ನೆ ತಪೋನಿರೋಧದಿಂದಿದೊಡೆ ಸೈ- ||
 ರಿಸಬರ್ಪದೆ ತವಮಂ ಮಾ- |
 ಣಿಸುವವರಿಲ್ಲಾ ಸಹಾಯಸಂಪದಮಿಲ್ಲಾ || ೧೦ ||

ಎನೆ ಕೇಳ್ವ ಗಿರಿಜೆ ಮನದೊಳ್ |
 ಮುನಿಯುತ್ತಂ ಜಪವನುಡುಗಿ ಜಪಮಾಲೆಯನೊ- ||
 ಯ್ಯನೆ ಕೈಯೊಳೊಸರಿಸಿ¹ ಮೆ- |
 ಲ್ಲನೆ ಕಣ್ಣಿರೆಯುತ್ತೆ ಕಂಡಳಾ ವರವಟುವಂ || ೧೧ ||

ಇಂದುಗೆ ಮೇಘಂ ಕವಿದೊಡ- |
 ಮಿಂದೀ ಲೋಕಕ್ಕೆ ತಣ್ಣು ತಪ್ಪದ ತೆರದಿಂ- ||
 ದಿಂದುಧರಂ ವರವಟುವೇ- |
 ಷಂದಳಿದೊಡಮಗಜಿಗಾದುತಹರ್ಷಮುಖಂ || ೧೨ ||

ಈ ಸುಕುಮಾರತೆಯೊ ನಲ- |
 ವೀ ಸುಕರತೆಯೊ ನನ್ನಿನಯೌವನಮದವೀ ||
 ಭಾಸುರತೆಯೊ ಸುಧಾಮಯ- |
 ವೀ ಸುಖದೊಳ್ ತಪವಿದೆಂತು ಬಂದುದು ಮುಗುದೇ || ೧೩ ||

ನಿನಗೀಕೀ ತರುಣತೆಯೊಳ್ |
 ಘನತವವೆಡೆಗೊಂಡುಕಟ ನವಲತೆಯಂ ಸೂ- ||
 ರ್ಯನ ಬಿಸಿಲಿಂ ಕೊರಗಿವ ದು- |
 ಷ್ಪನನೆಗರಿವಬಲೆ ಪೌಕುಮಾರಾಭರಣೇ || ೧೪ ||

ಎಳಗಿಂಪನುಗುಳ್ಳ ಮೃದುಕೋ- |
 ಮಳಪದಕಮಳಂಗಳೀಗತಿಕಲಿನಮೆನಿ- ||
 ಪ್ಪಿಳೆಯೊಳ್ ಹರಹರ ಕಲ್ಲೆಲ- |
 ಕಳವಟ್ಟುವಿವೆಂತು ಬಾಲಹಂಸೀಯಾನೇ || ೧೫ ||

ಮಿಸುಗುವ ಶಶಿವದನಂ ಕಡು- |

ವಿಸಿಲಂ ಕೊರಗತ್ತು ಕುಸುಮಮಾಳಿಕೆಯಿಂ ರಂ- ||

ಬಿಸುವ ಕಚಭಾರಮಯ್ಯೋ |

ಪೊಸಜಡೆಯಂ ಪಡೆದುದಕಟ ಘನಯೌವನದೊಳ್ || ೧೬ ||

ಜಿಸಿಲೆನ್ನದೆ ಮಳೆಯೆನ್ನದೆ |

ಶಿಶಿರಮಿದೆನ್ನದೆ ತೃಷೋನ್ನತಿ ಕ್ಷುಧೆ ನಿದ್ರಾ- ||

ವಿಸರಮುಮಂ ನೆರೆಗೆಲ್ಲೀ |

ವಸುಮತಿ ಬೆರಗಾಗಿ ತಪದೊಳಿರ್ವವರುಂಟೇ || ೧೭ ||

ವನಜಾನನೆಯೇರುಂಜ- |

ವ್ವನದೊಳ್ ವನದೊಳ್ ನಿರೋಧದೊಳ್ ಪೇಳಿಂತಾ- ||

ವನನುದ್ದೇಶಿಸಿ ತಪಮಿದ- |

ನೆನಗರಿವಿದೊಡೇನು ದೋಷಮೇ ಮೃಗನಯನೇ || ೧೮ ||

ಬೆಸಗೊಂಡಪನಮಳದ್ವಿಜ- |

ನುಸಿರಲತ್ತಾಂ ಬಾರದುಸಿರದಿರಬಾರದೆನು- ||

ತ್ತಸದೃಶತವಮಂ ಮನದು- |

ಬ್ಬಸದಿಂದೆ ಭವಾನಿ ಮಾಣ್ಡು ಮೆಲ್ಲನೆ ನುಡಿದಳ್ || ೧೯ ||

ಬಗೆವೆರ್ಚಿ ಕೇಳುತಿರ್ದಪೆ |

ಮಿಗೆ ಪೇಳ್ವ ಪೆನೆಲೆಲೆ ಧೂರ್ದವಿಪ್ರನೆ ಕೇಳಾ ಶಂ- ||

ಭುಗೆ ಕಾರುಣ್ಯಾಬ್ಧಿಗೆ ಶೂ- |

ಲಿಗೆ ಕರುಣಂ ಪುಟ್ಟುವಂತೆ ತಪದಿಂದಿರ್ಪೆಂ || ೨೦ ||

ಎನುತುಂ ಗದ್ದದಿಸುತೆ ಪುಳ- |

ಕನಿಕಾಯಮನಾನುತತ್ಪ್ರವಂ ಕಳೆಯುತ್ತಂ ||

ಘನಹರ್ಷಚಿತ್ತೆಯಾಗು- |

ತ್ತೆ ನಗೇಶ್ವರವುತ್ರಿ ಶಂಕರನ ಪೆಸಗೊಂಡಳ್ || ೨೧ ||

ಅಕ್ಕಕ್ಕೆ¹ ಕಾಮಹರನೊಳ್ |
 ಮುಕ್ಕಣ್ಣನೊಳಖಿಳವೇದಶಾಸ್ತ್ರಕ್ರಮಮಂ ||
 ಮಿಕ್ಕವನೊಳ್ ಸಿತ್ತವನದೊಳ್ |
 ಪೊಕ್ಕವನೊಳದೆಂತು ಚಿತ್ತವಿಟ್ಟಿ ಲತಾಂಗಿ || ೨೨ ||

ಭೀಕರವಪ್ಪ ಶೂಲಿಯಭಿಲಾಷೆಯೊಳೀ ತವವಾತನೇಕೆ ನೀ- |
 ನೇಕೆ ಕೃಪಾಣವೇಕೆ ಲತೆಯೇಕೆ ಲಸತ್ಕರಿಯೇಕೆ ರಂಭಿ² ತಾ- ||
 ನೇಕೆ ಕೃಶಾನುವೇಕೆ ಪೊಸವೂವಿನ ಮಾಲೆಯದೇಕೆ ಭಾನುವೇಕಾ |
 ಕುಮುದಂಗಳೇಕೆ ಸಿಡಿಲೇಕೆ ಮರಾಳನದೇಕೆ ಲೋಕದೊಳ್ || ೨೩ ||

ನೀನಿನಿಯಳ್ ವಿಷಮಾತಂ |
 ನೀನತಿಮೃದು ಕಲಿನಗುಣಗಣಾಶ್ರಯನಾತಂ ||
 ನೀನಬಲೆಯುಗ್ರನಾತಂ |
 ನೀನುರುತರಭೀರು ಸರ್ಪಭೂಷಣನಾತಂ || ೨೪ ||

ಪುಲಿದೊವಲುಡಿಗೆಯ ಹಾವಿನ |
 ನೆಲೆದೊಡಿಗೆಯ ನೊಸಲ ಕಣ್ಣು ಖಟ್ಟಾಂಗದ ಪಂ- ||
 ದಲೆಗಳ ಮಾಲೆಯ ಶೂಲದ |
 ಕಲಿಗಂಜದೆ ಮನಮನೆಂತು ಮಾಡಿದೆ ಮುಗುದೇ || ೨೫ ||

ತವವಂತದಿರ್ಕೆ ಮಾಡುವ |
 ಜವವಿರ್ಕೆ ಮೃಗಾಂಕಮೌಳಿಯಂ ಭರದಿಂ ಧ್ಯಾ- ||
 ನಿವುದಿರ್ಕೆ ಶಂಭುವಂ ನಿಂ- |
 ದಿವುದಂ ಕೇಳೊಂದು ಪಾವಮಿಂದೆನಗಾಯ್ತೇ || ೨೬ ||

1 ಅಕ್ಕಕ್ಕೆ=ಇರಲಿರಲಿ.

2 ರಂಭಿ=ಬಾಳಿ.

3 ಪಂದಲೆ=ಹಸಿಧುಂಡಗಳು.

ಘೋರತಪದಲ್ಲಿ ಕೋಪಿಸ- |

ಬಾರದು ತಾಂ ತಪದ ಕೇಡು ವತಿಸಿಂದೆಯುಮಂ ||

ಸೈರಿಸಬಾರದೆನುತ್ತೆ ವಿ- |

ಚಾರಮನುಳಿದಗಜಿ ಮನದ ಮುಳಿಸಿಂದಾಗಳಾ

|| ೨೭ ||

ಆದ ನಿರೋಧದ ಸಿಂದೆಯ- |

ನಾದರಿಸದೆ ಭಸಿತದಿಂದೆ ವಿಪ್ರನನಿಡೆ ತಾಂ- ||

ಪೋದುದು ವಟುವೇಷಂ ಶಿವ- |

ನಾದೊಡದೇಂ ಪುಸಿ ದಿಟಕ್ಕೆ ನಿಲ್ವದೆ ಜಗದೊಳ್

|| ೨೮ ||

ಮುಗಿಲ ತೆರೆ ಸರಿದ ಶತಿಯಂ- |

ತೊಗೆದ ತನುಂ ತೆಗೆದ ತರುಣತರಣಿಯ ತೆರದಿಂ ||

ಪೊಗೆ ತಳ್ಳಿದಗ್ನಿಯಂತಿರೆ |

ಮಿಗೆ ವೇಷಂ ತೊಲಗಿ ತೊಳಗುತಿದಂ ರುದ್ರಂ

|| ೨೯ ||

ಸರಿದುದು ಪುಸಿವೇಷದ ತೆರೆ |

ಸುರಿದುದು ಕೆಯ್ಯಾರ ತೆರದೆ ಹೂವಳೆ ಸರಿಸಂ- ||

ಬರಿದುದು ಜೀರಿಗೆ ಬೆಲ್ಲದ |

ಪರಿಯಿಂ ಮುಳಿದಿಟ್ಟ ಭಸಿತಮದೆ ಮದುವೆಯವೊಲ

|| ೩೦ ||

೨೪. ಉತ್ತಮ ಧರ್ಮ

[ಮಂಗಳರಸನು ವರ್ಣಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಜೈನಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದವನು. ಆತನು ಕಲ್ಲಹಳ್ಳಿಯ ನಾಯಕನ ವಂಶದವನು; ೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಆತನ ಕಾವ್ಯಗಳಿಂದಲೇ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಆತನು ಜಯನ್ಯಪಕಾವ್ಯ, ಪ್ರಭಂಜನಚರಿತೆ, ತ್ರೀ ಪಾಲಚರಿತೆ, ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಕೌಮುದಿ, ಸೂಪಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಜಯನ್ಯಪಕಾವ್ಯವು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವವೆನ್ನಬಹುದಾದ ಪರಿವರ್ಧನೀಪಕ್ಷದಿಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ಜಯನ್ಯಪನಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಯತಿರಾಯನು ಬೋಧಿಸಿದ 'ಉತ್ತಮಧರ್ಮ'ವೆಂಬ ಈ ನೀತಿಯು ಆ ಕಾವ್ಯದ ದಶಮಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುದು.]

ಎರಕಂ¹ ಮನದೊಳೊದವೆ ತಾಮರೆಗಾ- |

ಲೈರಗಿ ಕರಂ ಭೀತಿಯೊಳಿರ್ಪಾ ನಾ- |

ಡೆರೆಯನ ಚಿತ್ತದ ಭಕ್ತಿಲತೆಗೆ ಸದ್ಧರ್ಮಾವೃತಜಲಮಂ ||

ಎರೆದು ಸಲಹಬೇಕೆನುತುಂ ಸತ್ಯ- |

ಕೈರವಟ್ಟಿನಿಸುವ ಜತಿರಾಯಂ ಕ- |

ಣ್ಣೆರೆದಾನನಮಂ ನೋಡಿ ಬಳಿಕ ಹರಿಸಂ ಮಿಗೆ ಹರಸಿದನು || ೧ ||

ಪರಸಿದ ಯತಿಕುಲತಿಲಕಗೆ ಕೈಮುಗಿ- |

ದರಮಗನಂತೆಂದಂ ಜತಿರಾಯಾ |

ಧರೆಯೊಳ್ ಧರ್ಮದೊಳುತ್ತಮಧರ್ಮಮದಾವುದು ನಿರವಿಸೆನೆ ||

ಒರೆದಂ ಹಿಂಸಾನ್ಯತವಂಚನಪರ |

ತರುಣೀರತಬಹುಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಂ ನೆರೆ |

ಪರಿಹರಿಸುವುದುತ್ತಮಮೆನುತವರ ತೆರನನಿರದಿಂತೆಂದು || ೨ ||

ಕೊಲೆಯಿಂ ಸಾವೆಡೆಯೊಳಗಾ ಜೀವಕೆ |

ಸಲೆ ದುಃಖಂ ಜನಿಯಿವುದಾ ದುಃಖದ |

ಫಲಮಾ ಕೊಂದವನಂ ನರಕಾವನಿಯೊಳಗುದಯಿಸಿ ಬಳಿಕ ||

ಪಲವಗಲವನ್ನೆವರಂ ದುಃಖದ |

ಜಲನಿಧಿಯೊಳ್ ತೇಂಕಾಡಿವುದದರಿಂ³ |

ಕೊಲೆಯಂ ಮರೆವುದು ಸದ್ಧರ್ಮ ಕಣಾ ಭವ್ಯಜನೋತ್ತಂಸಾ || ೩ ||

1 ಎರಕ=ಭಕ್ತಿ; ಪ್ರೇಮ.

2 ಎರವಟ್ಟು=ಆಶ್ರಯ.

3 ತೇಂಕಾಡಿವುದು=ತೇಲಾಡಿಸುವುದು.

ದೈವಾಧೀನದೆ ಕಾಲಕ್ಕೊದಗುವ |
 ಸಾವಂ ಮುನ್ನಮೆ ನೆನೆನೆದನಿಶಂ |
 ನೋವುತ್ತಿಹುದಾತ್ಮಂ ಮತ್ತಾ ನೋವನ್ಯರಿನೊದವಿದೊಡೆ ||
 ನೋವನವರ ಮೇಲೆಂತುಟು ಬಿಡುವುದು |
 ಜೀವನಮಿಹವರದೊಳಗದರಿಂದಾ |
 ಜೀವವ್ಯಥೆಯಂ ಬಿಡುವುದೆ ಧರ್ಮಂ ಭವ್ಯಜನೋತ್ತಂಸಾ || ೪ ||

ಕೊಂದ ಪಗೆಯನಾ ಕೊಲೆಯಿಂ ಸತ್ತವ- |
 ನೊಂದಾಗಿದರ್ಹಿತರ್ಮೊದಲಾಗಿಯು- |
 ಮೊಂದಿನಿಸುಂ ಕೊಲ್ಲದೆ ಸುಮ್ಮನಿರರ್ ನಿಶ್ಚಯಮದರಿಂದ ||
 ಒಂದಾಗುದಯಿಸಿ ಬಳಿದಾ ತನುವಂ |
 ಹೊಂದಿಸಿದನನಾ ಜೀವಂ ಮುಂದಕೆ |
 ಕೊಂದಿಕ್ಕದೆ ನಿರ್ನಿರ'ಮೆಂತಿರ್ಪುದು ಭವ್ಯಜನೋತ್ತಂಸಾ || ೫ ||

ಹಿಂದಣ ಭವದೊಳ್ವಾಯ್ ಕೈನ್ನಂ |
 ಕೊಂದೆಯಲಾಯೆನುತುಂ ಕಡುಮುನಿಸಂ |
 ತಂದು ಪಚಾರಿಸಿ ನಾನಾ ತೆರದುಪಸರ್ಗಮನಾ ಹಗೆಗೆ ||
 ತಂದು ಕರಂ ಕೊಲ್ವುದು ಬಲ್ಲರೊಮದ- |
 ರಿಂದಾ ಹಿಂಸೆಯ ದಂದುಗೊಮಂ ನೆರೆ |
 ಸಂದೆಗಮಿಲ್ಲದೆ ಬಿಡುವುದು ಧರ್ಮಂ ಭವ್ಯಜನೋತ್ತಂಸಾ || ೬ ||

ಏನೇನವರಿಚ್ಛಿಸಿದ ವಸ್ತುವ- |
 ನಾನದೊಯೊಲಿದು ಕುಡುವುದತ್ಯುತ್ತಮ |
 ದಾನಂ ತತ್ಪಲದಿಂ ಸುರಸುಖಮವ್ವುದು ನಿಜದೇಹಕ್ಕೆ ||
 ತಾನೇ ಅತಿಹಿತವೆನಿಸುವ ಜೀವನ |
 ದಾನದ ಫಲಮಪವರ್ಗಮನಾಗಿಸಿ |
 ಮಾನಿತಸೌಖ್ಯಮನೀಯದೆ ನಿಲ್ವದೆ ಭವ್ಯಜನೋತ್ತಂಸಾ || ೭ ||

1 ನಿರ್ನಿರ=ಸುಮ್ಮಗೆ.

2 ನಾಯ=ಮೋಸ.

3 ಗರ=ಪ್ರೀತ.

4 ದಂದುಗ=ಕ್ಷೀಶ.

5 ಅನದೆ=ಪ್ರತಿಕೂಲಿಸದೆ.

ಕೊಲೆಯೆಂಬುದು ಸಂಸಾರಕೆ ಸಂಕಲೆ |
 ಕೊಲೆಯೆಂಬುದು ನಾರಕದೊಳ್ಳೆದಲೆ |
 ಕೊಲೆಯೆಂಬುದು ಭವಭವದೊಳ್ ಬೇವನಮಂ ಬಿಡದಡವ ಹೊಲೆ
 ಕೊಲೆಯೆಂಬುದು ಘನತರದುಖದ ಬಲೆ |
 ಕೊಲೆಯೆಂಬುದು ಭೀಭತ್ಸದಗುಂದಲೆ¹ |
 ಕೊಲೆಯನದರಿನುಳಿವುದೆ ಸದ್ಧರ್ಮಂ ಭವ್ಯಜನೋತ್ತಮಂಸಾ || ೮ ||

ಪುಸಿ ಪುಣ್ಯೋಪಾರ್ಜಿತಕನುಚಿತಮಾ |
 ಪುಸಿ ನಾಲಗೆಯ ಕೊನೆಗೆ ಕತ್ತರಿಯಾ |
 ಪುಸಿ ಪೃಥ್ವಿಗೆ ಪುಳುವಗೆಯಾ ಪುಸಿ ನರಕದ ಕಾರಾಗಾರ ||
 ಪುಸಿ ಪುಳುವಿನ ಕೊಂಡಕೆ ಸಂಗಡಮಾ |
 ಪುಸಿಯತಿದುಃಖಕೆಯಾಡುಂಬೊಲನಾ² |
 ಪುಸಿಯಂ ಬಿಡುವುದೆ ಸದ್ಧರ್ಮ ಕಣಾ ಭವ್ಯಜನೋತ್ತಮಂಸಾ || ೯ ||

ಉಂಟಾದುದನ್ನಿಲ್ಲೆಂದಿಲ್ಲದುದನು- |
 ಮುಂಟೆಂದಾ ಗುರುದೈವದ ಹೊರೆಯೊಳ್ |
 ತುಂಟತನದಿ ಹುಸಿದಾ ಹುಸಿ ತನಗೇಳೆಂಬುದಿವಸದೊಳಗೆ ||
 ಕಂಟಕಮಂ ಮಾಳ್ವದು ಮರುಭವದೊಳ್ |
 ಟಿಂಟಣಿವುದು³ ದುಃಖಮನದರಿಂದವೆ |
 ಗಿಂಟಂ⁴ ಮಾಡುವುದಾ ಹುಸಿಯಂ ಕೇಳ್ ಭವ್ಯಜನೋತ್ತಮಂಸಾ || ೧೦ ||

ಮರೆದುಂ ಪುಸಿದು ನುಡಿದ ಹುಸಿ ಸಿರಿಯಂ |
 ಪರಿಪಡವುದು⁵ ಸಂತಾನಂಗಿಡಿಸುವು- |
 ದರನಂ⁶ ತೆಗಳಿಸುವುದು ಪಳಿಯಂ ಪುಟ್ಟಿಸುವುದು ಮರುಭವಕೆ ||
 ನೆರೆದುಃಖಂಬಡಿವುದು ತಾನರಿದದ- |
 ನುರೆಯೊರಲಿದೊಡದು ಮಾಡುವ ದುಃಖದ |
 ತೆರನಂ ನಾನೇನೆಂದರಿಯೆಂ ಕೇಳ್ ಭವ್ಯಜನೋತ್ತಮಂಸಾ || ೧೧ ||

1 ಅಗುಂದಲೆ=ಅಧಿಕ್ಯ.

2 ಆಡುಂಬೊಲ=ವಿಚಾರಸ್ಥಳ.

3 ಹೊರೆ=ಸಮಾಪ.

4 ಟಿಂಟಣಿಸು=ಒದಗಿಸು.

5 ಗಿಂಟು=ದೂರ.

6 ಪರಿಪಡಿಸು=ನಾಶವಡಿಸು.

7 ಅರ=ಧರ್ಮ.

ಕಳವಂ ಕನ್ನದ ಬಾಯೊಳಗರಿದೊಡೆ |
 ಪೊಳಲೊಳ್ ತಿರಿವ ತಳಾರರ್ ಕಂಡೊಡೆ |
 ಯಿಳಿಯಧಿಪತಿ ಕೇಳ್ಪೊಡೆ ತಡೆಯದೆ ತಲೆಯಂ ಹೊಯಿಸಲ್ ಸತ್ತು ||
 ಇಳಿದು ನರಕಭೂಮಿಯ ಹೆರ್ಕುಳಿಯೊಳ್ |
 ಮುಳುಗಿ ನೆಗೆದು ಜೀವಿಸುತಿಹರದರಿಂ |
 ಕಳವಂ ಮರೆವುದು ಸದ್ಧರ್ಮ ಕಣಾ ಭವ್ಯಜನೋತ್ತಮಾ || ೧೨ ||

ಕಳವು ತನುವನಿರದೊಕ್ಕುವ ಕಳಮಾ |
 ಕಳವು ನರಕದೊಳ್ ಕಾಡುವ ಕಳಮಾ |
 ಕಳವು ತನಗೆ ಬೇಕೆಂದು ಬಗೆದು ಭಾವಿವ ಮಾನಸವಿಕಳ ||
 ಕಳವುಜ್ವಲಚಿತ್ತದ ಕಳಕಳಮಾ |
 ಕಳವಿಳಿಗನ್ಯಾಯದ ಮೊಕ್ಕಳ'ಮಾ |
 ಕಳವಂ ಬಿಡುವುದೆ ಸದ್ಧರ್ಮ ಕಣಾ ಭವ್ಯಜನೋತ್ತಮಾ || ೧೩ ||

ಗಂಡನಿರಿದು ಹಜ್ಜೆಗೆ ಬಲ್ಲೇಣಂ |
 ಕೊಂಡೆಲ್ಲರ್ ಚಿಃ ಎಂಬಂತೆಳೆವರ್ |
 ದಂಡಂಗೆಂಡಾಜ್ಞೆಯನೊದವಿಪನರಸಂ ಮರುವುಟ್ಟಿನೊಳು ||
 ಹಿಂಡಿ ಹಿಳಿದು ದಂಡಿಸುವುದು ನಾರಕ |
 ಮಂಡಳಿಯತಿ ಕೋಪದಿನದರಿಂ ಪೆರ |
 ವೆಂಡಿರನೆಳಸುವುದನುಚಿತ ಕಾಣಾ ಭವ್ಯಜನೋತ್ತಮಾ || ೧೪ ||

ಅತಿಕಾಂಕ್ಷೆಯನಾವಂ ಮಾಳ್ವನವಂ |
 ಸತತಂ ಹಿಂಸೆಗೆ ಬಗ್ಗುವನಲ್ಲನ- |
 ನೃತಕಂಜುವನಲ್ಲಂ ಕಳವಿಗೆ ಸುಗಿವನಲ್ಲಂ ಪರರ ||
 ಸತಿಯ ರತಕ್ಕೇಳಸದನಲ್ಲಂ ದು- |
 ಗತಿಗೆಯಗಿವ'ನಲ್ಲಂ ಮತ್ತದರಿಂ- |
 ದತಿಕಾಂಕ್ಷೆಯನುಳಿವುದೆ ಸದ್ಧರ್ಮ ಭವ್ಯಜನೋತ್ತಮಾ || ೧೫ ||

ದುರಿತವನಂ ಬೆಳೆವುದಕೆ ಹೊಲಂ ಕೊಲೆ |
 ಪರಕಲಿಸಿದ' ನವದೋಹಲಮುನ್ಯತಂ |
 ಪರಿಕಾಲುದಕಮದಕೆ ಕಳವನ್ಯಸ್ತ್ರೀರತಮೇ ಗೆಯ್ಯೆ ||
 ಪರಿರಕ್ಷಣೆಯತಿಕಾಂಕ್ಷೆಯದರಿನವು |
 ನಿರುತಂ ಪೊರ್ದದೊಡೆಲ್ಲಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ |
 ಯುರುಕಿಲ್ಪಿಷಮೆಲ್ಲಿಯದು ವಿಚಾರಿಸೆ ಭವ್ಯಜನೋತ್ತಂಸಾ || ೧೬ ||

ಮುಂದಣ ಜನ್ಮಕ್ಕುಣ್ಣುಘದಶನ- |
 ಕ್ಕಿಂದಡುವಡಿಗೆಗೆ ಕೊಲೆಯೊಲೆ ಹುಸಿ ಕಲಃ- |
 ಪೊಂದಿದ ಕಳವುದಕಂ ಪರನಾರೀರತವಿಂಧನವಾಸೆ ||
 ಮಂದೈಸಿದ ಕಿಚ್ಚದರಿಂದಿಂತಿವ- |
 ನೆಂದುಂ ಸಮನಿಸದಿದೊಡೆ ದುರಿತಮ- |
 ನೆಂದುಂ ಭುಂಜಿಸನದು ನಿಜ ಕಾಣಾ ಭವ್ಯಜನೋತ್ತಂಸಾ || ೧೭ ||

ನಿರುತಂ ಮಾನಕಪಾಯದೆ ಕೋಪಾಂ- |
 ಕುರಮವ್ವು ದು ತತ್ತ್ವೋಧೋದ್ರೇಕದಿ |
 ಪರಜೀವವ್ಯಥೆಯಹುದಾ ವ್ಯಥೆಯಿಂ ನರಕ ತಿರಿಕಜನ್ಮ ||
 ದೊರೆಕೊಂಬುದು ತಜ್ಜನ್ಮದಿನತಿದು- |
 ಧರದುಃಖಂ ಬಿಡದದರಿಂದದನುರೆ |
 ಪರಿಹರಿಸುವುದಿದು ಸದ್ಧರ್ಮ ಕಾಣಾ ಭವ್ಯಜನೋತ್ತಂಸಾ || ೧೮ ||

ಎನನೊರೆವೆನತಿಲೋಭಂ ಲೋಕಕೆ |
 ಹೀನಂ ತನ್ನಂ ಭೋಗಿಸಲೀಯದು |
 ದಾನಂ ಮೊದಲಾದರನಂ ಮಾಡಿಸಲೀಯದು ಭವಭವಕೆ ||
 ನಾನಾದುಃಖಮನುಣಿಸದೆ ನಿಲ್ಲದು |
 ತಾನದರಿಂದಿಹಪರವೆರಡರ್ಕಂ |
 ಮಾನಿತಸುಖಮಂ ಕುಡದದು ಕಾಣಾ ಭವ್ಯಜನೋತ್ತಂಸಾ || ೧೯ ||

ಗುಣಿಯೆನಿವೊಡಬಿಳ ವಿಬುಧಾ- |
 ಗ್ರಣಿಯೆನಿವೊಡೆ ಪರಮಮುಕ್ತಿರಮಣೀಮಣಿಭೂ- ||
 ಷಣಮೆನಿವೊಡೆ ಕನಸಿನೊಳಂ |
 ಗಣಿಯಿಸಲಾಗಿತರದೋಷಮಂ ಸ್ವಗುಣಮುಮಂ || ೧೬ ||

ಗುಣಹಾನಿಯಿಂದಧೋಗತಿ |
 ಗುಣದಿಂ ಸ್ವರ್ಗಾವರ್ಗಸುಖಮಕ್ಕುಮೆನಲ್ ||
 ಗುಣಹೀನನ ಸಿರಿಯಿಂದಂ |
 ಗುಣಿಗಳ ಬಡತನಮೆ ನಾಡೆಯುಂ ಲೇಸಲ್ತೆ || ೧೭ ||

ಕುಡಲಾರ್ವೊಡೊಡೆಯನವ್ವದು |
 ಕುಡಲಾರದೆ ಬೇಡಿದವರ್ಗಳಂ ಮರುಗಿಸುತಿ- ||
 ವೊಡಮೆಯಿನಾರ್ಗಂ ಮರುಕಮ- |
 ನೊಡರಿಸದಿವೊಂದು ಬಡತನಂ ಲೇಸಲ್ತೆ || ೧೮ ||

ಸಿರಿ ತನಗೊಲ್ಲಲ್ಲಿಯೆ ಕರೆ |
 ಕರೆದೀವುದು ಬಂಧುಜನಕಮಾತ್ರಿತಜನಕಂ ||
 ಕರೆದೀಯದಿದೇಯಾದೊಡೆ |
 ಸಿರಿ ಸಂತೆಯ ನೆರವಿಯಂತೆ ಚೂಡಾರತ್ನಾ || ೧೯ ||

ಹಿಂದೆ ಗಳಿಸಿದುದು ವೋದುದು |
 ಮುಂದಕ್ಕಿನ್ನೇನೆಂದು ಚಿಂತಿಸಲೇಕೈ ||
 ಅಂದಂದು ಸೇದು ಬಾವಿಗೆ |
 ತಂದುದಕವನೆರೆದರುಂಟೆ ಸುಗುಣಕರಂಡಾ || ೨೦ ||

ಬಿಡು ಮುತ್ತಂ ಮಾಣಿಕಮಂ |
 ಪಿಡಿದೊಡ್ಡಿದ ಯತಿಯ ಕೈಯೊಳಿಕ್ಕಿದವರೆ ಒ- ||
 ಪಿಡಿಗೊಳನಿಕ್ಕಿ ಸಗ್ಗಂ |
 ಬಡೆಯದ ನರನೆಗ್ಗನಲ್ತೆ ಭುವನಾಭರಣಾ || ೨೧ ||

ಕಾಯಿಲ್ಲದೆ ಪಣ್ಣಂ ತನ- |
 ಗಾಯಿಲ್ಲದೆ ಬಾಳನುತ್ತು ಬಿತ್ತದೆ ಫಲಮಂ ||
 ಈಯದೆ ವಿಧುವಿಶದಯಶಃ |
 ಶ್ರೀಯಂ ಬಯಸಿದೊಡೆ ಬರ್ಕುಮೇ ಬಗೆವಾಗಳ್ || ೨

ಸಿರಿಗೆ ದರಿದ್ರತೆ ಬಾಳ್ಕೆಗೆ |
 ಮರಣಂ ಜರೆ ಯಾವನಕ್ಕಮುಘಿಘಾತಮೆನು- ||
 ತ್ತಿರೆ ಕಂಡುಂ ಕೇಳ್ವುಂ ಗಡ |
 ಪರಿವರ್ತಿಸರಾತ್ಮಹಿತದೊಳತಿ ದುರ್ಮತಿಗಳ್ || ೨

ತನುಬಳವುಂ ವಿಳಾಸದಳವುಂ ಧನಸಂಕುಳವುಂ ವಿನೂತ್ನಯೌ |
 ವನಭರವುಂ ಕಳತ್ರದಿರವುಂ ಸುತರಾದರವುಂ ಸರಾಗಿಯ- ||
 ಪ್ಪನ ಸಲವುಂ ಲತಾಂಗಿಯೊಲವುಂ ಸಿರಿಯೊಳ್‌ನಿಲವುಂ ನಿತಾಂತಮೆಂ- |
 ದಿನಿತುಮನಿತ್ಯಮೆಂದಿವರಗಲ್ಲೆಗೆ ದುಃಖಿಗಳಾಗಲಕ್ಕಮೇ || ೨

ಕಲ್ಲಿಂ ಕಾಂಚನಮಂ ತಡ- |
 ಮಿಲ್ಲದೆ ಸತ್ತಿ ಯೆಯ ಬಲದೆ ತೆಗೆವಂತೆ ಕರಂ ||
 ಪೊಲ್ಲಮೆನಿವೊಡಲಿಂ ಕೇ- |
 ಡಿಲ್ಲದ ಪುಣ್ಯಮನುಪಾರ್ಜಿಪಾತಂ ಚತುರಂ || ೨೪

